TC
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

ÂŞIK MÜSLÜM DALKILIÇ'IN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
BEKİR KIZILTEPE

Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. F. Ahsen TURAN

Ankara - 2006

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bekir Kızıltepe'ye ait Âşık Müslüm Dalkılıç'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri adlı çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı (Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı) Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir/~~edilmemiştir~~.

(İmza)
Başkan Prof. Dr. Pakize Ayaz
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

(İmza)
Üye Doç. Dr. Fatma Ahsen Turoğ
Akademik Unvanı, Adı Soyadı (Danışman)

(İmza)
Üye Doç. Dr. Ali YAKICI
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

ÖN SÖZ

Türklerin bilinen ilk tarihlerinden beri değişik ad ve işlevlerle günümüze kadar ulaşan geleneğin yüzyıllar içinde şekil ve muhteva yönünden farklılaşması gayet normaldir. Bu süreçte gelenek temsilcilerinin sanatlarını icra ediş tarzları ve toplumdaki rolleri Türk milletinin bünyesinde meydana gelen kültürel, siyasal, ekonomik vb. farklılaşmalara parelel olarak değişmiştir. 16. yüzyıldan sonra temsilciler "âşık" adıyla bilinir olmuş ve içtimai hayat dahilinde bir zümre olarak ortaya çıkmışlardır. Adı geçen asra kadar gelenek hakkındaki bilgilerimiz mahuttur. Bu konudaki ilk bilgileri değerli bilim adamı Fuad Köprülü'nün eserlerinden öğrenmekteyiz. Özellikle Türklerin İslamiyeti kabul etmelerinden sonra nasıl olup da gelenek temsilcisinin adının 16. yüzyılda "âşık"a dönüştüğü hakkındaki tartışmalar günümüzde de devam etmektedir. Bu yüzyıl âşıkları ile onların sanatlarını nerede, nasıl ortaya koydukları ve vücuda getirilen ürünler hakkındaki bilgilerimiz sınırlıdır. Mevcut bilgileri cönk ve mecmualardaki şiirleri inceleme yoluyla edinebiliyoruz. 17. yüzyılda gelenek Âşık Ömer, Karacaoğlan, Gevheri gibi güçlü temsilciler yetiştirmiştir. Hece ölçüsü kullanılmaya devam etmiş. Bunun yanında divan şiiri de etkisini âşıklar üzerinde açıkça hissettirmeye başlaşmıştır. 18. asırda ise pek çok âşık yetişmesine rağmen güçlü birinden bahsetmek mümkün değildir. Bu ve bundan önceki yüzyıl temsilcileri hakkındaki bilgilerimiz de sınırlıdır. Bu asırdaki tezkireciler âşıklardan bahsetmişlerse de bu söz edişler onları tahkir eder niteliktedir. 19. yüzyıl geleneğin zirve yüzyılıdır. Sanatını oldukça iyi derecede temsil eden pek çok âşık yetişmiştir. Âşık Şenlik, Ruhsatî, Bayburtlu Zihnî, Dadaloğlu, Seyranî, Erzurumlu Emrah bunlardan birkaçıdır. Bu yüzyılda divan şiiri ile halk şiiri birbirini yoğun şekilde etkilemiştir. 20. yüzyılda bir çok açıdan pek çok yeniliği beraberinde getirmiştir. Savaşlar, Osmanlı Devleti'nin çöküşü, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve bu devletin politikaları geleneği etkilemiştir. Yeni devlet kendi özelliklerini halka anlatmak için âşıkları aracı olarak kullanmış. Halk kültürüne önem vermiştir. Âşıklarla ilgili ilk festival Ahmet Kutsi Tecer tarafından 1930 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Böylece

devlet âşıklarla bizatihi ilgilendiğini ortaya koymuştur. Böyle etkinlikler bundan sonra da devam etmiş, Feyzi Halıcı önderliğinde Birinci Âşıklar Bayramı Konya'da 1966 yılında düzenlenmiştir. 20. yüzyılın diğer bir özelliği ise bilim ve teknolojide meydana gelen hızlı değişme ve gelişmelerdir. Teknolojinin bu seyrinin geleneği olumlu mu yoksa olumsuz mu etkilediğine dair tartışmalar devam etmektedir. Bu yüzyılda geleneği başarıyla temsil eden âşıklar yetişmiştir. Ali İzzet Özkan, Âşık Veysel, Davut Sularî, Murat Çobanoğlu, Mahzunî Şerif ilk akla gelenlerdir.

Çalışmamıza konu olan Âşık Müslüm Dalkılıç 1931 yılında Ankara'nın Çubuk ilçesine bağlı Susuz köyünde dünyaya gelmiş, sonradan köyünden ayrılarak Ankara'da yaşamaya başlamış, 1974 yılında bir grup arkadaşıyla Halk Ozanları Kültür Derneğini kurarak sanatını icra etmiş birisidir. Bu görevini 1980 yılında bırakmış, işi ile evi arasında bir ömür sürmeye başlamıştır. Âşık Müslüm Dalkılıç hâlen yaşamaktadır. Şiirlerini hecenin 7, 8, 11 ve 13'lü, daha çok 8 ve 11'li, kalıbıyla söyleyen/yazan âşık saz çalıp, irticalen şiir söyleyebilmektedir. Şiirlerinin konularını yaşadıkları, müşahede ettikleri ve düşündüklerinden oluşturan Âşık Müslüm Dalkılıç, âşıklığa başlamadaki "rüya motifi"ne inanmamaktadır. Şiirleri, ölçülerini esas alarak tasnif ettik. Bu tasnif sırasında başlığı olan şiirler için alfabetik sıra takip edilmiştir. Halk hikâyesi bilmeyen Âşık Müslüm Dalkılıç, şiirlerini saz eşliğinde uzun hava şeklinde söyleyebilmesine rağmen bunları bir kaset ya da CD'ye kaydetmemiştir.

Çalışmamızda mutlaka eksiklerimiz mevcuttur. Fakat bu çalışmanın 20. yüzyıl değerlendirilirken, bu asırdaki gelenek hakkında bilgi vererek, sonraki çalışmalara yardımcı olmasını da ümit ediyoruz. Bu çalışma sırasında güler yüzüyle bana elinden gelen yardımı yapan, bütün hatalarımı hoşgörüyle karşılayan tez hocam Yardımcı Doçent Doktor F. Ahsen Turan'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca zaman zaman görüşlerine müracaat ettiğim Profesör Doktor M.Öcal Oğuz'a, Yardımcı Doçent Doktor Ali Yakıcı'ya ve tezin özetinin İngilizce'ye çevrilmesi sırasında yardımlarını esirgemeyen Sönmez-Hülya Umul çiftine teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Ön söz i
İçindekiler iii
Kısaltmalar Cetveli Vİİİ
GİRİŞ
16. YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE ÂŞIKLIK GELENEĞİ 1

I. BÖLÜM

ÇUBUKLU ÂŞIK MÜSLÜM DALKILIÇ

1.1.HAYATI 27
1.1.1.Doğumu 27
1.1.2.Ailesi 28
1.1.3.Eğitimi 29
1.1.4.Mesleği 29
1.2.ÂŞIK MÜSLÜM DALKILIÇ'IN ÂŞIKLIK GELENEĞİ İÇİNDE YER ALIŞI 30
1.2.1.Mahlas Alması 30
1.2.2.Bade İçme Motifi 30
1.2.3.Ailesindeki Âşıklar 35
1.2.4.Usta Çırak İlişkisi 35
1.2.5.Katıldığı Âşık Toplantıları, Programları ve Yarışmaları 35
1.2.6.Âşık Müslüm Dalkılıç Hakkında Yapılan Yayınlar 40
1.3.ŞİİRLERİNİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ 40
1.3.1.Şiirlerinde Ölçü ve Duraklar 40
1.3.2.Şiirlerinin Kafiye Yapısı 49
1.3.3.Şiirlerinde Nazım Şekilleri ve Türleri 56
1.4.ŞİİRLERİNİN DİL ÖZELLİKLERİ 84
1.5.ŞİİRLERİNDEKİ ANLATIM ÖZELLİKLERİ 87
1.5.1.Hikâye Yoluyla Anlatım 87
1.5.2.Tasvir Yoluyla Anlatım 88
1.5.3.Açıklayarak Anlatım 90
1.5.4.Soru Yoluyla Anlatım 91
1.5.5.Mükâleme Yoluyla Anlatım 92

II. BÖLÜM
ÂŞIK MÜSLÜM DALKILIÇ'IN ŞİİRLERİNDE DİNÎ VE SOSYAL MOTİFLER

2.1.MİLLÎ MOTİFLER 95
2.1.1.Vatan Sevgisi 95
2.1.2.Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı, Amasya Genelgesi, Erzurum ve Sivas Kongresi, Millî Mücadele, 23 Nisan, İnkılâplar 95
2.1.3.Cumhuriyet 96
2.1.4.Kıbrıs Barış Harekatı 96
2.2.DİNÎ MOTİFLER 97
2.2.1.Allah 100
2.2.2.Peygamberler 102
Hz. Adem(Hz. Havva), Hz. İsa(Hz. Meryem), Hz. Davut, Hz. Musa, Hz. Eyüp, Hz. Yakup, Hz. Yusuf(Züleyha), Hz. Yunus, Hz. İbrahim, Hz. Nuh, Hz. Süleyman, Hz. Lokman, Hz. Hud, Hz. Hızır, İlyas ve Hz. Muhammet 102
2.2.3.Hz. Ali İle İlgili Unsurlar 108
2.2.3.1.Hz. Ali 109
2.2.3.2.Hz. Hasan 110
2.2.3.3.Hz. Hüseyin 110
2.2.3.4.Muaviye, Yezit 111
2.2.3.5.Ehl-i Beyt, On İki İmam 112
2.2.4.Üçler, Beşler, Kırklar 113
2.2.5.İlahî Kitaplar 113
2.2.6.Ayet, Hadis 114
2.2.7.Mezhepler 114
2.2.8.Melekler 115
2.2.9.Bezm-i Elest 115
2.2.10.Mekke, Medine, Kabe 115
2.2.11.Şeytan 116
2.2.12.Ölüm 117
2.2.13.Cennet 117
2.2.14.Kader 118

2.2.15.Mutasavvıflar 119
Şems-i Tebrizi, Mevlâna, Cibali Sultan, Hacı Bektaş Veli, Taptuk Emre, Yunus Emre, Abdal Musa, Hacı Bayram Veli, Koca Haydar Hallac-ı Mansur, Nesimî, Pir Sultan Abdal, Said Nursî 119
2.2.16.Ab-ı Hayat 123
2.3.AŞK 123
2.3.1.Beşerî Aşk 123
2.3.2.İlahî Aşk 130
2.4.ŞAİRLER VE SANATKARLAR 130
2.4.1.Köroğlu 130
2.4.2.Ömer Hayyam 131
2.4.3.Seyranî 131
2.4.4.Mimar Sinan 131
2.5.DEVLET ADAMLARI 131
2.5.1.Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Devlet Adamları 131
2.5.1.1.Fatih Sultan Mehmet 131
2.5.1.2.Vahdettin 132
2.5.2.Türkiye Cumhuriyeti'ndeki Devlet Adamları 133
2.5.2.1.Atatürk 133
2.5.2.2.İsmet İnönü 133
2.5.2.3.Erdal İnönü, Bülent Ecevit 133
2.5.2.4.Taner Kışlalı 134
2.5.3.Türkiye Cumhuriyeti Dışındaki Devlet Adamları 134
2.5.3.1.Mussolini, Hitler 134
2.5.3.2.Humeyni 134
2.6.BAZI ŞAHISLAR 135
2.6.1.Dursun Akçaoğlu, Bahriyeli Fikret 135
2.7.SOSYAL MOTİFLER 136
2.7.1.Aile 136
2.7.1.1.Baba 136
2.7.1.2.Anne 137
2.7.1.3.Evlat 138

2.7.2.Geçiş Dönemleri 138
2.7.2.1.Doğum Günü 138
2.7.2.2.Sünnet 139
2.7.3.Torpil 139
2.7.4.Para 140
2.7.5.Başlık Parası 141
2.7.6.Bayramlar 143
2.7.7.Ülkenin Güzellikleri 143
2.7.8.Sahte Vatanperverler ve Takiyeciler 144
2.7.9.Ozanlar 144
2.8.MEVSİMLER 145
2.8.1.İlkbahar 145
2.8.2.Yaz 146
2.8.3.Sonbahar 146
2.8.4.Kış 146
2.9.ÇEŞİTLİ DEVLET TEŞKİLATLARI 146
2.9.1.Ankara Hastanesi ve Gülhane Askerî Hastanesi 146
2.9.2.Türkiye Radyo Televizyon Kurumu 147
2.10.YERLEŞİM MERKEZLERİ(İl ve İlçeler) 147
2.11.ÜLKELER 149
2.12.DAĞLAR, DENİZLER 149
2.13.ÇİÇEKLER 150
2.13.1.Gül 150
2.13.2.Akgül ve Beşgül 151
2.13.3.Gelincik 152
2.13.4.Menekşe 152
2.13.5.Çiğdem 152
2.13.6.Lale 153
2.13.7.Nergis 153
2.13.8.Sümbül 154
2.13.9.Yasemin 154
2.13.10.Zambak 154

2.13.11.Peryavşan 155

III. BÖLÜM

ŞİİRLER

3.1.MAHLAS KULLANILAN ŞİİRLER 156

3.1.1.Yedi Heceliler 156

3.1.2.Sekiz Heceliler 157

3.1.3.On Bir Heceliler 192

3.1.4.On Üç Heceliler 387

3.2.MAHLAS KULLANILMAYAN ŞİİRLER 388

3.2.1.Yedi Heceliler 388

3.2.2.Sekiz Heceliler 389

3.2.3.On Bir Heceliler 395

3.3.TEK DÖRTLÜK VE TEK BEYİTTEN OLUŞAN ŞİİRLER 413

3.3.1.Sekiz Heceliler 413

3.3.2.On Bir Heceliler 414

3.4.ÖLÇÜSÜZ ŞİİRLER 418

SONUÇ 423

KAYNAKÇA 430

IV.BÖLÜM

EKLER

Ek 1: ÂŞIK MÜSLÜM DALKILIÇ'LA İLGİLİ FOTOĞRAFLAR 435

ÖZET 445

ABSTRACT 448

KISALTMALAR CETVELİ

başk. : başkaları
Bil. : Bilimler
bk. : Bakınız
C. : Cilt
çev. : Çeviren, çevirmen
der. : Derleyen
GÜ : Gazi Üniversitesi
Hz. : Hazret
hzl. : Hazırlayan
MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
S. : Sayı
s. : Sayfa
SAV: Sallallahu Aleyhi Ve Sellem
Sos. : Sosyal
vb. : Ve başkaları, ve benzerleri, ve bunun gibi
Yard. Doç : Yardımcı Doçent
Yay. : Yayın
yy. : Yüzyıl

GİRİŞ

16. YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE ÂŞIKLIK GELENEĞİ

Âşıklık geleneğinin kökeni Türklerin bilinen ilk tarihlerine kadar uzanmaktadır. “Her edebî gelenek, belli bir kültür birikimi, dünya görüşü ve inanç sisteminin, yaşama tarzının sanatkârlar tarafından özümlenmesi ve eserlerine yansıması, edebî tarzda yaşanması ile hasıl olur. Âşık edebiyatı geleneği klâsik şekli ile 16. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Türklerin, ilk ve millî edebiyat gelenekleri olan ozan-baksı edebiyat geleneğinin geniş mânâda değişen zaman, zemin, inanç sistemi, dünya görüşü ve yaşama tarzının etkisiyle şekillenmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Kopuz eşliğinde eserler veren ozanlar, Osmanlı kültür ve uslûbu içinde âşık-şâir tipine dönüşmüştür. Türk tarihî hayatı içinde önemli yer tutan Şamanlığa giriş merasimlerinin, İslâmiyetin kabulü ve yeni yaşama tarzının tesirleri altında kompleks rüya motifi haline dönüşmesi, ozanların âşık kişiliğine bürünmelerine yardımcı olmuştur”(Günay, 1999: 227). Şüphesiz Türklerin geçirdiği kültürel dönüşümlerin bu geleneğin ortaya çıkmasında büyük rolü vardır. Hayat hakkındaki bilgileri çoğalan insanların bu geleneğin temsilcilerine yükledikleri mana ve onlardan beklentileri de farklılaşmıştır. Yine temsilcinin de değişen hayat şartlarından etkilenmemesi düşünülemeyeceği için onların kendileri hakkındaki fikirleri de değişmiştir. “Âşıkların kökü, İslâmiyet öncesi ozanlara kadar dayanır. Ozanlar, İslâmiyet’ten sonra da bir müddet işlevlerini sürdürmüşlerdir. Selçuk ordularında 9. 12. yüzyıllarda ozanlar kopuz denen müzik aletlerini çalarak epik şiirler söylerler, askerleri eğlendirirlerdi”(Aktaran: Artun, 2001). Gelenekteki tekamül, temsilcilerin rollerinin daralması şeklinde tezahür etmiştir. “Ozanlık geleneği, âşık tarzı şiir geleneğine doğrudan veya tekke ve ordu şâirleri vasıtasıyla dolaylı olarak inkılâp etmiştir. … eski matemlerden ve kazanılan askerî başarıların kutlanmalarından kaynaklanan şiir türü, şekil ve tematik özellikleriyle yeni yüklendiği sosyo-kültürel fonksiyonunu kaybetmediği için oluşan ve zaman içinde istihaleler geçirerek yeniden yapılanan âşık tarzı edebiyat ve kültür geleneğinde de yaşamaya

devam etmiştir.”(Çobanoğlu, 2000:127). Bu geleneğin 16. yüzyılda teşekkül etmesini Özkul Çobanoğlu şu sebebe bağlar: “…kanaatimizce, âşık edebiyatı tarzı, 16. asrın sonlarından başlayarak kahvehane ekseni etrafında, az çok lâdini bir karaktere sahip ozan-baksı ve özellikle Yeniçeri Ocağının kuruluşuyla ‘ordu şâiri’ olarak ön plâna çıkan ve başta Bektaşî tarikati mensupları olmak üzere diğer tekke edebiyatı mensuplarının tesiriyle şekillenmiş ve bağımsızlık kazanmıştır. Ancak tekke edebiyatı ile ilişkisini hiçbir zaman kesmemiştir. Bir başka ifadeyle âşık edebiyatı adı altında toplanan edebî geleneğin tekevvünün de tekke kültür çevresi önemli rol oynamışken âşık tarzının teşekkülünde ve bağımsız bir karakter kazanmasında son ve en önemli merhale kahvehaneler olmuştur. … 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kahvehaneler, tekkenin karşısına bir nevi alternatif Müslüman sosyal kurumu olarak belirir ve tekkenin topluca eğlenmek ve çeşitli sosyo-kültürel faaliyetlerde bulunma tekelini kırar. Dahası tekke ekseninde uhrevî bir neşve içinde yer alan topluca eğlenmeler, kahvehane ekseninde nerdeyse tamamen dünyevî veya din dışı bir karakter kazanır. Âşık tarzının kısa sürede inkişafının altında da … sosyal bir ihtiyaca cevap verdikleri ve iyi gelir getirdikleri için sayıları süratle çoğalan kahvehaneler arasındaki rekabet yatmaktadır”(Çobanoğlu, 2000:129-130;134). Çobanoğlu’nun şaman, bahşı, ozan… geleneğinin âşıklık geleneğine dönüşmesindeki etkenlerden biri olarak serdettiği kahvehaneleri, kabul etmek mümkün değildir. Zira kahvehane kültürünün toplumumuzdaki tarihî 16. yüzyıla kadar gitmemektedir. Nitekim Öcal Oğuz ve Erman Artun bu görüşün kahvehanelerle ilgili bölümüne katılmamaktadır. “Bu yüzyılda bir gösterim merkezi olarak kahvehanelerin âşıkların sanatlarını icra ettikleri bir mekan hüviyetini kazanmadığı değerlendirilebilir. Eldeki şiirlerde böyle bir ortamın varlığını doğrulayan belge yoktur”(Oğuz, 2003:546). “Köylerde kahvehane geleneği çok yakın zamanda ortaya çıkmıştır. Köy odası ve evler âşıkların toplandığı yerlerdir. Şehirle bağları çok az olan kapalı toplum örneği gösteren konar-göçerlerdeki âşıklık geleneğinin kökenini nereye bağlayacağız? Osmanlı dönemine ait kahvehanelerde oluşan âşıklık geleneği ile ilgili bilgilerimiz daha çok âşık edebiyatının oluşum dönemlerinin sonrasına

ait bilgilerdir”(Artun, 2001:34). Yukarıdaki bilgilerden tekke edebiyatından daha az dinî mahiyet taşıyan bir edebiyata geçişin olduğu anlaşılmaktadır. Bunda dinî yozlaşmanın da etkisi vardır. Fakat 16. yy. dan sonra tekke edebiyatının işlevini tamamlayarak tarihe karıştığını ya da geleneği etkilemesinin sona erdiğini söylemek mümkün değildir. “Edebiyatların mukayeseli tarihini tetkik eden kitaplar, her milletin edebiyat tekâmülünün dinî mevzulardan gayri dinî mevzulara doğru hareket gösterdiğini yazarlar. Bu tarz telâkki Osmanlı edebiyat tarihi içinde doğrudur.”(Günay, 1999:9). Araştırmacıların bu görüşlerine rağmen geleneğin 16. yüzyıla gelinceye kadarki yolcuğu hakkında eldeki bilgiler yetersizdir. Bu asır öncesiyle ilgili çalışmaların diğer Türk boylarını da içine alacak şekilde devam ettirilmesi gerekmektedir.

“16. yüzyıldan sonra ozanlar artık görülmez olur. Onların yerini âşık alır. Göçebelikten yerleşik hayata geçerek yeni bir toplum düzeninin kurulması, şehir ve kasabaların büyük ölçüde oluşumu, destan anlatıcısı ozanın yerine âşık tipinin geçmesini hazırlayan en köklü etkendir. Destan anlatan epik şiirden, günlük hayata yönelen ‘koşma’ ya geçiş bu yolla olmuştur. Âşıklar, kopuz yerine saz çalmaya, epik şiir yerine yerleşik hayata bağlı tablolar isteyen halka koşmalar söylemeye başlamışlardır.”(Aktaran: Artun, 2001). Âşık edebiyatına, âşık tarzı veya saz şiiri de denmektedir. Umumi adlandırma âşık edebiyatı şeklindedir. Fakat bu dönüşüm 16. asırda birdenbire olmamıştır. İçtimai hayatta olan farklılaşmaların yüzyıllar boyu sürdüğü bilinen bir gerçektir. Bu, “… yalnız bir içtimaî sınıfa veya bir dinî taifeye ait hususî bir zümre edebiyatı değil, birbirinden farklı muhtelif çevrelere, hayat ve geçim şartları ayrı muhtelif gruplara, muhtelif tarikat ve meslek mensuplarına, fikir ve zevk seviyeleri birbirinden çok farklı insanlara hitap eden muhtelif zümreler arasında müşterek bir edebiyattır.”(Köprülü, 2004:47). Fakat değişik zümreler arasında şekil bakımından benzerlik gösteren bu edebiyatın muhteva bakımından farklılıklar gösterdiği aşikardır. “Âşık edebiyatı ferdî bir edebiyat olduğu kadar bir gelenek edebiyatıdır. Bu edebiyatın temsilcileri mensup oldukları geleneğin kurallarına değer vermekte ve bu kurallara titizlikle uymaktadırlar”(Günay, 1999:8). Bu kuralların birkaçını

hece ile doğaçlama şiir söyleme, saz çalma, atışma yapma, mahlas kullanma şeklinde ifade edebiliriz. “Âşık edebiyatının temel özelliklerinden en önemlisi sözlü oluşudur. Bu yönüyle anonim Türk edebiyatın geleneğinin birçok özelliğini taşır. Sözlü geleneğin kural ve ilkelerine âşık da bağlıdır. Âşıklık geleneğinde söz hece ile tartılır, dörtlük içinde anlamsal bir bütünlüğe kavuşur, dize başı ve sonu kafiyelerle ritm kazanır. Âşık edebiyatı ürünleri şiirler ve anlatı türü olarak ikiye ayrılır. Anadolu’da âşıklar toplumsal, tarihsel olgular karşısında epik diye niteleyebileceğimiz, bireysel olgu ve durumlar karşısında lirik bir söyleyiş geliştirmişlerdir. Âşık bir aktarmacıdır, önce gelenekte usta malı diye adlandırılan usta âşıkların ürünlerini söyler, sonra dili çözüldüğünde âşıklık geleneği çerçevesinde kendi şiirlerini söyler. Genellikle doğaçlamayla yaratılan, sözle ve sazla yayılan âşık şiiri özgün biçimiyle yazıya geçirelemediği, yeni eklemeler ve çıkarmalarla değiştirildiği için yazılı edebiyat ürünleri gibi tam bir kesinlik taşımaz.”(Artun, 2001:35). Sözün kayda geçmesinin zor olduğu dönemlerde icra edilen gelenek mahsullerinden çok azı günümüze kalmıştır. Bu da çalışmaları daha da güçleştirmektedir. Âşık edebiyatı, bünyesinde halk edebiyatı, tekke edebiyatı ve divan edebiyatının unsurlarını bulundurur. Fakat bu ögelerin yer alış yoğunluğu yüzyıllara göre farklılık gösterir(Köprülü, 2004). Toplumların kültürleri canlıdır ve toplumun her kesimi birbirleriyle sürekli temas halindedir, bu sebepten bunlar birbirlerini etkilemişlerdir. Dolayısıyla divan şiirinin ya da tekke şiirinin âşık şiirini etkilemesi gayet normaldir. Özkul Çobanoğlu âşık şiirindeki 11’li hece ölçüsünün Arap-Fars kültürleriyle temastan sonra ortaya çıktığını belirtir. Bu ölçüyü 4+4+3 ile 3+3+3+2 duraklarından yola çıkarak “fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün ve feûlün feûlün feûl kalıplarıyla özdeşleştirir(Çobanoğlu, 2000). “11 heceli ölçünün aruz etkisinden kurtularak 6+5 şeklini alması ortaçağ sonlarında gelen ozan-âşıkların yerini alan saz şâirlerinin bir armağanıdır.”(Aktaran: Çobanoğlu, 2000). Diğer araştırmacıların bu konuyu destekler mahiyette ifadeleri yoktur. Biz 11’li hece ölçüsünün Türklerin öz yaratımı olduğunu düşünüyoruz. Fakat ne Çobanoğlu’nun görüşünü ne de bizim görüşümüzü destekleyen yeterince kaynak mevcut değildir.

“Âşıklar, Türk kültürünün anlamlar, değerler, kurallar bütününe uygun ahlak anlayışını temsil eden, yaşatan ve yayan eserler vermişlerdir. Eğlendirme kadar eğitim ve öğretim sorumluluğunu da üstlenmişlerdir. Öğrendiklerini, gördüklerini, algıladıklarını estetik duyguları sazları eşliğinde şiir, hikâye ve sohbetlerde dinleyicilerine ulaştırarak onların gözü, kulağı bir anlamda öğretmeni ve dostu olmuşlardır.”(Günay, 1999:237). Özellikle medrese tahsili görmeyen, halkın sanat zevkini tatmin eden âşıklar, halk kültürünün vazgeçilmez bir ögesi olmuşlardır. Tüm içtimai hayatı etkileyen pek çok olay ile ferdî sevinç ve acılar âşıkların şiirleri vasıtasıyla sonsuza kalabilmiştir. Bunlar bir çeşit tarihî vesika hüviyetindedir. Pek çoğu okuma yazma bilmeyen âşıkların buna rağmen sanat değeri yüksek şiirler söyleyebilmelerini onların yaradılışındaki üstünlük ile açıklamak mümkündür. Bu açıklamalardan sonra 16. yüzyıldan günümüze âşıklık geleneği hakkında umumi bilgiler vermek istiyoruz.

1. 16. Yüzyıl Âşıklık Geleneği

16. yüzyıl, âşık edebiyatının tam olarak teşekkül ettiği yüzyıldır. 16. asırda âşık edebiyatının oluşumunu tamamladığı konusunda araştırmacılar hemfikirdir. Bu dönemdeki âşık edebiyatı temsilcileri ve onların şiirleri hakkındaki bilgilerimiz sınırlıdır. Lakin bu yüzyıla gelinceye kadarki yüzyıllarla ilgili bilgilerimiz çok sınırlıdır. “Âşık edebiyatının … Türkiye sahasındaki varlığı ve gelişimi üzerinde yapılan çalışmalar, geleneğin kökenini kamlık sanatına dayandırdıktan sonra, Türklerin İslâmiyet’i kabulünden başlayarak 16. yüzyıla kadar hemen hemen karanlık denebilecek bir belirsizlik dönemine işaret etmektedirler”(Oğuz, 2003:534). “16. yüzyılda Osmanlı – Türk kültürü ilerlemiş, Anadolu Türkçe’si işlek bir dil olmuştu. Kültür hayatı, ülkenin bütün büyük şehirlerinde gelişiyordu. Kültür hayatı, 16. yüzyıla damgasını vurmuş âşıklarımıza konu olmuştur. Bunları destanlarda görebiliriz. Bu yüzyılda divan şairlerinin büyük merkezlerde toplanmalarına karşılık, âşıklar Anadolu ve Rumeli’den başka Mısır, Suriye, Kuzey Afrika gibi imparatorluğun uzaklardaki topraklarına kadar yayılmışlardır. Bu âşıkların büyük bir bölümü Yeniçeri ve

Sipahi âşıklarıdır.”(Artun, 2001: 37). “Bu yüzyılın en önemli olayı âşıklık geleneğinin iki ayrı coğrafyada gelişip boy atmasıdır. Yüzyıla damgasını vuran saz şairlerimizden bir bölümü Anadolu ve Rumeli sahasında toplumun sesi olurken daha küçük bir bölümü de Kuzey Afrika’nın orta sahillerinde, çoğu kahramanlık ve savaş üzerine söylenmiş şiirlere imzalarını atmışlardır. ‘Garp Ocakları’ adını verdiğimiz bu uzak ellerde yetişenler de elbette Anadolu ve Rumeli’nin izlerini nakşediyorlardı.”(Sakaoğlu, 1998). “Bu yüzyılda kendilerine mahsus şiir ortamları ve ekolleriyle Garp Ocaklılar diye adlandırılan denizci âşıklar, ötekilerden kimi özellikleriyle ayrılmaktadır. Bu âşıklarda görülen temel özellik, şiirlerinin merkezinde Akdeniz adaları, Kuzey Afrika gibi coğrafî bölgelere yapılan fetih seferlerinin yer almasıdır. Bu şiirler dış yapı özellikleri bakımından yüzyılın öteki halk şairi örneklerinden farklı değildir. Bu şairleri ötekilerden ayıran farklar, içerikte karşımıza çıkmaktadır”(Oğuz, 2003:544).

“16. yüzyılda aşk, kahramanlık, tabiat vd. konuların yanı sıra yerleşik hayata ait özellikler de tablolar halinde âşık edebiyatına girmeye başlamıştır. Âşık edebiyatı Osmanlı toplumunun Anadolu’daki köklü kültür ve yapı değişikliğine uğraması sonucu oluşmuştur. Büyük şehirlerin çevresinde oluşan üst kültür mimarîde, müzikte, edebiyatta yeni bir bakış açısı, yeni bir yaşama biçimi, yeni bir zevk oluşturmuştur. Anadolu’da köy ve konar göçer çevrelerde İslamî kültür etkisiyle Orta Asya Türk kültüründen farklı, fakat büyük şehirlerin etrafında oluşan üst kültürü yakalayamayan bir kültür oluşmuştur. Âşık şiiri ile divan şiiri aynı kültür kaynaklarından beslenmelerine rağmen kültür ve şiir çevresi farklılığından dolayı iki ayrı disiplin ortaya çıkmıştır. Divan şiirinin üst kültürün beslediği şiir olarak, büyük şehir ve kültür merkezlerinin dışında kasabalarda üst kültürü yakalamış esnaf arasında bile yaygın olması bizi halkla, eğitimli kitle arasındaki çizgiyi belirlerken çok dikkatli olmaya zorlamaktadır. Âşıklar kendilerine özgü estetik anlayışlarına rağmen divan edebiyatından kelime, tamlama, mecaz ve nazım biçimleri almışlardır. Şehir kültüründen ve divan şiir çevresinden uzakta yaşamış âşıklarda etki azdır.”(Artun, 2001:38).

“16. asır saz şâirlerinin eserlerini umumî ve mukayeseli bir surette tetkik edince, bu şiir tarzının bu asır esnasında tekâmülü hakkında şu neticelere varıyoruz: İlk zamanlarda asıl halk edebiyatı unsurları, gerek esasta, gerek şekilde çok kuvvetlidir; dil tamamıyla halk dilidir; ifade şekli, tabirler, mecazlar, halk türkülerinde gördüğümüz birtakım hususîyetleri ihtiva eder; hece vezninin sekizlisi eski halk edebiyatı an’anelerine tamamıyla uygun olarak, çok kullanılır, bu asrın ikinci yarısından başlayarak, klâsik edebiyat ve tasavvufî halk edebiyatı tesirleri süratle kendini göstermeğe başlar; Arap ve Fars kelimeleri ve yabancı terkipler çoğalır. Üslupta, mecazlarda, klâsik edebiyat nüfûzu gitgide bariz bir şekil alır; aruz ile yazılan ve klasik murabba şeklinde tertip olunan dîvanlar da yavaş yavaş saz şâirleri tarafından kullanılmağa başlar.”(Köprülü, 2004:58).

“Bu yüzyılda yaşayan saz şairlerimizin tamamına yakını hakkında hiçbir kesin bilgiye sahip değiliz. Hemen hiçbirinin doğum tarihi bilinmemektedir. Doğum yerlerini bilebildiklerimiz de pek az olup bu bilgiyi de daha çok mahlaslarında çıkarabilmekteyiz.”(Sakaoğlu, 1998). Yine bu tür bilgilere çeşitli kaynaklarda (Artun, 2001; Oğuz, 2003; Köprülü, 2004) rastlamaktayız. Bu görüşe Özkul Çobanoğlu karşı çıkmaktadır. “Bugüne kadar âşık edebiyatının tarihi konusunu ele alan bazı araştırıcılar 16. yüzyıldan önce yetişmiş âşıklar hakkında bilgi olmadığını bu devirlerden elimize cönk ve diğer evrakların geçmemesine bağlarlar. Kanaatimizce olmayan bir geleneğin hiç olmamış olan cönklerinin bulunmasını veya bulunmayışına hayıflanmaktan başka bir şey değildir bu eğilim. Nedeni ise âşık tarzının kesinlikle 16. asırda teşekkül etmeye başlayıp 17. yüzyılda oluşumunu tamamlayan bir gelenek olmasıdır. 16. asırdan önceki dönemde yaratılmış verimler her ne ölçüde âşık tarzına benzerse benzesin ya tekke ya da tıpkı Dede Korkut Hikâyeleri örneğinde görüldüğü gibi İslamîleşmiş bir surette devam eden ve belki bir ölçüde âşık tarzının sadece öncüsü kabul edilebilecek Ozan-Baksı geleneğine ait olacaktır.”(Çobanoğlu, 2000:129).

Bu dönem şiirlerine hece ölçüsü hakimdir. Hecenin 7, 8 ve 11’li kalıpları en çok kullanılanlardır. Nazım biçimi ve türleri arasında ise mani, semai, koşma ve az sayıda destan ile divanî yer alır. Bununla beraber aruz

kullanımı çok nadirdir (Oğuz, 2003). “Bu dönem şiirinin tematik yapısına dokunacak olursak, önemli ve yoğun olarak işlenen konunu aşk ve buna bağlı gurbet, ayrılık, vefasızlık, sevgilinin güzelliği olduğu görülür. İkinci önemli konu âşıkları etkileyen önemli kaynaklardan biri olan tasavvuf düşüncesi ve bu düşüncenin doğurduğu çatışma konularıdır. Üçüncü konu ise ‘ötekiler’ karşısında ‘biz’ ve bunun kahramanlık olarak şiire yansımasıdır. Bu tarz, şiirler daha çok sınır boylarında bulunan ve savaşlara katılan veya savaşları gözleyen âşıklar arasında yaygındır. Bu konuların dışında şiire konu olabilecek başta ölüm ve bu konuda duyulan acı, toy, düğün ve şenlikler de şiirlere yansıyan konular arasındadır”(Oğuz, 2003:546).

16. yüzyılda yaşayan saz şairlerinden “ Rumelili Karacaoğlan, Köroğlu, Ahmetoğlu, Bahşi, Bahşıoğlu, Çırpanlı, Hayâlî, Kul Mehmet, Kul Pirî, Ozan, Öksüz Dede, Surûrî, ve Şükrî Mehmet’i Anadolu ve Rumeli’de yaşayan saz şairlerinin önde gelenlerinden sayabiliriz. Armutlu, Dalışman, Geda Muslu, Kul Çulha ve Oğuz Ali’yi de deniz aşırı topraklarıyla Akdeniz’in engin sularında yaşayan ustaları arasında görmekteyiz”(Sakaoğlu, 1998).

2. 17. Yüzyıl Âşıklık Geleneği

“Bu yüzyıl Türk saz şiiri tarihinin en parlak iki devrinden biridir; diğeri ise 19. yüzyıldır. Daha sonraki yüzyıla göre bu yüzyılda daha çok saz şairi yetişmiş, belki de daha çoğunun adları bize kadar gelebilmiştir. Hatta, bunların elimizdeki şiirlerinin sayıları bile daha fazladır. Yüzyıla mührünü vuran şairlerin küçük bir bölümü de Garp Ocakları’na mensuptur.”(Sakaoğlu, 1998). “Osmanlı ordusunda daha çok Garp Ocaklarında ve denizciler arasında yetişen ve ilk örneklerini 16. yüzyılda gördüğümüz, diğer konulara göre kahramanlık temasına ve savaş konularına daha fazla ağırlık verdikleri için ozanlık geleneğini ve bir anlamda destan söyleme tarzını sürdüren grup olarak öne çıktığını vurgulayabileceğimiz âşık zümresi ile 17. yüzyılda da karşılaşmaktayız. Bunlar arasında Öksüz Ali, Mustafa, Benli Ali, Gazi Âşık Hasan, Kayıkçık Kul Mustafa… kahramanlık temasını işlemişlerdir. Sultan IV. Murat ve Sultan IV. Mehmet dönemi olaylarının ve padişahların fetih ve

seferlerinin dile getirildiği bu şiirler, vezin, kafiye gibi dış yapı unsurları bakımından tamamen geleneğe uygun olup, hecenin en sık kullanılan 7, 8 ve 11'li kalıplarıyla sayısı ortalama 5 ile 8 arasında değişen dörtlükler halinde yazılmış koşma tarzı şiirlerdir"(Oğuz, 2003:560). "Âşık tarzı, 17. asırdan itibaren, daima terakki ve taammüm(yayılma, genelleşme) ediyor, bu sanat tarzının mensupları ve takdirkârları her tarafta çoğalıyordu. Saz şairlerine gösterilen umumî rağbet neticesinde, şuara tezkireleri muharrirleri, artık onlardan bazılarını istihzalı bir eda ile kitaplarına geçirmekte mahzur" görmüyorlardı.(Köprülü, 1999:214-215). Saz şairleri klasik şairlerin tesiri altında kalarak aruz veznini ve divan edebiyatı nazım şekillerinden bazılarını kullanmaya başlamışlardır. Bununla birlikte bu yüzyıla ait eserlerde, âşıklar ve onların şiirleri ile ilgili bilgi bulmak daha kolaydır(Köprülü, 1999). "Bu yüzyıldan kalan veya bu yüzyılın âşıklarına da yer veren cönk ve mecmuaların sayılarının biraz fazla olması da devir için ayrı bir şanstır(Sakaoğlu, 1998). "17. asırdaki Osmanlı içtimaî hayatını bütün teferruatına kadar en samimî renkleriyle canlandıran ve yaşatan safdil seyyah Evliya Çelebi'nin 'Seyahatname'sinde, âşıkların o devir hayatında ne kadar mühim bir yeri olduğunu, yani içtimaî hayatın birçok tecellîlerinde onlara nasıl bir kıymet verildiğini görüyoruz(Köprülü, 1999:211).

Bu yüzyıl için eldeki bilgilerimiz bir önceki yüzyıla göre fazla olsa da bu bilgilerin kesinliği konusunda şüphelerimiz devam etmektedir. 17. yüzyılda "yaşadığı belirlenen âşıkların hayatları ve eserleri hakkında … 20. asırda yoğunlaşan araştırmalar, cönk ve mecmualara veya sözlü kaynaklarda yaşayagelen efsanevî anlatımlara dayanmaktadır"(Oğuz, 2003:555). Yine "bu yüzyılda hiçbir âşık, kendi eserini kendisi kaleme almamış, güvenilir bir biyografi ile günümüze ulaşmamıştır(Oğuz, 2003:555). Öte yandan âşık şiirlerinin benzer metinlerinin ortaya çıkması, farklı cönklerde farklı âşıklara ait olarak gösterilmesi(Oğuz, 2003) ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira "âşıkların yaşadıkları dönemden sonra kaleme alınan cönk ve mecmualardaki şiirlerin bulunması, aynı mahlasın birden çok âşık tarafından kullanılması, güvenilir tarihî-ilmî kayıtların azlığı… sağlıklı sonuçlara ulaşılmayı engellemektedir"(Oğuz, 2003:556).

“17. yüzyıldan sonra divan şiiri ile âşık şiiri arasında bir yakınlaşma görülmektedir. Bazı âşıkların şehirlere gelip, yönetimden sınırlı da olsa destek görmeleri, medrese ve divan kültüründen etkilenmeleriyle, ‘kalem şuarası’ adı verilen divan şiirinin taklitçileri diye niteleyebileceğimiz yeni bir âşık topluluğu oluştu. Bunlar genellikle saz çalmayı bilmezdi. Bu âşıklar, âşık geleneği ile divan şiiri arasında bir tür köprü işlevi görmüşlerdir. Âşıklar ve divan şairleri birçok mazmun, mecaz ve benzetme ögelerini küçük değişiklikler yaparak ortaklaşa kullanmışlardır. Sanatçılar bu ortak motifleri kendi geleneklerine uygun bir şekilde işlemişlerdir. Âşıklar, 17. yüzyıldan sonra teşkilatlanmış, ‘geleneksel âşıklık gezileri’ diye adlandırılan seyahatleri yapmışlardır. 17. yüzyılda âşıkların en büyükleri yetişmiştir. Âşıklık geleneği bu yüzyılda gelişerek şekilde, türde, konuda mükemmeli yakalamıştır. Âşıklar, âşıklık geleneği kurallarını belirleyerek bunlara uyulmasını sağlamıştır.(Artun, 2001:37-38-39). Bu asrın ikinci yarısından itibaren görülen âşıkların daha çok büyük yerleşim merkezlerinde yaşamışlar, dolayısıyla da divan şiirine daha yakın olmuşlardır. Bunların en iyi iki örneği; Âşık Ömer ve Gevheri’dir. Bu âşıklar aruz ölçüsünü bildikleri gibi, belli oranda eğitimde görmüşlerdir.(Artun, 2001). “Klasik şiir çevresinden uzak yaşayan âşıkların şiirlerinde şiirin merkezine güzelleri ve bunlara bağlı heyecanı ve duyarlılığı koyup, çevrelerini dekor olarak aldıklarını ve doğayla bezediklerini görüyoruz(Artun, 2001:39).

17. asırda yetişen Karacaoğlan, Âşık Ömer ve Gevheri sonraki yüzyıllarda yetişen âşıkları etkilemişlerdir. Hatta günümüzde Karacaoğlan’ı kendilerine örnek alan âşıklar vardır. “Kemiyet(nicelik), ve keyfiyet(nitelik) itibariyle saz şiiri en büyük şairlerini 17. asırda yetiştirmiştir. Şöhreti çok yaygın ikinci Karacaoğlan gibi üç beş âşık müstesna, divan şiirinin dil, zevk ve estetiğinden bir hayli unsurlar almışlardır. Bununla beraber halk şiiri hakim vasıflarını kaybetmemişlerdir(Elçin, 1996:10).

“Bu yüzyılda yaşanan tarihi olaylar destanlara konu olmuştur. Bunlar tarihin destanlaştırılmış örnekleridir. Âşıklar katıldıkları savaşları, duydukları zafer ve hezimetleri konu almışlardır. Âşıklar zümresi içinde okuryazarlar çoğalmaya başlamış, hatta iyi eğitim görüp devlet hizmetinde yer alanlar da

olmuştur(Artun, 2001:39). “Şairlerimiz arasında savaşa katılanlar, hatta bazı saray entrikalarına bile bulaşanlar olmuştur. Bazılarının şiirlerinde bu olayların izleri bulunmakla birlikte bazılarının adlarını tarihî kaynaklarda bulabilmekteyiz. İlk şairnamenin bu yüzyılda kaleme alınması da şairlerimiz için bir şans olarak kabul edilebilir. Gerçi Âşık Ömer pek çoğunun sadece adını vermiş, başka herhangi bir özelliğine dokunmamıştır(Sakaoğlu, 1998).

Bu yüzyılda âşıkların “büyük ölçüde hecenin 7, 8 ve 11’li kalıplarını kullandıkları, son dörtlükte mahlaslarını belirttikleri, kafiye konusundaki tavırlarının gelenek çerçevesinde olduğu ve çoğu zaman yarım kafiye veya redif ve benzeri ses benzerliklerine dayandığı, iki sese dayalı yarım kafiyenin daha az, cinasın ise daha çok bir tür olarak karşımıza çıkan tecnislerde kullanıldığı görülmektedir… Bu dönemde de 16. yüzyılda olduğu gibi eğitim gören, medrese çevresine giren ve klasik şiire yaklaşan âşıklar arasında aruz veznini kullananların arttığı görülmektedir(Oğuz, 2003:560).

17. yüzyılın önde gelen âşıkları şunlardır: “Karacaoğlan, Gevherî, Âşık Ömer, Kayıkçı Kul Mustafa, Ercişli Emrah, Kâtibî, Bursalı Halil, Kuloğlu, Âşık, Âşık İbrahim, Âşık Nev’i, Âşık Yusuf, Benli Ali, Berberoğlu, Haliloğlu, Kâmilî, Kâtip Osman, Keşfî, Kırımî, Kul Mehmet, Kul Süleyman, Mahmutoğlu, Öksüz Âşık, Sun’î, Şahinoğlu, Tasbaz Ali, Üsküdarî, Yazıcı vb.(Sakaoğlu, 1998).

3. 18. Yüzyıl Âşıklık Geleneği

Bu yüzyıl için araştırmacıların ortak kanaati, geleneğin güçlü bir şekilde temsilinin olmadığı yönündedir. Bununla beraber kısıtlı kaynaklardan derlenebilen şiirlerden anlaşıldığı üzere “… âşıklar, eski ozanlık kaynaklarından gelen şiir söyleme tekniklerini biçimlerini ve kültürel ortamlarını, farklı yerel coğrafyalarda farklı mektepler hâlinde yaşatmışlardır. Bu yüzyıl âşıklarının bir ikisi hariç tutulursa, hemen hemen tamamı sözlü kültür ortamlarında eserlerini vermişlerdir. Bu nedenle, büyük çoğunluğunun edebiyat tarihi araştırmalarına ışık tutacak nitelikte biyografileri elde yoktur… Âşıkların biyografileri kadar, edebî çevreleri, sanatlarını nasıl icra ettikleri, repertuarları, icra mekânları, saz çalıp çalmadıkları, hangi sazı çaldıkları,

bildikleri ve kullandıkları âşık makamlarının neler olduğu ve bu makamların nota ve müzik değerleri veya özellikleri gibi âşıklık sanatının incelenmesinde ihtiyaç duyulan temel bilgilerden bu yüzyılda da mahrum olduğumuzu belirtmeliyiz. … diğer yüzyıllarda olduğu gibi 18. yüzyılda da âşıkların şiirleri ya şiir meraklılarınca cönk ve mecmualara kaydedilmesi ya da sözlü gelenek yoluyla 20. yüzyıla ulaşan bilgilerin sözlü kaynaklardan Âşık edebiyatı araştırıcılarınca derlenmesi yoluyla elde edilmiştir"(Oğuz, 2003:568, 569). Buna mukabil, şiirleri cönk ve mecmualara kaydedilememiş âşıkların da bulunma ihtimali yüksektir. Âşıkların şiirleri sonradan derlendiği için bunların dil ve anlatım özelliklerinin söylenildiği gibi kaynaklara geçtiğini söylemek mümkün değildir.

"18. yüzyılın âşıkları siyasal tarihimizde çok önemli olaylar olmasına rağmen 17. yüzyılda yetişen usta âşıkların gücüne ulaşamamışlardır. Âşık edebiyatı gerilemeye başlamıştır. Buna rağmen âşıklar, divan şairlerine göre daha canlı daha hayati konulara yönelen şiirler"(Artun, 2001:40) söylemişlerdir. "18. asırda geçen asra nisbetle büyük âşıklar yetişmemiştir. Ananeye uygun olarak diyar diyar dolaşan ve halk muhitlerinin şiir zevkini temsil ederek estetik heyecanlarına cevap veren âşıklar" vardır(Elçin, ?:10). "Türk saz şiiri tarihini her bakımdan en az tanınan bu yüzyılında, önemli çağa mührünü vurmuş bir temsilcisi yok gibidir. Hayli kalabalık bir ad kadrosuna sahip olmakla birlikte, çağını aşıp gelecek nesilleri etkileyecek bir usta âşık yetişmemiştir. Hemen hepsi karşısındaki bilgilerimiz son derece sınırlı ve yetersizdir. Şiirlerinde klasik şiirimizin izleri son derece belirgindir. Ayrıca siyasî tarihimizde önemli yeri olan bazı olayların bu yüzyılda cereyan etmesine rağmen şiirde gereken şekilde yer almamasını şairlerimize bağlamak zorundayız. Onlar sefer şiirlerinden çok sonuçlarla ilgili şiirler söylemişlerdir. Onlar, ustaları gibi konulara önem vermemişler, belki de bu yüzden şiir vadisinde parlayamamışlardır"(Sakaoğlu, 1998).

"Klasik edebiyat tesiri altında artık aruz veznini de –tabiî, çok kusurlu bir tarzda- kullanmağa çalışan saz şairleri, bu asırda büsbütün çoğalmıştı; kahvelerde, bozahanelerde, panayırlarda ellerindeki sazlarıyla şiirler terennüm eden asıl meslekten yetişme âşıklardan başka, teknik ve ilham

itibariyle bu tarzda manzumeler yazan şairlere de her tarafta tesadüf olunuyordu. Bunun 18. asırda adeta bir moda mahiyeti aldığını görüyoruz: Bu asrın ilk yarısında Tezkire-i Şuara müelliflerinden Safâî'nin ve Sâlim'in klasik şairler arasına bir iki tane saz şairi de koymaları, aruz ile de yazan bu sınıf şairlere biraz kıymet verildiğini anlatmaktadır"(Köprülü, 2004:343). "Bu yüzyılda âşıklar arasında medrese tahsili gören, medrese çevresine giden, klasik şiir üslubunu tanıyan şairlerin arttığı görülmektedir. Bu âşıklar bir önceki yüzyılda hızlanan aruzla şiir yaratma geleneğini gazel, divanî, semaî, muhammes gibi nazım şekilleriyle devam ettirmişlerdir. Klasik şiir ekolüne yakınlaşma sürecinde, 16. yüzyıldaki eğilimin habercisi bir iki örneği dikkate almazsak, 17. yüzyılda bu eğilimin ilk başarılı örneklerini veren Âşık edebiyatının 19. yüzyılda bu tarzın en gelişmiş örneklerini ortaya koyduğu dikkate alınırsa, 18. yüzyılın bu iki dönem arasında bir ara dönem niteliği taşıdığı söylenebilir(Oğuz, 2003:570). Bunlarla birlikte bu yüzyılda "… klasik şiirin terim ve mazmunlarının âşık tarzını çok güçlü şekilde etkisi altına aldığını"(Oğuz, 2003:571) görüyoruz. "18. yüzyıl âşık şiirinde karşımıza çıkan sevgili anlayışı, zamandan ve felekten şikâyet, çevreden memnuniyetsizlik, ayrılık gibi konularda klasik şairlerin bakışına yakınlaşma gözlenmektedir. Bu dönem şiirlerinin bir özelliğinin de yoğun bir yoksulluktan şikâyet olduğunu belirtmeliyiz(Oğuz, 2003:571). Âşık şiirinin klasik şiire olan bu yakınlaşması, tezkirecilerin birkaç saz şairini eserlerine almalarına sebep olmuş lakin bundan divan şiiri/şairi karşısında âşık şiirine/şairine gereken önemin verildiği anlamı çıkarılmamalıdır. Ancak bu dönemde divan şairleri arasında da mahallileşme akımı vardır. Buna divan şairi Nedim'in hece vezniyle türkü yazması örnek gösterilebilir. Sosyal şartların uygunluğundan Osmanlı Devleti'nin her yerinde saz şairi yetişmesine ve bu geleneğin inkişafının devam etmesine rağmen 17. yüzyıl âşıkları derecesinde bir âşık yetişmemiştir. Bu yüzyıl şairlerinin hiçbirinin etkisi 19. yüzyılda devam etmemiştir(Köprülü, 2004).

"… âşık edebiyatı, 18. asırda, daha 17. asır sonlarında Gevherî ve Âşık Ömer'den sonra aldığı istikameti takip etmiş, klasik edebiyatın gittikçe artan tesirinden kurtulamamış, tekke şairlerinin ve tasavvuf telakkilerinin

mütemadi nüfuzuna maruz kalmıştır. 18. yüzyıl klasik şiirinde gördüğümüz bazı temayüllerin akislerini, ara sıra, bu asır âşıklarında da görmekteyiz. Yüksek sınıfların edebî zevkini taklit tasallüfünden(övünme, kendi gücünün dışında olan fazilet ve zarafet iddiasında bulunma) fena ve bozucu tesirlerine rağmen, bazı bazı asıl halk zevkine yakın samimî, orijinal ilham mahsullerine de tesadüf edildiğini ilave edelim"(Köprülü, 2004:345). Halk zevkini devam ettiren hece ile söylenmiş "şiirlerin dış yapı özellikleri, geleneğin sınırları içindedir. …hecenin 7'li, 8'li ve 11'li kalıpları kullanılmıştır. Ele geçen şiirlerin büyük çoğunluğunun 8 ve 11'li kalıplarda olması, geleneğin bu iki hece kalıbını tercih ettiğini gösterir"(Oğuz, 2003:570).

18. yüzyılda ordu şairlerinin varlığı devam etmektedir. Bu "ordu şairleri, Mağrip ocaklı şairler genel olarak destan üslubunu benimsemişlerdir ve şiirlerini 'koçaklama' diye adlandırdığımız türde vermişlerdir"(Oğuz., 2003:571). Ordu mensubu âşıklar, Bektaşî geleneğine ve Osmanlı sultanlarına aynı kertede bağlıdırlar. Bunlar savaşları, fetihleri, yenilgileri, yoksullukları vb.ni hecenin 8'li ve 11'li kalıplarıyla destanî üsluplu şiirlerle anlatmışlardır. Ordudaki âşıkların şiirlerindeki dil ve üslup ozanlık geleneğine yakındır. Yine bu âşıkların icra ortamları da köy, kasaba ve şehirlerde yaşayanlardan farklıdır(Oğuz, 2003).

"Kısacası bu yüzyıl, vasat bir sanat anlayışına sahip şairlerin kendi güçleri oranında eserler bırakabildikleri bir dönem olmuştur. Yüzyılın başlıca adları Abdî, Agâh, Âgâhî, Âşık Ahmet, Âşık Ali, Âşık Bağdadî, Âşık Derunî, Âşık Halil, Âşık Kâmil, Âşık Nigârî, Âşık Nuri, Âşık Ravzî, Âşık Sadık, Âşık Said, Hocaoğlu, Hükmî, İbrahim, Kabasakal Mehmet, Kamil, Kara Hamza, Kâtibî, Kıymetî, Küşâdî, Levnî, Mağriboğlu, Mahtumî, Nakdî, Neşatî, Nuri, Nigarî, Rıza Seferoğlu, Sadık, Sırrî, Süleyman, Şermî, ve Talibî olarak sayabiliriz"(Sakaoğlu, 1998; Oğuz, 2003).

4. 19. Yüzyıl Âşıklık Geleneği

“19. yüzyıl, Türk saz şiiri tarihinin en önemli ve en parlak devridir. Bu yüzyılda yetişen sanatkârlar, Türk saz şiiri tarihinin en başarılı ve en kalıcı sesleri olmuşlardır. Birkaçı dışında hemen hepsi hakkında yeterli bilgiye sahibiz. Dikkati çeken başlıca özelliğin, aruzlu türlere de ağırlık verenlerin çoğunlukta olmasıdır. İmparatorluğun iyiden iyiye parçalanmaya yüz tutması, bir takım siyasî ve sosyal inkılapların gerçekleştirilmesi, âşıklarımızın yeni ufuklara yönelmelerine yol açmıştır. Artık sadece sevgi, tabiat ve savaş konulu şiirler söylenmiyor, adeta birer görüş olarak yeni fikirler ileri sürülüyordu(Sakaoğlu, 1998). “Bu yüzyıl âşıkları nitelik bakımından 18. yüzyıl âşıklarından üstündürler”(Elçin, 1996:11).

Bu yüzyılda âşık edebiyatı çesitli sebeplerden dolayı önem kazandı. “Bir taraftan, klasik edebiyat çerçevesi içinde gittikçe daha ziyade kuvvetlenen mahallileşme cereyanının da tesiriyle, yüksek sınıf arasında daha mühim bir yer tutmağa başladığı gibi, diğer taraftan da, klasik edebiyatın cazibesine her gün daha fazla kapılarak, halk zevkinden gittikçe uzaklaşma temayülü gösterdi. İstanbul’dan başlayarak, imparatorluğun bütün büyük kültür merkezlerinde yetişen saz şairleri, 18. asır âşıkları gibi ve belki daha fazla, şehir hayatının ve şehir kültürünün tesiri altında kaldılar. Şehirlerde muhtelif tarikatlere mensup tekkeler ve oralarda yetişen mutasavvıf şairler, eskiden beri bu iki cereyanı birbirine yaklaştırmaya çalışan amillerdi. Medrese ilmine yabancı hatta düşman olan saz şairleri, tekke muhitinde, muhtaç oldukları serbest irfan havasını teneffüs ediyorlar ve orada klasik musikiye ve klasik şiire de az çok aşina oluyorlardı. …cemiyetin güzideler tabakasından halk tabakasına ve halk tabakasından da güzideler tabakasına doğru karşılıklı bir hulûl(girme, gelip çatma) ve nüfuz vakıasına şahit oluyoruz. Bunun neticesi olarak, saz şairlerinin eserlerinde asıl halk zevkinin bozulduğunu, zayıfladığını, tereddiye(soysuzlaşma, yozlaşma) uğradığını görüyoruz(Köprülü, 2004:469-470). “Bu yüzyılda âşıkların çoğu okuryazardır”(Artun, 2001:44). Aruzlu şekillerin kullanıldığı yukarıda belirtilmişti. Bunlardan en çok kullanılanlar gazel ve divanîdir. Bunları selis,

vezniaher, santranç, semai, kalenderî, müstezadlar takip etmektedir. Medrese tahsili gören âşıkların bir bölümünün âşıklık geleneği içinde ilk defa divan tertip ettiklerini görülmektedir. Örnek olarak Erzurumlu Emrah, Silleli Sururî, Konyalı Şem'î, Yozgatlı Fennî, Bayburtlu Zihnî gösterilebilir. Tezkireciler de âşık tarzı şiire kayıtsız kalmamışlardır(Oğuz, 1998).

Bu yüzyılda hikâye musannifi âşıkların sayısının arttığını fakat bunun doğudan batıya gidildikçe azaldığını görüyoruz. Kadın âşıklar olmakla birlikte bunlardan öne çıkan bir sima yoktur. Ayrıca bu yüzyılda yaşayan ve usta olarak bilinen âşıklar makam yaratıcısı olmakla beraber bir mektep kurucusu hüviyetine sahiptirler(Oğuz, 1998). "Yüzyılın en dikkati çeken olaylarından biri de 'Âşık Kolu' adını verdiğimiz usta-çırak münasebetlerinin ilk örneklerinin edebiyat tarihimizde yerini almasıdır(Sakaoğlu, 1998).

Divan ve saz şairleri arasındaki yakınlığı Özkul Çobanoğlu, Yeniçeri Ocağı'nın kapatılmasıyla hamisiz kalan medreselerin eski karşıtları olan tekke ve âşık tarzı ile ortak tavır almasına bağlar ve bunu bir ittifak olarak nitelendirir. "19. asırda âşık tarzı içinde kullanımı çoğalan aruzlu türlerin nedenlerinden biri olarak bu yeni ittifak ve bundan doğan iletişim kahvehanelerde başlayan kadim iletişimin yanı sıra mutlaka göz önünde bulundurulması gereklidir. Bu bir anlamda batılı sosyo-kültürel değerler ve kurumlar ile yerli kültürel değerler ve kurumlar arasındaki çatışma da, yerli bütün kurumların desteğini alan âşık tarzının yerli değer ve kurumların sözcüsü sıfat ve kamuoyu oluşturmadaki fonksiyonu ile en ön safta yer alışından başka bir şey değildir(Çobanoğlu, 2000:141). Yine Çobanoğlu'na göre matbaanın yaygınlaşmasıyla âşıklar, sözlü gelenek çevresinden daha geniş bir çevreye hitap etmeye başlamışlardır. Dolayısıyla etki ve tanınma alanları genişlemiştir. Örneğin âşık toplantılarına gidemeyen kadınlar da âşık şiirleriyle karşılaşır olmuşlardır. Doğu Anadolu'da âşıklık geleneği başta İstanbul olmak üzere büyük yerleşim merkezlerindekinin aksine sözlü olarak işlevini devam ettirmiştir. Bu durum sözü edilen yerlere mevcut olumsuz şartlardan dolayı matbaanın gelememesidir"(Çobanoğlu, 2000).

Bu yüzyılda âşıklar İstanbul'da "muntazam" bir teşkilata sahiptiler. Ayrıca askerî sınıflar arasındaki saz şairlerinden başka bunu kendisine bir

meslek olarak seçmiş âşıklar da mevcuttu. İstanbul'da devlet desteğiyle oldukça önemli bir konuma sahip olan 19. yüzyıl âşıklarının toplandıkları kahvehaneler vardı. Kahvehanelerde toplanıp birlikte saz ve söz fasılları yaparlardı. Bunlardan en tanınmışı Tavuk pazarındaki bir kahvedir. Hatta bu âşıkların işlerini idare etmek üzere devlet tarafından bir reis görevlendirildiği de bilinmektedir. Böylece saz şairlerini devlet . kontrol altında tutmuş olurdu, zaman zamanda devlet, bunları propaganda aracı olarak kullanırdı. Sultan 2. Mahmut, Abdülmecit ve Abdülaziz zamanlarında saraydan para alan saz şairleri vardı ve bunlar bazen padişahın huzurunda fasıllar yapardı"(Köprülü, 2004).

"19. yüzyılın sonlarında büyük yerleşim merkezleri ve özellikle İstanbul'daki kuvvetli âşıklık geleneği, yerini başka bir geleneğe, 'semai kahvehanelerine' bırakmıştır. Bu kahvelerde söz sahibi olan âşıklar artık gezginci âşık değildir. 'Meydan Şairleri' de denen bu tarzın temsilcileri semaî kahvelerinde mani, destan, koşma, divan, semaî, kalenderî gibi şiirler söylerlerdi. Ramazan, bayram ve cuma geceleri semaî kahvelerinde büyük toplantılar olurdu. Önce klarnet, darbuka ve zilli maşa gibi çalgılarla mızıka faslı yapılırdı. Alafranga marşlardan sonra türkülere geçilirdi. En sonunda âşık şiirleri okunurdu. İstanbul'da semaî ocakları genellikle tulumbacı ocaklarına bağlı İstanbullu âşıklardı"(Artun, 2001:42).

19. asırda şöhretleri imparatorluğun her yerine yayılan âşıklar yetişmiştir. Erzurumlu Emrah, Bayburtlu Zihnî, Dertli ve Kayserili Seyranî bu âşıklardandır. Özellikle ilk üçünün tesiri daha fazladır. Şöhretleri yaşadıkları çevreyle sınırlı kalan âşıkları da unutmamak gerekir. Bunlara ise Ruhsatî, Sümmanî ve Gedayî'yi örnek verebiliriz. Güneyde Türkmen aşiretleri arasında yetişen Dadaloğlu, Gündeşlioğlu, Deli Boran gibi saz şairleri edebi bakımından Karacaoğlan çizgisindedirler. "Yani asıl halk zevkine, halk edebiyatına daha yakındırlar; aruz veznini ve âşıklara mahsus nazım şekillerini kullanmazlar; lisanlarında yabancı kelime ve terkipler yoktur; klasik edebiyat tesirinden uzaktırlar. 17.-19. asırlardaki şehir hayatının doğurduğu âşıklarla, yarı göçebe hayatının ve aşiret muhitinin doğurduğu bu saz şairleri arasında büyük fark vardır; âşıklar daha fazla klasik şaire benzemek ve ona

yaklaşmak isteyen yapma ve mütesallif bir tiptir; halbuki, Türkmen saz şairleri, daha ziyade eski Türk ozanını hatırlatan tabiî ve samimî bir müterennimdir. Mamafih bu iki zümre arasında, bütün bu ayrılıklara rağmen, pek tabiî olarak, birtakım benzeyişler olduğunu da unutmamalıyız"(Köprülü, 2004:472).

19. yüzyılın önde gelen âşıkları şunlardır: "Âşık Şem'î, Âşık Şenlik, Âşık Tahîrî, Bayburtlu Celâlî, Bayburtlu Zihnî, Ceyhunî, Dadaloğlu, Deli Boran, Dertli, Erzurumlu Emrah, Gedâî, Hızrî, Kâmilî, Kusurî, Meslekî, Minhacî, Muhibbî, Ruhsatî, Serdarî, Seyranî, Silleli Sururî, Sümmanî, Tokatlı Nurî"(Sakaoğlu, 1998).

5. 20. Yüzyıl Âşıklık Geleneği

20. yüzyıl birçok bakımdan diğer yüzyıllardan farklılık gösterir. Yaşanan sosyal, siyasî… değişmeler bu farklılığın ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

"2. Meşrutiyetle birlikte basında sansürün kalkmasıyla gittikçe gelişen basın ve İstanbul'da gelişen tiyatro kumpanyalarının faaliyetleri gibi yeni eğlence formları karşısında 19. yüzyılın son çeyreğinden sonra itibaren çıkan 'semaî kahveleri' de işlevlerini kaybederek kaybolmağa yüz tutarlar. Semaî Kahvelerinin İstanbul dışına yaygınlaşmamalarının ve gittikçe işlevlerini kaybederek yok olmalarının başka bir nedeni de, İstanbul'da 1880'lerde ortaya çıkan ve 2. Meşrutiyet sonrası yaygınlaşan batılı bir kurum hüviyetinde olmakla birlikte Cumhuriyet dönemine kadar gayrimüslim kadın konsomatrislerin, kantocuların, hanendelerin, rakkaselerin ve diğer icracıların alaturka müzik eşliğinde icralarının yer aldığı içkili gazino ve gece kulüpleridir"(Çobanoğlu, 2000:149).

Yüzyılın başında vuku bulan Balkan savaşları, Trablusgarp Savaşı, Birinci Dünya Savaşı ve son olarak da Kurtuluş Savaşı geleneğin temsilcilerinin sayısının azalması gibi olumsuz bir duruma yol açmıştır. 20. yüzyılın ilk çeyreği ve onu takip eden yıllarda âşık edebiyatı önemini

kaybetmeye başladı. Art arda gelen savaşlar, sosyal ve siyasal buhranlar geleneği ve gelenek temsilcilerini olumsuz etkiledi(Artun, 2001).

1923'te resmen kurulan Cumhuriyet'in âşıklık geleneğine etkileri, üzerinde durulmaya değer bir olgudur. "Tek parti dönemi devrin resmi ideolojisini destekleyen âşıkların kabul görüp kollandığı bunun dışında kalan âşıkların susmak zorunda kaldığı bir devirdir. Dolayısıyla bu dönemde âşıkları iki kategoride ele almak gerekmektedir. Öte yandan gerçekleştirilen mecburî kültür değişmeleri neticesi, âşık tarzının icra töresinin şekillendiği epistemolojiyi gayrı resmî ve devlet nezninde marjinal kılmasının da bunda etkisi olduğu düşünülebilir. Bununla beraber âşıklar tarafından kültür değişmeleri, yeni rejim ve yeni rejimin banisi Atatürk'ün övgüsüne yönelik" (Çobanoğlu, 2000:150) şiirlerin söylendiği görülmektedir. Bu da bize yeni kurulan devletin temel prensiplerinin halka anlatılması için âşıklardan yararlanıldığını göstermektedir. Nitekim Âşık Mehmet Yakıcı'nın torunu Ali Yakıcı, dedesinin daha önceden cumhuriyet konusunu işlememesine rağmen 1933 yılından sonra, Cumhuriyet destanı söylediğini belirtir. Zaten 1931 yılında Ahmet Kutsi Tecer Sivas'ta Âşıklar Bayramı düzenlemiştir. 1933'te de âşıklar Ankara'ya çağrılmıştır. Umay Günay âşıklara Cumhuriyet döneminde destek olunmadığı kanaatindedir. "Osmanlı İmparatorluğu devrinde devlet desteği gören âşıklara Cumhuriyet döneminde devlet eliyle hiçbir yardım yapılmamıştır. 1931 yılında Ahmet Kutsi Tecer tarafından Sivas'ta düzenlenen âşıklar bayramı ile bu geleneğin yaşamakta olduğuna dikkat çekilmiştir. Daha sonraki yıllarda çeşitli vesilelerle düzenlenen âşıklar ile ilgili toplantılar 1966 yılından itibaren Konya Turizm Derneği tarafından sistemli bir şekilde on dört yıl sürdürülmüştür. Konya'da yapılan âşıklar bayramında yazılı ve sözlü kaynaklardan elde edilen bilgilerin yardımıyla çeşitli bölgelerin âşık fasılları bölümlerine yer verilmiştir. Bu yarışmalar âşıkları teşvik edici ve özendirici olmuş, bu toplantılarda derece alan âşıklar her yıl daha başarılı olabilmek için gayret sarfetmişlerdir. Konya'da yapılan bu toplantılarda gelenek içinde tespit edilen âşık fasıllarının belli bölümleri yarışma ve imtihan niteliğinde ortaya konmuştur"(Günay, 1999:XXVII). Bu dönemden sonra âşıklarla ilgili yapılan programlar hakkında daha geniş bilgi için "GÜNAY,

Umay, 1999, Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi, Ankara, Akçağ Yayınları"na bakılabilir. Âşıklar, 1946'da çok partili hayata geçildikten sonra işledikleri konular bakımından serbestleşmişlerdir. Ülke içinde meydana gelen olaylar, 21. yüzyıla yaklaşırken küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan yeni kültür unsurları âşık şiirinin muhtevasını etkilemeye başlamıştır. "Günümüz âşıkları biçim açısından geleneğe bağlı olsalar da işledikleri temalar bakımından aydın sanatçılara yaklaşmışlardır"(Artun, 2001:47).

Yazılı kültür vasıtasıyla âşıkların şiirlerinin basılma süreci başlamıştır. "Matbaanın 19. yüzyıldan itibaren Türkiye'de yaygın olarak kullanılmaya başlanılmasıyla birlikte âşık tarzı destanlar, âşıklar tarafından yazılıp, kâğıtların bir yüzüne bastırılarak pazar yerlerinde, gar ve terminallerde, trenlerde, sokaklarda, cami önlerinde, harman yerlerinde, köy meydanları ve köy odaları başta olmak üzere halkın kalabalık olarak bulunduğu her yerde ezgiyle söylenilerek satılmaya başlanılır"(Çobanoğlu, 2000:334). "Yazılı kültür ortamının âşıkların yetişmesi ve geleneğin oluşumu açısından etkisi söz konusudur. Âşıkların gazete, dergi ve kitaplarda yayımlanan eserleri, genç âşıkların gelenek içinde ustaya bağlı olmadan âşıklığa başlayıp geleneğin ön gördüğü bilgi birikimini yazılı ve basılı eserlerden öğrenmeleri şeklinde tezahür eder. Bu anlayışla geleneğe başladıkları içinde kendi verimlerinin yayımlanmasını önemsemekte, ayrıca âşıklarla ilgili yayınlanan kitaplar hakkında eleştirel fikirler ileri sürmektedirler. Yazılı kaynaklardan beslenen âşıklar bu kitaplarda gördükleri kimi türleri yeniden denemeye de yönelmişlerdir. Yazılı kültür ortamında âşık verimlerinin yaygınlaştırılması hususunda tipik bir örnek olarak âşıkların hayat hikâyeleri ve şiirlerinin yer aldığı monografiler verilebilir. Bununla beraber bu verimlerin herhangi bir sebeple yapılan bir düzenlemenin sonucunda yayımlanması birden fazla âşığın sistemli ve serbest deyişlerini içermesi bakımından dikkate değer özelliktedir. Özellikle resmî kurumların yaptığı yarışmaların kitap halinde basılması ve kitlelere yaygınlaştırılması ve bu yolla eğitimin amaçlanması çok anlamlıdır. Yazılı kültür ortamı faaliyetlerinden bir diğeri de resmî olarak yapılan yarışmalarda özel konuların belirlenip, âşıkların belirlenen konularda

icra etmelerinin sağlanması ve işin en ilgi çekici yanı, üretim ortamı olarak sözlü kültür ortamında üretilen âşık verimlerinin daha sonra kitaplaştırılarak yazılı kültür ortamına aktarılmasıdır"(Özarslan, 2001:287-288).

Halkevlerinin kurulmasıyla birlikte yayın hayatına geçen Halkevleri Dergisi'nde âşık şiirlerinin basıldığı görülmektedir. 20. yüzyılın başından itibaren yayın hayatına geçen Halkbilimi dergileri gelenekle ilgili biyografilerin ve şiirlerin yer aldığı birer kaynak niteliği hüviyetindedir. Bu dergilerden bazılarının adını ve yayınlandıkları yerleri burada belirtmek istiyoruz: Ülkü(Ankara), Başpınar(Gaziantep), Dicle(Diyarbakır), Görüşler(Adana), İnan(Trabzon), Altan(Elazığ), Doğuş ile Karseli(Kars) ve Gediz(Manisa)… Halkbilimi çalışmalarında bu dönem "Dergici Devre" diye adlandırılmaktadır(Yıldırım, 1998). Bu tür dergilerden günümüzde de gerek yerel gerekse ulusal çapta faaliyetlerine devam edenler vardır. Ayrıca yerel gazeteleri de gelenek ürünlerinin yer aldığı kaynak olarak kabul etmeliyiz. Dergi ve gazeteler bir çeşit icra yeri vazifesi görmüştür.

Elektronik kültür ortamı da geleneği etkilemiştir ve etkilemeye devam etmektedir. "Ülkemizde elektronik kültür ortamının başlangıcı 1900'lü yıllarda gramafonla olmuştur. Bununla beraber söz konusu dönemde âşık tarzı mahsullerinin kayıtlarına dair herhangi bir bilgi yoktur. Âşık tarzı mahsullerinin kayıtlı yerli plak sanayinin kurulmasından 1932 yılından sonra başlamış olmalıdır. Gramofonu takip eden en mühim elektronik gelişme ise radyo yayınlarıdır. Radyo yayınları, 1940'lı yıllardan itibaren Muzaffer Sarısözen ve arkadaşlarının gerek derlemeleri ve gerekse mahalli sanatçıları olarak takdim edilen 'Yurttan Sesler' gibi programlarda hem mahalli ezgilerin hem ulusal seviyede yaygınlaşmasını hem de Âşık Veysel gibi bazı sözlü kültür ortamı âşıklarının ülke çapında tanınmasını sağlamıştır. Radyo yayınlarından sonra elektronik kültür ortamının söz, ezgi ve müziği kaydedilerek dondurulması bir başka ifadeyle söz ve müziğin icralarının kaydedilerek paketlenmesi anlamında 1960'larda plak ve pikapların kullanılması yaygınlaşır. Pikap ve plakları, kasetçaların ve kasetlerin 1970'lerden sonra yaygınlaşması takip eder. 1970'lerin başından itibaren televizyon yayınları başlar ve yaygınlaşır. Bu süreçte A. Kutsi Tecer'in başlattığı ve Muzaffer Sarısözen gibi bir

anlamda talebelerinin takip ettirdiği hareketin ötesinde âşık tarzı mensuplarının elektronik kültür ortamında yer alışları şuurlu bir kültür programından ziyade tamamen serbest piyasa ticarî mantığı içinde ekonomik kazanç esasına göre şekillenir"(Çobanoğlu, 2000:152-153). Günümüzde âşıklar sazla söyledikleri şiirlerini CD'ye kaydederek pazarlamaktadırlar.

Türkiye'de 1950 yıllarından itibaren başlayan iç göçün yanında, sanayileşmiş Batı Avrupa ülkelerine 1960'lı yıllarda başlayan işçi alımına bağlı dış göç, genel olarak âşıklık geleneğinin 1960 yıllarından sonra, özellikle elektronik kültür ortamına geçiş sürecinde son derece önemli katalizör rolü oynamıştır. Özellikle dış göç olgusu, hem yurt dışındaki işçiler ve hem de onların Türkiye'de kalan yakınları açısından son derece geniş bir kitleyi içine alan millî, seviyede etkileri olan bir sosyal hareketlilik şeklinde ortaya çıkarmıştır(Özarslan, 2001:298).

Dışa göçle Batı Avrupa'ya özellikle de Batı Almanya'ya giden ve 1970'lere doğru büyük bir kitlelere ulaşan Avrupa Türkleri çoğunluk itibariyle Orta ve Doğu Anadolu'nun kırsal kesiminden oluşmaktaydı. Dolayısıyla âşık tarzı edebiyat geleneğinin diğer bölgelere göre daha canlı olarak yaşamakta olduğu bölgelerden giden işçilerin yaşadıkları sosyo-kültürel sıkıntıların çok kısa bir sürede âşık tarzı şiirin yeni temaları olarak âşık tarzı şiir repertuarında yer almıştır. Bu temaların temelini teşkil eden 'gurbet olgusu' ve ona dayalı temalar zaten başlangıcından beri âşık tarzının ana temalarından biridir(Çobanoğlu, 2000:154).

Bu süreçte âşıkların plak ve kasetlerden sonra bizzat Avrupa'ya giderek çeşitli ülkelerde yaşayan Türklere konser vermeleriyle birlikte âşıklık geleneğinde gezici âşık tipi şekil olmasa da fonksiyon değiştirmiştir. Gelenek içinde gerçek veya hayalî bir yâr peşinde diyar diyar dolaşan âşık tipinin yerini ticarî maksatla diyar diyar dolaşan âşık tipi almıştır. Bu değişimin gelenek içinde çok kuvvetli bir motif ol arak rüya ve badeye inanma anlayışından sıyrılarak çeşitli yarışma ve şenliklerde kazanılan madalyalara önem verme ve âşıklık için gösterge sayılması ile aynı anda eş zamanlı olması gelenek içindeki değişim ve dönüşümün göstergelerinden biridir(Özarslan, 2001:300).

Elektronik kültür ortamında kasetlere kaydedilerek satışa arz edilen eserler arasında âşıkların anlattığı ‘halk hikâyeleri’nden, ustamalı türküler, destanlar, yeni yaratılan eserler ve hatta âşık atışmalarına kadar çeşitli âşık tarzı mahsuller yer almaktadır. Öte yandan elektronik kültür ortamı iletişim teknolojisinin âşık tarzı şiir geleneği mensuplarınca kullanılmasıyla birlikte bugüne kadar pek dikkate alınmayan başka gelişmeler de ortaya çıkmıştır. Bunlardan açık ve gözlenebilen sonuçlar itibariyle elektronik kültür ortamı teknolojisinin âşık tarzı üzerinde açık fonksiyonlarından biri diyebileceğimiz, mahallî âşık havası mahiyetindeki ezgilerin elektronik kültür ortamında kaydedilen icraları yoluyla kolayca ve çoğu zaman hiçbir ekonomik külfete girmeksizin yurdun hatta dünyanın dört bir yanına dağılmasıdır. Bunun neticesi olarak mahallî âşık havaları radyo ve televizyonun da etkisiyle süratle mahallî seviyeden ulusal seviyede bilinir ve çalınır hâle gelmiştir(Çobanoğlu, 2000:156)

Büyük şehirlerde yaygınlaşan saz-bağlama okullarında söz konusu havaların öğretilmesiyle de yeni yetişen âşıklar arasında sadece bir yörenin değil birkaç yörenin âşık havalarını kullanabilir hale gelmişlerdir. Bu açık fonksiyondan ötürü geleneğin yozlaşmasından söz etmek isteyenlerin gözden kaçırdığı nokta söz konusu gelişmelerle birlikte her ne kadar henüz geçmiş yüzyılların şaheserleri ile boy ölçüşecek estetik seviyede eser vermemişse de âşık tarzı şiir geleneğinin geçmiş şaheserlerini seslendirirken mahallilikleri aşarak yeniden Türk toplumunun bütün sosyo-kültürel katmanlarına seslenebilen ulusal bir terkip olarak kazandığı ivmedir. Bu hususun bir başka yönü de dinleyici cephesidir ki, âşık tarzı mahsullerin gördüğü ilgi veya dinleyici icracı sayısındaki artış da yine elektronik kültür ortamı teknolojisinin kullanımı ile yakınen ilgidir. Kanaatimizce elektronik kültür ortamı teknolojisinin âşık tarzında kullanılmasının bir de gizli fonksiyonları söz konusudur. Bunların başında günümüz âşık adaylarının adeta ‘gizli çıraklık’ dönemi diyebileceğimiz âşık tarzı mahsulleri içeren kasetleri dinlemesi ve bu tür eserler meydana getirme istidadında olanların yaptıkları denemeleri kendi kendilerine kasetlere kaydetmeleridir. Daha sonra

da kaydettikleri kasetleri usta bildikleri âşıklara dinleterek onların tenkit ve tavsiyelerini almalarıdır(Çobanoğlu, 2000:156-157).

Bu yüzyılı temsil edecek olan âşıklarımızın geniş bir zaman dilimine yayıldıklarını görmekteyiz. Hıfzî gibi daha yüzyılın ilk çeyreğinde vefat edenler, Ali İzzet, Hicrânî gibi daha yüzyılın başlarında doğup üçüncü çeyreğinde vefat edenler ve yüzyılın ortalarında doğup gelecek yüzyıla kalabilecek âşıklar, 120-130 yıllık bir zamana yayılmış olmaktadırlar. Yüzyılın başlarında, geleneğe bağlı olarak şiirler söyleyen âşıklar, önce şiirlerine ad vermek suretiyle ilk değişikliğe gitmişlerdir. Cönklerde 'türkü', 'koşma' gibi genel adlar altında anılan şiirler, artık konuya uygun adlarla anılmaya başlamıştır. Bu arada geçtiğimiz yüzyılda olduğu gibi bu yüzyılda da kadın âşıkların meydana çıktığını görüyoruz(Sakaoğlu, 1998).

Önerilen yeni kültür unsurlarının hızlı bir biçimde halka yansıtılması doğal olarak eski – yeni çatışmasını beraberinde getirdi. Sanayileşmeyle birlikte köyden kente göç artmış, köy ve şehir kültürü iç içe geçmiştir. Dolayısıyla bu da âşığın şiirlerine yansıdı. Son kertede âşık gelenekçidir, taklitçileri yani ne eski ne de yeni olabilmiş kişileri yerer. Taşlama şiirlerinde bu durum kendini belli eder. Didaktik şiirlerde ise halkı bilinçlendirmeyi, aydınlatmayı esas alan bir tavır vardır(Artun, 2001). Bu bize İslâmiyet öncesi ozanın ve bahşının halk içinde rolünü hatırlatmaktadır.

Gelenek, belli özelliklerini modernitenin etkisinde kalarak kaybetmektedir. Âşık şiiri sözle yaratılır olmaktan ve sözle yayılır olmaktan git gide uzaklaşmaktadır. Saz eşliğinde topluluk karşısında doğmaca şiirler söyleyen âşık tipinin yerini yazan ve yazdığı şiiri saz çalmayı biliyorsa onun eşliğinde söyleyen âşık tipi almaya başlamıştır. Bazı âşıklar tapşırma geleneğini terk ederek şiirlerine adlarını, soyadlarını yazıyorlar. Bazıları da adlarının önüne âşık kelimesini koymamaktadır(Artun, 2001).

"Âşıklar bütün bunlara rağmen düğünlerde çalıp söylemektedirler, yine Ramazan gecelerinde kahveler dolup taşmaktadır, yine çeşitli vesilelerle bir araya gelmekte, atışmaktadırlar"(Sakaoğlu, 1998). "Anadolu'nun uzun kış gecelerinde ve özellikle ramazan aylarında kahvehanelerde her zaman

dinleyici bulan ayrıca düğünlerin en önemli konuğu olan âşıklar" varlıklarını devam ettirmektedirler(Günay, 1999:XV).

Gelenekteki değişiklikler kimi araştırmacılar tarafından normal karşılanırken kimi araştırmacılar tarafından geleneğin zayıflaması hatta sona ermesi olarak nitelendirilmektedir. Örneğin Umay Günay bu değişimi doğal bulur ve Barış Manço'yu gelenek temsilcisi olarak görür. "Halkbilimi, millî kültür birikiminin tarihî süreç içinde farklı ölçülerde muhafaza edilen veri ve varyantlarını inceleyen ilim dalıdır. Millî kültür birikimimizin önemli bir bölümünü teşkil eden Ozan-Baksı edebiyat geleneğinin devamı olan âşık tarzının çağın ihtiyaç, zevk, kabul ve beklentileri çerçevesinde yeni bir oluşumun temsilcisi ve kurucusu Barış Manço'dur. Cumhuriyet terkibi içinde tarihî âşık edebiyatının milletimizin her seviyedeki insanına ulaşan bütünleştirici ve olumlu insan tipine özendirici niteliklerinin sürekliliğini sağlayan bu yeni oluşumun adı ne olur sorusunu bugün için cevaplamak mümkün olmamakla beraber kurucusunun ve ilk başarılı temsilcisinin Barış Manço olduğunu söylemek mümkündür. Fuad Köprülü'nün bu asrın başında feodal hayat tarzının sonucu olarak ortaya çıktığını kabul ettiği ve yaşama tarzının değişmesinden dolayı kaybolduğunu söylediği ve dilber tarz olarak nitelendirdiği âşık edebiyatının 21. yüzyıla yeni bir boyutta yapıca ve yaratıcı iç dinamiğini muhafaza ederek ulaşmakta olduğunu görmek biz kültür araştırıcıları tarafından fevkalâde önemlidir"(Günay, 1999:238-239). Yine başka bir yerde bu konuyla ilgili şu tespitlerde bulunur: "Araştırmacıların birçoğu tarafından XX. yüzyılın başında sona erdiği kabul edilen Âşık edebiyatı ve bu edebiyatı yaşatan gelenek XX. yüzyılın sonlarına yaklaştığımız şu günlerde yaşamakta ve yeni temsilciler yetiştirmektedir. Âşık tarzının son bulmasına sebep olarak gösterilen radyo, televizyon, pikap, teyp ve benzeri araçların tam aksine bu edebiyatın temsilcileri tarafından sanatlarını daha hızlı yayma ve eserlerini muhafaza etmede kullanıldığını görüyoruz"(Günay, 1999:XXIV).

Öcal Oğuz(Oğuz, 2001:22), Özkul Çobanoğlu(Çobanoğlu, 2000), Metin Özarslan(Özarslan, 2001) gibi araştırıcılar geleneğin zamanın şartları içinde değişime uğradığı, bunun normal olduğu konusunda hemfikirdirler.

Onlara göre değişim olsa da gelenek zayıflamamış, aksine değişim gelişme yönünde olmuştur.

Şükrü Elçin(Elçin, 1996:11) geleneğin zamanımızda ehemmiyetini kaybettiği, Saim Sakaoğlu(Sakaoğlu, 1998) ise geleneğin bir gün unutulup gideceği kanaatindedir.

Erman Artun(Artun, 2001:48) bu konuda kesin bir yargıya varmak için henüz erken olduğu görüşündedir.

20. yüzyıl temsilcilerinden bazıları şunlardır: “Ali İzzet Özkan, Âşık Ferrahî, Âşık Mehmet, Âşık Veysel, Âşık Derdiçok, Bayburtlu Hicranî, Davut Sularî, Efkârî, Gufrânî, Habib Karaaslan, İlhamî Demir, Mahzunî Şerif, Murat Çobanoğlu, Posoflu Müdamî, Posoflu Zulalî, Recep Hıfzî, Talibî Coşkun…(Sakaoğlu, 1998; Artun, 2001).

Yaşayanlardan bazıları: Şeref Taşlıova, Mevlüt İhsanî, Hasretî, İsmail Cengiz Azerî, Yaşar Reyhanî, Hüseyin Sümmanoğlu, Erol Erganî, Ahmet Poyrazoğlu, Sefil Selimî, Bektaş Gazeloğlu, Hüseyin Çırakman, Müslüm Dalkılıç, Gül Ahmet, Mustafa Aydın, Âşık Kul Nuri, Âşık Hacı Karakılçık, Âşık İmamî, Âşık Çırağî, Abdulvahap Kocaman… (Sakaoğlu, 1998; Artun, 2001).

Kadın âşıklarımızdan bazıları da şunlardır: Nevcihan Özmerih, Sarıca Kız, Döne Sultan, Şah Turna, Âşık Nurşah, Ayşe Çağlayan…(Sakaoğlu, 1998).

I. BÖLÜM

ÇUBUKLU ÂŞIK MÜSLÜM DALKILIÇ

1.1.HAYATI

1.1.1.Doğumu

1931 yılı, Mart ayının birinci günü Ankara'nın Çubuk ilçesine bağlı Susuz köyünde doğmuştur. Doğduğu köyün adını sadece bir dörtlüğünde dile getirmiştir.

Bizim yurtlar Deliktaş'a bağlıdır.
*Söylemem **Susuz**'u sinem dağlıdır.*
Pamucak Dağı'nda gönlüm bağlıdır.
Haritanız Müslüm dağlar merhaba! (Tek Dörtlük ve Tek Beyitten Oluşan Şiirler, 11 Heceliler, 6.şiir)

Âşık Müslüm Dalkılıç küçük yaşta köyünden ayrılmıştır. İşte bundan dolayı uzun yıllar ayrı kaldığı köyü için bir şiir söylemiştir. Fakat şiirde köyünün adın geçmemiştir:

KÖYÜM

Doğup büyüdüğüm o mamur köyüm,
Baykuşlar mekânı viran olmuşsun.
Hani nerde üçler, kırklar, yediler?
Sam mı değdi, mor bağ iken solmuşsun?

Gölyeri yurtlara konan erenler,
Her gün helâlleşip lokma derenler,
Üçbaş Dağı pire gönül verenler,
Niçin böyle bir bîçare kalmışsın?

Bunca cilvelerle kınalım köyüm.
Atalar töresi düğünüm, toyum.
Aslı Musa'yı Kazım Cibâli soyum,
Sultan Fatihlerden ferman almışsın.

Ozan Dalkılıç'ım sinende doğdum.
Senden ayrı elli yılı doldurdum.
Nihayet verdiğin alıp, soldurdun.
Ömür biter diye selâm salmışsın. (11 Heceliler, 141.şiir)

1.1.2.Ailesi

Âşık Müslüm Dalkılıç, aslının yedinci imam Musa-yı Kazım'a dayandığını bir dizesinde ifade etmiştir:

Aslı Musa'yı Kazım, Cibâli soyum.(11 Heceliler, 141.şiir)

Anne adı Zeynep, baba adı Mustafa'dır. Anne ve babası amca çocuklarıdır. Bu çiftin sekiz çocuğu vardır. Âşık Müslüm Dalkılıç bunlardan altıncısıdır. Kardeşlerinin adları şöyledir: Kezban, Süleyman, Senem, Ali Rıza, Arif -küçük yaşta ölmüştür-, Arif – ölenin adı tekrar konmuştur-, Güllü. Şu an Arif, Güllü ve Müslüm Dalkılıç hayattadır. Horasan'dan İstanbul'a oradan da Susuz köyüne yerleşen, Kırkocalar diye de bilinen aile yörenin zenginlerindendir. Kendilerinin Cibali Sultan[1] soyundan geldiklerini belirtmektedirler. Âşığın annesinin babası olan Seyyit Süleyman (1857 – 1900) güçlü ve yörede tanınmış bir hak âşığıdır. Susuz köyündeki mezarı türbe olarak inşa edilmiştir. Yöre halkı türbeyi ziyaret edip, burada adak kurbanları kesmektedir.

İki kez evlenmiştir. Yedi çocuk babasıdır. İlk evliliğini 1948 yılında yapmıştır, eşinin adı Mercan'dır. Bu evliliğinden Seyyit Murat, Mustafa Kemal, Muharrem, ve Serap adında dört çocuğu var. Mercan hanımla evliliği

[1] Bk.: Çağlayan, Alper: **Cibâli Sultan Evlatlarından Seyit Süleyman Hayatı ve Eserleri** (İstanbul, 1996)

karşılıklı anlaşmayla 1962 yılında son bulmuştur. Âşık, Mercan hanımla hiçbir kırgınlıklarının olmadığını hâlâ görüştüklerini ve birbirleriyle yardımlaştıklarını belirtiyor. İkinci evliliğini 06.01.1964 yılında yapmıştır, eşinin adı Fatma'dır. Halen bununla yaşamaktadır. Bu evlilikten de Ergalip, Hürtalip, Zeynep adında üç çocuğu var. Bunların hepsi hayattadır. Bu çocuklardan on beş torunu ve bir tane de torununun çocuğu vardır. Fatma hanımdan olan evliliğinden Ergalip ve Talip ikiz olarak doğmuşlardır. Ancak Talip dört yaşında vefat etmiştir. Sonradan olan çocuğa konan Talip ismi öncekinin adıdır.

1.1.3.Eğitimi

İlkokul üçüncü sınıfa kadar okumuştur. İlkokulun diğer sınıflarını dışardan bitirmiştir. Başka bir öğrenim görmemiştir. Saz çalmaktadır. Kendi kendini yetiştirmiş diyebiliriz.

1952 – 1954 yılları arasında sırasıyla Diyarbakır, Erzurum ve Sarıkamış'ta (Kars) muhabere çavuşu olarak askerliğini yapmıştır.

1.1.4.Mesleği

1955 yılında Ankara'ya gelmiş ve bir daha köyüne dönmemiştir. Bu tarihten sonra sırasıyla seyyar satıcılık, bakkallık, yeniden seyyar satıcılık, tuhafiyecilik, gazino işletmeciliği, emlakçılık yapmıştır. Şu an herhangi bir işle meşgul değildir. Bağkur emeklisi olarak yaşamını devam ettirmektedir. 1977 yılında CHP'den milletvekili aday adayı olmuş ama adaylık için gerekli delege desteğini sağlayamamıştır.

1.2.ÂŞIK MÜSLÜM DALKILIÇ'IN ÂŞIKLIK GELENEĞİ İÇİNDE YER ALIŞI

1.2.1.Mahlas Alması

"Âşıklık geleneğinde âşıkların mahlas alması, yaygın ve kabul edilen bir görüşe göre 1) Şeyh veya pir tesiriyle 2) Üstatlar veya imamlarla 3) Kendi kendine olmak üzere üç şekilde gerçekleşmektedir. Takma ad veya mahlasın dîvân şâirleri tarafından daha önceki zamanlardan beri kullanıldığı düşünülürse, âşıklık geleneğinde mahlas alma olmasa da mahlas kullanmanın klasik edebiyat kaynaklı bir husus olduğu ortaya çıkmaktadır"(Özarslan, 2001:118).

Âşık Müslüm Dalkılıç'ın mahlas alması belli bir olay ve duruma göre olmamıştır. Birden fazla mahlas kullanmıştır. Kullandığı mahlaslar şunlardır: Şah Müslüm, Dalkılıç, Ozan Dalkılıç, Dertli Müslüm, Müslüm, Ozan Müslüm. İlk şiirlerinde Şah Müslüm mahlasını kullanırken bundan " Sonradan öğrendim ki Şah, İran ve Araplarda kullanılıyor. Bir de dinî simgeyi çağrıştırıyor. Onun için bıraktım. Sade insan olmak için gariplik şahlıktan daha iyi." diyerek vazgeçmiştir.

1.2.2.Bade İçme Motifi

Âşıklık geleneğinin özelliklerinden biri de bâde içme motifidir. Bu motif hakkındaki izlere, gelenek hakkında bilgi sahibi olunan en eski dönemlerde dahi rastlanmaktadır. "Âşıkların mesleğe giriş törenleri, âşık olmak için seçilmeleri ile Şamanların mesleğe girmek için seçilmeleri ve mesleğe girme törenleri arasında sıkı bir benzerlik olması tabidir. Düşte, sanatçılık vergisine kavuşma, hatta âşk dolusu içme, Bahşıların, Akınların ve Manasçıların hayatında da görülüyor"(Başgöz, 1986:28-29). "Âşık Edebiyatı geleneği içinde sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçişte önemli role ve fonksiyona sahip olan rüya motifi, Orta Asya Türk kültüründe yer alan Şamanlığa giriş dönemlerinin İslâmiyet ve Osmanlı kültürü adı altında sembolleşerek rüya motifine dönüşmesiyle ortaya çıkmıştır"(Artun, 2001:69). "

“Âşık Edebiyatının temsilcileri için rüya motifi bir hareket ve başlangıç noktasıdır. Âşıkların gerçek hayat hikâyelerini incelediğimizde rüya görene kadar belli bir süre ya usta bir âşığın yanında çıraklık yaptıkları ya da âşık fasıllarının sık sık icra edildiği, halk hikâyelerinin anlatıldığı yerlerde yetiştiklerini görmekteyiz(Günay, 1999:92). “Âşıkın şairlik gücünü ve yetkisini, düşünde kendisine pirinin sunduğu ‘aşk bâdesi’ni içmekle ve ‘ideal sevgili’nin hayalini görmekle kazandığına inanılır”(Boratav, 2000:31). “Rüyayı gören kişi bir sevgiliye sahip olmanın yanında, Tanrı aşkına ulaşmak için gerekli bilgi, erkân ve usulleri, saz şâiri vasıflarını da rüyada kazanır. Âşık Edebiyatının temsilcileri bu rüya motifi ile sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçmektedirler”(Günay, 1999:94). Rüya motifi belli bir plâna sahiptir.

“a. Bu rüyaların hepsinde rüya manevî veya maddî bir sıkıntının ardından görülmektedir.

b. Rüya, büyük sıkıntının ardından hemen görülmezse kahramanın sıkıntılarından kurtulmak üzere Tanrıya yalvarması sonucunda ortaya çıkmaktadır.

c. Örneklerin pek çoğunda rüya kutsal mevkilerde uyurken görülmektedir. Mezar ve pınarlar rüyaların en çok görüldüğü müşterek mevkilerdir.

d. Rüyada kutsal bir kişi veya kişiler bazen bir genç kızın elinden kahramana aşk bâdesi sunarlar. Hızır-İlyas, üçler, kırklar, üç derviş, bir pir, sadece bir yaşlı adam veya yaşlı bir kadın rüyalarda yer alan kutsal kişilerdir. Kutsal kişilerin çeşitlilik göstermelerine rağmen rüyadaki rolleri hep aynıdır.

1. Kahramana bir veya üç bardak dolu (bâde) sunarlar veya kız ile oğlana birbirlerine sundururlar.

2. Kahramana çok güzel bir kız tanıttıktan sonra adını ve memleketini söylerler.

3. Şiirlerinde kullanacağı bir mahlas verirler.

4. Kahramanların ihtiyaçları olduğunda yardım edeceklerini belirtirler.

e. Kahraman kutsal kişinin elinden bâdeyi içtikten sonra vücudunu bir ateş sarar. Düşer bayılır, ağzından kanlı köpük gelir. Bu halde 3-6-7 gün kalır.

f. Herkes kahramanın deli olduğunu düşünürken yaşlı bir kadın veya erkek sazın teline dokunur.

g. Saz sesiyle kahraman gözlerini açar. Sazı eline alır, kendine verilen mahlasla irticalen şiirler söylemeye başlar. Böylece hem bâdeli hem de hak âşığı olur"(Günay, 1999:11).

Rüyalar mahiyetleri göz önüne alınarak altı gruba ayrılmıştır.

"1. Kehanet bildiren veya bir teamül koyan kutsal nitelik taşıyan rüyalar. Bu tür rüyalarda açıkça ve doğrudan doğruya bir nasihat veya bir emir verilmektedir. Türk halk hikâye ve masallarında daha çok bu gruptan sözlü mesaj taşıyan rüyalara rastlanmaktadır.

2. Alegorik mesajlı rüyalar, bu tür rüyalarda tabir ve tefsirle anlaşılan şifreli bir dil kullanılmaktadır. Halk hikâyesi ve masallarda örnekleri mevcuttur.

3. Kompleks tabiatlı rüyalar, bunlarda olağanüstü anlayış ve tabiatüstü güç gerektiren olaylara işaret edilir. Özellikle masallarda rastlanılan bu tür rüyalarda bir problemin çözümü için gerekli çareler olağanüstü güçlerle elde edilir. Bir ejderhanın başının altındaki topraktan bir avuç alabilmek gibi.

4. Eğitici ve ders verici rüyalar, bazı hikâye ve masallarda rüya kıssadan hisse çıkarmağa sebep olduğu gibi ahlakî ve ananevî değerlere de işaret eder. Böyle rüyalar eğitici ve nasihat verici niteliğe sahiptir. Masal ve menkıbelerde örnekleri mevcuttur.

5. Âşık biyografileri etrafında teşekkül eden halk hikâyelerinde daima aynı şekilde ortaya çıkan rüyalar, âşık olacak kişinin zihnine kaydedilmiş bir örneğin (archetype) tekrarlanan şekilleridir. Bu tür rüyalar zihne ve ruha işlenmiş plâtonik bir mefhuma bağlı olarak şâirin gerçekleştirmek istediği bir mesaj taşırlar.

6. Hayal-rüya karışımı rüyalarda ise haber verme, ikaz etme gibi realist olaylara dayalı unsurlar yoktur. Bu rüyalar bütünüyle insanların hayallerini temsil ederler. Bu tür rüyalar daha çok fıkra türü örneklerinde karşımıza çıkmaktadır"(Günay, 1999:89).

Âşık olmada bâde-rüya motifinin tesirli olduğu kabul edilmektedir. Ancak "… bir kısım âşıklar bu çağın şartlarının bâde-rüya motifinin ortaya

çıkmasına müsait olmadığını belirtmektedirler. Bu olumsuz görüşlere rağmen rüya motifi ile âşıklığa geçenler veya rüya motifi ile sanatlarını daha gelişmiş seviyeye ulaştırdıklarını söyleyen âşıklar çoğunluktadır. Yaşayan âşık tarzı şiir geleneği içinde kültür örneği rüyaların mevcudiyeti bu geleneği hasıl eden kültürün hâlâ canlı olarak muhafaza edildiğini göstermektedir. Ozan-Baksı geleneği Osmanlı kültürü içinde nasıl şekil değiştirmiş ve yeni bir terkibe ulaşmışsa bugünün âşıklık geleneğinin de Osmanlı kültürü içinde hasıl olan Âşık Edebiyatı geleneğinden bir ölçüde farklılaşması doğaldır. Folklor mahsülleri yaşayan mahsüller oldukları için bunların zaman zaman bir takım değişikliklere uğramaları ve yeni unsurlarla kaynaşmaları tabiatlarının gereğidir"(Günay, 1999:95-96).

"Aşk bâdesini gence sunanlar: Hızır, Hızır İlyas, üçler, yediler, kırklar, pir-i mugan, üç derviş, Hz Ali, yaşlı bir adam, ihtiyar bir kadın ve diğerleridir"(Aktaran: Artun,2001). "Âşıklık geleneğinde rüya nedeniyle âşık olma çok yaygındır. Bazı âşıklıklar gelenek gereği rüyalarını anlatmamakta, bazısı rüyasını hatırlayamamakta, bazısı her gece rüyasında saz çaldığını söylemekte, bazısı pir elinden dolu içtiğini söylemektedir. Bazı âşıklarda badeli âşıklığa inanmamaktadır(Artun, 2001:67). İşte Âşık Müslüm Dalkılıç bu son kategoridendir. Kendisi rüyaya ve bade içmeye inanmamaktadır.

Âşıklık kendi kendine var olan bir dürtüdür. Âşıklığın altında yatan gerçek sebep ezilmişliktir. Yoksa dolu içmek meselesi değildir. Bazıları dolu molu içtiğini söyler. Böyle bir şey yoktur. Zaten bizim ciğerimiz yanmıştır. Fakirdir, eziktir, horlanmıştır, içi yanmıştır. Âşıklık için ikinci bir şık vardır. Bu da sevip, alamamadır. Fakirdir. Zenginin veya ağanın kızını sevmiştir. Kızı alamamıştır. İşte onun sinesinde gerçek bir ateş başlamıştır. Karacaoğlan'ın doğa ve kadın sevgisiyle başladığı gibi o da öyle başlamıştır. Hak âşığı bilmem ne gibi laflar söylüyorlar. Ben bunlara itibar etmem. Hak âşığı olabilmek için halk aşığı olmak gerekir. Halkı, ezilmişleri, doğayı seviyorsa; sırf zenginlerin sofrasında değilse; bu adam ozan demektir. Söyleyemiyorsa bile içine gömüyordur. Aslında herkes ozandır. Fakat herkes dışa vuramaz.

İrticalen (doğaçlama) şiir söyleyebilmektedir. Kendisiyle röportaj yaparken benim için de şu dörtlüğü söyleyiverdi:

Bir genç çıktı, geldi yanıma.

Bunun baktım o kaynayan kanına.

Ne yakışır yiğitliğin, kültürün şanına.

Başladım size cevap vermeye.

Fakat âşık bunu bir başarı olarak görmüyor ve sıhhatli bulmuyor:

Mesela doğaçlama söylemek isteyenler gelir, sabahlara kadar atıştığımız olur. Şimdi doğaçlamayla ben size bir şey söylediğim zaman siz bir şey soramazsınız. Ondan sonra benim söyleyeceğim bir şey kalmaz. Konya'da atışmak için ayak verirlerdi. Ben dedim ki "Ozanların ayağı vardır." Günün koşullarına göre ozanın bir tanesi sazı eline alır, öteki ozana doğrultur ve sorar. Beriki âşık cevap verir. İşte atışmalar böyle olur. Karşıdan geldikçe, berikine malzeme çıkar. Şunu söyleyeyim. Atışmalar, doğaçlamalar çok sıhhatli bir şey değildir. Bir gün rahmetli Âşık Veysel derneğe geldi. Bana, atışmaları nasıl bulduğumu sordu. "Bilmiyorum hocam, herkes yapıyor, biz de yapıyoruz." dedim. "Herkes kendini kayadan atıyorsa, siz de atar mısınız?" dedi. "Hayır, atmam." dedim. "Öyleyse, ağız fırın, dil kürek, pişirip pişirip yiyeceksin." dedi.

Fırına bir ekmeği sürün, pişmeden çekerseniz, hamur kalır, yiyemezsiniz, yeseniz de mideniz bulanır, kusarsınız. Ama ekmek fırından kebap gibi pişmiş çıkmışsa, yiyen de zevk alır, gören de. Onun için şiir muhakkak düşünülerek yazılmalıdır. O zaman pişkin ekmek gibi olur. Özünü almış bir yemek gibi olur. İyi nadas yapılmış bir tarla gibi olur. Üzerinde ekin de olur, kültür de olur. Her şey olur. Böyle hatır için "Aldı âşık sazı eline. / Vurdu sazın teline." olmaz.

Programlarda doğaçlama yaptırırlardı. Ağızlarına diken koyarlar, iğne koyarlar. Bunlar çağdaş şeyler değil. Böyle yapmayan insanlar tarihten hiç çıkmıyor. Niye? Bunlar işin özünü yapmış, işin özüne inmiş. Öyle dudağa iğne koymakla, Hızır'ın elinden dolu içtim diye yalan söylemekle âşıklık, ozanlık olmaz. Hızır kimseye dolu vermez. Herkes rüya görür. Sevdiği kızı da görebilir.

1.2.3.Ailesindeki Âşıklar

Annesinin babası Seyyit Süleyman âşıktır. Hazreti Ali ve ehl-i beyt sevgisini anlatan şiirler yazmıştır. Babasının babası olan Seyyit İbrahim cura çalıp, deyişler söyleyen birisidir. Kendisi de oğulları Mustafa Kemal, Muharrem ve Talip Dalkılıç'a âşıklık konusunda hocalık etmiştir. Fakat Müslüm Dalkılıç onları çırak olarak kabul etmez. Ayrıca oğullarına yeterince, bu konuda yardımcı olamadığını da belirtir.

1.2.4.Usta – Çırak İlişkisi

Âşık, bir usta yanında yetişmemiştir. Pir Sultan Abdal'ı, Karacaoğlan'ı ve dedesi Seyyit Süleyman'ı ustası olarak kabul etmektedir.

1.2.5.Katıldığı Âşık Toplantıları, Programları ve Yarışmaları

Ankara'ya yerleştikten sonra âşıklar arasına katılmış ve faaliyetlerine başlamıştır. Bunun neticesi olarak 1967 yılında Âşık Ali İzzet Özkan, Âşık Dursun Ceylani ve Âşık Veysel'in de önerisi ve teşvikiyle bir Ozanlar Derneği kurmuştur. Bu dernek maddi olanaksızlıklar sebebiyle dağılmış. Fakat Âşık Müslüm Dalkılıç pes etmemiştir. 1972'de dernek çalışmalarına Hüseyin Çırakman, Ozan Emin Rüştü, Haşimi Aslıhak, Ali Gürbüz ve Murat Güvendik ile birlikte yeniden başlamıştır. Nihayetinde 1974 yılında Halk Ozanları Kültür Derneğini kurmuştur. Derneğin ilk başkanı Hüseyin Çırakman'dır. Kendisi başkan yardımcısı olarak görev yapmıştır. Kuruluştan altı ay sonra Hüseyin Çırakman başkanlığı bırakmıştır. Yerine Âşık Müslüm Dalkılıç başkan olmuştur. Başkanlığı döneminde âşıkların toplumdaki statülerinin ve önemlerinin artması için Kültür Bakanlığı nezninde girişimler yapmıştır. TRT'de kendilerinin program yapması için uğraşmışsa da arzu edilen duruma ulaşılamamıştır. Buna rağmen 1974 yılında Âşık Dertli'nin hayatını konu alan bir filmi TRT'nin desteğiyle çekmeye muvaffak olmuştur. 1980 ihtilâlinde

dernek kapanmış, 1982'de tekrar faaliyetlerine başlamıştır. Toplantı yapılıyor ve âşık bu tarihten sonra dernek çalışmalarını bir daha başlamamak üzere bırakıyor. Diğer âşıklar bu derneğin devamı için uğraşmışlardır. Bunlardan biri de Âşık Mahzuni Şerif'tir. Adı OZANDER olarak değiştirilen dernek günümüzde de faaliyetlerine devam etmektedir.

Âşık, dernek başkanı olduktan sonra aşağıda sıralayacağımız toplantılara arkadaşlarıyla birlikte katılmıştır.

a) Eskişehir Üniversitesi tarafından düzenlenen Yunus Emre'yi Anma Törenleri.
b) Mut (Mersin) belediyesinin düzenlediği Karacaoğlan'ı Anma Törenleri.
c) Konya Âşıklar Bayramı.
d) Hacı Bektaşî Velî'yi Anma Törenleri.
e) Kültür Bakanlığının yaptığı programlar.

Atatürk'ün 100. doğum yılı dolayısıyla Kültür Bakanlığı ve TRT'nin ortaklaşa düzenlediği yarışmaya "Atatürk Destanı" adlı şiiriyle katılmıştır. Kendisine göre bu yarışmanın birincisi yazdığı şiirdir, ancak bunu kendisiyle arası iyi olmayan jurinin başkanı Feyzi Halıcı engellemiştir. Bu şiirin birinci seçilmemesiyle ilgili âşık şunları söylemektedir:

Atatürk'ü benden silmek mümkün değil. Atatürk'ün 100. doğum yıl dönümünde söylediğim şiir aslında birinci geldi. Yüzlerce, binlerce şiir içinden on iki şiir finale kaldı. Benimki de final birincisi oldu. Konyalı Feyzi Halıcı vardı. İhtilâlden (1980) sonra kurumun başına onu verdiler. O, Konya'da Âşıklar Bayramı yapıyordu. Ben Konya'ya gittiğim zaman kendine verdim, veriştirdim. Konya'da bir âşıklama (atışma) izliyorum. Rahmetli Davut Sulari kuvvetli bir ozan, şair idi. Sahneye çıktı. Murat Çobanoğlu ile atışma yapıyordu.

"Dağlarda vardır dağ alıcı.

Konya'da vardır pirimiz Feyzi Halıcı." dedi. Feyzi Halıcı orayı yöneten adam. Bunlara beşer, onar lira para veriyor. O zamanda AP'nin senatörü oldu. Ben sahneye çıktım:

“Dağda güzeldir dağın alıcı.
Konya’da sade bir ferttir Feyzi Halıcı.” Dedim. Feyzi Halıcı’ya yağ yakacak halimiz yok. Biz halkın adamıysak bu halkın dertlerini göreceğiz. Çamursa çamur, yağmursa yağmur… O, bu şiir yarışmasında jüri başkanıydı. ‘Birinciliğe layık şiir yoktur.’ Dedi. Fakat benim şiirimi aylarca, günlerce tiyatrocular okudular.

ATATÜRK

Sinemizde doğdun güneş misali,
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.
Seninle açıldı gülü yurdumun,
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

On yaşında kemâline erensin.
İlime, irfana gönül verensin.
Gerçekleri ta ezelde görensin.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Ne Samsun’da ilki ne de Sivas’tan.
Millet sendin sen ulustun esastan.
Beynindeki ışık parlak elmastan.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Düşman parsel parsel bölerken yurdu,
Kararmış bahtımız, işimiz zordu.
Bağımsızlık için bir tek yol vardı.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Halk bir vücut damarında kan sensin.
Mehmetçikle et kemikte ten sensin.

Her kurtuluş günü hazır can sensin.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Conkbayır'da yollarını bağladın.
Sakarya'da kurtuluşu sağladın.
Aktın Akdeniz'e başka çağladın.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Ulusla yek vücut olansın serde.
Yok ettin düşmanı çıktığı yerde.
30 Ağustos'ta büyük zaferde.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Esaretin zincirini kıransın.
Irkçılığı yobazlığı vuransın.
Yurdunda cihanda barış kuransın.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Kurtuluşun meş'alesin yakansın.
Mazlum uluslara ışık tutansın.
İşgalciyi Akdeniz'e dökensin.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Evrensel haklara değer verensin.
Ezilenin dertlerini bilensin.
Ulusuna lâik düzen kuransın.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Kıyafet devrimin açtı gül oldu.
Harf devrimin ilme giden yol oldu.
Arı dil devrimin ana dil oldu.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Şimşek şimşek çaktı mavi gözlerin.
“İstikbal Göklerde.” Ölmez sözlerin .
Tüm varına vâris ettin bizlerin.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Edirne’den Ardahan’a anında,
Diyarbakır, Trabzon’da Van’ında,
Bu vatanın her yaşayan canında,
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Seni anlatmaya yetmez kalemim.
Eller değil, sensin benim alemim.
Kalbim seni söyler, sensin kelamım.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Güller açmış anıtının taşında.
Cumhuriyet elli sekiz yaşında.
Şanlı ordun emanetin başında.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Seni seven bu destanı dinlesin.
Yüzüncü yılında evren inlesin.
Hayalci yobazlar bilsin bilmesin.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Dalkılıç’ın sinesinde nâr oldun.
Bütün insanlığa sadık yâr oldun.
Her kitapta yaprak yaprak var oldun.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk. (11 Heceliler, 25. şiir.)

1.2.6.Âşık Müslüm Dalkılıç Hakkında Yapılan Yayınlar

a) Çırakman, Hüseyin: **Halkın Sesi Halk Ozanları** (Ankara, 1975) s. 55 – 56
b) Nasrattınoğlu, İrfan Ünver(Derleyen): **Doğumunun 110. Yıldönümü Dolayısıyle Âşıklardan Yüce Atatürk'e Deyişler-Güldeste-**(Ankara, 1992), s.51;211.
c) Özhan, Mevlüt ve diğerleri: **Yaşayan Halk Ozanları Antolojisi** (Ankara, 1992), s. 94 – 95
ç) Yaman, Orkun; Dalkılıç, Fatma: *Bir Garip Ozan.* **ODTÜ Türk Halk Bilimi Topluluğu, Halk Bilimi, 4** (Güz 1997), s. 53 – 58.

1.3.ŞİİRLERİNİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1.3.1.Şiirlerinde Ölçü ve Duraklar

Âşığın toplam üç yüz elli beş tane şiiri vardır. Bunlardan iki tanesi yedi heceli, elli altı tanesi sekiz heceli, iki yüz seksen altı tanesi on bir heceli, bir tanesi de on üç hecelidir. Geriye kalan on tanesinin ölçüsü bulunmamaktadır. Şiirlerin geneline bakıldığında Âşık Müslüm Dalkılıç'ın hece ölçüsünü başarıyla kullandığı görülmektedir. Ölçü bozukluğu, dörtlüğü meydana getiren dizelerden birinin hece sayısının diğerlerine uymaması şeklinde kendini göstermektedir. Bu durumda şiirlerin genelinde çok azdır. Dolayısıyla bu durumu ciddi ölçü kusuru olarak değerlendiremeyiz. Ancak birkaç şiirinde ölçü hataları fazladır. Biz bu şiirlerden örnekleri aşağıda gösterdik:
Örnek 1:

KEMALİZM

Saltanatı devirdikse, (8)
Lâik düzen kurduksa, (7)

Özgürce güller derdikse, (8)
Gül Kemalizm dostum. (6)
…
Ata'yı görmek istersen, (8)
Hedefe varmak istersen, (8)
Şah Müslüm'ü sormak istersen, (9)
Yol Kemalizm dostum. (6) (8 Heceliler, 30. şiir.)

Örnek 2:

Nesli Seyyit sübyan olan,
Gonca bir gül iken solan,
Dedeyi sininde bulan,
Seni unutmadım gardaş.

Dedesi koynunda yatan,
Güneşi doğmadan solan,
Nice yandı anan atan,
Seni unutmadım gardaş.

Hece taşlarına yazdım adını.
Tadamadın gençliğiyin tadını.
Küçük kardeş Arif aldı adını.
Ozan Dalkılıç'ı ağlattın gardaş. (8 Heceliler, 33. şiir)

Yukarıdaki şiirin ilk iki dörtlüğü 8'li hece ölçüsüyle yazılmışken, son dörtlüğü 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Örnek 3:

…
Aşkınla yanar içim. (7)
Er olmak mı benim suçum? (8)
Sevdalandım biçim biçim. (8)

Ne olur bana hayır deme. (9)
Canı candan ayır deme. (8)
…

Bu tür ölçü hatalarına 11'li hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerden de örnek verdik:

Örnek 1:

DİN VE İNSAN

Kendin dindar sanıp boşuna coşma efendi, (14)
Cennetsiz Allah'ı sever miydin sen? (11)
Rahmetim yok deseydi yaradan, (10)
Bunca övgülerle över miydin sen? (11) (11 Heceliler, 80. şiir)
…

Örnek 2:

KÂMİL

Çanlı erkeçlerin sürün Çamkoru'nun bayıra. (13)
Kadife urbamı verin hayıra. (11)
Al kanlarım döküldü Ayvacık'ın çayıra. (14)
Uyan teyzem oğlu uyan uyanamadım. (13)
Yağlı kurşunlara dayanamadım. (11) (11 Heceliler, 127. şiir)
…

Örnek 3:

TOPRAK
…
Beşiğimde parça parça dal sensin. (11)
Arı kovanında sırlı bal sensin. (10)

Cümle yaratığın yaratığa bunca hâl sensin. (15)

Erişilmez şeref şöhret şan toprak. (11) (11 Heceliler, 213. şiir)

…

Âşık Edebiyatı nazım şekillerinde kullanılan duraklar 4+3=7; 4+4=8, 5+3=8; 4+4+3=11, 6+5=11 şeklindedir. Bunların dışında yedi (7) hecelilerde 5+2, sekiz (8) hecelilerde 6+2, on bir (11) hecelilerde 8+3, 7+4 şeklinde olanlar da vardır. Ancak bu şekilde olan şiirlerin duraklarının bu haliyle kabulü henüz netlik kazanmamıştır. Nitekim Prof. Dr. Ali Berat Alptekin Âşık Kul Nuri için hazırladığı kitapta bu sorunun cevabını tam olarak vermeyerek, bunların duraklı mı yoksa duraksız mı kabul edileceğini sormaktadır. Âşığın şiirlerinde de bu şekilde olanlar vardır.

İki tane yedi heceli şiir var. Bunlardan birincisinin ilk dörtlüğünün durağı aşağıdaki gibidir:

Mecnun'un / Leylâ'sına, (3+4?)
Kulundan / Mevlâ'sına, (3+4?)
Bir noktaya / bağladı, (4+3)
Kalbimin / ortasında. (3+4? *(7 Heceliler, 1. Şiir)*
…

Sekiz (8) heceli şiirlerde hem 4+4 duraklı olanlar hem de 5+3 duraklı olanlar var. Bununla birlikte aynı şiirin içinde 4+4'lü ile 5+3'lü duraktan oluşan dizeler vardır.

Örnek 1:

İlim için / çalışalım.
İrfan ile / konuşalım.
Bir noktada / buluşalım.
Uyan gayri / çok geç kaldın.

Tam bin yıldır / uyuyorsun.
Havanda su / dövüyorsun.
Hep kendini / övüyorsun.
Etme gardaş / çok geç kaldın.

Bıktı millet / bu talandan.
Halk usandı / bu yalandan.
Özür dile / var olandan.
Saman ekin / çok geç kaldın.

İlim gelmez / işlerine.
Kan bulaşmış / dişlerine.
Dalkılıç'ın / aşlarına.
Alamadın / bakakaldın. (4+4, 8 Heceliler, 26. şiir.)

Örnek 2:

ELİF

Nokta nokta,/ sıra sıra, (4+4)
Elif Hak'tır / nicelerde. (4+4)
Bin bir manada / yazılmış. (5+3)
Her isimde / yücelerde (4+4)

Yüce dağda / kar olanmış. (4+4)
Dört kitapta / var olanmış. (4+4)
Âşıklara / yâr olanmış. (4+4)
Ezberimdir / gecelerde. (5+3)

Elif Allah / mim sorulur. (4+4)
Elifle mana / kurulu (5+3)

Dalkılıç'a / ad verilir. (4+4)
Elif tektir / hecelerde. (4+4, 8 Heceliler, 19. şiir.)

Örnek 3:

YENİ BİR DÜNYA

Yeni bir dünya / kuralım. (5+3)
Temeli sensin / sevgili. (5+3)
Hep insanlık / mutlu olsun. (4+4)
Kemali sensin / sevgili. (5+3)

Beni tekrar / yaratırsan, (4+4)
Kalbimi de / al sevgili. (4+4)
Her yanlışta / vur sineme. (4+4)
Cemali sensin / sevgili. (5+3)

Issız bir çöl / yaratırsan, (4+4)
Ak saçlarım / taratırsan, (4+4)
Diyar diyar / aratırsan, (4+4)
Yolumda sen ol / sevgili. (5+3)

Dertli Müslüm / çok konuştuk.(4+4)
Dost ile neler / danıştık? (5+3)
Kan olup tene / karıştık. (5+3)
Bu ikrarda dur / sevgili. (5+3)

On bir heceli olan şiirlerde duraklar şu şekildedir: 4+4+3, 6+5. Bunlardan başka 8+3 (11 Heceliler 41. şiir), 7+4 (11 Heceliler 109. şiir) şeklinde olanlar da vardır. Bu tür duraklar konusunda kesin bir kanaat olmadığından örneğini aşağıya almıyoruz. Aynı şiir içinde değişik duraklar da mevcuttur.

Örnek 1:

ÖN SEÇİM

Halkım dertlerine / ararken vekil,
Seçtirmez vekili / çirkin ön seçim.
Naylon delegeyle / önlere geçin.
Mert güreş diyemem / beyim darılma.

Özgür fikir ile / düşelim yola.
Gel halka dönelim / olmasın hile.
Halk bütün olsun / seçilen ile.
Seçsin vekilini / darılma beyim.

Naylon delegeyi / sokma araya.
Halkı sevenler de / girsin sıraya.
Merhem olacaksan / azgın yaraya,
Üç beş çıkarcıya / sarılma beyim.

Ozanlar her çağda / gerçeği yazar.
Halkım sarmadıkça / yâreler azar.
Bu çirkin hileyi / halk birgün sezer.
Gerçek sözlerime / darılma beyim.

Şah Müslüm ozanım / gerçek yazarım.
Sahte tebessümü / görür sezerim.
Birgün bu oyunu / elbet bozarım.
Halkça sözlerime / alınma beyim.(6+5, 11 Heceliler, 176. şiir.)

Örnek 2:

Bir tek sen fidansın / gönlüm bağında.
Can alan gözlerin / hareli güzel.

Seni seven âşık / zor güler imiş.
Doğuştan bu bahtım / kareli güzel.

Her âşık göremez / sendeki nuru.
Sevgi mihrabımsın / ey nazlı peri.
Benzeri olmayan / huriden huri.
Zalimce kaderden / yaralı güzel.

Sevgi bahçesine / girdim seninle.
İrem güllerini / derdim seninle.
Ne güzelmiş dünya / gördüm seninle.
Ölümsüz aşkına / ereli güzel.

Hep çileli olmuş / güzelin başı.
Kötüler elinde / zor olmuş işi.
Hatem yüzüğünde / al yakut taşı.
Kader çizgimizde / sıralı güzel.

Çiçekler içinde / goncadır gülüm.
Cihana bedeldir / zülfün bir telin.
Ozan Dalkılıç'ım / bağlandı elim.
Aşkın zincirine / vuralı güzel. (6+5, 11 Heceliler, 56. şiir.)

Örnek 3:

CAN İMİŞ

Devlet emir verip / millet coşarsa, (6+5)
Can ne imiş kardeş / vatan sağ olsun. (6+5)
Vatan evlâdıyım / hizmet düşerse, (6+5)
Can ne imiş kardeş / vatan sağ olsun. (6+5)

Şehit düşer / albayımız / erimiz. (4+4+3)
Bin kefere değmez / bir Mehmet'imiz. (6+5)
Vatan için kurban / cümle varımız. (6+5)
Can ne imiş kardeş / vatan sağ olsun. (6+5)

Şah Müslüm der / insanlığa sözümüz. (6+5)
Fantomlara / füze olur / sazımız. (4+4+3)
Savaş verir / gelinimiz / kızımız. (4+4+3)
Can ne imiş kardeş / vatan sağ olsun. (6+5,11 Heceliler, 66. şiir.)

Bir tane de on üç (13) heceli şiir var. Âşık şiirlerinde 13 heceli şiirlere sık rastlanmamaktadır. Bunun tamamını aşağıya alıp duraklarını gösteriyoruz.

SANA

Sana bir şiir ki / tıpkı bakışlarına. (6+7)
Sana bir şiir ki / tıpkı susuşlarına. (6+7)
Sana bir şiir ki / tıpkı kokuşlarına. (6+7)
Lâle, sümbül, ıtır misali / ey tatlı deli. (8+5?)

Sana bir şiir var / tıpkı saf oluşuna. (6+7)
Sana bir şiir var / tıpkı mahvoluşuna. (6+7)
Sana bir şiir var / tıpkı aşk oluşuna. (6+7)
Mecnun, Ferhat, Leylâ misali / ey tatlı deli. (8+5?)

Sana bir Müslüm var / tıpkı yar oluşuna. (6+7)
Sana bir ateş var / tıpkı nâr oluşuna. (6+7)
Sana bin kabulüm / var tıpkı bir gelişine. (6+7)
Rüzgar seller yollar misali / ey tatlı deli. (8+5?) 13 Heceli, 1. şiir.)

1.3.2.Şiirlerinin Kafiye Yapısı

Âşık şiirinin icracısı âşık; yarım, tam, zengin ve tunç kafiyeyi bilmemektedir(Alptekin, 2003). Âşık Müslüm Dalkılıç'a şiirde ayak, kafiye ve redif gibi terimleri bilip bilmediğini sorduğumuzda "Ben onlarla hiç uğraşmadım, hiç düşünmedim. Ben alırım, çalarım, yazarım. Yazdığım şey ne bir eksik olur ne bir fazla. Dörtlükler halinde yazıyorum. Ustaysan iyi yazarsın, değilsen eksik olur, şiir sırıtır." yanıtını aldık. Buradan hareketle onun ayak, kafiye ve redifi bilmediğini anlıyoruz.

Saz şiirinde âşıkların büyük çoğunluğu yarım ve tam kafiyeyi kullanmışlardır(Alptekin, 2003). Âşık Müslüm Dalkılıç'ın da şiirlerinde yarım ve tam uyağı çok kullandığı görülmektedir. Örnek verecek olursak:

Kafiye: Mısra sonlarında, yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları ve görevleri farklı sözcüklerin veya eklerin kullanılmasıdır.

a) Yarım Kafiye: Mısra sonlarındaki tek ses benzerliğine dayalı kafiye çeşidine denir. Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde "ç, k, l, n, r, s, ş, t, y, z…" gibi sesler kullanılarak yarım kafiye yapılmıştır.

Örnek 1:

…

*Kemik ayrılır mı te**n**den?*

*Ben de ayrılamam se**n**den.*

*Tatlısın sen tatlısın ca**n**dan.*

Gülüm benim, canım benim. (8 Heceliler, 24. şiir)

…

Örnek 2:

…

*Boynu bükük biter gü**l**ümüz bizim.*

*Kimseler tutmadı e**l**imiz bizim.*

*Kemalizm'e çıkar yo**l**umuz bizim.*

Paşam bayramınız mübarek ola. (11 Heceliler, 61. şiir)

b) Tam Kafiye: Mısra sonlarındaki iki ses benzerliğine dayanan kafiye çeşidine denir. "Ancak burada bir vokal, bir konsonant mı, yoksa, iki

konsonantın mı kafiye yapıp yapmadığı tartışma konusudur”(Alptekin, 2003:36).

Âşık Müslüm Dalkılıç’ın şiirlerinde “la, rı, ar, ce, it, ul, aş, an, aş, ak, ağ…” gibi seslerden tam kafiye yapıldığı görülmektedir.

Örnek 1:

*Şu dünyada tek yold**aş**ım,*
*Cahil aklım, dertli b**aş**ım.*
*Dinmez gayri akan y**aş**ım.*
Perişanım, perişanım, perişanım. (8 Heceliler, 38. şiir)
…

Örnek 2:

…
*Keş torbasın kapı ardına t**ak**tırır.*
*Mart ayı var kapılardan b**ak**tırır.*
*Köylülere sabanını y**ak**tırır.*
Karı, buzu ile özlemi vardır. (11 Heceliler, 135. şiir)
…

c) Zengin Kafiye: İkiden fazla ses benzerliğine dayalı kafiye çeşididir. En az üç ses benzerliği olmalıdır. Zengin kafiyenin Âşık Müslüm Dalkılıç’ın şiirlerinde yarım ve tam kafiyeye oranla daha az kullanıldığı görülmektedir.

Örnek 1:

…
*Ne sandınız bu mil**leti.***
*Bitsin aldatma il**leti.***
*Geri çağın ceha**leti.***
Yobaz sesi duyurmasan. (8 Heceliler, 41. şiir)
…

Örnek 2:

...

*Her köşesi sanki cennet bu**cağ**ı,*

*İnsanlığa açık Türk'ün ku**cağ**ı,*

*Mavi denizleri bol sı**cağ**ı,*

Dört mevsimde sıcağın kışın çok. (11 Heceliler, 52. şiir)

…

ç) Tunç Kafiye: Bir mısraın sonundaki kelime, diğer mısraların sonundaki kelimelerin içerisinde geçerse buna tunç kafiye denir. Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde, tunç kafiye, zengin kafiye gibi az kullanılmıştır.

Örnek 1:

*Yirmi kere hacca giden h**acı**lar,*

*El yurdunda işçi bizim b**acı**lar.*

*Ulusun bağrında bin bir **acı**lar,*

Anaları başka yaktı bu bayram. (11 Heceliler, 101. şiir)

…

Örnek 2:

…

*Dostluk yüce duygu bilenler **az**dır.*

*Sizinle gönlümüz bahardır y**az**dır.*

*Âşıkların işi deyiştir s**az**dır.*

Gönülde güferler saçıldı size. (11 Heceliler, 58. şiir)

…

d) Cinaslı Kafiye: Yazılışları, okunuşları aynı; anlamları farklı sözcüklerin mısra sonlarında kafiyeli olacak şekilde kullanılmasıdır. Aynı zamanda bir edebî sanattır. Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde, cinaslı kafiyenin çok az kullanıldığı görülmektedir.

Örnek 1:

…

*Dalkılıç'ın anası **bir**.*

*Yaradan bir, binası **bir**.*

*Mecnunların Leylâ'sı **bir**.*

İnsanları seviyorum. (8 Heceliler, 28. şiir)

Örnek 2:

…

*Veli birdir, deli **birdir**.*

*Saçlı birdir, keli **birdir**.*

*Doğruluğun yolu **birdir**.* (Mahlası Olmayan Şiirler, 8 Heceliler, 3. şiir)

…

Kafiye çeşitlerinden başka âşık tarzı şiirde redif de bazen tek başına, bazen de kafiye ile birlikte kullanılmaktadır. Biz her iki duruma da örnek veriyoruz:

Redif: Mısra sonlarında yazılışları, anlamları ve görevleri aynı olan ek, sözcük ve sözcük gruplarının tekrarıdır.

Örnek 1:

…

*Kurtuluşun meş'alesin yak**ansın**.*

*Mazlum uluslara ışık tut**ansın**.*

*İşgalciyi Akdeniz'e dök**ensin**.*

İlkelerin tek kurtuluş Atatürk. (11 Heceliler, 25. şiir)

…

Yukarıdaki dörtlükte sadece redif vardır. Bu, koyu harflerle yazılarak gösterilmiştir.

Örnek 2:

…

*İnsanca turizme hizmettir i**şim**.*

*Sebildir dünyada ekmeğim a**şım**.*

*Nuh'un gemisiyim Ağrı sırda**şım**.*

Nice kültürlerle dolu Türkiye'm. (11 Heceliler, 104. şiir)

Yukarıdaki dörtlükte –ş'ler yarım kafiye, -im'ler ise rediftir.

Nakarat(Kavuştak): Birinci dörtlüğün ikinci mısraının ilk ve daha sonraki dörtlüklerin son mısraında tekrar edilmesidir. Nakarat, dörtlüklerin son dizelerinin aynen tekrarlanması şeklinde de olabilir.
Örnek 1:

MUHABBET

Yaz baharda mor kırmızı açarken,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim*?*
Seni seven tüm varından geçerken,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim*?*

İlkbaharda açan güller aşkına,
Sana âşık olan kullar aşkına,
Hacı Bektaş, Taptuk, Yunus aşkına,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim*?*

Kuşlar yuva yapıp, kuzu melerken,
Arı çiçeklere özün belerken,
Kara toprak nimetlerle dolarken,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim*?*

Buğday başaklanıp, kılçık saçarken,
Kelaynaklar yavrulayıp uçarken,
Nergis sarp kayada çiçek açarken,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim*?*

Sonbaharda bağlar gazel dökmeden,
Aydos Dağı ak yorganı çekmeden,

Kara toprak üstümüze çökmeden,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim*?*

Cem eyleyip; müşküllere bakmadan,
Kırklar kandilini mürşit yakmadan,
Damarım kuruyup, canım çıkmadan,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim*?*

Ozan Dalkılıç'ım aşkı yazarım.
Aşkta kâbem, aşkta kıblem nazarım.
Aşkın aptalıyım sarhoş gezerim.
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim*?* (11 Heceliler, 149. şiir)

Örnek 2:

Ad koyandan adımızı sormuşlar,
Hacılı hocalı tümü ermişler.
Orta direk ismin uygun görmüşler.
Dostlar bayramınız mübarek ola.

Ağaçtan isimler takmışlar bize.
Dünya var olalı gelmedik dize.
Ozanım sözlerim hediye size.
Dostlar bayramınız mübarek ola.

İnsan ismi ilâyıktır Âdem'e.
Sakarya'da şehit yatan dedeme.
Ozan Dalkılıç'ım bana ne deme.
Dostlar bayramınız mübarek ola*.* (11 Heceliler, 1. şiir)

Ayak: Âşık tarzı şiirde birinci bölümün ikinci dizesi ve/veya son dizesinin aynı kafiye ve/veya redif ile oluşturulmasıdır.

Örnek 1:

Salınarak geldi kavil yerine.
*Ayağın bastığın yo**luna kurban**.*
İpek saçlar ak gerdana dökmüş.
*Zülfünün içinde te**line kurban**.*

Bir yayla misali göklerde başı.
Salındıkça benli eritir taşı.
Güzel sevildikçe genç kalır yaşı.
*Dudakları zemzem di**line kurban**.*

Ozan Dalkılıç'ım övülür güzel.
Çiçeğe yiğide eğilir güzel.
Dünya var oldukça sevilir güzel.
*Gül dudağın oğul ba**lına kurban**.* (11 Heceliler, 182. şiir)

Örnek 2:

GAYRI GÖZLERİM

Ben gülüp ağlarken dertli sazınan.
Yaktı beni can alıcı gözünen.
Tüm dünyamı yıktı bir çift sözünen.
*Kaş kaldırıp bakma gayrı **gözlerim**.*

Ozan oldum bir dünyayı dolaştım.
Nice arı nice bala bulaştım.
Sandım ki hicrana yine ulaştım.
*Bir hayal gördüğün inan **gözlerim**.*

Ozan Dalkılıç'ım hâlin bildirme.
İçten ağla göz yaşını sildirme.

İnsan öldür zalim gönül öldürme.

Neye baktın neyi gördün ***gözlerim****.* (11 Heceliler, 97. şiir)

1.3.3.Şiirlerinde Nazım Şekilleri Ve Türleri

Halk şiirinde şekil ve tür konusunda araştırmacılar farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Konuyla ilgili ilk çalışmalardan ve en önemlilerinden birisi Ahmet Talat Onay'ın "Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i"(Haz:Cemal Kurnaz,1996) adlı kitabıdır.

Bu konuda tasnif yapan araştırmacılardan bazılarının tasniflerini aşağıda veriyoruz:

Hikmet Dizdaroğlu(1968) halk şiirinde şeklin değil türün olduğunu savunur. "Halk şiirinde, tip olarak iki tür vardır: Mâni, koşma. Öteki türler(türkü, semâi, destan, varsağı, ilahî, nefes…) bu iki tipin türevleridir"(Dizdaroğlu, 1968:216). Sonrasında tasnifini şu şekilde yapar:

1. Mâni

Mâni Çeşitleri

a. Düz Mâni

b. Kesik Mâni

2. Koşma

1. Ezgilerine Göre Koşma Çeşitleri (Acem Koşması, Kerem, Kesik Kerem, Gevheri, Ankara Koşması, Elpük Koşması, Yelpük Koşması, Bayındır Koşması, Sivrihisar Koşması, Sümmâni, Cem Koşması, Bülbül Koşması, Topal Koşma)

2. Yapılarına Göre Koşma Çeşitleri

a. Düz Koşma

b. Yedekli Koşma

c. Musammat Koşma

ç. Ayaklı Koşma

d. Zincirbend Ayaklı Koşma

e. Zincirleme

f. Koşma-Şarkı

3. Varsağı

4. Semâi

5. Destan

A. Divan Edebiyatında Destan

1. Aruz ölçüsüyle ve mesnevi biçiminde yazılmış dinî hikâyeler (Şeyyad Hamza'nın Yusuf ve Zeliha'sı, Hüsam Kâtip'in Dâstân-ı Cümcüme Sultan'ı).

2. Aruz ölçüsüyle ve mesnevi biçiminde yazılmış fikrî-tasavvufî eserler (Yunus Emre'nin Risâlet-ün Nushiyye'si, Gülşehrî'nin Mantık-ut-Tayr'ı vb).

3. Aruz ölçüsüyle ve mesnevi biçiminde yazılmış "aşkî hikâyeler" (Şeyhî'nin Husrev ü Şirin'i, Fuzulî'nin Leylâ ve Mecnun'u).

4. Mensur öğüt kitapları (Mercimek Ahmet'in Kabusnâme çevirisi).

5. Manzum tarih kitapları (Ahmedî'nin Dâstân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman'ı).

6. Mensur tarih kitapları (Mehmet Sadettin'in Tâc-üt Tevârih'i)

B. Halk Edebiyatında Destan

1. Dörtlük Sayısı Bakımından

2. Konu Bakımından

a. Savaş Destanları

b. Deprem, yangın, salgın gibi yıkım olaylarıyla ilgili destanlar

c. Eşkıyaların ya da çevrede ün salmış kişilerin serüvenlerini anlatan destanlar

ç. Güldürücü Destanlar

d. Toplumsal yergi, taşlama ya da eleştirme niteliğinde destanlar

e. Bekçi Destanları

f. Öğüt (Atasözü) Destanları

g. Yaş Destanları

ğ. Hayvan Destanları

h. Değişik Konulu Destanlar

3. Anlatım (Kompozisyon) Bakımından

4. Ezgileri Bakımından

Destanların tasnifiyle ilgili Özkul Çobanoğlu(2000) müstakil bir çalışma yapmış. Bu çalışmasında pek çok araştırıcının yaptığı destan sınıflandırmasını ele aldıktan sonra kendisi bir destan tasnifi ortaya koymuştur.

6. Türkü

1. Ezgilerine Göre
2. Konularına Göre
3. Yapılarına Göre

a. Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler

b. Dörtlüklerle Kurulu, Dördüncü Dizeleri Kavuştak Olan Türküler

c. Dörtlüklerle Kurulu Türküler

ç. Bentleri Dörtlük, Kavuştağı Tek Dize Olan Türküler

d. Bentleri Dörtlük, Kavuştağı İki Dizeli Olan Türküler

e. Bentleri Dörtlük, Kavuştağı Üçlük Olan Türküler

f. Bentleri de, Kavuştakları da Dörtlük Olan Türküler

g. Bentleri Dörtlük, Kavuştakları Beşlik Olan Türküler

ğ. Üçlüklerden Kurulu Türküler

h. Bentleri Üçlük, Kavuştağı Tek Dizeli Türküler

ı. Bentleri Üçlük, Kavuştakları İki Dizeli Türküler

i. Bentleri de Kavuştakları da Üçlüklerle Kurulu Türküler

j. Bentleri Üçlük, Kavuştakları Dörtlük Olan Türküler

k. İki Dizeli Türküler

l. Bentleri İki, Kavuştakları Bir Dizeli Türküler

m. Bentleri de, Kavuştakları da İki Dizeli Türküler

n. Bentleri İki, Kavuştakları Altı Dizeli Türküler

ARUZLU TÜRLER

1. Divan
2. Selîs
3. Semâi

1. Gazel, Murabba, Muhammes, Müseddes Biçiminde Olanlar

2. Musammat Semâi
3. Ayaklı (Yedekli) Semâi

4. Kalenderî

1. Aruzun Özel Bir Kalıbı İle Gazel, Murabba, Muhammes, Müseddes Biçimlerinde Olanlar
2. Ayaklı (Yedekli) Kalenderî
3. Hece Ölçüsü Ve Dörtlük Biçiminde Kalenderî

5. Satranç
6. Vezn-i Âher

Cem Dilçin(1997) “Halk Şiiri Nazım Biçimleri ve Türleri” ana başlığı altında tasnifini şu şekilde yapmıştır:

I. Hece Ölçüsüyle Yazılan Halk Şiiri Nazım Biçimleri Ve Türleri

A. Anonim Halk Şiiri Nazım Biçimleri

1. Mâni
2. Türkü

B. Âşık Edebiyatı Nazım Biçimleri

1. Koşma
2. Destan
3. Semâi
4. Varsağı

C. Âşık Edebiyatı Nazım Türleri

1. Güzelleme
2. Taşlama
3. Koçaklama
4. Ağıt

Ç. Tekke Edebiyatı Nazım Türleri

1. İlâhi
2. Nefes
3. Nutuk
4. Devriye
5. Şathiyât-ı Sofiyâne

II. Aruz Ölçüsüyle Yazılan Halk Şiiri Nazım Biçimleri

1. Divan
2. Semâi
3. Kalenderî
4. Selis
5. Satranç
6. Vezn-i Âher

Erman Artun'un(2001) âşık şiirindeki şekil ve türlerle ilgili tasnifi:

A. Nazım Biçimleri

a. Koşma

1. Yapıları Bakımından Koşma Çeşitleri

1- Düz Koşma
2- Ayaklı Koşma
3- Musammat Koşma
4- Musammat Ayaklı Koşma
5- Zincirbend Koşma
6- Zincirbend Ayaklı Koşma
7- Yedekli Koşma
8- Dedim-Dedi

2. Konuları Bakımından Koşma Çeşitleri

1- Güzelleme
2- Yiğitleme (Koçaklama)
3- Ağıt
4- Taşlama/Takılma
5- Öğütleme
6- Yalanlama
7- Sicilleme
8- Kargışlama (Kara Alkış)
9- Alkışlama (Alkış Verme)
10- Salavatlama

3. Ezgileri Bakımından Koşma Çeşitleri

a. Semâi

b. Varsağı

c. Destan

Konuları Bakımından Destanlar

1. Yaşnameler (Yaş Destanları)
2. Elifnameler
3. Şairnameler
4. Medednameler (Mürüvvetname-İstimdatname)
5. Savaş Destanları
6. Öğüt Destanları
7. Hapishane Destanları
8. Afet Destanları
9. Hayvan Destanları
10. Güldürücü Destanlar
11. Toplumsal Konulu Destanlar
12. Kaderden Yakınma Destanları
13. Davulcu Destanları
14. Bekçi Destanları
15. Meslek Destanları

B. Âşık Edebiyatında Heceli Şekiller

a. Mâni

b. Bayatî

c. Tecnis

d. Ciğalı Tecnis (Yedekli Koşma)

e. Sicilleme (Şeki)

f. Divan

g. Murabba

h. Muhammes

ı. Müstezat

i. Semâi

j. Nefes

k. Dübeyt

C. Âşık Edebiyatında Aruzlu Şekiller

1. Divan
    a. Gazel Biçiminde Divan
    b. Murabba Biçiminde Divan
2. Selis
    a. Gazel Şeklinde Selis
    b. Murabba Şeklinde Selis
3. Semaî
    a. Gazel Biçiminde Semaî
    b. Murabba Biçiminde Semaî
    c. Musammat Semaî
    d. Ayaklı Semaî
4. Kalenderî
5. Satranç

Özkul Çobanoğlu(2000)na göre âşık şiirindeki heceli türlerin tasnifi:

I. Biçim (Hacim veya Kalıplaşmış Dörtlük Sayısı) Bakımından

a. Kısa Biçimler
    1. Koşma
    2. Mâni

b. Uzun Biçim
    1. Destan

II. Şekil Bakımından (Ölçü, Nazım Birimi ve Uyak Şemasına Göre)
    a. Mâni
    b. Koşma

III. Ezgi Bakımından
    a. Ağıt Havaları
    b. Güzelleme Havaları
    c. Koçaklama Havaları

ç. Taşlama Havaları

d. Semaî Havası

e. Varsağı Havası

g. Diğer koşma ve destan havaları mevcuttur. Bu da bizi,

IV. Âşık tarzı heceli türlerini

A. Koşma Türü

1. Koçaklama Koşmalar

2. Güzelleme Koşmalar

3. Ağıt Koşmalar

4. Taşlama Koşmalar

5. Ezgi, şekil ve konuya bağlı diğer koşmalar olarak tasnifimizi sağlar. Bu sonuca göre de:

B. Destan Türünü

1. Koçaklama Destan

2. Güzelleme Destanlar

3. Ağıt Destanlar

4. Taşlama Destanlar

5. Ezgi, şekil ve konuya bağlı diğer destanlar şeklinde tasnif edebiliriz.

Geriye kalanlarsa, büyük ölçüde yeterli analitik bilgi yokluğuna bağlı olarak varlıklarını sürdürüyor gibiyse de:

C. Semaî Türü

1. Semaî (Heceli)

2. Semaî (Aruzlu)

D. Varsağı

Öcal Oğuz(2001) konuyla ilgili daha önce belirtilmiş olan görüşlere yer verdikten sonra kendi tasnif denemesini şu şekilde yapar:

A. Nazım Şekilleri

1. Mâni

2. Koşma

3. Destan

B. Nazım Türleri

1. “Ezgi” Ağırlıklı Türler
    a. Türkü
    b. Varsağı
    c. Semaî
    ç. Koşma
2. “Konu” Ağırlıklı Türler
    a. Koçaklama
    b. Taşlama
    c. Güzelleme
    ç. Destan
    d. İlahî
    e. Devriye
    f. Nutuk
    g. Şathiyye

Yukarıya aldığı “Tekke” edebiyatına ait türlerin bunlardan ibaret olmadığını da belirtir.

3. “Ezgi” ve “Konu” Ağırlığı Aynı Yoğunlukta Olan Türler
    a. Ninni
    b. Ağıt
    c. Mâni

Tasnifi yaptıktan sonra şu görüşlere yer verir: “Bu tasnif ve değerlendirmeyle, halk şiirindeki ‘tür’ ve ‘şekil’ meselesini çözmüş olduğumuz düşünce ve iddiasını taşımıyoruz. Çalışmamızın cevap bekleyen birçok soruyu da beraberinde getirdiğini biliyoruz. Biz yeni elde edilen belge ve bilgilerden de yararlanarak dayanabileceğimiz temel görüşleri belirlemeye ve kavramları tarife çalıştık. Elbette bazı ‘şekil’ veya ‘tür’lerin yerleri tartışılacaktır. Bu bakımdan tasnifimiz bir denemeden ibarettir. Bu alanda çalışanların tür monografileri hazırlama yönündeki gayretlerinin zaman içinde bu konuyu olgunlaştıracağına inanıyorum”(Oğuz, 2001:20).

Halk şiirinde şekil ve tür konusunda yapılan tasniflerde farklılıkların olduğunu, alıntıladığımız tasnif örneklerinde de gördük. Şekil ve tür konusundaki çalışmaların bundan sonra da devam edeceği kanaatindeyiz.

Bunlarla birlikte şu ana kadarki tasniflerden halk şiirinde iki temel nazım şeklinin olduğunu anlıyoruz. Bunlar “koşma” ve “mâni”dir(Günay, 1999:5). Şekil adlandırmasında şiirin dış özelliklerinin(kafiye şeması, nazım birimi ve vezin) dikkate alınması gerekir. Türler ise konu ve/veya ezgi bakımından tasnif edilmelidir.

Âşık Müslüm Dalkılıç’ın ise âşık şiirinin şekil ve türlerini bilmediğini sorduğumuz şu sualler neticesinde öğrendik:

Yazdıklarınızı koşma; destan, varsağı, güzelleme, türkü, leb değmez gibi şekil ve türlere ayırıyor musunuz? “Hayır. Kim nasıl yanıyorsa öyle okusun. İçimden geldiği gibi yazıyorum. Gerisini edebiyatçılar değerlendirsin. Ben hiç ilgilenmem.” Divan, satranç, muamma gibi türleri biliyor musunuz? “Çağdaş insanın bunlarla uğraşacağını ben zannetmiyorum. Tür, şekil önemli değil. Ben ne görürsem onu yazarım.”

Onun şiirlerinin tamamı şekil bakımından koşma biçimindedir.

Koşma: Hece ölçüsünün 7, 8, 11 vb kalıplarıyla yazılan, muhteva bakımından, aşk, kahramanlık, doğa sevgisi, hiciv, sosyal, siyasal, ekonomik… konuları işleyen nazım biçimidir. Nazım birimi dörtlüktür. Dörtlük sayısı en az ikidir, en fazla diye bir sınırlama yoktur. Kafiye şeması, abab-cccb-dddb-eeeb..., aaab-cccb-dddb-eeeb…, abcb-dddb-eeeb-fffb… biçimindedir.

Örnek 1:

AŞKI ARIYORUM DOSTUM

Sevgi cana az geliyor,
Aşkı arıyorum dostum.
Makam şöhret vız geliyor,
Aşkı arıyorum dostum.

Has bahçede güller gibi,
Bayrak rengi allar gibi,

Sazımdaki teller gibi,
Aşkı arıyorum dostum.

Hakk'a giden yollar gibi,
Tatlı sözlü diller gibi,
Kovan dolu ballar gibi,
Aşkı arıyorum dostum. (8 Heceliler, 4.şiir)
…

Örnek 2:

CEYLANPINAR'I

Ozandan bin selam URFA iline.
Mertler meyleder mi dünya malına?
Ceylanpınar'ına, gonca gülüne,
Bizden selâm olsun işçi dostlara.

Gaflete düşmeyin tuzaklar vardır.
Bilirim haliniz AH ile ZARdır.
Bin avuç buğdayda bin kısmet vardır.
Hakça kelâm olsun işçi dostlara.

Çalışıyor devlet azimle, hızla.
Mutlu bayramlar var yakında bizde.
Devlet yanımızda gerçekçi gözle.
Bizden yalan olmaz işçi dostlara.

Kaldırın buğdayı ambar dolacak.
Davanız devletten deva bulacak.
Elbette çalışan hakkın alacak.
Sabır diliyorum işçi dostlara.

Fitneyi sokmayın dost aranıza.
Devlet merhem olur tüm yaranıza.
Şah Müslüm kurbanım bin çarenize.
Barış diliyorum işçi dostlara. (11 Heceliler, 68.şiir)

Örnek 3:

Çok mu çektin bu kaderin elinden?
Kırılmış kanadın, kolların kadın.
Güzellerin ağlamak mı töresi?
Yedi renkten açmış güllerin kadın.

Bir sefil âşıkım gülme halime.
Bezenmiş dudaklar oğul balına.
Bağlayıp aklımı zülfün teline.
Sakın ıramasın yolların kadın.

Alo deyip dalgasını geçmeyen,
Sarhoş olmaz aşk şarabın içmeyen,
Şu cihanda gerçek dostu seçmeyen,
Ozan Dalkılıç'ım kulların kadın. (11 Heceliler, 73.şiir)

Karşılıklı konuşma biçiminde yazılmış koşmalar vardır. Dedim-dedi şeklinde yazılır. Bunlarda soru-cevap şeklinde olanlar ile soru ve cevabı aynı dize içinde olanlar şeklinde ikiye ayrılır(Dilçin,1997).

1. Bir Dize Soru Bir Dize Cevap Olanlar: Bu şekilde olan bir tane şiir vardır. Örneği aşağıya aldık.

SON ÜMİT

Gönül saraylarım viran olmuşken,
Hayallerim kara yere yatmışken,

Feleğin çilesin yıllar çekmişken,
Can doğdu cananım çıktı karşıma.

Yine gördüm akıl gitti başımdan.
Ben değilim deyip kaçtı karşımdan.
İlâç sensin dedim gönül yarama.
Dedi Lokman olmam dertli başına.

Dedim kaybetmişim gönül yârim yok.
Dedi Nil'de boğulursun ferim yok.
Dedim son duraksın başka yolum yok.
Dedi sabır bahar yazdır dağlar başına.

Hayli yıldır her şeyimden ıradım.
Dedi bilmiyorum kimi aradın.
Dedim sana kul olmaktır muradım.
Dedi düş karışık ama hayır başına.

Dedim Müslüm koncalardan dileğim.
Dedi gülistanda gülün olayım.
Dedim mor güllerin sine açmazsa.
Dedi bundan beterini versin başıma. (11 Heceliler, 198.şiir)

2. Soru ve Cevabı Aynı Dize İçinde Olanlar: Âşık Müslüm Dalkılıç'ın bu şekilde şiiri yoktur.

Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirleri içinde "atışma"lar vardır. Lakin bu atışmalardan bazıları bir ozanla değildir. Örneğin birinde "dünya" ile atışırken, birinde de kendini "başkan" ve "Ozan Dalkılıç" olmak üzere ikiye ayırır ve atışma yapar.

Örnek 1:

DÜNYA ile OZAN DALKILIÇ'IN ATIŞMASI

ALDI DÜNYA

Beni iyi tanı ey insanoğlu!
Toprağın temelin taşınım senin.
Aldığın hava su nimetlerimle,
Cümle varlığımla aşınım (aşığınım) senin.

ALDI OZAN DALKILIÇ

Ben insanım seni mamur eyledim.
Adın dünya dedim kadim eyledim.
Kocasız dul idin nikâh eyledim.
Nikâhı kıyılmış eşinim dünya.

ALDI DÜNYA

Seninle doğanın anasıyım ben.
Nice Süleymanlar künyesiyim ben.
Bunca var olanın dünyasıyım ben.
Gözlerin üstünde kaşınım senin. (11 Heceliler, 88.şiir)
…

Örnek 2:

Aldı Ozan Dalkılıç:

Halkın yakasını yırtmaz mıyıdın?
Arının kovanın yutmaz mıyıdın?

Yazarın kalemin tutmaz mıyıdın?
Başkan olmak kolay değil Dalkılıç.

Aldı Başkan Dalkılıç:

Halkın yakasına güller takardım.
Arı kovanını eşit yutardım.
Yazarlara nurdan ışık tutardım.
Şaşkın olmak değil Ozan Dalkılıç.

Aldı Ozan Dalkılıç:

Sen de unuturdun başkan bizleri.
Basardın bağrına hilebazları.
Hep böyledir tarihteki izleri.
Başkan olmak kolay değil Dalkılıç. (11 Heceliler, 7.şiir)

Diğer âşıklarla yaptığı atışmalar da vardır:

Örnek 1:

OZAN MÜSLÜM DALKILIÇ İLE AŞIK HÜSEYİN ÇIRAKMAN ARASINDA ATIŞMA

Soru: Dünya ve İnsanlık

Aldı Çırakman:

Sene yetmiş iki yirminci asır,
İnsanlık çok hasta ilâcı nedir?
Eleştir, araştır, kimdedir kusur,
İnsanlık çok hasta ilâcı nedir?

Aldı Şah Müslüm:

İnsanlık kendine sahip çıkmalı.
Harbi bırakmalı sulha bakmalı.
Bir de mezhep kavgaları bitmeli.
Gerçek budur hastalığın ilâcı.

Aldı Çırakman:

Cehaletle girmiş nükleer harbe.
Menfaatle çıkar vurmuştu darbe.
Ölüm ile tehdit edince zorba.
İnsanlık çok hasta ilâcı nedir? (11 Heceliler, 171.şiir)
…

Örnek 2:

OZAN MÜSLÜM DALKILIÇ İLE SULTAN GENÇ ARASINDA ATIŞMA

Büyüklenme, kibirlenme güzel kız.
Usul nedir, erkan nedir sor da gel.
Ozan mısın sazında var anam kız?
Aşk belâsı ne belâdır sor da gel.

Aldı Kız:

Büyüklük, kibirlik bizde bulunmaz.
Âşık isen şu ruhuma gir de gel.
Hem ozanım sazımda var elimde.
Dalı incitmeden teli ger de gel.

Aldı Şah Müslüm:

Süzme bal akıyor dilinden,
Arı nedir petek nedir sor da gel.
Aşk nârına yanmak ise muradın.
Git Şirin'den git Leylâ'dan sor da gel. (11 Heceliler, 174. şiir)

Örnek 3:

OĞLAN VE KIZ

Aldı Oğlan:

Oğlan yalvarıyor kıza.
Anam babam gelsin size,
İndir güzel beni düze.
Nolur bana hayır deme.
Canı candan ayır deme.

Aldı Kız:

Kız sordu deli oğlana,
Kaç günlük kü bu hevesin?
Kanar mıyım bu yalana?
Vay gidi seni uyduruk.
Atar bana boyunduruk. (8 Heceliler, 35.şiir)
…

Koşmaları, Cem Dilçin(1997) biçim bakımından şu şekilde sınıflandırır:

1. Koşma-Şarkı: İlk dörtlüğün ikinci ve dördüncü dizesi öteki dörtlüklerde "nakarat" olarak yinelenen koşmalara denir.

Örnek:

CAN İMİŞ

Devlet emir verip millet coşarsa,

Can ne imiş kardeş vatan sağ olsun.

Vatan evlâdıyım hizmet düşerse,

Can ne imiş kardeş vatan sağ olsun.

Şehit düşer albayımız, erimiz.

Bin kefere değmez bir Mehmet'imiz.

Vatan için kurban cümle varımız.

Can ne imiş kardeş vatan sağ olsun.

Şah Müslüm der insanlığa sözümüz.

Fantomlara füze olur sazımız.

Savaş verir gelinimiz kızımız.

Can ne imiş kardeş vatan sağ olsun. (11 Heceliler, 66.şiir)

24.07.1974

2. Tecnis: Bütün uyakları cinaslı olan koşmalara denir. Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinin içinde böylesi yoktur.

3. Musammat Koşma: Dizelerinde iç uyak bulunan koşmalara denir. Her dizenin sonundaki uyak, dize içinde belirli duraklarda yenilenir. Âşık Müslüm Dalkılıç'ın bu şekilde yazılmış şiiri yoktur.

4. Ayaklı Koşma: Koşmanın ilk dörtlüğünün ikinci ve dördüncü, öteki dörtlüklerinin de yalnızca dördüncü dizelerine "ziyade" eklemekle oluşan koşmaya denir. Bu ziyadeler beş heceli olur. Uyak düzeni şöyledir. Ziyadeler ayraç içinde gösterilmiştir.

ba(a)ba(a)-ccca(a)-ddda(a)…

Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde bu şekilde olanı yoktur.

5. Zincirleme (Zincir-bend): Bentlerin dördüncü dizesinin uyaklı sözcüğü, bir sonraki dörtlüğün ilk dizesinin başında yinelenen koşmalara denir. Zincirleme biçimi ezberlemeyi kolaylaştırdığından daha çok destan

türünde rastlanılır. Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde bu şekilde olana da rastlamadık.

Nazım Birimi: Halk şiirinin temel nazım birimi dörtlüktür. Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinin büyük çoğunluğu dörtlüklerden oluşmuştur. Fakat birkaç tane şiirinin nazım birimi bu geleneğe uymamaktadır. Biz bunlardan birkaç örneği aşağıya aldık:

Örnek 1:

Bir Âdem'den bir Havva'dan,
Kardeş doğduk hep anadan.
Düşman ettiler sonradan.
Sevip sevip mest olalım.
Tüm insanlar dost olalım.

Ömürsüzdür parazitler.
Ne Mussolini hani Hitler.
Mantıklı olun yiğitler.
Sevip sevip mest olalım.
Tüm insanlar dost olalım. (8 Heceliler, 7.şiir)
…

Örnek 2:

HAYAL PEŞİNDE

Yıllarca dolandım hayal peşinde.
Sayısız belâlar çile başımda.
Çimenler yeşerdi gözüm yaşında.
Eriş bir menzile dur deli gönül.
Dosta ikrar verdim gayrı dönemem dünya ateş olsa yandım yanamam.

Bir ömür çırpındı gönümün kuşu.
Hasret hayaliyle kanlı gözyaşı.
Zehirdi dünyanın meyvesi aşı.
Eriştin ballara dur deli gönül.
Dosta ikrar verdim gayrı dönemem dünya ateş olsa yandım yanamam.
…(11 Heceliler, 109.şiir)

Örnek 3:

Güzel yurdun Anadolu olunca,
Coşan aşıkların sözleri güzel.

Arı birlik ile yapar balını.
Sır içinde sırdır sırları güzel.

Gönül sevdalansa saçı leylâya,
Sinesinde yanan nârı güzel.

Ağ yel esip ala karlar erirse,
Baharın gelişi gülleri güzel.

Yüce dağlar duman olsa kar olsa,
Sıcak yuvamız evimiz güzel.

İnsan hayalinde sevgi yaşarsa,
Günü güzel doğar akşamı güzel. (Mahlası Olmayan Şiirler, 11 Heceliler, 19.şiir)

Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde koşmanın semaî, koçaklama, taşlama, güzelleme, ağıt, destan türleri vardır.

a. Semaî: Koşmanın sekizli kalıbıyla yazılır. Dörtlük sayısı 3 ile 5 arasında değişir. Aşk, sevgi, doğal güzellikler vb konular anlatılır. Dörtlük sayısı beşten fazla olanlara da rastlanır.

Örnek 1:

Âşıkların baş düşüymüş.
Seni çekmek mert işiymiş.
Tükenmez gönül aşıymış.
Ne güzelsin kara sevda.

Tadın ayrı zevkin ayrı.
Ayırın yarı ağyarı.
Aşıkların son diyarı.
Ne güzelsin kara sevda.

Dertli Müslüm çeken bilir.
Arayan Mevlâ'sın bulur.
Gönül her an sarhoş olur.
Ne güzelsin kara sevda. (8 Heceliler, 3.şiir)

Örnek 2:

ONA BENZİYORSUN

Hırçınlığın tüm halinle,
Bana benziyorsun bana.
İki elin kızıl kanlı,
Cana benziyorsun cana.

Senden aldım son yarayı,
Kana benziyorsun kana.
Varlığın bende sır olsun,
Ona benziyorsun ona.

Dalkılıç'ın çilesisin,
Güzelliğin hilesisin .

Gönlümün son belâsısın,
Şana benziyorsun şana. (8 Heceliler, 35.şiir)

b. Koçaklama: “Çoşkun ve yiğitçe bir üslûpla savaş ve dövüşleri anlatan şiirlerdir”(Dilçin, 1997:341).

Örnek 1:

ADIMIZ

Cihan tarihine adım geçerken,
Anlım aktır, başım eğilmemiştir.
Asil kanım damarımda mevcuttur.
Ecdadım cihanda yenilmemiştir.

Ceddim Akdeniz’de kaptan olalı,
Denizlerden kolay geçilmemiştir.
İçte, dışta barış bizim ilkemiz,
Böyle sulhçu millet görülmemiştir.

Şah Müslüm der halkça çalalı,
Kıbrıs adasında hakkım kalalı,
İki Mehmet saldım eli kınalı,
Türk’ten cömert baba görülmemiştir. (11 Heceliler, 3. şiir)

Örnek 2:

KIBRIS

Kara, hava, deniz ferman dinlemez.
Koç şehidim meçhul asker inlemez.
Cihan cehenneme dönse billâhi,
Bu ulusu hiçbir kuvvet silemez.

Yine bir Atatürk var aramızda.
Namık Magosa'da Oruç denizde.
Fatih misafirdi aynı gün bizde.
Savaşta halkımı fitne bölemez.

Müslüm, halkı ile verdi el ele.
Jetler gökyüzüne saldı zelzele.
Bin yazar toplansa gelmiyor dile,
Böyle ordu yeryüzünde bulunmaz…(11 Heceliler, 133.şiir)

ç. Taşlama: Bir kişiyi yermek ya da toplumun aksayan yönlerini dile getirmek amacıyla yazılan şiirlerdir.
Örnek 1:

BARIŞMADIKÇA

Ak koyun kuzuya karışmadıkça,
Köylü perişan olur ayran bulamaz,
Halkın liderleri barışmadıkça,
Ağlar analarım ağlar gülemez.

Halkın oylarını alıp gelenler,
Bu vatanı cephelere bölenler,
Haber niteliksiz bin bir yalanlar,
Bitmedikçe derde deva olamaz.

Hile düzen çıkmadıkça yurdumdan,
Analar, babalar ölür kahrından,
Bizi uyutan var perde ardından,
Bu gidişle kahpe tuzak bozulmaz.

Senlikle benlikle menzil alınmaz.
Halkı ağlatarak bakan olunmaz.
Dünya baki değil kimseye kalmaz.
Mertler yaşar hilebazlar ölemez.

Şah Müslüm her şeyi sezer ozanlar.
Bilmeden kendine mezar kazan var.
Bu ülkede okuyan var, yazan var.
Bilmem neden kahpe oyun bozulmaz? (11 Heceliler, 37.şiir)

Örnek 2:

Bizler muhtaç iken kuru soğana,
Bir delik pabuca bir keten dona,
Yine bir mektup yazdır amcana.
Bir banka da yurt dışında versinler.
Sor seçmene sen dindarsın.
Sor seçmene ben kindarım.

Size ne söyleyim siz haklısınız.
E.A.Y. ile temizlendiniz hep aklısınız.
Ben seçmenim gönlümde siz saklısınız.
Kime sormuşlar size hesap sorsunlar.
Sor seçmene sen dindarsın.
Sor seçmene ben kindarım.

Nasıl olsa hukuk yolu kapalı.
Soyun bankaları götürün malı.
Buldunuz beni, koca aptalı.
Vurun kamburuma kambur görsünler
Sor seçmene sen adilsin dindarsın.
Sor seçmene ben aptalım, kindarım.

Ozan Dalkılıç'ım delirme boşa.
O aptal başını vur taştan taşa. (11 Heceliler, 59.şiir)

d. Güzelleme: Doğa güzelliklerini ve aşk, sevgi gibi duyguları anlatmak için yazılan lirik şiirlere denir.
Örnek 1:

BU GELİN

Kırmızı, mor, eflatuna karışmış,
Dalmış hülyalara geldi bu gelin.
İster Fatma olsun ister Fadime,
Aklımı başımdan aldı bu gelin.

Al yanakta açmış bahar gülleri,
Şive-yi İstanbul tatlı dilleri,
Kırmızı dudakta oğul balları,
Beni hülyalara saldı bu gelin.

Aslı huri melek Türkmen soyları,
Aşkı hicranıma benzer huyları,
İncecik belli de fidan boyları,
Kalbin sarayına daldı bu gelin.

Bir benzeri yoktur sunadan suna.
El vursa ölüyü getirir cana.
İlik damar oldu karıştı kana.
Bedenimde parça oldu bu gelin.

Ozan Dalkılıç'ım ne desem azdır.
Dünya kara kışta gönülde yazdır.

Sevgi denen varlık yüce bir hazdır.
Turna kanadında teldi bu gelin. (11 Heceliler, 62.şiir)

Örnek 2:

HAZAN MEVSİMİ

Yaz bitip de güz ayları girerken,
Her canlı yuvaya dönmeye başlar.
Kışın habercisi gelir dağlardan.
Kuşlar enginlere inmeye başlar.

Nadas edip, yazı yaban ekilir.
Dirgen, yaba pardılara sokulur.
Kara koça al kurdele takılır.
Mor koyun ovaya inmeye başlar.

Dökülmüş yapraklar ağaçlar üryan.
Çamlar sultan olur, ardıçlar püryan.
Ozan Dalkılıç'ım secde de her an.
Erenler semahın dönmeye başlar. (11 Heceliler, 110.şiir)

e. Ağıt: "Bir kimsenin ölümü üzerine duyulan acıları anlatmak amacıyla söylenen şiirlerdir. Ölümden duyulan üzüntüyle birlikte ölenin iyilikleri de anlatılır"(Dilçin, 1997:342).

Örnek 1:

Çanlı erkeçlerim sürün Çamkoru'nun bayıra.
Kadife urbamı verin hayıra.
Al kanlarım döküldü Ayvacık'ın çayıra.
Uyan teyzem oğlu uyan uyanamadım.
Yağlı kurşunlara dayanamadım.

Kâmil'in bindiği bakladan kırat.
Almadı Kâmil'im dünyada murat. (Al kana boyanmış o güzel surat)
Uyan teyzem oğlu uyan uyanamadım.
Yağlı kurşunlara dayanamadım.

Örüme kalktım da saat beş imiş.
Rüyada gördüğüm kara düşümüş.
Kurşun ekmek oldu kanım aşımış,
Uyan teyzem oğlu uyan uyanamadım.
Yağlı kurşunlara dayanamadım. (11 Heceliler, 127.şiir)
…

Örnek 2:

OZAN GÖZÜYLE İNÖNÜ

İnönü severdi vatanı yurdu.
İleri hedefi ulustu derdi.
Asya, Avrupa'nın siyaset kurdu.
Ecelin ağına düşmüş ne denir?

Bir yanda cihanın başı bin dertte.
Ecel savaşı var ölümsüz kurtta.
İkinci adam veda ediyor yurda.
Takdir-i ilâhîdir kime ne denir?

Boğazları sormuş ölüm anında.
Ölümle cenkteyken hak meydanında.
Tarih küçük kalır paşam yanında.
Vatan diyen ölümsüze ne denir! (11 Heceliler, 170.şiir)
…

f. Destan: Koşma biçiminin en uzun türüdür. Dörtlüklerden oluşur ve toplam bölüm sayısı yüzü geçebilir. Hecenin 8, 11 vb. kalıplarıyla yazılır. Destanlar konu bakımından kendi içinde de ayrılır. Örnek olarak; savaş, deprem, yangın, salgın hastalık, hayvan destanları… gösterilebilir. Bunların dışında kişisel durum ve olayları anlatan destanlar da vardır.

Örnek 1:

GÜZEL TÜRKİYEM

Kıtaları birbirine bağlayan,
Bütün uygarlığın yolu Türkiye'm.
Bir benzeri yoktur benim yurdumun,
Kovan dolu anzer balı Türkiye'm.

İstanbul'um yedi tepe üstünde,
Asya benim Avrupayım aslında.
Hayaliyim düşmanın da dostun da,
Dünya köprüsünün beli Türkiye'm.

Ben yeşil İzmirim lâle dalıyım.
Ege Denizi'nin turunç balıyım.
Efes, Harabeler kültür doluyum.
Yetmiş iki türlü dili Türkiye'm. (11 Heceliler, 104.şiir)
…

Örnek 2:

HAYATIM

Yaylada doğmuşum güle benzemem.
Türkçe konuşmayan dile benzemem.
Yedi yaşındayım kula benzemem.
Var ise nasibim ver yalan dünya.

Dokuzunda sana gönül bağladım.
On ikide saçımı beyaz eyledin.
Yeşil yapraklarım talan eyledin.
Koruk üzümüken yol güzel dünya.

On beşimde koyun kuzu güttürdün.
Şu sinemde aşk nârını tüttürdün.
Otuzumda evim barkım yaktırdın.
Bana ettiğini bul güzel dünya. (11 Heceliler, 107.şiir)
…

1.4.ŞİİRLERİNİN DİL ÖZELLİKLERİ

Âşık Müslüm Dalkılıç ilkokul üçüncü sınıfa kadar okumuştur. İlkokul diplomasını sonradan almıştır. Dolayısıyla düzenli bir öğrenim görmemiştir. Onun kültürü ailesinden aldığı, kendisinin yaşadığı ve tanık olduklarıyla sınırlıdır. 1955 yılına kadar köyünde kalmıştır. Bu süre içinde ailesinden ve çevresinden köy kültürünü almıştır. Şiirlerinde halk ağzında kullanılan kelimeler, bu sebepten dolayı mevcuttur. Bunlara dirgen, yaba, saban, sıçan, koyak, düven, hece taşı, püren, örüm, keş torbası, keşik, dölek, buymak, cızlam, dulda, kögseği, ağız, tezek, erkeç, gütmek, tor, tandır, ıramak, haylamak, döş, eğin, gög, çalı çırpı, yayık… gibi kelimeleri kullanmasını örnek gösterebiliriz. Aynı zamanda şu şiirinde köyde nasıl yaşadığını görmekteyiz:

Pıtıraklı tarlada ekin yolmayan,
Zaman zaman hülyalara dalmayan,
Yolsuz, işsiz köyde naçar kalmayan,
Beyler bizim kadrimizi bilemez.
…

Düven sürüp toz içinde kalmayan,
Ekmeği güneşte ayran bulmayan,
Çarık delik yalın ayak kalmayan,
Beyler bizim kadrimizi bilemez. (11 Heceliler, 45.şiir)
…

Âşık Müslüm Dalkılıç kendi kullandığı kelimelerin yazı dilindeki gibi yazıya aktarılmasını istedi. Bu kelimelerden pek çoğunu "İmlâ Kılavuzu"ndaki şekilleriyle yazdık. Ancak bazı sözcükleri yazı dilindeki gibi yazmamız, söyleyiş ve vezin bozukluklarına sebebiyet verdiğinden böyle olan kelimelere dokunmadık. Bizim tespit edebildiğimiz bu tür kelimeler şunlardır: veran(viran), çahalet(cehalet), geçdiğim(geçtiğim), dostdan(dosttan), katrini(kadrini), kardaşım(kardeşim), ciyerim(ciğerim), gülüsdan(gülistan), gülüzar(gülizar), heylan(heyelân), pilan(plan), poram(program), serfet(servet), haşişt(haşin), cefer(cevher), güfer(gevher), kavum(kavim), huraffa(hurafe), turap(türap), metin(methin), beşşik(beşik), kaşşık(kaşık), yüzzük(yüzük), geliyo(geliyor), vermiyo(vermiyor), hasiret(hasret), konca(gonca), bitek(bir tek), marhaba(merhaba), galleş(kalleş), Mürvet(mürüvvet), mehenk(mihenk), dakka(dakika), göksün(göğsün), müslüm(Müslüman), üstaz(üstat), çaynis(çin), bilöf(blöf), guralım(kuralım), melül(melul), kılap(kulüp), şihid(şehit), çuvalmak(çoğalmak), icrat(icraat), mihraç(miraç), besmi eleste(bezm-i elest), zebil(sebil), kala(kale), ahret(ahiret), Zelha(Zeliha), ekiz(ikiz), güvermek(gövermek), zahmeri(zemheri), mağra(mağara), Türkiyalı(Türkiyeli)… gibi pek çok kelimeyi yazı dilinde kullanıldığı şekilde yazdık. Bunların yanında anlamını sözlükte bulamadığımız fakat kendisinin kullandığı bazı kelimelere ve kelime gruplarına şiirlerinde rastladık. Bunlar; honaz(kurnaz), kabangaç(büyük bir ağaç), peryavşan(yapraklarının kaynatılarak suyunun içildiğinde hastalıklara iyi geldiğine inanılan bir çeşit ot), naş eğmemek(hiçbir şekilde boyun eğmemek), kıyılamak(kıvırtmak, takiye yapmak), kuca kuca sarışmak(çok içten sarılmak), ılkım(ilkbaharda havanın harelenmesi), muraz(murat etmek), salt hazaran(lanet etmek), pardı(köy evlerinin tavanını oluşturan merteklerin

arası), püryan(gönlün yanması), cüdam(yobaz, yabani), pervinar(pervane), guguk(boş laf), soyak(yarin kokusunu hissetmek), darıcic(harmanda samanından ayıklanarak yığılan buğday öbeği) sözcük ve sözcük gruplarıdır.

Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde günümüz Türkçe'sinde fazla kullanıl(a)mayan kelimeler de vardır. Tespit edebildiklerimiz şunlardır: geda, bezm, mihr, mihman, eyyam, giriftar, giryân, fer, bîzar, abıhayat, saki, tamim, menfi, bergüzar, düvel, mey, berdâr, mâh, bühtan, meftun, mevt, bac, kefere, hub, harp, sulh, mebus, kavil, şeydâ, üryan, ser, hicap, nikap, bitap, sin, ikrar, zem, gümân, şar, nuş, bade, ağyar, nâr, mekr, hercaî, mülcem, teberdâr, firkat, yeksan, hâr, zâr, mûr, amâ, edna, dem …

Âşık Müslüm Dalkılıç şiirlerinde deyim ve atasözlerine de yer vermiştir. Kullandığı deyimlerin sayısı fazladır. Atasözlerini ise çok az kullanmıştır.

Tespit edebildiğimiz deyimler: vız gelmek, tatlı dil, yüzü ak, gönül yapmak, mest olmak, hevesi kursağında kalmak, toprak olmak, destan yazmak, kul olmak, bahtı kara, (birinin) sazını çalmak, ışık tutmak, ad vermek, havanda su dövmek, burcu burcu kokmak, kara haber, elini çekmek, gönül yıkmak, alın teri, aklını başından almak, kan ağlamak, elinden tutmak, boynunu bükmek, hor görmek, boyun eğmek, gönül kırmak, alın yazısı, gönül bağlamak, derde düşmek, murat almak, arkadan vurmak, dolmayı yutmak, kucak açmak, belini bükmek, aklını almak, göz dikmek, daldan dala konmak, bol keseden, kökünü kurutmak, yola düşmek, yüz sürmek, taştan taşa çalmak, tefe koymak, yalpa vurmak, aklı başından gitmek…

Atasözleri:

Arayan Mevlâ'sın bulur.(8 Heceliler, 3.şiir)

Gün doğmadan neler doğar sevdiğim.(11 Heceliler, 114.şiir)

Komşun aç yatarsa sakın tok yatma.(11 Heceliler, 167.şiir)

Zor ile güzellik var mı dünyada? (11 Heceliler, 218.şiir)

Kullandığı diğer kelimeler günümüz Türkçe'sinde halkın kullandığı kelimelerdir. Bu minvalden olmak üzere onun dilinin sade olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca düzenli öğrenim görmemiş birisi olmasına karşın kelime dağarcığının zengin olduğu kanaatindeyiz. Bunun böyle olmasında Ankara'ya

geldikten sonra yaşadığı çevrenin etkisi vardır. Kendisiyle konuşmalarımızda telaffuzunda da yazı dilinin etkileri olduğunu müşahede ettik.

1.5.ŞİİRLERİNDEKİ ANLATIM ÖZELLİKLERİ

1.5.1.Hikâye Yoluyla Anlatım: Olayları, olguları, düşünceleri, duyguları… yani anlatılmak istenilen şeyi bir olaya bağlayarak, bir olayda yaşatarak yansıtan anlatım biçimine hikâye yoluyla anlatım denir. Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde bu anlatım şekli mevcuttur.
Örnek 1:

HAYATIM ("Barışmadıkça" say: 26)

Yaylada doğmuşum güle benzemem.
Türkçe konuşmayan dile benzememi.
Yedi yaşındayım kula benzemem.
Var ise nasibim ver yalan dünya.

Dokuzunda sana gönül bağladım.
On ikide saçımı beyaz eyledin.
Yeşil yapraklarım talan eyledin.
Koruk üzümüken yol güzel dünya.

On beşimde koyun kuzu güttürdün.
Şu sinemde aşk narını tüttürdün.
Otuzumda evim barkım yaktırdın.
Bana ettiğini bul güzel dünya.

Otuz beşte ak saçlarım tarattın.
Yarı menfi yarı müspet yarattın.
Oyunbaz düzenbaz dindar yarattın.
Gerçeklere yerin dar güzel dünya. (11 Heceliler, 107.şiir)

…

Örnek 2:

KAN AĞLAR MAKAM

Varımız yoğumuzla bir tarla aldık.
Keşke almasaydık, dertlerle dolduk.
Kanunu, adaleti geçerli sandık.
Polatlı'da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam.

Mağdur olduk, hâlimizi gör dedik,
Hukukî hakkımız bize ver dedik.
Kesinleşmiş kararımız var dedik.
Polatlı'da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam.

Masadan küllüğü kaptı coşuna.
Dar edermiş bu dünyayı başıma.
Hukuk dedim pek gitmedi hoşuna,
Polatlı'da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam.

Kepçe, kamyon geldik mülkün başına.
Makam jandarmayı dikti karşıma.
Karar, icra Polatlı'da boşuna.
Polatlı'da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam. (11 Heceliler, 128.şiir)

…

1.5.2.Tasvir Yoluyla Anlatım: Varlıkların belirleyici ayrıntılarını sayıp, dökerek onları görünür hâle getiren anlatıma tasvir yoluyla anlatım denir. Bu tür

anlatım sözcüklerle resim çizmeye benzer. Düşünceye somutluk kazandırır. Bu anlatımda amaç, tanıtılan varlığı, işlenen konuyu benzerlerinden ayırmaktır.

Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde tasvir yoluyla anlatım yoğun olarak yer alır ve bu anlatımı o, şiirlerinde başarıyla kullanmıştır.

Örnek 1:

BAHAR (2)

Her mevsimin güzelliği özünde,
Nazlı bahar hiçbirine benzemez.
Kuşlar öter mor menekşe açılır.
Hızlı bahar hiçbirine benzemez.

Bu mevsimde âşık gönül sızlar.
Kuşlar eşlenirken, koyun kuzular.
Kekik, peryavşan kokar yazılar.
Düzlü bahar hiçbirine benzemez.

Telli turna öter gider havadan.
İbibikler başka öter yuvadan.
Ağuzlar çevrilir kara tavadan.
Bazlı bahar hiçbirine benzemez.

Buğday yeşillenir, çayır biçilir.
Canlı sarhoş olur, serden geçilir.
Derelerden çağlar suyu içilir.
Buzlu bahar hiçbirine benzemez. (11 Heceliler, 32. şiir)
…

Örnek 2 :

GÜZEL TÜRKİYEM

Kıtaları birbirine bağlayan,
Bütün uygarlığın yolu Türkiye'm.
Bir benzeri yoktur benim yurdumun,
Kovan dolu anzer balı Türkiye'm.

İstanbul'um yedi tepe üstünde.
Asya benim Avrupayım aslında.
Hayaliyim düşmanın da dostun da.
Dünya köprüsünün beli Türkiye'm.

Ben yeşil İzmirim lâle dalıyım.
Ege Denizi'nin turunç balıyım.
Efes, harabeler kültür doluyum.
Yetmiş iki türlü dili Türkiye'm. (11 Heceliler, 104.şiir)
…

1.5.3.Açıklayarak Anlatım: Bir konuyu geliştirmek, berraklaştırmak, anlaşır duruma sokmaktır. Bir şeyi öğretmek, bir konuda bilgi vermek amacıyla yapılır.
Örnek 1:

SEVENLERDENİZ

İlk peygamber oldu dünyada Âdem.
Her şeyi Âdem'de görenlerdeniz.
Güneş, doğa, toprak Havva'dan doğduk.
Bunca nimetleri derenlerdeniz.

Yer, gök bütün insanlığın emrinde.
Aşk, sevda vardır insan serinde.
Yücedir insanlık kökü derinde.
Bu noktayı sırra erenlerdeniz.

On yedi kez bayrak açtık durmadık.
Din, ırk diye insanlığı yermedik.
Gülerek can verdik, taviz vermedik.
Conkbayır'da dimdik duranlardanız. (11 Heceliler, 197.şiir)
…

Örnek 2:

MEVT

Uyan insanoğlu gaflet yolundan.
Güzel konuş tatlı söyle dilinden.
Gerçek daha güzel dünya malından.
Mal da kurtaramaz mevtin elinden.

Cihan senin olsa boştur nafile.
Bir sefa sürdün mü nazlı yâr ile,
Gidilmez cennete para pul ile,
Pul da kurtaramaz mevtin elinden.

Vekil olsan, paşa olsan ne çıkar?
Bu ömür deryası çağlayıp akar.
Zamanı gelince bendini yıkar.
Sel de kurtaramaz mevtin elinden. (11 Heceliler, 145.şiir)
…

1.5.4.Soru Yoluyla Anlatım: Bu anlatım şekliyle düşünceler daha tesirli anlatılır. Aslında soruya verilecek yanıtı âşık bilmektedir lakin bir tecahül-i

ariflik yaparak anlatımı etkili kılar. Âşık Müslüm Dalkılıç bu yolla bir çok şiir yazmıştır.

Örnek 1:

…
Kardeş kardeşine kurşun atar mı?
Şahin yuvasında baykuş öter mi?
Evlatsız devletsiz ocak tüter mi?
Sönüyor ocaklar duman bulunmaz. (11 Heceliler, 42.şiir)
…

Örnek 2 :

…
Bir güzel bendenin koyundan mısın?
Düğünsüz derneksiz toyundan mısın?
Huri meleklerin soyundan mısın?
Bir eşin bulunmaz nicelerdesin? (11 Heceliler, 98.şiir)
…

1.5.5.Mükâleme Yoluyla Anlatım: Bu anlatım şekline karşılıklı konuşma yoluyla anlatım da denir. “Dedim, dedi” şeklinde yazılan şiirler ile atışmalarda kullanılan bir anlatım şeklidir.

Örnek 1:

…
Dedim kaybetmişim gönül yârim yok.
Dedi Nil’de boğulursun ferim yok.
Dedim son duraksın başka yolum yok.
Dedi sabır bahar yazdır dağlar başına. (11 Heceliler, 198.şiir)
…

Örnek 2:

OZAN DÜNDAR:
Ben ozanım deyip çalıp söylersin,
Gerçekleri gören gözün var mıdır?

Ben kimseyi sömürmedim demeye,
Topluluk önünde yüzün var mıdır?

OZAN MÜSLÜM:

Hakça gerçeklerden yanıt veririm.
Gerçeğe kapalı göz bizde değil.
Sömürücü olan vurdum duymazdır.
Halktan utanacak yüz bizde değil. (11 Heceliler, 173.şiir)
…

II. BÖLÜM

ÂŞIK MÜSLÜM DALKILIÇ'IN ŞİİRLERİNDE DİNÎ VE SOSYAL MOTİFLER

Sözlü ve yazılı anlatımın muhtevasındaki söylenenlerin ve yazılanların bir şey ifade edebilmesi için belli bir plân dahilinde anlatılan konuya ihtiyaç vardır. Nasıl ki art arda gelişigüzel sıralanan kelimeler bir anlam ifade etmezse alt alta lalettayin sıralanan dizeler de konu bütünlüğü olmadan bir şey ifade etmez. Dolayısıyla cümleler topluluğuna bir değer atfedebilmemizin ilk şartı onların bir dış plâna ve bir konu bütünlüğüne sahip olmasıdır.

Âşık Müslüm Dalkılıç, şiirlerini dörtlükler hâlinde yazarak, bunları anlatımın dış plân kuralları çerçevesinde bir düzene kavuşturmuştur. Buna paralel olarak şiirlerinde konu bütünlüğünü de yakalamıştır. "Âşık içinde bulunduğu toplumun tercümanıdır. Bu cümleden olmak üzere bir saz şiirinin konusu toplumu ilgilendiren her şeydir. Şiirler baştan sona okunduğunda bu husus gayet açık bir şekilde görülmektedir"(Alptekin, 2003:53). Onun şiirlerinde geniş bir konu listesiyle karşılaşmaktayız. Bu konular arasında Atatürk, devlet, vatan, adalet, insan hakları, yaradılış, aşk, din, tabiat, aile, siyaset, kurum ve kuruluşlar, gurbet, tarih, ölüm, kendisi… gibi pek çok konuyu görmemiz mümkündür. O, yaşanılan hayatın hangi alanlarını fiziksel ve ruhsal(tinsel) olarak seyahat etmişse, tüm bunlar onun şiirlerinde yer bulmuştur. Yaşadıkları ve bunların kendisinde bıraktığı izler direkt olarak şiirlerinin konusuna nüfuz etmiştir. Aşk ve tabiat şiirlerinde Karacaoğlan, taşlamalarında ise Seyranî kadar başarılı olduğunu söylemek mübalağa değildir. Adalete ve insan haklarına çok duyarlı olan Âşık Müslüm Dalkılıç'ı, gerek kendine karşı yapılan haksızlıklar gerekse başkalarına karşı yapılan haksızlıklar derinden etkilemiştir. Bunlara karşı gösterdiği tepki, şiirlerinin konusu değil, adeta onun yaşamının anlamı olmuştur...

Ana hatlarıyla yukarıda belirttiğimiz konuları aşağıda örneklendirelim:

2.1.MİLLÎ MOTİFLER

2.1.1.Vatan Sevgisi: Üzerinde yaşanılan toprakların bir anlam ifade edebilmesi o toprakların vatanlaştırılmasıyla mümkündür. Âşık Müslüm Dalkılıç vatanın hangi zorluklarla kazanıldığı bildiğinden şiirlerinde vatan sevgisine ayrı bir önem vermiştir.

Örnek:

Bizden selâm olsun anavatana,
Vatan hasretiyle ölenlerdeniz.
Devlet yurda fabrikalar kurarsa,
Çalışma azminde olanlardanız. (11 Heceliler, 11.şiir)
…

2.1.2.Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı, Amasya Genelgesi, Erzurum ve Sivas Kongresi, Millî Mücadele, 23 Nisan, İnkılâplar: Atatürk'e ve onun kurduğu Cumhuriyet'e gönülden bağlı olan âşık, yeni Türk devletinin kuruluş sürecini sırasıyla, şiirlerine konu etmiştir.

Örnek:

…
Bulutları yardık doğduk Samsun'dan.
Bir arslan kükredik o Amasya'dan.
Akın akın Erzurum'dan, Sivas'tan,
Kurtuluş ağını örenlerdeniz.

Kesin kararlıydı genç Kemal Paşa,
Sürecekti haini bu yurttan dışa.
İşgalci devletler düştü telâşa.
Denize, karaya serenlerdeniz.
…
Kıyafet devrimin açtı gülleri.
Öz Türkçe'ye döndü türlü dilleri.

Harf devrimi oldu ilmin yolları.
Kalemle savaşa girenlerdeniz.

Uygar bağımsızlık özden esastan.
Çocukken tanışır dost kalır insan.
Egemenlik bayramı Yirmi Üç Nisan.
Gençlik onurunu verenlerdeniz. (11 Heceliler, 194.şiir)
…

2.1.3.Cumhuriyet: Âşık Müslüm Dalkılıç, Cumhuriyet'i hem Atatürk'ün bir eseri hem de getirdiği demokrasiden dolayı çok sever.
Örnek:

…
İnsan onurunda vardır hürriyet.
Cümle insanlığa yârdır hürriyet.
Cumhuriyet yoksa zordur hürriyet.
Ata'mızdan kalan anımız bizim. (11 Heceliler, 69.şiir)
…

2.1.4.Kıbrıs Barış Harekatı: Kıbrıs'ta zulüm gören soydaşlarımızın bu acılarının dindirilmesi için 1974 Temmuz'unda yapılan Barış Harekatı, Âşık Müslüm Dalkılıç'ın hem vatan sevgisini harekete geçirmiş hem de insan haklarına olan duyarlığını etkilemiştir.
Örnek:

…
Azaldı Kıbrıs'ta çakalın sesi.
Hayale gönderdik bay enosisi.
Erkekçe gürledi Mehmet'in sesi.
Evrensel hakları böyle kurtardık. (11 Heceliler, 134.şiir)
…

2.2.DİNÎ MOTİFLER

Âşık Müslüm Dalkılıç'ın annesinin babası olan Seyyit Süleyman'ın dinî bilgisi çok derindir. Onun şiirlerinde Hz. Muhammet, dört halife ve ehl-i beyt sık sık geçer. Böyle bir kültür içinde yetişen âşığın bu konuda bilgili olması gayet doğaldır. Fakat onun dinî bilgisinin dedesininki kadar kesif olduğunu söyleyemeyiz.

Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde Yaradan'ın özelliklerinin yanı sıra peygamberler ve onların kıssaları ile mutasavvıfların isimleriyle beraber pek çok dinsel konuya rastlanılmaktadır. Adı geçen dinî motifler şunlardır: Allah, Hz. Âdem, Hz. Havva, Hz. Nuh, Hz. Hud, Hz. İbrahim, Hz. Yakup, Hz. Yusuf, Züleyha, Hz. Eyüp, Hz. Yunus, Hz. Lokman, Hz. İlyas ve Hızır, Hz. Musa, Hz. Davud, Hz. Süleyman, Hz. İsa, Hz. Meryem, Hz. Muhammet, Hz. Ali, Hz. Hüseyin, Hz. Hasan, Kerbela, Yezit, Muaviye, ehl-i beyt, üçler, beşler, kırklar, ilahî kitaplar, on iki imam, mezhepler, ayet, hadis, Şems-i Tebrizî, Mevlâna, Taptuk Emre, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli, Hacı Bayram Veli, Hallac-ı Mansur, Nesimi, Pir Sultan Abdal, ölüm, kader, Cennet, Kabe, şeytan, melekler, Mekke, Medine, bezm-i elest, zemzem suyu… . O, bunları konu edinirken özellikle din adına yapılan yanlışlıkları ve dini taassup hâline getirenleri hicveder. Âşığa göre din, insanların bir araya gelmesine vesile olmalıdır ve insanlar arasında barışı temin etmelidir. İnsanları kutuplara ayırmak ise dinin özüne aykırıdır. Ayrıca Müslümanların hepsini bir kabul edip, onları mezheplere ayırmaya karşı çıkar. Zira bu durumda onların arasında anlaşmazlıklar olmuştur. Ona göre tüm insanlar kardeştir:

…
Renk, mezhep ayırmadan,
Hiçbir dini kayırmadan, (8 Heceliler, 28.şiir)
…
…
Tüm insanlar biz kardeşiz billâhi.
Bizi parçalayan çıkar silahı.

Bir Allah var hepimizin Allah'ı.
Sevgi bahar, yazdır, buzlu kar niye? (11 Heceliler, 87.şiir)
…

Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde bir bütünlük oluşturmasa da tasavvuf anlayışına yakın ifadelere rastlamak mümkündür. Bu, daha çok tasavvufun dünya malına meyletmeyi kabul etmeme ve insanları eşit tutma anlayışıyla ilgilidir. Yine tasavvuf itikadında Allah'ın evi olarak kabul edilen gönül, âşık tarafından da bu şekilde kabul edilmiştir:

…
İskeletin fâni bir ten.
Seni düşündün mü hiç sen?
Toprak olacak bu beden.
Engin ol dostum, engin ol. (8 Heceliler, 39.şiir)
…

Bir sırrım var, gizli kalsın diyemem.
Yarım sofi ile lokma yiyemem.
Soyunmadan bu kispeti giyemem.
İlm-i simyalardan sorarım sizi. (11 Heceliler, 55.şiir)
…
…
Hakk'ın mekânıdır, gönül kırılmaz. (11 Heceliler, 70.şiir)
…
…
Sarhoş olmaz aşk şarabın içmeyen. (11 Heceliler, 73.şiir)
…

Dolaşma beyhude çöller içinde,
Var etmiş varlığın sırdır âdemde.
Hakk'ı arıyorsan özünde ara.
Bütün hikmetleri vardır âdemde. (11 Heceliler, 74.şiir)

…

Olmuş ermiş demeyin bana,

Hiçlik noktasına varamadım ki.

İnsan aç yatarken durmadan yedim,

Açlığın sırrına eremedim ki. (11 Heceliler, 94.şiir)

…

…

Dünya han misali görmek var iken,

Gönül Beytullah'tır girmek var iken,

Sevgi güllerini dermek var iken,

Taze fidanları seren serene. (11 Heceliler, 139.şiir)

…

…

Allah âdemdedir hor görme sakın.

Teni topraklarda çürümez pakın. (11 Heceliler, 167.şiir)

…

…

Ne mezhep aradım, ne yol aradım.

Amentübillâhi sendin muradım.

Eriştim o yâre, yandı çırağım.

Şah Müslüm ikrara dedi sevdiğim. (11 Heceliler, 210.şiir)

Bazı dizelerinde de şathiyeli bir söyleyiş vardır:

…

Ben Hakk'ın eviyim görebilirsen. (Mahlası Olmayan Şiirler, 11 Heceliler, 9.şiir)

…

Havva oldum çocuk düştü eğnime.

Meryem oldum Allah girdi koynuma.

İsa diye haç taktılar boynuma.

Allah'ın kelâmın konuşanım ben.

Musa oldum Hak katına eriştim.
Ol Turu Sina'da neler danıştım?
Perde-yi amâda Hakk'a karıştım.
Asayla keramet danışanım ben.

Yunus oldum, deryalara yatarak.
Mekân ettim, balık beni yutarak.
Kendim buldum, yeryüzüne çıkarak.
Deryada balığa bir nişanım ben. (11 Heceliler, 226.şiir)
…

Âşık Müslüm Dalkılıç kimi dizelerinde güzel severek, maddi(beşerî) aşktan ilahî aşka geçtiğini vurgulamıştır:

...
Güzel sevdim Hakk'ı buldum, (8 Heceliler, 12.şiir)
…

Lakin bu, âşığın tasavvuf tarikinde Vahdet-i Vücut'a ulaştığını göstermez. Zaten o, herhangi bir tarikata bağlanmayı ve buradan hareketle bir şeyhe intisap etmeyi reddeder. Bir şiirinde kendisi için şu dize geçse de "Bir mürşide talip belli halinden.(11 Heceliler, 57.şiir)" bunu, onun bir şeyhe tasavvufî manada intisap etmek arzulayışı şeklinde yorumlayamayız.

2.2.1.Allah: Âşık Müslüm Dalkılıç, Allah'ın herkesi eşit yarattığına inanır. O, hepimizin Hz. Âdem ve Hz. Havva'dan yaratıldığını, bu sebepten kine, düşmanlığa ve kavgaya gerek olmadığını, cahil insanların Hz. Âdem ve Hz. Havva'dan beraber geldiklerini bilemeyerek, göremeyerek insanları birbirlerine öldürttüklerini söyler. Hayatın bu şekilde olması da onu üzmüştür:

…
Yaradan katında biriz.
Akıl almaz serde sırız.

Aşkı muhabbete varız.
İnsanları seviyorum. (8 Heceliler, 28.şiir)
...

Âdem'le Havva'dan beraber gelen,
Şu güzel dünyada hep insan olan,
Din, mezhep diyerek insanı bölen,
Kardeşi kardeşe düşürür cahil. (11 Heceliler, 2.şiir)
…

Bazı insanlar, dini kötüye kullanmışlardır:

…
Dini alet edenler var.
Ruh girmez bedenler var.
Menfaatle nedenler var. (8 Heceliler, 7.şiir)
…

Âşık, Allah'ın, âlemi insan için yarattığını belirtmiştir, ayrıca insan ve kâinatın yaradılışının nasıl olduğunu anlatmıştır:

Allah insan için kurdu evreni.
İnsan ikrarında kaldıkça güzel. (11 Heceliler, 10.şiir)
…
…
Bir beden yarattın üfledin canı.
Direksiz, çatısız kurdun cihanı.
Öz canından verdin özüme canı.
Bir elifte sır eyledin noktayı. (11 Heceliler, 49.şiir)
…

Âşık Müslüm Dalkılıç, toplumda yer almasını istemediği gelenekleri Allah'a şikâyet eder, düştüğü zor durumlarda da Yaradan'dan yardım diler.

Âşık, iyi insanlara Allah'ın yardım etmesini istemiştir, o, Allah'a teslimiyetinin de tam olduğunu sahih bir biçimde dile getirmiştir:

…
Davacıyım bu davayı güderim.
Allah'la devlete dava ederim.
İlkel törelere töre mi derim?
Kalkmalı dünyadan başlık parası. (11 Heceliler, 39.şiir)
…
…
Hakk'ın kârıymış çektiğim cefa.
Derman Hakk'tan olsun kime ne deyim? (11 Heceliler, 60.şiir)

…
Bu yıl gençlik yılıyımış yavruyun.
Allah yardımcısı olsun doğrunun. (11 Heceliler, 63.şiir)
…
…
Ne mezhep aradım, ne yol aradım.
Amentübillâhi sendin muradım. (11 Heceliler, 210.şiir)
…

2.2.2.Peygamberler: Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerine toplam on beş peygamber, muhtelif vesilelerle konu olmuştur. O, peygamberlerden bahsederken onların yaşamlarında yer alan başka şahsiyetlerden de bahsetmiştir.

Hz. Adem, Hz. Havva, Hz. Meryem, Hz. İsa, Hz. Davut, Hz. Musa, Hz. Muhammet: Âşık Müslüm Dalkılıç, bunları bir arada zikrederek, hiçbirini diğerinden ayırmadığına vurgu yapmıştır, dolayısıyla onun insan sevgisinde din, dil, ırk ayrımı yoktur:

Bir Âdem'den bir Havva'dan,
Kardeş doğduk hep anadan. (8 Heceliler, 7.şiir)
…
…
İster İsa, ister Musa,
Davut, Muhammed Mustafa,
Aşk-ı muhabbette sefa,
İnsanları seviyorum. (8 Heceliler, 28.şiir)
…

Bir başka yerde Hz. İsa'nın, Hz. Meryem'den doğduğunu vurgulaşmıştır. Bununla beraber, Hz. Musa'dan, onun asasından ve Tur Dağı'ndan da bahsetmiştir. Peygamberliği döneminde Hz Musa'nın Allah'a inanması için uyarıda bulunduğu Firavun zikredilerek, günümüze vurgu yapılmıştır. Âşığa göre, doğruluğu savunanların karşısına her devirde onların karşıtları çıkacaktır. Ona göre bu, yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır.

…
Hazreti Meryemsin İsa sendedir.
Kudüs, Tur – u Sina Musa sendedir.
Asiye anasın asa sendedir.
Ruhum içinde canımsın kadın. (11 Heceliler, 13.şiir)
…
…
Musa'ya asaydım Ali'ye kılıç. (11 Heceliler, 88.şiir)
…

Musa'yısan Firavun'un olacak.
Yeşil yaprak isen birgün solacak.
Ala gözlerime toprak dolacak.
Bedenden ayrılan can belâsıdır. (11 Heceliler, 152.şiir)
…

Hz. Eyüp, Hz. Yakup, Hz. Yusuf, Züleyha, Hz. Yunus, Hz. İbrahim, Hz. Nuh, Hz. Süleyman, Hz. Lokman, Hz. Hud, Hz.Hızır ve İlyas, Hz. Muhammet: Kültürümüzde sözlü olarak kuşaktan kuşağa aktarılan resullerin kıssaları, sözlerimizde çeşitli nedenlerle kendilerine yer bulur. İslamî ilimler tahsil edilmese bile bu bilgiler bireyler tarafından sözlü hars yoluyla edinilir. İşte, Âşık da bunlarla ilgili öğrenim görmemesine rağmen sözlü kültür yoluyla öğrendiği nebilerin yaşantılarından şiirlerinde örnekler vermiştir.

Hz. Eyüp'ün hastalığından bahsederek, kendi hastalığını da onun hastalığına benzetmiştir. Âşığın gönül sultanının derdi, Hz. Eyüp'ün hastalığının aynısından ona dert vermiştir fakat o, yine Hz. Eyüp kadar sabırlıdır. Gönül sultanını kimseye aşikâr etmemiştir:

…
Kime ağlıyorsun dert bende bende.
Gam, hicran sıralandı sinemde.
Eyüp gibi kurtlar kaynıyor tende.
Sende benden beter olasın güzel. (11 Heceliler, 77.şiir)
…
…
Eyüp gibi kurtlar kaynasa tenim,
Gönlümde gizlidir gönül sultanım. (11 Heceliler, 160.şiir)
…

Âşık Müslüm Dalkılıç, bir derdinden dolayı Yaradan'dan yardım isterken, Hz. Yusuf'un yaşadıklarından yola çıkarak, kendisine de Allah tarafından bir yardım yapılmasını ister. Ayrıca o, hayatta her şeyi yaratan bir gücün olduğunu, bu sebepten Zeliha'nın Hz. Yusuf'a yâr olmasının şaşılacak bir şey olmadığını vurgulamıştır:

…
Şah Yusuf'u kuyulara attıran,
İhale ettirip pazarlarda sattıran,
Hazreti Yakup'un gözlerini açan,
Çaresiz derdime bir derman eyle. (11 Heceliler, 51.şiir)

…

…

Zelha'yı Yusuf'a yâr eden vardır. (11 Heceliler, 114.şiir)

…

Âşık, bazen zaman mefhumundan uzaklaşarak, Hz. Yusuf ile aynı ortamı paylaşmıştır:

…

Ozan Dalkılıç'ım ummana daldım.

Mısır'da Yusuf'la zindanda kaldım.

Yahuze'nin buğday ölçeğin çaldım. (11 Heceliler, 94.şiir)

…

Âşık Müslüm Dalkılıç, şathiyeli bir söyleyişinde Yunus Peygamber'in balığın karnında Allah tarafından korunmasını anlatmıştır:

…

Yunus oldum, deryalara yatarak.

Mekân ettim, balık beni yutarak.

Kendim buldum, yeryüzüne çıkarak.

Deryada balığa bir nişanım ben. (11 Heceliler, 226.şiir)

...

Hastalara şifa dağıtması nedeniyle Ankara Hastanesi, ve âşığı tedavi eden Dursun Hocaoğlu adlı doktor, Hz. Lokman'ın kardeşi olarak tanımlanmıştır:

…

Hazreti Lokman'ın öz kardeşisin. (11 Heceliler, 16.şiir)

…

Onun hayal peşinde olan gönlü Hz. Lokman seviyesine ulaşmıştır, lâkin âşığa cefa çektiren sevgili, onun derdine Lokman olmamıştır:

…

Eriştin Lokman'a dur deli gönül. (11 Heceliler, 109.şiir)

…

…

İlâç sensin dedim gönül yarama.

Dedi Lokman olmam dertli başına. (11 Heceliler, 198.şiir)

…

Hud Peygamber, Ad kavmine gönderilmiştir. Çünkü Ad kavmi bereketli topraklar içinde yaşadıklarından zenginleşmişlerdi, mamur bir şehir kurup, bağ ve bahçe sahibi olmuşlardı. Bu bağ, bahçeler irem bağları adıyla ünlenmişti. Lakin onları bu zenginlik yoldan çıkardı ve Ad kavmi putlara tapar oldu. Âşık Müslüm Dalkılıç Hud Peygamber'in adını zikretmemiştir. Ancak giden sevgilisini de irem bağlarından soramayacağını hüzünlü bir anlatımla şiirine konu etmiştir:

…

Ozan Dalkılıç'ım aramam seni.

İrem bağlarından soramam seni.

Şu iki cihanda arama beni.

Kapanan yaramı açma bir daha. (11 Heceliler, 157.şiir)

Âşık Müslüm Dalkılıç, cananından ayrılınca, yaşadığı acının şiddetini ve sıcaklığını, Hz. İbrahim'i yakmak için tutuşturulan ateşinkine benzetmiştir:

…

Candan önce cananımdan ayrıldım.

Halil İbrahim miyim nârda kavruldum? (11 Heceliler, 184.şiir)

…

Ülkesini seven ve onun özelliklerini bir bir sayan âşık, bunlardan dolayı gurur duymuştur. Hz. Nuh'un gemisinin Ağrı Dağı'nda olması da ülkesini seven biri için iftihar kaynağıdır:

…
Dört mevsim yaşanır benim yurdumda.
Nuh'un gemisiyim Ağrı Dağı'nda, (11 Heceliler, 193.şiir)
…

Allah, Hz. Süleyman'a büyük bir saltanat, eşsiz zenginlik, cinler ve kuşlarla desteklenmiş çok güçlü ordular ve üstün ilimler lütfetmiştir. Fakat bu mal, mülk ona da kalmamıştır. Âşık Müslüm Dalkılıç bunu hatırlatarak, dünyanın faniliğini anlatmıştır:

…
İnsanda sır oldu Hazreti Süphan.
Bin yıl mülke sultan olan Süleyman,
Her derde çareyi bulan o Lokman,
En sonunda toprak olup gittiler. (11 Heceliler, 214.şiir)
…

Hızır ve İlyas Peygamber, Hıdrellez Bayramı sebebiyle âşığın şiirine konu olmuştur. Hıdrellez, bütün Türk dünyasında bilinen mevsimlik bayramlarımızdan biridir. Ruz-ı Hızır(Hızır günü) olarak adlandırılan hıdrellez günü, Hızır ve İlyas Peygamber'in yeryüzünde buluştukları gün olması nedeniyle kutlanmaktadır. Hızır ve İlyas sözcükleri birleşerek halk ağzında hıdrellez şeklini almıştır:

…
Ozan Dalkılıç'ım doğa hayranı.
Bir hoş olur Hıdır İlyas bayramı. (11 Heceliler, 6.şiir)
…

Hz. Muhammet(SAV), âşığın şiirlerinde fazla yer almamıştır. Birkaç dizede anılmıştır. Bunların birinde âşık, Hz. Muhammet(sav) ve Hz. Ali'yi birlikte zikrederek, yaradılışta her ikisinin de eşit olduğunu dile getirmiştir. Bir diğerinde de insanlar arasında ayrım yapmadığını anlatmak için örnek vasfında kullanmıştır:

…

Ali'yle Muhammet nokta da birdir. (11 Heceliler, 9.şiir)

…

…

İster İsa, ister Musa,

Davut, Muhammed Mustafa,

Aşk-ı muhabbette sefa,

İnsanları seviyorum. (8 Heceliler, 28.şiir)

...

Hz. Muhammet'in sünnetli dünyaya gelmesine telmihte bulunularak, müminliğin ilk belirtisinin sünnet olduğu ifade edilmiştir ve bu olay bir düğün olarak tavsif edilmiştir:

…

Müminde ilk nişan sünnetle başlar.

Melekler şad olup semahan inler.

Secdeye dökülür semadan kuşlar.

Muhammet'e indi sünnet düğünü. (11 Heceliler, 204.şiir)

…

Âşık Müslüm Dalkılıç, bazı dizelerinde peygamberlerin adlarını tek tek anmak yerine onların sayılarını vermekle yetinmiştir.

…

Yüz yirmi dört bin peygamberden evveli, (11 Heceliler, 222.şiir)

…

2.2.3.Hz. Ali İle İlgili Unsurlar

Âşık Müslüm Dalkılıç, Alevî bir âşık olduğu için bu mezhep(Bazı inanışlar Alevîliği bir mezhep olarak kabul etmez.) dairesinde yer alan konuları daha mufassal şekilde ele alıyoruz. Fakat şunu hemen belirtelim ki Alevîlikle ilgili konular âşığın şiirlerinde kesif olarak yer almaz. Biz onun

şiirlerinde yer alan Alevîlikle ilgili tüm dizelere/beyitlere/dörtlüklere yer veriyoruz.

2.2.3.1.Hz. Ali: Âşık Müslüm Dalkılıç kendi gönlünü Hz Ali'ye benzetir.

…

Ali misin deli gönül? (8 Heceliler, 9.şiir)

…

Âşık Müslüm Dalkılıç, Hz. Ali'yi aramış, onunla Hz. Muhammet'i bir bütün olarak düşünmüştür. O, Hz. Ali'nin mazlumlara yakın olduğunu bu noktada da Mustafa Kemal'in onun gibi mazlumları koruduğunu belirtmiştir:

…

Nice evliyalar katına vardım.
Nice Selmanlardan Ali'yi sordum.
İmam Zeynel ilen zindana girdim.
Söylenmez hikmetler tende saklıdır.

Ali'yle Muhammet nokta da birdir.
Bunca ayet, hadis hep sende sırdır.
Mustafa Kemal, Ali mazluma yârdır.
Çağın gerçekleri bunda saklıdır. (11 Heceliler, 9.şiir)

...

Âşık, Hz Ali'nin kılıcını hatırlatarak kendisini onun kılıcı gibi görmüştür. O, karşısında sanki bir topluluk var da onlara hitap eder gibi söylediği şiirinde hayalî dinleyicilerini "Hz. Ali'yi sevenler" diyerek selamlamıştır. Yine âşığa göre Hz. Ali evrensel hakların piridir fakat bu kadar büyük bir şahsiyet bile toprak olmuştur. Burada o, hayatın geçiciliğini anlatmıştır.

…

Musa'ya asaydım Ali'ye kılıç. (11 Heceliler, 88.şiir)

…

Ali, ehli beyti candan sevenler.
Süleyman dostları, canlar marhaba! (11 Heceliler, 144.şiir)
…
…
Evrensel hakların piri Aliler,
En sonunda toprak olup gittiler. (11 Heceliler, 214.şiir)
…

Âşık Müslüm Dalkılıç, peygamberleri daha geniş anlamda da tüm insanları sevdiğinden bahsederken bunlar kadar Hz. Ali'yi de sevdiğini anlatmıştır.

…
Ali, Davut, İsa'sıyla,
Muhammet'i, Musa'sıyla,
İnsanlığın yasasıyla,
İnsanları seviyorum Allah'ım. (Ölçüsüz Şiirler, 4.şiir)
…

2.2.3.2.Hz. Hasan: Âşık, Hz. Hasan'ı kardeşi olarak görüp ona "cananım" diyerek hitap etmiştir ayrıca Hz. Hasan'ın başına gelenlerden dolayı hüzün içindedir.

…
Kardeşim, cananım Hasan'ım hani? (11 Heceliler, 126.şiir)
…

2.2.3.3.Hz. Hüseyin: Âşık Müslüm Dalkılıç, aşk için çektiği çileyi anlatırken Hz. Hasan ve Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilişini anımsatmıştır. İnsanların zalimliği, vefasızlığı ve sözünde durmayışları anlatılırken Kerbela'da Hz. Hüseyin'in başına gelenler bunlara örnek olarak gösterilmiş ve onu öldürenler zalim olarak nitelendirilmiştir.

…
Ozan Dalkılıç'ım şarı dolandım.
Gahı zemzem oldum gahı bulandım.
Kerbela'mda al kanlara belendim.
Bu çileyi seçer miydim sevdiğim? (11 Heceliler, 81.şiir)
…
Dalkılıç'ım bir soralım canana.
Nuş ettim zehiri bal sana sana.
Şah Hüseyin niçin boyandı kana?
Zalimlerde ahd u ikrar varmola? (11 Heceliler, 83.şiir)

2.2.3.4.Muaviye ve Yezit: Emevi halifesi Muaviye, Yezit'in babasıdır. Âşık, insanları birbirine düşürenlere tepkisini ortaya koyarken, bu tür kötü huyları olanları Hz. Hüseyin'i ve Hasan'ı Kerbela'da şehit ettiren Yezit'e, insanların defalarca birbirleriyle çatışmalarını da Kerbela çölünde yanmaya benzetmiştir:

…
İnsan olup karışmadın insana.
Kardeş deyip sarılmadın insana.
Çirkinin çirkini doymadın kana.
Salt hazaran lânet olası Yezit.

Hayal-i cennetten bıktık, usandık.
Ozan Dalkılıç'ım dost sanıp kandık.
Biz bu Kerbala'da kaç kerre yandık.
Salt hazaran lânet olası Yezit. (11 Heceliler, 117.şiir)

Âşık Müslüm Dalkılıç, insanların bu dünyadaki sergüzeştlerini anlatırken, bazılarının kötü olduğunu vurgulamış, bunları Muaviye'ye benzetmiş fakat söz oyunu yaparak, Muaviye yerine "maymun" demiştir.

…
Aç nikabın kaldır güzel peçeni.
Eleştirdim gelen ile geçeni.
Eba Müslüm şahı berdar edeni.
Maymun gibi halifeye ne deyim? (11 Heceliler, 120.şiir)

2.2.3.5.Ehl-i Beyt, On İki İmam: Ehl-i beytten Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hüseyin; on iki imamdan ise üçüncü imam Zeynel Abidin ve yedinci imam Musa-yı Kazım'ın adı geçmektedir. Âşık, soyunu yedinci imama dayandırmıştır. Bazı dizelerde ehl-i beytin ve on iki imamın adları anılmadan sadece bu şekilde bahsedilmiştir. Alevilere göre Zeynel Abidin ve Musa-yı Kazım da ehl-i beyttendir. Bu konuda Hanefi mezhebinden olanlar ile Aleviler arasında ayrılık vardır ve pek çok tartışma yapılmıştır. Âşık, Zeynel Abidin'i ehl-i beytten kabul etmiştir:

…
İmam Zeynel ilen zindana girdim. (11 Heceliler, 9.şiir)
…
…
Aslı Musa-yı Kazım, Cibâli soyum, (11 Heceliler, 141.şiir)
…

Ali, ehli beyti candan sevenler,
Süleyman dostları, canlar marhaba!
Bu gün şad ettiniz Pir Süleyman'ı.
Bu aşk ile dolu dostlar marhaba!

Sizin özünüzde vardır Süleyman.
Sizin özünüzde bütündür iman.
Yardımcınız olsun on iki imam.
On iki imam dostu dostlar marhaba! (11Heceliler, 144.şiir)
…

Âşık Müslüm Dalkılıç, sarı renkli nergisi betimlerken, onun ehl-i beyt terinden olduğunu söylemiştir. O, gönül dağındaki dumanın çekilmesi için on iki imamın kutsallığını anımsatıp, onların ermişliği ve/veya muazzezliğinden yardım ummuştur.

…

Sarı nergis ehl-i beyit terinden. (11 Heceliler, 183.şiir)

…

…

On iki imamların aziz başı için,
Hazreti Yakup'un gözü yaşı için,
Yusuf u Kenan'ın dertli başı için,
Çekil duman çekil gönül dağımdan. (11 Heceliler, 234.şiir)

2.2.4.Üçler, Beşler, Kırklar: Üçler, beşler, kırklar sadece bir dizede beraber geçer. Burda da bunların dinî kimliklerine vurgu yapılmıştır, başka açıklama da mevcut değildir:

…

Üçler, beşler, kırklar aşkına, (11 Heceliler, 234.şiir)

…

…

Kırklar meclisinde aradım sizi. (11 Heceliler, 55.şiir)

…

…

Kırklar kazanında kaynar aşımız. (Mahlası Olmayan Şiirler, 11 Heceliler, 14.şiir)

2.2.5.İlahî Kitaplar: Âşık Müslüm Dalkılıç, dört ilahî kitabın adını şiirlerinde vermemiş sadece onların sayılarını belirtmiştir.

…

İlim deryasında kaptan olanlar,
Dört kitabı insanlıkta bulanlar,

Nice hükümdarlar, nice sultanlar,
En sonunda toprak olup gittiler. (11 Heceliler, 214.şiir)
…
…
Okur dört kitabı yazar sevdiğim. (11 Heceliler, 210.şiir)
…
…
Yüce dağda kar olanmış.
Dört kitapta var olanmış. (8 Heceliler, 19.şiir)
…

2.2.6.Ayet, Hadis: Âşığın şiirlerinde ayet ve hadislere rastlanmaz fakat "ayet" ve "hadis" lerin olduğu vurgulanır. ve melekler ad verilmeden âşığın şiirlerine konu olmuştur:

Ayetle, hadisle söylenen sözdük. (11 Heceliler, 222.şiir)
…

2.2.7.Mezhepler: Âşık Müslüm Dalkılıç, mezheplerin insanları birbirine düşürüp, huzuru bozduğuna ve ikiliğe neden olduğuna inanmıştır. Âşık, "Bir tek Allah'ın bir tek yolu olur. Sen kalk Allah'ı yüz bin mezhebe böl, yüz bin dine böl... O zaman ters oluyor bu iş." diyerek bu mevzudaki düşüncelerini ortaya koymuştur. Bu şekilde insanları ayırmak, evrensel bağlamda insan sevgisine zarar vermiştir:

…
Renk, mezhep ayırmadan,
Hiçbir dini kayırmadan, (8 Heceliler, 28.şiir)
…
…
Karıştırma din, mezhebi.
Yanlıştır cahil hesabı. (8 Heceliler, 29.şiir)
…

2.2.8.Melekler: Âşık Müslüm Dalkılıç, meleklerin adlarını ayrı ayrı vermez. Melekleri kişileştirerek, onların sünnet dolayısıyla mutlu olduklarından bahseder. Başka bir yerde Azrail “beyaz melek” olarak nitelendirilmiştir:

…

Melekler şad olup semahan inler. (11 Heceliler, 204.şiir)

…

…

Beyaz melek aldı gitti ne denir? (11 Heceliler, 170.şiir)

2.2.9.Bezm-i Elest: Bezm-i Elest, Allah’ın ezelde insanların ruhlarını yarattığında (elestü bi rabbiküm) “Ben sizin Rabb’iniz değil miyim?” diye sorduğunda “evet” cevabını aldığı toplantıdır. Âşık, bu toplantıda her şeyin karara bağlandığını, burda tüm insanların var olduğunu, bu sebepten de tüm insanların Yaradan’ının aynı olduğunu hatırlatmıştır:

…

Atadan, ecdattan birlik görülmüş.

Eleste bezminde ikrar verilmiş.

Besmi elesteden birdir başımız. (Mahlası Olmayan Şiirler, 11 Heceliler, 14.şiir)

…

2.2.10.Mekke, Medine ve Kabe: Hz. Muhammet 571 yılında Mekke’de doğmuştur. Müslümanların kutsal saydıkları ve kıblegâh olarak bildikleri Kabe’de bu şehirdedir. Medine’de Hz. Muhammet’in türbesi bulunmaktadır. Âşık, sevgilisine muhtaç olduğunu ifade ettiği bir şiirinde, yâri o kadar yüceltmiş ki, sevilen kişi onun Mekke ve Medine’si olmuştur. O, muhabbetten kaçan sevgilisini ararken de türlü hâllere girip çıkmıştır. Kâh şehir şehir gezmiştir, kâh zemzem suyu misali mübarekleşmiştir. Zemzem, Kabe’nin yanında bulunan ve suyu kutsal kabul edilen bir kuyunun adıdır:

…

Mekke’m, Medine’msin hacımsın hacım. (11 Heceliler, 151.şiir)

...

…

Ozan Dalkılıç'ım şarı dolandım.

Gahı zemzem oldum gahı bulandım. (11 Heceliler, 81.şiir)

…

Kabe, gerçek varlığıyla dile getirilmeyip, mecazlaştırılmıştır. Âşığa göre Kabe, gönüldür:

…

Gönül kâbesinde, demde, devranda,

Pişirip çiğlerin oldukça güzel. (11 Heceliler, 10.şiir)

2.2.11.Şeytan: Kötü ruhun, kötü birinin, kötülüğe teşvik edenin, kötülüğün temsilcisinin, karanlık ve delaletin önderinin, Allah'ın ve O'nu seven, O'na kullukta bulunan herkesin büyük düşmanının müşahalaştırılmış şekli veya kötülüğün sembolü olmuş varlık. Evren'de Hz. Adem (a.s.)'den önce yaratılmış melek ve cin adında iki varlık mevcuttu. Şeytan, cin denen varlık grubuna mensup idi. Yüce Allah'ın Adem'e secde emrine karşı gelip isyan ettiği için ilahi rahmetten kovulan ve insanların amansız düşmanı olan, cin taifesinin inkarcı kesiminden gizli bir varlıktır.

Hz.Adem'e (a.s) karşı büyüklük taslaması ve secde emrine isyanı neticesinde ilahi rahmetten ebediyen kovuluşu "**İblis**" adını almasına sebep oldu. O'nun küfrü inkar şeklinde olmayıp, emri yerine getirmeyi kabul etmeme ve itiraz şeklindedir. Şeytan, daima kötülüğün sembolüdür ve insanlar için bir şerdir. Âşık da buna böyle inanıp, kötülerin şeytana taptıklarını ve bu sebepten başkalarına zarar verdiklerini anlatmıştır. Ona göre, bundan kurtulmanın yolu da Hakk'a dönmektir:

…

İnsan olan gönül yapar.

Zalimler şeytana tapar.

İnsan gafil bazen şaşar.

Dönüşelim Hak yolunda. (8 Heceliler, 6.şiir)

…

2.2.12.Ölüm: Âşık Müslüm Dalkılıç, dünyanın fâniliğine, ölümün bir gerçek olduğuna inanmıştır. İnsanı ölümün elinden hiçbir şey kurtaramamıştır. Bu bir takdir-i İlahi'dir ve yapacak bir şey yoktur. O anda insan, bu dünyada yaptığı iyilik ve kötülüklerle baş başadır. Ölüm zengin, fakir, ağa, bey, köle… tanımamıştır.

…
Cihan senin olsa boştur nafile.
Bir sefa sürdün mü nazlı yâr ile,
Gidilmez cennete para pul ile,
Pul da kurtaramaz mevtin elinden. (11 Heceliler, 145.şiir)
…

Kızına nasihat ederken, ölümü hatırlatmış ve bu sebepten kötülük etmenin zararları nasihat edilmiştir.

…
Erişilmez faziletin katına.
Yanaşma güzelim nefsin atına.
İmrenme hırsızın saltanatına.
Ölüm var dünyada unutma kızım. (11 Heceliler, 136.şiir)
…

2.2.13.Cennet: Âşık Müslüm Dalkılıç, akgülü tasvir ederken, onun bu kadar güzel olmasının gerekçesini, suyunu Cennet bahçesinden almasına bağlamıştır:

…
Cennet bahçesinden almış suyunu. (11 Heceliler, 5.şiir)
…

O, Cennet'teki güzelliği saraya benzeterek, oradaki bu saraya vuslatın aşkla kabil olduğu konusundaki düşüncesini açığa çıkarmıştır:

…
Cennet sarayının tapusu olmaz. (11 Heceliler, 23.şiir)

…

2.2.14.Kader: Âşık Müslüm Dalkılıç, kadere şüphe ile yaklaşmıştır. Onun varlığından emin değildir. Âşık, kader olsa bile onun kötülükler yarattığına inanmıştır. Ayrıca kaderi bir masal olarak nitelemiştir:

Gerçek bu âlemde var mısın kader?
Sana inananlar oldular heder.
Uyku âleminde bir tesellisin.
Bir sürü vurguncu yarattın kader.

Zalimin, mazlumun dilinde adın.
Panzehir görünen zehirdir tadın.
Hayali adını Tanrı'dan koydun.
Bozuk düzenciye silahsın kader.

Sen bir hiçsin ama kime bildirsem.
Cehaletle seni birlik öldürsem.
Hiçliğini bir halkıma bildirsem.
Ölmez Müslüm adı ölürdü kader. (11 Heceliler, 125.şiir)

Kader meleğine arzuhâl yazdım.
Nerdedir kalemi, hakimi hani?
Çaldı yârenlerim attı gurbete.
Kardeşim, cananım Hasan'ım hani?

Anamdan doğalı böyle peşimde.
Korku dolu hayalimde düşümde.
Zalim avcı gibi her an peşimde.
Bizi bizden içe, bilenler hani?

Müslüm'e sorarsan bir masal kader.
İstemem cenneti cehennem yeter.
Yeter bu cehalet ölümden beter.
İnsanı sevecek insanlar hani? (11 Heceliler, 126.şiir)

2.2.15.Mutasavvıflar

Şems-i Tebrizi, Mevlâna, Cibali Sultan, Hacı Bektaş Veli, Taptuk Emre, Yunus Emre, Abdal Musa, Hacı Bayram Veli, Koca Haydar: Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında büyük katkıları olan bu manevî fetihçiler, Türklerin Anadolu'ya tam olarak yerleşmeye başladıkları 11. yüzyıldan sonra buradaki dinî faaliyetlerin başlamasını ve devam etmesini sağlamışlardır. Bunlar "Rum Erenleri" diye de adlandırılmaktadır. Türkistan'da 12. yüzyılda yaşayan ve ilk Türk mutasavvıfı olarak kabul edilen Hoca Ahmet Yesevî'nin vücuda getirdiği bu hareketin Anadolu'da devam etmesi yukarıda isimleri anılan mutasavvıflarca gerçekleştirilmiştir. Fakat mutasavvıflar içinde âşık için Hacı Bektaş Veli'nin mühim bir yeri vardır. O, Hacı Bektaş'ı diğerlerinin yol göstericisi ve onları Hacı Bektaş'ın takipçileri olarak kabul etmiştir. Ancak Mevlâna'ın mürşidi Şems-i Tebrizi'nin Hacı Bektaş Veli'nin müridi olduğu tarihi gerçekle bağdaşmamaktadır. Bu arada âşık, annesinin babası olan Seyyit Süleyman'ı da (1857-1900) aynı çizgide gördüğünden şiirlerine konu etmiştir.

Horasan şehrinden kalkıp yürüyen,
İnsanda insanlık bir Hacı Bektaş.
İnsanlığı Hak nuruna bürüyen,
Gerçek âşıklarda sır Hacı Bektaş.

Yakıp kögseğisin Urum'a atan,
Hakikat yolunun ışığın yakan,
Aslan olup miraç yolunda yatan,
Evveli, ahiri var Hacı Bektaş.

Karahöyük'te kazanını kaynatan,
Dağı taşı pençesinde oynatan,
Dünya güzeline bergüzar atan,
Cümle güzellere yâr Hacı Bektaş,

Tepriz-i Şems edip saldı Konya'ya.
Mevlâna'ya aşk badesi sunmaya,
Semada Şems ile Hakk'a dönmeye,
Semazenler içre ser Hacı Bektaş.

Darıciç üstünde namaza duran,
Taptuk Emre pire anahtar veren,
Söğüt'te Osmanlı Devleti'ni kuran,
Yunus'un dedesi Pir Hacı Bektaş.

Yeşil eli muraz görenek için,
Dili Türkçe yolu sürenler için,
Dalkılıç bu sırra erenler için,
Kemalist noktada bir Hacı Bektaş. (11 Heceliler, 112.şiir)
…
Kırşehir'de uğra Yeşil Hünkar'a.
Keskin'de niyaz et Koca Haydar'a.
Hüseyin Gazi'den gir Ankara'ya.
Hacı Bayramı Veli'de dur seher yeli.

Hüseyin Gazi'den döndür yolunu.
Çubuktan seyret Aydos Beli'ni.
Sarıcalarda kokla pirler gülünü.
Garip Musaları sor seher yeli.

Karkın'ı geçerken çalınır erkan.
Murat Dede, Üçbaş, kırklara mekân.

Bu köyde yatıyor Seyyit Süleyman.
Kırkların cemine gir seher yeli.

Seyyit Süleyman'ın torunu ozan,
Ceddim Cibâli'nin methini yazan,
Bunca evliyalar gönlünde gezen,
Ozan Dalkılıç'a yâr seher yeli. (11 Heceliler, 123.şiir)
…
Anadolu edebimiz, usumuz.
Hacı Bektaş Veli, Pir Yunus'umuz.
"Kim olursan gel gel" diyen dostumuz,
Mevlâna'sı halkı ulu Türkiye'm. (11 Heceliler, 104.şiir)
…

Hallac-ı Mansur, Nesimî, Pir Sultan Abdal: 922 yılında ilahî aşkın sarhoşluğundan cezbeye gelerek "Ben Allah'ım" diyen ve Bağdat'ta asılan Hallac-ı Mansur, âşığa ilham kaynağı olmuş ve düştüğü sıkıntıları dolayısıyla, kendisini onun dar ağacındaki durumuna benzetmiştir. Bağdatlı Nesimî de 1404'te Hallac-ı Mansur gibi "Ben Allah'ım" dediği için derisi yüzdürülmüş bir mutasavvıftır. Pir Sultan Abdal'ın doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmemekle beraber araştırmacılar onun 16. yy. da Sivas'da yaşadığı konusunda hemfikirdirler. Pir Sultan Abdal devlet düzenine karşı geldiği için asılmıştır. Bu üç şahsiyetin ortak yanı asılarak öldürülmüş olmalarıdır. Pir Sultan Abdal alevi geleneklerine bağlı bir halk ozanıdır.

…
Ozan Dalkılıç'ım sakla sırrını.
Mansur gibi yüzdürsen de derini,
Bulamazsın bu gönlüyün yârini.
Göz yaşın mızraba vur deli gönlüm. (11 Heceliler, 84.şiir)
…

Bir bitmedi gitti kara günlerim.
Deli gönül her gün, her an zordasın.
Mansur gibi çekilmişsin girdaba.
Bir bitmeyen çiledesin,dardasın. (11 Heceliler, 130.şiir)
…
…
Şah Müslüm'üm bilmiyorum nerdeyim.
Mansur gibi bir bitmeyen dardayım.
Garip bülbül gibi gülden ayrıldım.
Gece gündüz figandayım zardayım. (11 Heceliler, 189.şiir)
…
Mansur gibi başım kalsa da darda,
Nerde ikrarında duranlar nerde?
Aşkı meşk eylesek seninle Tur'da.
Okur dört kitabı yazar sevdiğim. (11 Heceliler, 210.şiir)
…
…
Pir Sultanlar, Nesimi'miz,
Hacı Bektaş, Yunus'umuz,
İnanıp halkla ölümsüz,
Halkım halkça bizim ile. (8 Heceliler, 37.şiir)
…

Said Nursî(1873-1960): Said Nursî'nin hakkında olumlu olumsuz pek çok görüş vardır. Âşık Müslüm Dalkılıç'a göre o, Cumhuriyet'e karşıdır. Bu sebepten âşığın olumsuz baktığı kişilerdendir.

…
Ne umarlar Vahdetî'den, Nursî'den?
Üç oy için mesaj verir kürsüden.
Dalkılıç'ım cehaleti mars eden,
Elmastan, yakuttan pullarımız var. (11 Heceliler, 208.şiir)

2.2.16.Ab-ı Hayat: Efsanelere göre içen kimseye ölümsüzlük sağlayan bir su, bengi su. Âşık, Erciyes'in suyunu buna benzetmiştir.

…
Soğuk suyun ab-ı hayat misali, (11 Heceliler, 92.şiir)
…

2.3.AŞK

Edebî eserlerin tümünde aşk değişik veçheleriyle kendine yer bulmuştur. Bu, beşerî ve ilahî olmak üzere iki türlüdür. Beşerî aşk, ilahî aşka geçerken bir merhale olarak kullanılmaktadır. Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde her ikisini de rastlanır. Fakat manevî aşk, tasavvufun tüm inceliklerine nüfuz eder bir derinlikte değildir. O, bazen âşık olduğu güzele bazen de meçhul dilbere şiir yazmıştır. Bu duygularını ifade ederken geleneğimizin büyük aşk hikâyelerine de atıfta bulunmuştur. Kâh güzel duygularını kâh çektiği acılarını Mecnun ile Leylâ, Ferhat ile Şirin, Garip ile Senem ve Kerem ile Aslı aşklarıyla özdeşleştirerek anlatmıştır. Âşığın şiirlerinin pek çoğunda dünyevî aşk teması işlenmiştir.

2.3.1.Beşerî Aşk:

Sevgi cana az geliyor,
Aşkı arıyorum dostum.
Makam şöhret vız geliyor,
Aşkı arıyorum dostum. (8 Heceliler, 4.şiir)
…
Güzel sevmek, tüm varlığa baş imiş.
Sevgide ibadet, aşkta ibadet,
Gönül sarayında bitmez aş imiş.
Sevgide ibadet, meşkte ibadet. (11 Heceliler, 23.şiir)
…

…
Kırmızı, mor, eflatuna karışmış,
Dalmış hülyalara geldi bu gelin.
İster Fatma olsun ister Fadime,
Aklımı başımdan aldı bu gelin. (11 Heceliler, 62.şiir)
…

Nazlı nazlı gelişini sevdiğim,
Sen gelince başka olur hâlimiz.
Gönül dağım mor güllere bürünür.
Bülbüller ismini okur meşk eder. (11 Heceliler, 156.şiir)
…

Türk şiirinde seven ve sevilenin bülbül, gül istiaresiyle anlatılması bir gelenek hâlini almıştır. Âşık Müslüm Dalkılıç da kendiyle aynı derdi çeken bülbülle dertleşmiştir:

Her sabah her sabah gülün dalında,
Derdin nedir ötersin bülbül?
Sende esir misin gönül elinde?
Güllere derdini dökersin bülbül. (11 Heceliler, 64.şiir)
…

Âşık Müslüm Dalkılıç, sevdiği yüzünden pek çok sıkıntı çekmiştir. Bu sebepten de o, sevdiğine karşı sitemkârdır, üstelik yâr, soysuz birinin peşine düşüp gitmiştir, bu durum onu kahretmiştir:

Nazlı canan bu ellerden gidersen,
Sakın bu diyara bakma bir daha.
Bu dert ile yakıp kül ettin beni,
Dermansız derdimi sorma bir daha.

Şu deli gönlümü hazan eyledin.
Ne sordumsa aksi cevap eyledin.
Yıkıp arzularım viran eyledin.
Gönülde meskenin kurma bir daha.

Beni melül koyup giden sen oldun.
Derdinle ağlayıp kalan ben oldum.
Em bulmaz dert ile yanan ten oldum.
Tabibim yaramı sarma bir daha.

Ozan Dalkılıç'ım aramam seni.
İrem bağlarından soramam seni.
Şu iki cihanda arama beni.
Kapanan yaramı açma bir daha. (11 Heceliler, 157.şiir)

…
Gitmiyor başımdan sevda çilesi.
Kara duman çöker gider düzüme.
Gelir diye yollarına baktığım,
Bir soysuzun düşer gider izine.

Beni hayal görür, elleri gerçek.
Güldükçe sinesi açar bin çiçek.
Kaşlar ay misali bakışı gerçek.
Şimşekleri çakar gider gözüne. (11 Heceliler, 192.şiir)
…

Âşık Müslüm Dalkılıç, türlü vesilelerle, şiirlerinde halk hikâyelerimizin kahramanlarının adlarını ve onların yaşadıkları sergüzeştleri anmıştır:

…
Mecnun olmaktı muradın.
Hep Şirin, Leylâ aradın.

Beyaz saçlarım taradın.

Uslanmadın deli gönlüm. (8 Heceliler, 25.şiir)

…

…

Mecnun olur ateşine yananlar. (11 Heceliler, 12.şiir)

…

…

Ben Mecnun'um sen Leylâ'sın cihana. (11 Heceliler, 19.şiir)

…

…

Aradım Leylâ'yı oyaklarında. (11 Heceliler, 38.şiir)

…

…

Mecnun imiş bir Leylâ'ya uğradı.(11 Heceliler, 57.şiir)

…

…

Gönül Mecnun gibi kime ne deyim? (11 Heceliler, 72.şiir)

…

…

Yıllarca ağladım bir gün gülmedim.

Kerem gibi muradımı almadım.

Hicran oku yedim ama ölmedim.

Sende Han Aslı'ya dönesin güzel. (11 Heceliler, 77.şiir)

…

…

Kerem Aslı için yandı kül oldu.

Mecnun beyler için çöllerde öldü. (11 Heceliler, 90.şiir)

…

…

Mecnun oldum seni göreli güzel. (11 Heceliler, 102.şiir)

…

…
Çöllerde perişan Mecnun gibiyim. (11 Heceliler, 108.şiir)
…

Böyle bir güzelin sevdalısıyım.
Gonca desem, sümbül desem incinir.
Mecnun görse Kerem görse Hak sanır.
Leylâ desem, Aslı desem incinir.
…
Salındıkça şavkı vurur cihana.
Aysın desem, günsün desem incinir.
Ferhat, Garip görse durur divane.
Senem desem, Şirin desem incinir. (11 Heceliler, 115.şiir)
…
…
Kerem gibi bir ikrarlıya ne deyim? (11 Heceliler, 120.şiir)
…

Kar yağmış başıma, ömrümde hazan.
Bu ahu gözlüye niye meftunum?
Âşıklar delidir, ferman dinlemez.
Seni Leylâ sandım, ben de Mecnunum. (11 Heceliler, 129.şiir)
…
…
Mecnun Leylâ'sının gider yolundan. (11 Heceliler, 142.şiir)
…
…
Mecnun gibi attı çölden çöllere. (11 Heceliler, 159.şiir)
…
…
Ferhat olup yüce dağı deleni. (11 Heceliler, 167.şiir)
…

…

Mecnun gibi çöle kucak açarsın. (11 Heceliler, 183.şiir)

…

…

Mecnun Allah dedi saçı Leylâ'ya. (11 Heceliler, 184.şiir)

…

Âşık Müslüm Dalkılıç'a göre bayan bir kişi aşkı öğrenmek istiyorsa Şirin'den, Leylâ'dan öğrenmelidir:

…

Süzme bal akıyor dilinden,

Arı nedir. petek nedir, sor da gel.

Aşk nârına yanmak ise muradın,

Git Şirin'den, git Leylâ'dan sor da gel. (11 Heceliler, 174.şiir)

…

…

Bir Leylâ mı aran, Mecnun olmuşsun? (11 Heceliler, 180.şiir)

…

Âşık, bazen ölüm karşısında bu aşkların aciz kaldığını ve âşıkların çektikleri çilelerin gereksiz olduğunu bazen de kendi sevdiğinin Aslı'dan, Şirin'den ve Senem'den daha üstün olduğunu anlatmıştır:

…

Ferhat kayaları boşuna delmiş.

Hani Zehra hani Yusuf ne olmuş?

Leylâ serap olmuş, Mecnun çöl olmuş.

Ölüm var dünyada unutma kızım. (11 Heceliler, 136.şiir)

…

…

Ne Leylâ'ya benzer ne de Şirin'e.

Ateş düşer görenlerin serine.

Benzetemem var olanın birine.
Yakmış Dalkılıç'ı ateşine közüne. (11 Heceliler, 78.şiir)
…
Bir çift mühür gözü bedel cihana.
Bir gülüşü güller açar verane.
Ne Aslı'ya ne Şirin'e Senem'e,
Bu gülizar hiçbir güle benzemez. (11 Heceliler, 227.şiir)
…

Âşık, gönlüyle sık sık söyleşir ve gönlünün hercailiğinden yakınır, fakat bu gelgeç gönüllü âşığı, sevgili bazen Mecnun'dan bile daha beter eylemiştir, ancak o, kendisini kötü hâllere düşüren sevgiliye beddua etmeyi de ihmal etmemiştir:

…
Tatlı bir belâsın bülbülde gülde.
Bazen mızrap olur sazende telde.
Arı gibi gezer gülde nergisde.
Hoyrat misalidir düzenin gönül. (11 Heceliler, 70.şiir)
…

Keşke görmeseydim seni sevdiğim,
Çektiğim acıyı duyman korkarım?
Beni Mecnunlardan beter eyledin.
Kapına kul diye koyman korkarım. (11 Heceliler, 190.şiir)
…
…
Dalkılıç'ım deryaları dolandım.
Yıllar yılı durulmadım bulandım.
Gülüşün zehirmiş ciğerden yandım.
Sende ciğerinden yanasın güzel. (11 Heceliler, 77.şiir)

2.3.2.İlahî Aşk: Tasavvufun inceliklerini bilmeyen ve bilmediği için de anlat(a)mayan Âşık Müslüm Dalkılıç, şiirlerinde dünyanın geçiciliği, gönlün kabe oluşu, her insanı yaratıldığı için sevmek gerektiği vb gibi söyleyişlerle sathi anlamda tasavvuftan dolayısıyla da ilahi aşktan söz etmiştir. Yani âşık, bunu sistematik olarak anlatmamıştır(bk. Dinî Konular).

Nokta nokta, sıra sıra,
Elif Hak'tır nicelerde.
Bin bir manada yazılmış,
Her isimde yücelerde. (8 Heceliler, 19.şiir)
…
…
Amerikalı, Rusyalı,
Çaynis Frenk, Avrupalı,
İster Arap, Türkiyalı,
İnsanları seviyorum. (8 Heceliler, 28.şiir)
…

Su doluymuş koca dünya,
Gider seller döne döne.
İnsan bir gemi misali,
Gider kullar döne döne. (8 Heceliler, 40.şiir)
…

2.4.ŞAİRLER VE SANATKÂRLAR

2.4.1.Köroğlu:

…
Koç Köroğlu bizim ile. (8 Heceliler, 37.şiir)
…

2.4.2.Ömer Hayyam:

…
Hayyam olur şarabına kananlar. (11 Heceliler, 12.şiir)
…

2.4.3.Seyranî: 19. yy.ın taşlamalarıyla ünlü halk şairi Seyranî Erciyes'le olan bağlantısından dolayı âşığın şiirinde yer almıştır.

…
Sinan, Seyranîler nasibin almış,
Eserlerin kaynağısın Erciyes.
Soğuk suyun ab-ı hayat misali,
Âşıklara bade sunar Erciyes. (11 Heceliler, 92.şiir)
…

2.4.4.Mimar Sinan: Âşık Müslüm Dalkılıç, 16. yy.da yaşayıp, ortaya koyduğu eserleriyle ölümsüzleşen ünlü sanat adamı Mimar Sinan'ı bu büyük mimarın hemşehrisi olan Seyranî ile aynı yerde anmıştır.

…
Sinan, Seyranîler nasibin almış, (11 Heceliler, 92.şiir)
…

2.5.DEVLET ADAMLARI

2.5.1.Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Devlet Adamları

2.5.1.1.Fatih Sultan Mehmet: Âşık Müslüm Dalkılıç, Fatih Sultan Mehmet'in bu vesileyle de Ulubatlı Hasan ile Oruç ve Hızır Reislerin tarihte yaptığı kahramanlıkları milletimizin gurur kaynağı olarak kabul etmiştir. Ayrıca bunlar, yurdumuza göz dikenlere bir ibret vesikası olarak sunulmuştur. İstanbul'un Fethi'ni de bu vesileyle anmıştır. Çanakkale Savaşı'ndaki başarımızı da tarihin seyri içinde bunlara eklemlemiştir. Bu da âşığımızın

tarihimizi bildiğini, onu bir bütün olarak algıladığını ve ona sahip çıktığını göstermiştir.

Örnek:

…
Adaletten Fatihleri görürüz.
Karadan denize gemi vururuz.
Denizlerde Oruç, Hızır oluruz.
Akdenizler bize göl oldu gitti.

Güzel İstanbul'a ilk ayak basan,
Surlara dikilen o Ulu Hasan.
Gülerek can verdi ölümsüz insan.
Halkının gönlünde kal oldu gitti.
…
Bizi hasta sanan gafiller oldu.
Yurduma göz diken hainler oldu.
Çanakkale Türk'ün anıtı oldu.
Mağrur düşman burda pul oldu gitti. (11 Heceliler, 193.şiir)
…

2.5.1.2.Vahdettin(1861-1926): Son Osmanlı padişahıdır. Hakkında pek çok şey söylenmiş ve yazılmıştır. Kimileri onun Millî Mücadele'nin başlaması için Atatürk'e destek olduğunu belirtip onu överken kimileri de onu, vatan haini olarak görüp yermiştir. Âşık Müslüm Dalkılıç, Vahdettin'i Atatürk ve Cumhuriyet düşmanı olarak değerlendirmiştir.

Boş sanmasın bu meydanı gafiller,
Uygarlığa yekta yollarımız var.
Hanedanlar, Vahdetîler düşünsün,
Çelik zapt eylemez kollarımız var. (11 Heceliler, 208.şiir)
…

2.5.2.Türkiye Cumhuriyeti'ndeki Devlet Adamları

2.5.2.1.Atatürk: Âşık Müslüm Dalkılıç'ta büyük bir Atatürk sevgisi vardır. *Türk halkının yaptığı Kurtuluş Savaşı'nda önder olan Atatürk vardır. Gelmiş geçmiş liderlerin içinde en çok sevdiğim Atatürk'tür. Atatürk'ü benden silmek mümkün değildir,* diyerek Atatürk'ün kendisi için ne anlama geldiğini belirtmiştir. Mustafa Kemal için destan yazmıştır.

Örnek:

…
Kurtuluşun meşa'lesin yakansın.
Mazlum uluslara ışık tutansın.
İşgalciyi Akdeniz'e dökensin.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk. (11 Heceliler, 25.şiir)
…

2.5.2.2.İsmet İnönü: İsmet Paşanın Kurtuluş Savaşı'nda gösterdiği başarılar Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerine konu olmuştur. İsmet İnönü'nün ölümü vesilesiyle bir şiir yazarak, onunla ilgili duygu ve düşüncelerini dile getirmiştir.

Örnek:

…
Yetmiş üç senesi karalar dolu.
Milletin sinesi yaralar dolu.
Süngüsü, kalemi zaferle dolu.
Bir tarih yastadır kime ne denir? (11 Heceliler, 170.şiir)
…

2.5.2.3.Erdal İnönü(1926 Ankara-…), Bülent Ecevit(1925 İstanbul-…): Âşık Müslüm Dalkılıç, Türk siyaset hayatının iki önemli şahsiyetini kendisinin de desteklediği, CHP'yi, Cumhuriyet Halk Partisi, ve DSP'yi, Demokratik Sol Parti, iyi yönetemedikleri için eleştirmiştir.

Size yemin olsun Erdal, Ecevit,
Solun son fırsatı ellerinizde.

Bu bayramı çok görmeyin bizlere,
Yoksa kelâm çoktur dillerinizde. (11 Heceliler, 197.şiir)
…

2.5.2.4.Taner Kışlalı(1939-1999): 1978-1979 yılları arasında Kültür Bakanlığı yapan Taner Kışlalı'ya, o dönem Halk Ozanları Kültür Derneği Başkanı olan Âşık Müslüm Dalkılıç, söylediği şiiriyle âşıkların dilek, istek ve sıkıntılarını iletmiştir.

Ziyaret geldim Taner Kışlalı.
Ozanla bütündür kültürün yolu.
Yeter mezarıma bir kara çalı,
Ozanım kabirde çelenk istemem. (11 Heceliler, 236.şiir)
…

2.5.3.Türkiye Cumhuriyeti Dışındaki Devlet Adamları

2.5.3.1.Mussolini, Hitler: İzledikleri yayılmacı ve ırkçı politikalar nedeniyle İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasına sebep olan bu şahsiyetlerin yok olup gittiklerini anlatan âşık, insanlara bunların sonlarını ibret vesikası olarak sunarak, insanlığa barışı ve sevgiyi tavsiye etmiştir:

…
Ömürsüzdür parazitler.
Ne Mussolini hani Hitler,
Mantıklı olun yiğitler.
Sevip sevip mest olalım,
Tüm insanlar dost olalım. (8 Heceliler, 7.şiir)
…

2.5.3.2.Humeyni: İran İslâm Cumhuriyeti kurucusu ve lideridir. Doğum 1902, ölüm 1989. Âşık Müslüm Dalkılıç, Humeyni'nin yaptıklarını beğenmemiştir, onunla ilgili görüşleri bu yüzden olumsuzdur.

…
Sözde uygar dünya bahtiyar olsun.
Komşu bataklıklar leşinen dolsun.
On yaşında sübyan hem şehit olsun.
Humeyni cennete saldıkça güzel. (11 Heceliler, 122.şiir)
…

2.6.BAZI ŞAHISLAR

2.6.1.Dursun Akçaoğlu, Bahriyeli Fikret: Âşığın tedavi olduğu Doktor Dursun Akçaoğlu'na –Türk Parlementerler Birliği Derneği kurucularından, milletvekili, doğum 1919, Çerkeş; ölüm?- gönül borcunu ifade eden bir şiir yazmıştır.

Tabip oldun cana derman eriştin.
Mebus oldun hizmetlerde yarıştın.
Halk içine indin halka karıştın.
Hazreti Lokman'a yakınsın dostum.

Çaresiz hastanın can güneşisin.
Ozan Dalkılıç'ın öz kardeşisin.
Hazreti Lokman'ın hem kardeşisin.
Hastaya can gibi yakınsın dostum. (11 Heceliler, 207.şiir)

Âşık, 1973 senesinde Ankara'dan İstanbul'a trenle yolculuğu sırasında tanıştığı Fikret adlı biri için de şiir yazmıştır.

Yetmiş üç yılında seni tanıdım.
İnsanlık da yerin ölmez Fikret Bey.
Kadıköylü, İstanbullu Efendi,
Ölümsüzler kolay solmaz Fikret Bey. (11 Heceliler, 35.şiir)
…

2.7.SOSYAL MOTİFLER

2.7.1.Aile

2.7.1.1.Baba: Kendisi de baba olan Âşık Müslüm Dalkılıç, bir babanın evlatları için neler hissettiğini ve düşündüğünü anlatmıştır; o, zaman zaman da baba olmanın verdiği sorumlulukla oğul ve kızlarına nasihat vermiştir:

Bir babanın evlâdıdır her baba.
Büyüsün yavrular baba ol da gör.
Her hasatta harman olur boşuna.
Ömür savrulurken yaba ol da gör.

Dinlemezsin öz babanın sözünü,
Kor edersin ciğerini özünü.
Hep seni düşünür yummaz gözünü.
Oğlunla kızınla oba ol da gör.

Bir gün olur bu manayı bilirsin.
Bilsen neye yarar çok geç kalırsın.
Mezar taşlarıma bakakalırsın.
Ozan Dalkılıç'ım heba ol da gör. (11 Heceliler, 30.şiir)
…
Belki bu sözlerim gitmez hoşuna.
Katkılı ol fukaranın aşına.
Güzel ahlâklı ol hepsi boşuna.
Ölüm var dünyada unutma kızım. (11 Heceliler, 136.şiir)
…

…
Nefsine özünü hırsını katma.
Komşun aç yatarsa sakın tok yatma.
Baba nasihati yabana atma.
Kalbin her an Allah atıyor oğul. (11 Heceliler, 167.şiir)
…

2.7.1.2.Anne: Âşık Müslüm Dalkılıç, hem kendi annesi hem de bütün anneleri teşmil eden şiirler söylemiştir. Annelerin ne gibi zorluklarla karşılaştıklarını, bütün bunlara rağmen o şefkat dolu sevgilerinden vazgeçmediklerini ve bizlerin de bu sebeplerden dolayı onlara minnettar olmamız gerektiğini duygu yüklü dizelerinde ortaya koymuştur. Ayrıca "Anneler Günü"nü de göz ardı etmemiştir. Âşık, öz Türkçe'yi kullanarak "ana" demiştir.

Bugün pazar anaların günüymüş.
Bizim güne hoş geldiniz analar.
Gençliği, ozanı senin eserin.
Âşıklara coş geldiniz analar. (11 Heceliler, 63.şiir)
…

Anamızı tanıyalım esastan.
Bedenim, kemiğim, tenimsin kadın.
Telini inciten cennet görmesin.
Aşk – ı muhabbetle dinimsin kadın. (11 Heceliler, 13.şiir)
…
…
Aylarca canından, kanından verdin.
Vücut yapılarım sinende kurdun,
Aldığın gıdaya ortak olurdum.
Ufuktan doğacak tan idim anam. (11 Heceliler, 14.şiir)
…

Gel ki dertleşelim ana,
Yazın varmış kışın varmış.
Babam der benimle evli,
Yetmiş iki eşin varmış. (8 Heceliler, 14.şiir)
…

2.7.1.3.Evlat: Âşık Müslüm Dalkılıç, kızlarının ve oğullarının adlarını zikretmeden onlara nasihat vermiştir.

...
Tüm insanlar bir gerçeği görmemiş.
Ölüm var dünyada unutma kızım.
Var mıdır dünyada doğup ölmemiş?
Ölüm var dünyada unutma kızım. (11 Heceliler, 136.şiir)
…
Boşunaymış diyar diyar gezdiğim,
Kısmeti bir kudret tutuyor oğul.
Tükenmez sanmıştım tükendi ömrüm,
Gör kimler mezarda yatıyor oğul. (11 Heceliler, 167.şiir)
…

2.7.2.Geçiş Dönemleri

2.7.2.1.Doğum Günü: Âşık, gurbette olan evladının doğum gününü kutlamıştır.

Gurbet elde yavru kuşum,
Her düğünün kutlu olsun.
Bir yaş olgunlaştın yine,
Her yaş günün kutlu olsun. (8 Heceliler, 22.şiir)
…

2.7.2.2.Sünnet: Müslümanlar, erkek çocuklarını ergenlik çağına girmeden sünnet ettirirler. Bu dinî inanışlarının bir gereğidir. Sünnet dolayısıyla “sünnet düğünleri” yapılır. Bu sosyal yaşantının bir parçasıdır. Âşık Müslüm Dalkılıç, sünneti bazen genel mahiyetiyle bazen de torunları ve arkadaşlarının çocukları vesilesiyle konu edinmiştir.

…
Habibe cennette kuruldu düğün.
Cihan nurla doldu, şad oldu mümin.
Anne, babalara şerefli bir gün,
Kudretten indi sünnet düğünü. (11 Heceliler, 204.şiir)
…

Sünnet olmuş yavrularım,
Kutlu olsun, mutlu olsun.
Erenlerin nişanıdır.
Kutlu olsun, mutlu olsun. (8 Heceliler, 31.şiir)
…
…
Arda, Serkan ile bay Sabri Sayın.
Sünnet nişanınız ikrar-ı kadim.
Bu güzel isminiz olmalı daim.
Hep ağzınız tatlı olsun yavrular. (11 Heceler, 150.şiir)
…

2.7.3.Torpil: Âşık Müslüm Dalkılıç’ın en çok üzerinde durduğu konulardan biri adalettir. Bu sebepten o, hayatın her alanında insanların eşit olmasını istemiştir. Eşitliği bozan torpile şiddetle karşı olan âşık, milletvekillerinin ve bürokrasinin torpile göz yumduğunu, bundan dolayı da bankaların hortumlandığını, fakat bu yasadışı işi yapanların cezalandırıl(a)madığını büyük bir kızgınlıkla ifade etmiştir.

…
Gerçek vekil olman için,
Gönüllerde kalman için,
Esas halkın dostu isen,
Vurguncuyu kayırmasan. (8 Heceliler, 41.şiir)
…
…
Bizler muhtaç iken kuru soğana,
Bir delik pabuca bir keten dona,
Yine bir mektup yazdır amcana,
Bir banka da yurt dışında versinler.
Sor seçmene sen dindarsın.
Sor seçmene ben kindarım. (11 Heceliler, 59.şiir)
…

Milletvekili olmak için aday adayı olan âşık, bu seçimlerde de türlü hilelerin araya sokularak, kendisinin seçilemediğini, üzgün bir şekilde dile getirmiştir:

…
Naylon delegeyi sokma araya,
Halkı sevenlerde girsin sıraya.
Merhem olacaksan azgın yaraya,
Üç beş çıkarcıya sarılma beyim. (11 Heceliler, 176.şiir)
…

2.7.4.Para: M.Ö. Anadolu'da kurulan medeniyetlerden olan Lidyalılar, ticarette geliştikleri için buna paralel olarak da parayı icat etmişlerdir. O tarihten bugüne insanlığın vazgeçilmezlerinden olan para, şüphesiz ki yaşamı idame ettirmek için zaruridir. Fakat bir araç olması gerekirken, zamanla amaç haline gelerek bir çok mutsuzluklara sebep olmuştur. Bireyler arası ilişkilerden devletler arası ilişkilere kadar pek çok alanı etkileyen para, dünyada sarsılmaz bir tahta sahip olmuştur. Âşık Müslüm Dalkılıç, onun hem

bireysel hem de toplumsal alandaki etkilerine değinmiştir. Aynı zamanda da paraya bu kadar ehemmiyet verilmesini yadırgamıştır.

Koca dünya seni bunca dolaştım,
Mana, madde diyen paraya âşık,
Ekvator'dan okyanusa ulaştım,
Havası, güneşi karaya âşık.

Dolaştım Asya'yı hem Avrupa'yı.
Yerinden fırlamış insanlık yayı.
Kim sevmiyorum derse yalan parayı.
Bizim ev sahibi kiraya âşık.

Bin bir türlü çiçek arıyı arar.
Yetmişlik zampara karıyı arar.
Esmer güzelleri sarıyı arar.
Doktor çok hastaya, yaraya âşık.

Her gün zam geliyor kefin, kaputa.
Hoca kurudun der, teper tabuta.
Düğmesi ilikli beyler kapuda,
Uygun bir yer için sıraya âşık.

Dalkılıç'ım derdin nedir paradan?
Çok sevdiğin insan onu yaradan.
Kaptan gemisini sürer karadan.
Özünden yananlar çıraya âşık. (11 Heceliler, 179.şiir)

2.7.5.Başlık Parası: Milletlerin tarihsel süreç içinde varlıklarını devam ettirebilmeleri için gelenek ve görenekler vazgeçilmez unsurlardır. Bundan yola çıkarak diyebiliriz ki Türk milletinin gelenek ve görenekleri de, Türk kültürünün önemli bir kısmını teşkil eder. Fakat tüm gelenek ve göreneklerin

olumlu olduğu da söylenemez. Bunların öyleleri vardır ki pek çok bakımdan kişioğlunun yaşamını hercümerç etmiştir. İşte Âşık Müslüm Dalkılıç, birçok acıklı olayın yaşanmasına sebep olan başlık parasının kendi yaşamında yaptığı olumsuzlukları anlatmıştır. Aslında bunu yaparken başlık parasının genel olarak ne gibi menfi sonuçlar doğurduğunu da göz önüne sermiştir.

Gurbet ele çıktım yedi yıl oldu.
Sarardı gül benzim güllerim soldu.
Duydum nişanlımı ağalar aldı.
Yaktı ikimizi başlık parası.

İnsan satılıp da servet yapılmaz.
İnsan olan bu töreye katılmaz.
Neden insanlığa kıymet verilmez.
Yakar nicelerin başlık parası.

Davacıyım bu davayı güderim.
Allah'la devlete dava ederim.
İlkel törelere töre mi derim?
Kalkmalı dünyadan başlık parası.

Yedi yıl bekledim gurbet elleri.
Hasretle gözledi yârim yolları.
Aramıza girmiş ağa pulları.
Yaktı sinemizi başlık parası.

Bu kara haberi gurbette duydum.
Şaşırdım aklımı şeytana uydum.
Çekmeyenler bilmez ne acı duydum.
Attı mahpuslara başlık parası.

Şah Müslüm der bu töreyi yıkmalı.
Yasalar yapılıp, karşı çıkmalı.
Cehalet yurdumdan elin çekmeli.
Ocaklar söndürür başlık parası. (11 Heceliler, 39.şiir)

2.7.6.Bayramlar: Dinî inançların gereği olan bayramlar, Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirinde iki değişik biçimde yer bulmuştur. İlk olarak o, bayramları birliğin, beraberliğin, yardımlaşmanın, barışın, huzurun… oluşmasını sağladığı için olumlu değerlendirmiştir:

…
Geçmiş kara günden ibret alalım.
İnsan sevgisiyle sermest olalım.
Barışta dünyaya önder olalım.
Hakk'ı seven bu bayramda barışır. (11 Heceliler, 40.şiir)
…

İkincisinde ise Kurban Bayram'ında insanların gereğinden fazla masraf ettiklerini, geçim sıkıntısı çekenleri düşünmediklerini, bu durumun da kendisini üzdüğünü belirterek, bu dinî inanışa olumsuz olarak yaklaşmıştır:

…
Yurtta döviz sıkıntısı çeken var.
Ele geniş dünya bize niye dar?
Boyun bükük kasaplara bakan var.
Arafat'ta etler koktu bu bayram. (11 Heceliler, 101.şiir)
…

2.7.7.Ülkenin Güzellikleri: Âşık Müslüm Dalkılıç ülkemizin güzelliklerini tanımıştır. Bunları şiirlerine gururlanarak konu etmiştir.
Örnek:

…
Karadeniz'in kuzeyinden, koyundan,
Türlü balığı var hamsi soyundan,

Kemençesi düğününden, toyundan,
Bir duvak misali tülü Türkiye'm. (11 Heceliler, 104.şiir)
…

2.7.8.Sahte Vatanperverler ve Takiyeciler: Milleti kandırarak oy alıp vekil seçilenleri Âşık Müslüm Dalkılıç sahtekâr olarak nitelendirmiştir. Zira onlar vazifelerinin gereklerini yerine getirmemişlerdir.

…
Bizim parti diye tutup oy verdik.
Vekil ettik meclise koyverdik.
Vazifeyi maaşını tam verdik.
Duyduk yüz binlere satılmış üstaz. (11 Heceliler, 181.şiir)
…

Âşık, Atatürk'ün ve onun kurduğu Cumhuriyet'in getirdiği, hedefi çağdaş uygarlık olan medeniyeti beğenmeyenlerin sanki bunlara sahip çıkarmış gibi yapıp, devletin başına geçmeye çalıştıklarını ve böylece hedeflerine ulaşmak istediklerini belirtmiştir. Ancak bunların başarıya ulaşamayacaklarını da büyük bir kararlılıkla ifade etmiştir. Ona göre böyle düşünenler "takiyeci"dir.

Boş sanmasın bu meydanı gafiller,
Uygarlığa yekta yollarımız var.
Hanedanlar, Vahdetîler düşünsün,
Çelik zapt eylemez kollarımız var. (11 Heceliler, 208.şiir)
…

2.7.9.Ozanlar: Âşık Müslüm Dalkılıç, kendisini "ozan" olarak nitelendirmiştir. Kendi anlayışına göre "ozan"ların özelliklerini sıralamıştır. Onları, birlik olmaya çağırmıştır. Âşık, kendilerini üzenleri Atatürk'e "Paşam" hitabıyla hem şikâyet etmiş hem de Atatürk'ün bayramını kutlamıştır.

…
Ozanlar ikilik bilmez.
Satılanlar bize gelmez.
Ozanın bayramı olmaz.
Ezilenler bizim ile. (8 Heceliler, 37.şiir)
…

Bu bayramda kan ağlıyor ozanlar.
Jüri olmuş yapıları bozanlar.
Nolur cezalansın bizi üzenler.
Paşam bayramınız mübarek ola. (11 Heceliler, 61.şiir)
…

2.8.MEVSİMLER

Dış dünyaya kapalı bir yaşam sürmeyen Âşık Müslüm Dalkılıç, etrafında olup bitenlere kayıtsız değildir. Onun gözlem gücü yüksek olduğu için harici algılayışı, gerçeklerin ortaya konuluşudur. Dünya yaratılalıdan beri mütemadiyen birbirini takip eden mevsimlerin her birinin ayrı bir özelliği vardır. Ancak her insanın mevsimlere bakışı başkadır. Âşık Müslüm Dalkılıç'ın, mevsimlere bakışı ise olumludur. Mevsimlerin özelliklerini başarılı bir biçimde tasvir eden âşık, adeta okuyanın belleğine bunları nakşetmiştir.

2.8.1.İlkbahar:

…
Ölü toprak hep dirilir bu mevsim.
Tüm doğaya kan verilir bu mevsim.
Ağaçlarda can görülür bu mevsim.
Kızlı bahar hiçbirine benzemez. (11 Heceliler, 32.şiir)
…

2.8.2.Yaz:

Bahar bitip yaz ürünü çıkınca,
Bu mevsimde çok çalışır canlılar.
Kırmızı başaklar boyun bükünce,
Bu mevsimde çok çalışır canlılar. (11 Heceliler, 223.şiir)
…

2.8.3.Sonbahar:

Yaz bitip de güz ayları girerken,
Her canlı yuvaya dönmeye başlar.
Kışın habercisi gelir dağlardan.
Kuşlar enginlere inmeye başlar. (11 Heceliler, 110.şiir)
…

2.8.4.Kış:

Yüce dağa kurar apak tahtını.
Cihanda bir başka özlemi vardır.
Toprağın zehrine karı panzehir.
Bunca âlimlerin izlemi vardır. (11 Heceliler, 135.şiir)
…

2.9.ÇEŞİTLİ DEVLET TEŞKİLATLARI

2.9.1.Ankara Hastanesi ve Gülhane Askerî Hastanesi: Âşık Müslüm Dalkılıç, hastalandığı zaman tedavi olduğu Ankara Hastanesi'ne ve Türk ordusunun mensuplarına büyük yararları olan Gülhane Askerî Hastanesi'ne birer tane destan yazmıştır.

Ankara Hastanesi yüce teşkilât.
Var olsun ulusum ey büyük millet.
Vermesin halkıma Mevlâ'm ulu dert.
Derdi olan koşsun sana hastane. (11 Heceliler, 16.şiir)
…

Selam olsun Gülhane'yi kurana.
Doksan sekizlerde hayat verene.
Şükran borcum hekimine hocana.
İlk doğan güneşsin yurda Gülhane. (11 Heceler, 205.şiir)
…

2.9.2.TRT(Türkiye Radyo Televizyon Kurumu)

…
Halkın için TRT'yi kurmuşsun. (11 Heceliler, 15.şiir)
…

2.10.YERLEŞİM MERKEZLERİ (İl ve İlçeler)

Âşık Müslüm Dalkılıç, ülkemizdeki bazı il ve ilçelerden türlü vesilelerle bahsetmiştir. Bunların kiminin güzelliğinden ve dolayısıyla da turizme katkılarından ötürü övgüsünü yapmış kimisinin de tarihte sahip olduğu değerden yola çıkarak önemini anlatmıştır. Bu il ve ilçeler şunlardır: Ankara, İstanbul, Adana, Bursa, Elazığ(Harput), Tunceli, Çanakkale, Samsun, Amasya, Edirne, Ardahan, Çubuk, Elmadağ, İzmir, Antalya, Kaş, Sivas, Sakarya, Diyarbakır, Trabzon, Van, Erzurum, Antalya, Erzincan, Kars, Ürgüp, Marmaris, Anamur, Adana, Mersin, Konya, Söğüt, Polatlı, Kırşehir, Keskin, Pamukkale, Kuşadası, Şanlı Urfa, Ceylanpınar, Selçuk. Âşığın, ülkemizdeki pek çok yeri bu kertede yoğun olarak şiirlerine konu etmesini, onun vatan sevgisiyle açıklayabiliriz. Aşağıya yukarıda adı geçen yerlerin bazılarıyla ilgili dizeleri alıyoruz.

Bir bir arz edeyim seni Ankara, (11 Heceliler, 15.şiir)

…

Ozandan bin selam URFA iline.
Mertler meyleder mi dünya malına?
Ceylanpınar'ına, gonca gülüne,
Bizden selam olsun işçi dostlara. (11 Heceliler, 68.şiir)

…

…

Meryem Ana, Harabeler sendedir.
Bergama, Efes, Selçuk sendedir.
Pamukkale, Kuşadası sendedir.
Kuşlar bile sana uçar Türkiye'm. (11 Heceliler, 215.şiir)

…

…

Tunceli'nin yaylasında tanıştık. (11 Heceliler, 211.şiir)

…

…

Bulutları yardık doğduk Samsun'dan.
Bir arslan kükredik o Amasya'dan.
Akın akın Erzurum'dan, Sivas'dan,
Kurtuluş ağını örenlerdeniz. (11 Heceliler, 194.şiir)

…

Âşık Müslüm Dalkılıç, ülkemiz sınırları içindeki yerleşim yerlerinin dışında çeşitli nedenlerden dolayı başka ülkelerdeki şehirlerden de bahsetmiştir. Bunlar; Horasan, Kudüs, Mora, Paris, Magosa ve Kamberay'dır.

…

Kudüs, Tur – u Sina Musa sendedir. (11 Heceliler, 13.şiir)

…

…

Şah Müslüm ozanım aslım Horasan. (11 Heceliler, 16.şiir)

…

2.11.ÜLKELER

Âşık, kendi ülkesi ve diğer birkaç ülkenin ismine, bahsettiği diğer konularla ilişkileri münasebetiyle şiirlerinde yer vermiştir. Bunlar; Türkiye, Mısır, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Almanya, Çin, Yemen'dir. Bunların yanında bir şiirinde de masal ülkesi Maçin'den söz etmiştir.

Bütün ulusların hayalindesin,
Dünyadaki yerin başka Türkiye'm. (11 Heceliler, 215.şiir)
…
…
Kıbrıs adasında hakkım kalalı, (11 Heceliler, 3.şiir)
…
…
Mısır'da Yusuf'la zindanda kaldım. (11 Heceliler, 94.şiir)
…
…
Gezdim Avrupa'yı Çin'de, Maçin'de. (11 Heceliler, 221.şiir)
…

2.12.DAĞLAR, DENİZLER

Âşık Müslüm Dalkılıç, gördüğü ve önemini kavradığı dağları şiirlerinde işlemiştir. Bunlar; Tur Dağı, Erciyes Dağı, Toros Dağları, Binboğa, Aydos Dağı, Ağrı Dağı, Üçbaş Dağı, Murat Dede(Murat) Dağı, Ayvacık Dağı ve Menekşeli Dağı, Pamucak Dağı'dır.

Kendimden geçerek seyrettim seni,
Başın pare pare duman Erciyes. (11 Heceliler, 92.şiir)
…
…
Nuh'un gemisiyim Ağrı Dağı'nda. (11 Heceliler, 193.şiir)
…

…
Aydos Dağı ak yorganı çekmeden, (11 Heceliler, 159.şiir)
…
…
Üçbaş Dağı pire gönül verenler, (11 Heceliler, 141.şiir)
…

Âşık Müslüm Dalkılıç, yurdumuzu çevreleyen Akdeniz ve Ege Deniz'inden söz etmiştir.

…
Ceddim Akdeniz'de kaptan olalı, (11 Heceliler, 3.şiir)
…
…
Ege Denizi'nin turunç balıyım. (11 Heceliler, 104.şiir)
…

2.13.ÇİÇEKLER

Doğayı seven âşık, tabiatta kendisini etkileyen çiçekleri, onların özelliklerini ve kendisinde uyandırdığı his ile fikirleri, şiirlerinde işleyerek doğaya olan sevgisini ölümsüzleştirmiştir.

2.13.1.Gül: Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde gerçek ve mecaz anlamının yanı sıra benzetme unsuru olarak da en çok geçen çiçek adı "gül"dür. Onun şiirlerinde gül, sevgiliye benzetilmiştir. Bu sevgili, dikenli güllerin içindeki nazlı olandır. Âşık Müslüm Dalkılıç, sevgilisine "gülüm benim" diye hitap eder. Maşuğun yanağı güzel kokulu güldür. Sevgili, âşığa ihsanda bulunurken onun sinesine gül eker. Sevgilinin yüzü de gül gibidir. Onun da yüzünde güller açar. Bunların yanında o, gördüğü "Gülizar" adlı bir bayanı gülden, nergisden ve laleden daha üstün tutarak adeta bu çiçeklerin pabucunu dama atmıştır.

Âşık, torunları ile anne-babasını güle, küçük yaşta ölen kardeşi Arif'i de gonca güle teşbih ederek, gülün benzetme alanını genişletmiştir.

…
Has bahçede güller gibi, (8 Heceliler, 4.şiir)
…
…
Çok dolaştın gülden güle. (8 Heceliler, 9.şiir)
…
Dikenler içinde nazlı gül gibi, (8 Heceliler, 15.şiir)
…
…
Ecevit'im gül çiçeğim. (8 Heceliler, 31.şiir)
…
…
Görmedim cihanda o ahu gözü.
Bakışı getirir baharı, yazı.
Neyleyim lâleyi, gülü, nergisi.
Bu Gülizar hiçbir güle benzemez. (11 Heceliler, 227.şiir)
…

2.13.2.Akgül ve Beşgül: Âşık Müslüm Dalkılıç'ın gözlem gücü yüksektir. Bu sebepten çevresine karşı son derece duyarlıdır, böylece o, etrafındaki farklılıkların ayırdına hemen varabilmiştir. "Üçgül"ün değişik renk ve şekildeki türleri olan akgül ve beşgülü de -bu adlandırma âşığa aittir- bu minvalde fark ederek, şiirlerine konu etmiştir. Aynı zamanda akgülü kişileştirerek anlatmıştır.

Çiçekler içinde seni de gördüm,
Yaprakların ince şaşkınsın akgül. (11 Heceliler, 5.şiir)
…

…
Çayırlarda beşgül çiçek açınca, (11 Heceliler, 6.şiir)
…

2.13.3.Gelincik: Yazın kırlarda, özellikle ekin tarlalarında yetişen, kırmızı ve otsu bitki, gün gülü. Âşık Müslüm Dalkılıç, ilkbaharın betimlemesini yaparken, bu mevsimin belirtilerinden birinin de gelincik çiçeği olduğunu ifade etmiştir.

…
Gelincikler deliğinden çıkınca, (11 Heceliler, 6.şiir)
…

2.13.4.Menekşe: Menekşegillerden, bir veya çok yıllık otsu bitki. Âşık Müslüm Dalkılıç, menekşenin mor açan çiçeği vb. gibi özelliklerini tasvir yoluyla anlatmıştır. O, menekşeyi aşkın simgesi olarak görür ve bu çiçeği bütün zorluklara rağmen sevdiğinden vazgeçmeyen âşık kişi ile özdeşleştirir.

…
Kayalarda mor menekşe kokunca, (11 Heceliler, 6.şiir)
…

Goncada, çiçekte, menekşe başka.
Vurmuştur simgesin dünyada aşka.
Yâre boyun eğmiş kokusu başka.
Güldür amma gülden başka menekşem. (11 Heceliler, 146.şiir)
…

2.13.5.Çiğdem: Zambakgillerden, türlü renklerde çiçek açan, çok yıllık, yumrulu bir kır bitkisi, mahmur çiçeği. Âşık, türlü renklerde açan bu çiçeğin sarı renkli olanınından bahsetmiştir, çiğdemin güzel koktuğunu vurgulamıştır. O, çiğdem ile güzeli bir tutmuştur ama bu arada gül, lâle ve sümbülü çiğdemden daha üstün tutmayıp, hepsini aynı değerde görmüştür.

Sarı çiğdem yer altında yatarsın.
Ala karda elvan elvan bitersin.
Ak göğsün üstüne mekân tutarsın.
Çiğdem ile güzel birdir ayrılmaz. (11 Heceliler, 183.şiir)
…

2.13.6.Lâle: Zambakgillerden, yaprakları uzun ve sivri, çiçekleri kadeh biçiminde, türlü renkte bir süs bitkisi. Türk şiirinde özellilkle de divan şiirine değişik nedenler ve benzetmelerle pek çok kez konu olan bu çiçek, kendine Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinde de yer bulmuştur. Fakat buradaki yer buluşu divan şiirindeki benzetme ve mecazlar kadar kesif değildir. Âşık, doğaya hayran olduğu için kendisini arayanların lâleden yol göstericilik isteyebileceklerini belirtmiştir. O, bir güzele âşık olduğu zaman bu güzel çiçekleri unutabilmiştir, bunlara sırt çevirebilmiştir.

…
Lâleye, sümbüle sor beni beni. (11 Heceliler, 6.şiir)
…
…
Bir başka iklimsin mevsim değişti,
Dört mevsimde ilkbaharda sen varsın.
Unuttum lâleyi, gülü, nergisi,
Yaprak yaprak açan gülde sen varsın. (11 Heceliler, 75.şiir)
…

2.13.7.Nergis: Nergisgillerden, çiçekleri ayrı veya bir kök sap üzerinde şemsiye durumunda, açılmadan önce bir yenle örtülü bulunan ve bazı türlerinde beyaz, bazılarında sarı renkte, 20-80 cm yükseklikte, soğanlı bir süs bitkisi. Âşığın gönlü sadece gül için değil nergis için de güzel duygular beslemektedir. Onun sevdiği çiğdemin rengi sarıdır, o, sarı nergisin renginin ehl-i beyt terinden geldiğini belirterek de hüsn-i talil sanatı yapmıştır.

…
Arı gibi gezer gülde, nergisde. (11 Heceliler, 70.şiir)
…
…
Sarı nergis ehl-i beyit terinden. (11 Heceliler, 183.şiir)
…

2.13.8.Sümbül: Zambakgillerden, soğanla üretilen, 15-20 cm yükseklikte, çiçekleri kuvvetli kokulu ve türlü renkli, çok yıllık bir süs bitkisi. Âşık Müslüm Dalkılıç, bahar mevsimini, sümbüllerin açılıp, bülbüllerin meşk ettiğini betimleyerek gözümüzde canladırmıştır.

…
Sümbüller açılır, bülbül meşk eder. (11 Heceliler, 31.şiir)
…

2.13.9.Yasemin: Zeytingillerden, beyaz, kırmızı veya sarı renkli güzel kokulu çiçekleri olan, 1-2 m boyunda, süs bitkisi olarak yetiştirilen tırmanıcı bir ağaççık. Âşık Müslüm Dalkılıç, aşk yüzünden derbeder olmuştur. Bu derde düşmeden önce yasemin kadar canlı ve güzel görünümlü olan kendisi aşkın etkisiyle bu özelliklerini kaybetmiştir.

Yasemin gül idim, sarardım soldum. (11 Heceliler, 91.şiir)
…

2.13.10.Zambak: Zambakgiller familyasından; soğanı pullu, dik gövdeli, güzel ve iri çiçekli bir bitkidir. 50 kadar türü vardır. Beyaz zambak 1 metre kadar boylanabilir. Çiçekleri beyazdır. Kırmızı zambak yüksek dağlarda bulunur. Âşık Müslüm Dalkılıç, sevgilinin yanağını kırmızı zambağa benzetmiştir. Bu benzetmeye şimdiye kadar başka şiirlerde rastlamadık. Bu orijinal bir söyleyiştir.

Öyle bir güzelin meftunuyum ki,
Al yanakta açmış zambak gülleri. (11 Heceliler, 177.şiir)
…

2.13.11.Peryavşan: Öbek biçiminde biten yaprakları tüylü bir çeşit ot. Güzel kokuya sahiptir. Âşık Müslüm Dalkılıç'ın ifade ettiğine göre, bu bitkinin suyu mide hastalıklarına ve mide bulantısına iyi gelirmiş, bu sebepten bu bitki kaynatılarak suyu aç karnına içilirmiş. Bu bitkinin deri hastalıklarına da iyi geldiği düşünüldüğünden kaynatılarak elde edilmiş suyuyla banyo yapılırmış. Âşığın şiirlerinde sadece peryavşanın kokusu dile getirilmiştir.

…
Bizim dağlar peryavşanlar kokunca, (11 Heceliler, 6.şiir)
…

III. BÖLÜM

ŞİİRLER

3.1.MAHLAS KULLANILAN ŞİİRLER

3.1.1.Yedi Heceliler

1

KALBİMİN ORTASINA

Mecnun’un Leylâ’sına,
Kulundan Mevlâ’sına,
Bir noktaya bağladı,
Kalbimin ortasında.

Gülün menekşesine,
Kokuşu sinesine,
Bir nokta ilâhısın,
Her şeyin ortasında.

Şah Müslüm tellerine,
Al beni kollarına,
Vur mızrabın sineme,
Tellerin ortasında.

3.1.2.Sekiz Heceliler

1

AKILSIZIN DÜMENİNDE

Akılsızın dümeninde,
Ateşsizin dumanında,
Aşk olmayan imanında,
Bana secde olma yarap.

Gönülsüzün arzusuna,
Kadercinin yazgısına,
Kara sabanın çizgisine,
Bana lütuf olma yarap.

İnsanlara zulmedenin,
Seven dostu terk edenin,
Damarın, kanın, bedenin,
Canın emi olma yarap.

Adaletsiz hükümdarın,
Sadakatsiz olan yarın,
Hayırsız kazancın kârın,
Varlığını verme yarap.

Dalkılıç'ım zemmedenin,
Beynamazla cem edenin,
Bağnaz hoca kör dedenin,
Erliğini verme yarap.

2

Anamdan mı dertli doğdum,
Bilemedim deli gönlüm.
Hayalimdeki güzeli,
Bulamadım deli gönlüm.

Bitti ömrüm bu yollarda.
Adım söylendi dillerde.
Meyven ham kaldı dallarda,
Olamadın deli gönlüm.

Dalkılıç'ın yapısında,
Dertli yazar tapusunda.
Bir dost bulup kapısında,
Kalamadın deli gönlüm.

3

Âşıkların baş düşüymüş.
Seni çekmek mert işiymiş.
Tükenmez gönül aşıymış.
Ne güzelsin kara sevda.

Tadın ayrı zevkin ayrı.
Ayırın yârı ağyarı.
Âşıkların son diyarı.
Ne güzelsin kara sevda.

Dertli Müslüm çeken bilir.
Arayan Mevlâ'sın bulur.

Gönül her an sarhoş olur.
Ne güzelsin kara sevda.

4

AŞKI ARIYORUM DOSTUM

Sevgi cana az geliyor,
Aşkı arıyorum dostum.
Makam şöhret vız geliyor,
Aşkı arıyorum dostum.

Has bahçede güller gibi,
Bayrak rengi allar gibi,
Sazımdaki teller gibi,
Aşkı arıyorum dostum.

Hakk'a giden yollar gibi,
Tatlı sözlü diller gibi,
Kovan dolu ballar gibi,
Aşkı arıyorum dostum.

İster tufan ister seller,
İster sahra ister çöller,
İster saçlı ister keller,
Aşkı arıyorum dostum.

Orta, uzun, kısa boylu,
İster şehir ister köylü,
Gavur, müslüm asıl soylu,
Aşkı arıyorum dostum.

Öksüz, yetim, dula gerek.
Nârda yanmış küle gerek.
Bin hicranlı kula gerek.
Aşkı arıyorum dostum.

Dalkılıç'ım gündüz gece,
Cümle var olandan yüce,
Bedenim canımdan önce,
Aşkı arıyorum dostum.18.01.1984

5

BARIŞ ("Barışmadıkça" s.: 16)

Bugün dost ile barıştım.
Ulu sulara karıştım.
Dost ile güller devşirdim.
Dost güzeldi, gül güzeldi.

Birlik ile bahçe kurduk.
İkilikten zarar gördük.
Gönüllerde güller derdik.
Dost güzeldi, hâl güzeldi.

Müslüm ikilik bitince,
İnsan birliğe yetince,
Ruhta güller açınca,
Arı güzeldi bal güzeldi…

6

BARIŞA DOĞRU (“Barışmadıkça” s.: 12)

Gelin dostlar barışalım,
Bir olalım hak yolunda.
Kuca kuca sarışalım,
Yarışalım halk yolunda.

Kötülüğün sonu yoktur.
Geçmişte ibreti çoktur.
Gerçekçinin yüzü aktır.
İlimle irfan yolunda.

İnsan olan gönül yapar.
Zalimler şeytana tapar.
İnsan gafil bazen şaşar.
Dönüşelim Hak yolunda.

Ozanlardan selâm size,
Bir dur deyin nefsinize.
Saygınız var ise bize,
Konuşalım dost yolunda.

Şah Müslüm fezaya yarış.
İnsan sevgisine karış.
Büyük insan isen barış.
Barışalım halk yolunda.

7

Bir Âdem’den bir Havva’dan,
Kardeş doğduk hep anadan.
Düşman ettiler sonradan.
Sevip sevip mest olalım,
Tüm insanlar dost olalım.

Ömürsüzdür parazitler.
Ne Mussolini hani Hitler,
Mantıklı olun yiğitler.
Sevip sevip mest olalım,
Tüm insanlar dost olalım.

Hırsı bitmez kinler niye?
Münafıktır bile bile.
İşi gücü fitne hile.
Sevip sevip mest olalım,
Tüm insanlar dost olalım.

Dini alet edenler var.
Ruh girmez bedenler var.
Menfaatle nedenler var.
Ozan Müslüm dost olalım.
Sevip sevip mest olalım,
Tüm insanlar dost olalım.

8

BİR BİLEN SÖYLESİN

Bu dünyanın esrarını,
Gidip gelenler söylesin.
Her can bir ad koymuş ama,
Gerçek bilenler söylesin.

Ustası kim mimarı kim?
Bilinmiyor bu nasıl tim.
Adı yok bir takma isim.
Arif olanlar söylesin.

Dalkılıç'ım ana haktır.
Muammasın çözen yoktur.
Bir noktasın sezen yoktur.
Seyyah olanlar söylesin.

9

Bir bunalım içindesin,
Deli misin deli gönül?
Uslanmadın yaşlanmadın,
Veli misin deli gönül?

Aktın aktın durulmadın.
Bunca koştun yorulmadın.
Bir tek gerçek dost bulmadın.
Ali misin deli gönül?

Çok dövüldün havanlarda.
Yüce gezdin tavanlarda.
Arı oldun kovanlarda.
Balı mısın deli gönül?

Kaç kez girdin halden hale.
Çok dolaştın gülden güle.
Geziyorsun ilden ile.
Yolu musun deli gönül?

Şah Müslüm'e hep nazlandın.
Her gün başka şahbazlandın.
Sazımla aynı sızlandın.
Teli misin deli gönül?
15.11.1980, saat: 14.20

10

BİZİM DAĞLAR ("Barışmadıkça" s.: 34)

Yücesi var duman duman,
Başın eğmez bizim dağlar.
Hoyrat kesmiş fidanları,
Başın eğmez bizim dağlar.

Duman eksilmez başından.
Bina yapılır taşından.
Kurtlar yemiş ak ceylanı.
Naşın eğmez bizim dağlar.

Şah Müslüm dağlar hayranı.
Baharda olur bayramı.

Mor koyunun ak ayranı,
Aşın eğmez bizim dağlar.

11

Bu dünya kimin dünyası?
Yok mu gariplere de pay?
Bakın hele hamballara!
Garibe yetmez mi ah, garibe yetmez mi vah!

Irgat nitmeli malı?
Garipse doğuştan deli.
Zengin hem evliya hem de veli!
Irgada yetmez mi ah, ırgada yetmez mi vah!

Irgat haddini bilmeli!
Patronun kulu olmalı!
Öl derse bile ölmeli!
Irgada yetmez mi ah, ırgada yetmez mi vah!

Garibin gönlünde yası,
Ah vahtır kalan mirası.
Göksünde kalır hevesi.
Garibe yetmez mi ah, garibe yetmez mi vah!

Dalkılıç'ın aklı olsa,
Sürünürdü garip olsa.
Gariplerin varı olsa.
Ağalar mı desin ah, ağalar mı desin vah!

12

BU SAZINAN (“Barışmadıkça” s.: 44 - 45)

Dolandım koca dünyayı,
Elimdeki bu sazınan.
Çölde aradım Leylâ’yı,
Elimdeki bu sazınan.

Gazellere yaprak oldum,
Aç gözlere toprak oldum,
Yâr derdine ortak oldum,
Elimdeki bu sazınan.

Ferhat oldum dağı deldim,
Kerem gibi tahttan oldum,
Güzel sevdim Hakk’ı buldum,
Elimdeki bu sazınan.

Halk derdine destan yazdım,
Aşk ile ağladım gezdim,
Zehir ile balı süzdüm,
Elimdeki bu sazınan.

Şah Müslüm’ü yakma nâre,
Azdı yârem gel ol çare,
Bırakma ne olur bîçare,
Elimdeki bu sazınan.

13

CANIM DÜNYA

Sen evisin her doğanın.
Zırhı sensin var olanın.
Senin ilmini bilenin,
Zülfündeki tel olaydım.

Canımın içisin dünya,
Seni seven kul olaydım.
Hep yolların çayır çimen,
Ağacında dal olaydım.

Yüce dağın düzlerinin,
Mühür benli kızlarının,
Dertli çalan sazlarının,
Perdesinde kol olaydım.

Seni gören serden geçer.
Seni sever seni seçer.
Tamahın zehrini içer,
Panzehire bal olaydım.

Dalkılıç'ım bu ne hâldır?
Zehir sanma dünya baldır.
Gideceğim uzun yoldur,
Tabutuna sal olaydım.

14

DERTLEŞELİM ANA

Gel ki dertleşelim ana,
Yazın varmış kışın varmış.
Babam der benimle evli,
Yetmiş iki eşin varmış.

Her millete anaymışsın,
Dört mevsimle kişin varmış.
Her doğan bir parçan imiş,
Ne tükenmez aşın varmış.

Dörtte üçün suymuş ana.
Yüce dağlar buymuş ana.
Tüm yaratık duymuş ana,
Bir ölümsüz naşın varmış.

Âdem oğlun, Havva kızın.
Kim enişte kim baldızın?
Savaştalar oğlun, kızın,
Ne de kanlı düşün varmış.

Adem gavur mu müslüm mü?
Cümlesi Hakk'a teslim mi?
Bu insanlar hep neslin mi?
Ne belâlı başın varmış.

Sen seni barıştır ana.
Dost edip sarıştır ana.

Yazık olur bunca cana,
Bir de atom işin varmış.

Güney, kuzey, doğu, batım,
Aşkla şahlanıyor atım.
Dalkılıç karardı bahtım,
Yıktın beni tuşun varmış.

15

Dikenler içinde nazlı gül gibi,
Seni gördüm, seni gördüm,
Türlü türlü çiçeklerden,
Seni derdim, seni derdim.

Arılar görmemiş seni.
Bülbüller dermemiş seni.
İpeklerden nazik teni.
Seni sardım seni sardım.

Seni seven ölmez imiş.
Gülü kurur solmaz imiş.
Her kul kadir bilmez imiş.
Sana sordum, sana sordum.

Gönülde, bitmeyen derdim.
Yıllardır arayıp durdum.
Aşkınla dergâha girdim.
Sana erdim, sana erdim.

Dalkılıç deryaya vurdum.
Yüceliği sende gördüm.

Sonsuzluk sırrına erdim.
Sana verdim, sana verdim.
26.07.1984, saat: 14.00

16

Doğarken mi âşık doğdun?
Bilemedim deli gönlüm
Bir güzele bağlanmadın,
Bulamadın deli gönlüm.

Çok çaldım senin sazını.
Ömrümce çektim nazını.
Turap eyledim yüzümü.
Bilemedin deli gönlüm.

Yüce gezdin yordun beni.
Yerden yere vurdun beni.
Yaraladın kırdın beni.
Saramadın deli gönlüm.

Dalkılıç olmaz gönülsüz.
Sev güzeli olma öksüz.
Adımı koydun ölümsüz.
Ölemedim deli gönlüm.

17

DOST İLERİ

Seher vakti güllerinen,
Uyarayım tellerinen.

Halka giden yollarınan, (Hakça halkça yollarınan,)
Halk ileri, dost ileri.

Dünyaya ışık tutanlar,
Viyana'da tur atanlar,
Akdeniz'i göl yapanlar,
Halk ileri, dost ileri.

Uyku yaraşır mı halka?
Medeniyet yayan ırka,
Büyük hizmet için yurda,
Türk ileri, dost ileri.

Aydaki Ağrı Dağı'nda,
Şah Müslüm feza çağında,
Merih'de yıldız bağında,
Türk ileri, halk ileri.

18

DUYSAN ("Barışmadıkça" s.: 15)

Nerde bir gerçek söz duysan,
Bu bir ozan sözüdür.
Nerde yanık bir saz duysan,
O bir ozanın sazıdır.

Nesimi, Pir Sultan ile,
Halk için çekmişler çile.
Cahil öle gerçek kala.
Bu bir ozanın sözüdür.

Şah Müslüm kader dilemez.
Her çağda gerçek görünmez.
Ozanların sözü ölmez,
Savaşırlar cahil ile.

19

ELİF

Nokta nokta, sıra sıra,
Elif Hak'tır nicelerde.
Bin bir manada yazılmış,
Her isimde yücelerde.

Yüce dağda kar olanmış.
Dört kitapta var olanmış.
Âşıklara yar olanmış.
Ezberimdir gecelerde.

Elif Allah mim sorulur.
Elifle mana kurulur.
Dalkılıç'a ad verilir.
Elif tektir hecelerde.

20

ELMA NURU

Elma seni soyamadım.
Koklamaya kıyamadım.

Bir potaya koyamadım.
Zor ettin işimi elma.

Nasıl bittin bilemedim.
İncinirsin bölemedim.
Senin kadar olamadım.
Gör ettin düşümü elma. (Sır ettin düşümü elma.)

Biçare, divane ettin.
Ne güzel dallarda bittin.
Dalkılıç'ı perişan ettin.
Dar ettin başımı elma .

21

GÖR SENİ SENİ

Dünyayı yarattım deme,
Bir düşünce gör seni seni.
Kırk yıllık eşin değişir,
Bir şaşınca gör sen seni.

Okuyanı âlim bilme.
İlimden de geri kalma.
Zengin ol da zalim olma.
Dost kaçınca gör seni seni.

Her can birgün âciz kalır.
Her can birgün toprak olur.
Ozan Dalkılıç da ölür.
Yer aşında gör seni seni

22

Gurbet elde yavru kuşum,
Her düğünün kutlu olsun.
Bir yaş olgunlaştın yine,
Her yaş günün kutlu olsun.

Benli bensiz geçen yıllar,
Yücesinden esen yeller,
Ağırmış zülfünde teller.
Yavrum başın kutlu olsun.

Dün düğündü bugün bayram.
Hayırlar getirsin rüyan.
Ozan Müslüm sana hayran.
Yavrum yüzün udlu olsun.

23

GÜLLER İÇİNDE

Seher vakti gördüm seni,
Ağlarken güller içinde.
Ela gözler buğuluydu,
Çağlarken seller içinde.

Gülleri hicapta gördüm.
Güneşi nikapta gördüm.
Yorgundu bîtapta gördüm,
Eğleyen yollar içinde.

Yıldızı kayarken gördüm.
Benleri sayarken gördüm.
Dalkılıç uyurken gördüm,
Manada hallar içinde.

24

GÜLÜM BENİM

Şükür güldü dost yüzüme,
Gül ekti sinem düzüne.
İlham oydu bu sazıma.
Canım benim, gülüm benim.

Güller açtı gül yüzünde.
Bin sefa var her nazında.
Kurban olduğum sözünde.
Gülüm benim, canım benim.

Üzme yeter nazlı gülüm.
Güzele yakışmaz zulüm.
Arı, çiçek nazlı balım.
Canım benim gülüm benim.

Kemik ayrılır mı tenden?
Ben de ayrılamam senden.
Tatlısın sen tatlı candan.
Gülüm benim, canım benim.

Sinende gülün olayım.
Belinde şalın olayım.

Dalkılıç senin olayım.
Canım benim, gülüm benim.
12.08.1983

25

Her meyveyi dalım sandın.
Her bahçede gülüm sandın.
Kovan dolu balım sandın.
Uslanmadın deli gönlüm.

Zararım kârım sandın.
Yokluğumu varım sandın.
Her güzeli yârim sandın.
Uslanmadın deli gönlüm.

Mecnun olmaktı muradın.
Hep Şirin, Leylâ aradın.
Beyaz saçlarım taradın.
Uslanmadın deli gönlüm.

Senle olmak ne hoşumuş.
Evlât, devlet hep boşumuş.
Sıhhat devlete başımış.
Uslanmadın deli gönlüm.

Ozan Dalkılıç'ı yordun.
Başın taştan taşa vurdun.
Yetmiş beş yaşını sordun.
Yaşlanmadın deli gönlüm.

26

İlim için çalışalım.
İrfan ile konuşalım
Bir noktada buluşalım.
Uyan gayri, çok geç kaldın.

Tam bin yıldır uyuyorsun.
Havanda su dövüyorsun.
Hep kendini övüyorsun.
Etme gardaş çok geç kaldın.

Bıktı millet bu talandan.
Halk usandı bu yalandan.
Özür dile var olandan.
Saman, ekin çok geç kaldın.

İlim gelmez işlerine.
Kan bulaşmış dişlerine.
Dalkılıç'ın aşlarına.
Alamadın, bakakaldın.

27

İNSAN OLMAK

İnsanlık kolay değildir,
Olabilir misin hâldaş.
İnsan ölmez hayvan ölür,
Kalabilir misin kardaş?

İnsanlar insan olsalar,
Halkın hakkını bilseler,
Emeğin hakkın alsalar,
Verebilir misin yoldaş?

Şah Müslüm'üm engin yüce,
Neme gerek dede hoca,
İnsan oğlu hakkın hakça,
Bulabilir misin sırdaş?

28

İNSANLARI SEVİYORUM

Amerikalı Rusyalı,
Çaynis Frenk Avrupalı,
İster Arap, Türkiyalı,
İnsanları seviyorum.

Her millet canımdır benim.
Damarda kanımdır benim.
Sevgi dinimdir benim.
İnsanları seviyorum.

Yetmiş iki millet birdir.
İkiliğin gözü kördür.
Saygı sevgi bana kârdır.
İnsanları seviyorum .

Renk, mezhep ayırmadan,
Hiçbir dini kayırmadan,

Bin bir sebep uydurmadan,
İnsanları seviyorum.

Yaradan katında biriz.
Akıl almaz serde sırız.
Aşkı muhabbete varız.
İnsanları seviyorum.

İster İsa, ister Musa,
Davut, Muhammed Mustafa,
Aşk-ı muhabbette sefa,
İnsanları seviyorum.

Dalkılıç'ın anası bir.
Yaradan bir binası bir.
Mecnunların Leylâ'sı bir.
İnsanları seviyorum.
04.03.1996

29

Karıştırma din mezhebi.
Yanlıştır cahil hesabı.
Boşuna olma asabi.
Bildiklerin senin olsun.

Sen mi yarattın Arab'ı?
Sen mi yarattın şarabı?
Bunca toprağı turabı,
Bildiklerin senin olsun.

Boş laf bilöfünü gördüm.
Tapuları yaktım, kırdım.
Ben ben deyip durdun.
Bildiklerin senin olsun.

Şah Müslüm'ü kıyılama.
Göle yoğurt mayalama.
Yeter halkı oyalama.
Bildiklerin senin olsun.

30

KEMALİZM

Saltanatı devirdikse,
Laik düzen kurduksa,
Özgürce güller derdikse,
Gül Kemalizm dostum.

Kuca kuca sarıştıysak,
Birlik olup barıştıysak,
Akdeniz'de buluştuysak,
Yol Kemalizm dostum.

Zincirleri kırdık ise,
Halkla birlik kurduk ise,
Tam hedefe vardık ise,
Yol Kemalizm dostum.

Türküz diye haykırdıksa,
Düşmanı mertçe vurduksa,

Cumhuriyeti kurduksa,
Yol Kemalizm dostum.

Demir ağlar ördük ise,
Fabrikalar kurduk ise,
Uygarlığı bulduk ise,
Yol Kemalizm dostum.

Ata'yı görmek istersen,
Hedefe varmak istersen,
Şah Müslüm'ü sormak istersen,
Yol Kemalizm dostum.

31

KUTLU OLSUN

Sünnet olmuş yavrularım,
Kutlu olsun, mutlu olsun.
Erenlerin nişanıdır.
Kutlu olsun, mutlu olsun.

Olaydım dertli sazınan.
Damat, torunlar, kızınan,
Sizi göreydim gözünen,
Kutlu olsun, mutlu olsun.

Ecevit'im gül çiçeğim.
Ferhat'ım balım peteğim.
Tatlı kızım dal bebeğim.
Kutlu olsun, mutlu olsun.

Ömür bir mumdur sızıyor.
Ozan dedeniz yazıyor.
Hasretlik beni üzüyor.
Kutlu olsun, mutlu olsun.

Dalkılıç'ım minnet almış.
Sizle dünya cennet olmuş.
Yavrularım sünnet olmuş.
Kutlu olsun, mutlu olsun.

14.06.1985, saat: 14.30

32

NENE AĞLAN DELİ GÖNÜL? ("Barışmadıkça" s.: 31)

At derisi post olur mu?
Kör cahilden dost olur mu?
Namert kişi mert olur mu?
Nene ağlan deli gönül?

Meyledip kardeş sandığın,
Beyhude nâra yandığın,
Şükreyle çabuk uyandın.
Nene ağlan deli gönül?

İnsanlık bilmeyen namert,
İşi bitmiş kaçar elbet.
Gönül eyledin mi ibret?
Nene ağlan deli gönül?

Kötülerin sözü böyle.
Hisse eyle kıssa eyle.

Bugün değil dünde böyle.
Nene ağlan deli gönül?

Ozanın tuzsuz ekmeği,
Boşa mı gönül emeği?
Namerdin bu göreneği,
Nene ağlan deli gönül?

Şah Müslüm'ün tuzsuz aşı,
Mert olamaz namert kişi.
Eğilmez mertlerin başı.
Nene ağlan deli gönül?

33

Nesli Seyyit sübyan olan,
Gonca bir gül iken solan,
Dedeyi sininde bulan,
Seni unutmadım gardaş.

Dedesi koynunda yatan,
Güneşi doğmadan solan,
Nice yandı anan atan,
Seni unutmadım gardaş.

Hece taşlarına yazdım adını.
Tadamadın gençliğiyin tadını.
Küçük kardeş Arif aldı adını.
Ozan Dalkılıç'ı ağlattın gardaş.

Not: Bu şiiri ozan 1926 yılında doğup, 1939 yılında ölen kardeşi Arif için yazmıştır.

34

O BEN MİYİM?

Yıllar oldu ayrılalı,
Dön, gör, güzel o ben miyim?
Hasretin neyledi beni,
Gel, gör, güzel o ben miyim?

Var mı sende bir resmim?
Gör ne hale gelmiş cismim.
Aklında kalmış mı ismim?
Gel, gör, güzel o ben miyim?

Dalkılıç'ım dalsız kaldım.
Bin bağım var gülsüz kaldım.
Cihan duysun sensiz kaldım.
Gel, gör, güzel o ben miyim?

35

OĞLAN VE KIZ

Aldı Oğlan:

Oğlan yalvarıyor kıza,
Anam babam gelsin size.
İndir güzel beni düze.
Nolur bana hayır deme,
Canı candan ayır deme.

Aldı Kız:

Kız sordu deli oğlana,
Kaç günlükkü bu hevesin?
Kanar mıyım bu yalana?
Vay gidi seni uyduruk,
Atar bana boyunduruk.

Aldı Oğlan:

Aşkınla yanar içim.
Er olmak mı benim suçum?
Sevdalandım biçim biçim.
Ne olur bana hayır deme,
Canı candan ayır deme.

Aldı Kız:

Şimdi yüzün kuzu gibi.
Anamur'un muzu gibi.
Yarın kaçan tazı gibi.
Vay gidi seni uyduruk,
Atan bana boyunduruk.

Aldı Oğlan:

Ozan Dalkılıç'ım sazım,
Sevgiye evet de kızım.
Âşık usandırır nazın.
Yeter gayrı hayır deme,
Canı candan ayır deme.

36

ONA BENZİYORSUN

Hırçınlığın tüm hâlinle,
Bana benziyorsun bana.
İki elin kızıl kanlı,
Cana benziyorsun cana.

Senden aldım son yarayı,
Kana benziyorsun kana.
Varlığın bende sır olsun,
Ona benziyorsun ona.

Dalkılıç'ın çilesisin.
Güzelliğin hilesisin.
Gönlümün son belâsısın.
Şana benziyorsun şana.

37

OZANLAR CEMİ ("Barışmadıkça" s.: 37)

Ozanların derneğine,
Katılalım birliğine.
Bugün çağın bilincinde,
Uyananlar bizim ile.

Ozanlar ikilik bilmez.
Satılanlar bize gelmez.
Ozanın bayramı olmaz.
Ezilenler bizim ile.

Pir Sultanlar, Nesimi’miz,
Hacı Bektaş, Yunus’umuz,
İnanıp halkla ölümsüz,
Halkım halkça bizim ile.

Her çalınan eser bizim.
Ozanımız coşar bizim.
Düşmanımız şaşar bizim.
Koç Köroğlu bizim ile.

Şah Müslüm’üm uyanmışız.
Her çileye dayanmışız.
Her devirde horlanmışız.
Soyulanlar bizim ile.

Uyarayım sazım ile.
Duyurayım sözüm ile.

38

PERİŞANIM

Şu dünyada tek yoldaşım,
Cahil aklım, dertli başım.
Dinmez gayri akan yaşım.
Perişanım, perişanım, perişanım.

Aklım bana neler ettin.
Hayaller peşine gittin.
Eyvah, beni perişan ettin!
Perişanım, perişanım, perişanım.

Aklım beni ucuz sattın.
Kadir bilen dosttan ettin.
Her şeyi ben kendim ettim.
Perişanım, perişanım, perişanım.

Müslüm der gayretler boşa.
Vur başını gayri taşa.
İstediğin yerde yaşa.
Perişanım, perişanım, perişanım.

39

Sevmek zor değil sana.
Enginlik ar değil bana.
Nefsin için kıyma cana.
Engin ol dostum, engin ol.

Sevgiyle yanaş insana.
Hâkimiyet bu cihana.
Kötülük etseler sana,
Engin ol dostum, engin ol.

İskeletin fâni bir ten.
Seni düşündün mü hiç sen?
Toprak olacak bu beden.
Engin ol dostum, engin ol.

Dalkılıç enginden engin.
Engin gönül her dem zengin.
Doğduğunda bir cenindin.
Engin ol gönlüm, engin ol.

40

Su doluymuş koca dünya,
Gider seller döne döne.
İnsan bir gemiye misali,
Gider kullar döne döne.

Deniz güneş anasıymış.
Kaptan Âdem atasıymış.
Akıl yolun rotasıymış.
Gider yollar döne döne.

Dörtte birlik karası var.
Milyonlarca yöresi var.
Aşkta mızrap yarası var.
Gider teller döne döne.

Bir coşarsa serden geçer.
Baharda ılkımlar saçar.
Gönlünde çiçekler açar.
Gider güller döne döne

Oğul, kızı büyür torunlar.
Hazanla başlar sorunlar.
Ozan Dalkılıç yarınlar,
Ömür biter döne döne.

41

TORPİL (“Barışmadıkça” s.: 17)

Gerçek insan olman için,
Seni benden ayırmasan.
Seni seçenler gülerdi,
Kartla insan kayırmasan.

Gerçek vekil olman için,
Gönüllerde kalman için,
Esas halkın dostu isen,
Vurguncuyu kayırmasan.

Halk bir nokta, insanlık bir
Vekilimsen tabanı gör.
Haksız olmazdı bahtiyar,
Uyananı uyutmasan.

Ne sandınız bu milleti,
Bitsin aldatma illeti.
Geri çağın cehaleti,
Yobaz sesi duyurmasan.

Halkı nice uyuttunuz.
Yeğen birader tuttunuz.
Ozanları unuttunuz,
Şah Müslüm de haykırmasa.

42

YENİ BİR DÜNYA

Yeni bir dünya kuralım,
Temeli sensin sevgili.
Hep insanlık mutlu olsun,
Kemali sensin sevgili.

Beni tekrar yaratırsan,
Kalbimi de al sevgili.
Her yanlışta vur sineme,
Cemali sensin sevgili.

Issız bir çöl yaratırsan,
Ak saçlarım taratırsan,
Diyar diyar aratırsan,
Yolumda sen ol sevgili.

Dertli Müslüm çok konuştuk.
Dost ile neler danıştık.
Kan olup tene karıştık.
Bu ikrarda dur sevgili.

18.04.197, Ankara

3.1.3.On Bir Heceliler

1

Ad koyandan adımızı sormuşlar,
Hacılı, hocalı tümü ermişler.
Orta direk ismin uygun görmüşler.
Dostlar bayramınız mübarek ola.

Ağaçtan isimler takmışlar bize.
Dünya var olalı gelmedik dize.
Ozanım sözlerim hediye size.
Dostlar bayramınız mübarek ola.

İnsan ismi ilâyıktır Âdem'e.
Sakarya'da şehit yatan dedeme.
Ozan Dalkılıç'ım bana ne deme.
Dostlar bayramınız mübarek ola.

2

ÂDEM'LE HAVVA'DAN

Âdem'le Havva'dan beraber gelen,
Şu güzel dünyada hep insan olan,
Din, mezhep diyerek insanı bölen,
Kardeşi kardeşe düşürür cahil.

Yobazdan çekiyor insanlık neler.
Cehalet hançeri sinemiz deler.
Menfaat kardeşi kardeşten böler.
Menfaat hırsıyla öldürür cahil.

İnsan cehaletten çeker çok cefa.
Menfaat cehalet bir de huraffa,
Eğilsek Şah Müslüm bilinçten yana.
Yobazca feryada başvurur cahil.

3

ADIMIZ

Cihan tarihine adım geçerken,
Anlım aktır başım eğilmemiştir.
Asil kanım damarımda mevcuttur.
Ecdadım cihanda yenilmemiştir.

Ceddim Akdeniz'de kaptan olalı,
Denizlerden kolay geçilmemiştir.
İçte dışta barış bizim ilkemiz,
Böyle sulhçu millet görülmemiştir.

Şah Müslüm der halkça çalalı,
Kıbrıs adasında hakkım kalalı,
İki Mehmet saldım eli kınalı,
Türk'ten cömert baba görülmemiştir.

24.07.1974

4

AHU GÖZLÜ SEVDİĞİM

Elazığ'dan Tunceli'nin arası,
Kanıyor mu dost gönlünün yarası?

Gelmedi mi muhabbetin sırası?
Kaçıp durma ahu gözlü sevdiğim.

Telden telden gitti sır gibi.
Özüme bir ateş sundu kor gibi.
Gözlerinden ikrar verip yâr gibi,
Uçup durma gözlerini sevdiğim.

Çok çile mi çektin hoyrat ellerde?
Ararım kokunu konca güllerde.
Kayboldun sevdiğim gözüm yollarda,
Süremedim izlerini sevdiğim.

Ozan Dalkılıç'ım yaralısın sen.
Doğuştan bir bahtı karalısın sen.
Aşkın kitabında sıralısın sen.
Gel turab ol tozlarını sevdiğim.

5

AKGÜL

Çiçekler içinde seni de gördüm,
Yaprakların ince şaşkınsın akgül.
Ak göksünden iki yavru eminmiş,
Çiğlerin elinde pişkinsin akgül.

Bir başka güzelsin bilmem huyunu.
Cennet bahçesinden almış suyunu.
Kimler yapmış düğününü toyunu?
Yavru ceylan gibi coşkunsun akgül.

Ozan Dalkılıç’ım bir niyaz eyle.
Gerçek murada erdin mi söyle?
Aldırma akgülüm her çağda böyle.
Bir zalim elinde düşkünsün akgül.

6

Ala karda sarı çiğdem bitince ,
Baharda ılkımlardan sor beni beni.
Çayırlarda beşgül çiçek açınca,
Morlara yeşile sor beni beni.

Yatık çama kuşlar yuva yapınca,
Gelincikler deliğinden çıkınca,
Kayalarda mor menekşe kokunca,
Lâleye, sümbüle sor beni beni.

Bizim dağlar peryavşanlar kokunca,
Türkmen kızı yaylalara çıkınca,
Kelaynaklar yuvasını yapınca,
Bu ulu kuşlara sor beni beni.

Ozan Dalkılıç’ım doğa hayranı.
Bir hoş olur Hıdır İlyas bayramı.
Türkmen’in elinden yayık ayranı,
İçtiğin taslara sor beni beni.

7

Aldı Ozan Dalkılıç:

Halkın yakasını yırtmaz mıyıdın?
Arının kovanın yutmaz mıyıdın?
Yazarın kalemin tutmaz mıyıdın?
Başkan olmak kolay değil Dalkılıç.

Aldı Başkan Dalkılıç:

Halkın yakasına güller takardım.
Arı kovanını eşit yutardım.
Yazarlara nurdan ışık tutardım.
Şaşkın olmak değil Ozan Dalkılıç.

Aldı Ozan Dalkılıç:

Sen de unuturdun başkan bizleri.
Basardın bağrına hilebazları.
Hep böyledir tarihteki izleri.
Başkan olmak kolay değil Dalkılıç.

8

ÂLEMİNDE SAZ OLUR

Yüce hikmetine akıl ermiyor,
Türkiye kış Ekvator'da yaz olur.
Kimi çilededir İran savaşır.
Akıllının âleminde saz olur.

Cahiller dövüşür, arifler yaşar.
Öfke süte benzer üfürsen taşar.
Akıllının atı dağları aşar.
Cahillerin söylediği vız olur.

Ozan Dalkılıç'ım kimler dövüşür?
Fırsat varıken insan sevişir.
Âlim kişi kaleminen savaşır.
Her tezi bin kanun olur söz olur.

9

ALİ ile NOKTADA BİRDİR

Şu evreni parsel parsel dolaştım.
Akdeniz'den Ekvator'a ulaştım.
Nice bala, nice güle bulaştım..
Günahım, sevabım bende saklıdır.

Nice evliyalar katına vardım.
Nice Selmanlardan Ali'yi sordum.
İmam Zeynel ilen zindana girdim.
Söylenmez hikmetler tende saklıdır.

Ali'yle Muhammet nokta da birdir.
Bunca ayet, hadis hep sende sırdır.
Mustafa Kemal, Ali mazluma yârdır.
Çağın gerçekleri bunda saklıdır.

Ozan Dalkılıç'ım Süleyman pirden,
Gahi gök yüzünde gahi de yerden,

Ecdadım Cibâli mayası nurdan,
İstanbul'un sırrı onda saklıdır.

10

Allah insan için kurdu evreni.
İnsan ikrarında kaldıkça güzel.
Gönül kâbesinde, demde, devranda,
Pişirip çiğlerin oldukça güzel.

İşte bu âlemde bizde var olduk.
İnsanı sevdikçe Hakk'a yâr olduk.
On yedi kez bayrak açtık er olduk.
Dünya ırkım ile doldukça güzel.

Milletçe bir olup düşmanı kovduk.
Mazlum ulusların önderi olduk.
Nice kurtuluşlar sembolü olduk.
İnsanlık bağımsız güldükçe güzel.

Kat kat güce karşı iman yarattık.
Tarihlere Çanakkale yâr ettik.
Düşmana girecek delik arattık.
İnsan vatan için öldükçe güzel.

Atam burda başlamıştı savaşa.
İşgalciler yanıyordu ateşe.
Dünya şaşkın idi bu ne temaşa.
Tarihler gerçeği bildikçe güzel.

Genç bir komutandı Türklerin başı.
Artık doğuyordu yurdun güneşi.

Samsun, Amasya’dan yükselen sesi,
Yurdun her yanından geldikçe güzel.

Nihayet denize döktük denize.
Kan gelmişti suskun hasta benize.
Yüce Türk milleti gelir mi dize?
İnsanlık hakkını aldıkça güzel.

Bize tek yakışan cumhuriyetti.
Bağımsız egemen tam hürriyetti.
Osmanlıda devlet bay zürriyetti.
İstiklâl marşları çaldıkça güzel.

Hürriyetin nurlarıyla dolarak,
İnsanca insanı yüce bilerek,
Hedefe varılmaz yurdu bölerek.
Nimetleri eşit böldükçe güzel.

Halkı yönetenler adil olmalı.
Bu yüce ulusun yüzü gülmeli.
Tren geçip, tünelleri delmeli.
Öz varlığım yurtta kaldıkça güzel.

Kurtuluşa giden derin iz olduk.
Mazlum uluslara gören göz olduk.
Lozan’da barışı yazan biz olduk.
İşgalin izini sildikçe güzel.

Ekonomik savaş yurtta başladı.
Demir ağlar ördük yolları işledi.
Ata’mızın devrimleri başladı.
Müslüm sazı ile çaldıkça güzel.

11

ALMANYA’DAN SELÂM (“Barışmadıkça” s.: 27)

Bizden selâm olsun anavatana,
Vatan hasretiyle ölenlerdeniz.
Devlet yurda fabrikalar kurarsa,
Çalışma azminde olanlardanız.

El yurdunda bir gün bile durmayız.
Güzel yurdum halkça düzen kurarsa,
Çalışırız saat dakka sormayız.
Halkın dertlerini bilenlerdeniz.

Şah Müslüm tellere döksün halimiz.
Bölücülük bilmez ulu soyumuz.
Çok çalışmak hedefimiz yolumuz.
Kalpten Atatürkçü olanlardanız.

12

ANADOLU

Akdeniz’im, Anadolu’m, Türkiye’m,
Her yüce duyguda izin var senin.
Allah’ın lütfusun Türk milletine.
Bestekâr sevdalı sazın var senin.

Mecnun olur ateşine yananlar.
Hayyam olur şarabına kananlar.
Âşıkın maşuku ehli imanlar.
Sevgide barışta tezin var senin.

Şu dönen dünyanın mihverisin sen.
Yaşayan her canın cevherisin sen.
Ozan Dalkılıç'ın gevherisin sen.
Evreni ışıtan sezin var senin.

13

ANALAR ÖLMEZ

Anamızı tanıyalım esastan.
Bedenim, kemiğim, tenimsin kadın.
Telini inciten cennet görmesin.
Aşk – ı muhabbetle dinimsin kadın.

Hazreti Meryemsin İsa sendedir.
Kudüs, Tur – u Sina Musa sendedir.
Asiye anasın asa sendedir.
Ruhum içinde canımsın kadın.

Biliyorum verilmedi hakların.
Hep azı verildi sana çokların.
Senin çilen umrunda mı tokların?
Sevginin şöhreti şanımsın kadın.

Çiçeklerden güzel kokuşun başka.
Sevgiyle yavruna bakışın başka.
Kadınsız dünyada yer olmaz aşka.
Sevgide, saygıda yönümsün kadın.

Yöneten sen olsan savaş olmazdı.
Fidanlar kırılmaz, güller solmazdı.

Küsler barışırdı, dargın kalmazdı.
Bilinmez sırların kiminsin kadın?

Ozan Dalkılıç'ım analar ölmez.
Her yaşta güzelsin, cahiller bilmez.
Anadır, sunadır başkası olmaz.
Yavruma annesin benimsin kadın.

Not: Bu şiir Avustralya Sdney'de Kadınlar Günü'nde söylenmiştir.

14

ANAM ("Barışmadıkça" s.: 43)

Toprakta göklerde gezdim.
Rüzgâr ile estim nen idim anam?
İsimsiz cisimsiz bir varlık idim.
Bir zerrece ışık gün idim anam.

Bir zerre-i atom dolaştım durdum.
Doğada çekirdek sır idim anam.
Türlü gıdalardan babama vardım.
Damarında dolaşan kanidim anam.

Hak ile sevgide birlik oldunuz.
Çatısız, bedensiz can idim anam.
Gülden güle aşı ile bir oldum.
Sana konuk gelen ben idim anam.

Aylarca canından kanından verdin.
Vücut yapılarım sinende kurdun,

Aldığın gıdaya ortak olurdum.
Ufuktan doğacak tan idim anam.

Dünyaya gelirken feryat ederek,
Besledin büyüttün sütün vererek,
Basardın bağrına yavrum diyerek,
Üstüme titreyen ten idin anam.

İşte Şah Müslüm'ü böyle yarattın.
Nokta açık ama gizli sır ettin.
Bir ben değil insanlığı var ettin.
Güneş, doğa, toprak sen idin anam.

15

ANKARA ("Barışmadıkça" s.: 19 - 20)

Bir bir arz edeyim seni Ankara,
Bin bir elden gelir güllerin senin.
Her ozan eremez gerçek sırrına.
Vatanın beynidir hâllerin senin.

Güler yüzün Atatürk'ü yâr ettin.
Kara günde bir meclisi var ettin.
Karar aldın bir cihana dur ettin.
Serhat boyu oldu yolların senin.

Anadolu sana dikmiş gözünü.
Tüm cihana duyurmuşsun sözünü.
Anıtkabir'deki şahin bazını,
Atatürk'ü söyler dillerin senin.

Perişan olmaz sana gönül bağlayan.
Tüm halkın derdine coşup çağlayan,
Edirne'den Ardahan'ı bağlayan,
Devrimlere açık kolların senin.

Halkın için TRT'yi kurmuşsun.
Cehaleti sinesinden vurmuşsun.
Kalbinde Ata'ya bir yer vermişsin.
Kemalist kokuyor güllerin senin.

Çubuk'ta doğmuşum Ankara vatan.
Birlik binasının temelini atan,
Bölünmez buyurmuş vatanı Ata'm.
Halkça birlik çalar tellerin senin.

Bitip tükenmeyen bin bir hâlin var.
Simgelenmiş tiftiğin var, balın var.
Uygarlığa uzanıyor yolun var.
Şah Müslüm ozanın kulların senin.

17.06.1971

16

ANKARA HASTANESİ

Ankara Hastanesi yüce teşkilât.
Var olsun ulusum ey büyük millet.
Vermesin halkıma Mevlâ'm ulu dert.
Derdi olan koşsun sana hastane.

Gelmiş Cebeci'ye otağın atmış.
Nice dertlilerin derdine yetmiş.

Az zamanda çok menziller kat etmiş.
Fakültenin hocasısın hastane.

Bu güzel plânı çizen nur olsun.
En büyükten en küçüğün var olsun.
Hizmetin halkıma armağan olsun.
Şanlı yurdun temelisin hastane.

Hasta koğuşları güller yuvası.
Bir moral kaynağı güzel havası.
Doktorları giymiş erlik libası.
Doktorların var olsunlar hastane.

Temelinde çok mühendis yorulmuş.
Suyu Elmadağ'ı serap verilmiş.
Göbeklere santraller kurulmuş.
Fenni canlı bir varlıksın hastane.

Bakın ne yükselir buranın ünü.
Hep birden tutmuşlar mukaddes yolu.
Pazarla çarşamba ziyaret günü.
Tarihî hatıran bende hastane.

Mevki Hastanesi ne güzel yerde.
Belediye Hastanesi koşar her derde.
Ah canım Numune gözünde perde!
Gör ki sana ibret ola hastane.

Hemşire hanımlar bir melek gibi.
Küçük talebeler kelebek gibi.
Ecel kaçar senden yılacak gibi.
Ozanı toprağa vermez hastane.

Şanlı orduların can yoldaşısın.
Hazreti Lokman'ın öz kardeşisin.
Çileli âşıkın can güneşisin.
Bu iltifat sana azdır hastane.

Yüce başkent dört yanına yayılmış.
Asya Avrupa'da şanın duyulmuş.
Hep tıplılar önünüzde eğilmiş.
Her güzelin metin etmem hastane.

Yine aklıma düştü ceylan yavrusu.
Baktım saatime gece yarısı.
Ben kurtuldum hastalara darısı.
Ozanda hatıran büyük hastane.

Bakarım yollara sevgilim gelmez.
Yavrularım küçük derdimi bilmez.
Kurur gül yaprağı rengini vermez.
Benim sağlık iksirimsin hastane.

Hastayı halkını bağrına basan,
Doktorlara selam Başhekim Arsan.
Şah Müslüm ozanım aslım Horasan.
Ermişler yardımcın olsun hastane.

1957 yılı Ekim ayında geçirdiğim bir ameliyat esnasında bana kucaklarını açan ve canıma can katan Ankara Hastanesinde kendime geldiğim zaman pırıl pırıl ışıkları hayatımın tatlı anılarını yine yaşadığımı gördüğüm anda, o zamanlar yeni kurulmuş olan Ankara Hastanesine bu deyişimi yazmak ihtiyacı duymuştum.

17

Ankara kalasından Alacahöyük,
Yeşil ormanın var, hep bir ceylan geyik.
Peribacaları var oyuk oyuk.
Asar-ı antika taşın Türkiye'm.

Mavi denizlerin başkadır başka.
İzmir Antalya'da Kaş'tadır Kaş'ta.
İpek kumlarıyın güneşi başka.
İnsanlığa güleç gözün, kaşın Türkiye'm.

Eşsiz kebapların baklavan baldır.
Üzümün, şarabın, şeftalin boldur.
Turizme uzanan şefkatli eldir.
İnsanlara kucak açar Türkiye'm.

Şah Müslüm'ün kalbindedir haritan.
Barışla hududun çizdirdi Atam.
Tanrı vergisidir bu cennet vatan.
Hem yazarsın hem ozansın Türkiye'm.

18

Anladım bu aşka esir olmuşum.
Her türlü varlığı sende bulmuşum.
El ne derse desin kulun olmuşum.
Düşürme ellere öldür sevgili.

Bu aşkta açılan gülü soldurma.
Hicranlı gözlerle sinem deldirme.

Koru muhabbeti, meyli kaldırma.
Gerçeğe gerçeği bildir sevgili.

Dertli Müslüm söz yakışır kurana.
Ben Mecnun'um sen Leylâ'sın cihana.
Dünya ahret gül istemem sineme.
Ruhumda açan güldün sevgili.

19

ARADIM

Bahar gelip mor menekşe açarken,
Çiçekte yaprakta ararım seni.
Yaratıkta bir benzerin bulunmaz.
Arıda, petekte aradım seni.

Sanki sır olmuşsun ballar içinde.
Bin bir renkteşin güller içinde.
Perdelere bağlı teller içinde.
Aşkın mızrabında aradım seni.

Mızrabımda saklı sırrın söylemez.
Yol ehli yolcuyu yoldan eylemez.
Deli gönül senden başka dilemez.
Gönlüm pazarında aradım seni.

Dünya var olunca Âdem'e sordum.
O da aşık imiş dedeme sordum.
Bir gizli mağrada Meryem'e sordum
Bütün tarihlerde aradım seni.

Ozan Dalkılıç'ım guralım duralım dara.
Her ne arıyorsan kendinde ara.
Baktım ki güzeller hep sıra sıra.
Kalbimin içinde aradım seni.

20

ARAYIŞ

Çok dolaştım sahralarda çöllerde.
Tükettim ömrümü o sarp yollarda.
Sır etmiş varlığın mihman kullarda.
Hangi sinededir mekanın senin?

Bin bir âlem birsin cihanda,
Kavruldum aşkına hep döne döne.
Başka gül kokmaz ki bana cihanda.
Hak yolunda çağlar akanın senin.

Gafiller boşuna arıyor seni.
Topraktan yarattın mekânı teni.
Özüyle gözüyle görseler beni.
Ozan Şah Müslüm'dür kökenin senin.

21

ARIYORUM İZİNİ

Bir gerçeğin arıyorum izini.
Bu noktayı, izi bulan var mı ola?
Bilenler susuyor sanki sır gibi.
Bir bilene sorsak sözü var mı ola?

Bir bilende susar dili lâl gibi.
Kalırsın ortada kuru dal gibi.
Suçlu olursun kem söyleyen dil gibi.
Haksızlıktan büyük sızı var mı ola?

Haksızın evine figan koyula.
Kim sesin duyurmuş senin duyula.
Yüce dağlar oyuk oyuk oyula.
Sorun Dalkılıç'ta tezi var mı ola?

22

AŞK ATEŞİ

Yanan aşk ateşi nâra benzemez.
Bu başka feryattır zara benzemez.
Gülü diken diken hâra benzemez.
Her gün başka açar gülü güzelin.

Aşkın cefasını sefa bilirse,
Ölümsüzdür aşk yolunda ölürse.
Arıya ne minnet balı bulursa.
Her gün başka tattır hali güzelin.

İncitmez güzeli sevebilirse.
Güzel cevherdir bilebilirse.
Güzelin yolunda ölebilirse,
Dalkılıç libastır şalı güzelin.

23

AŞKTA İBADET

Güzel sevmek, tüm varlığa baş imiş.
Sevgide ibadet, aşkta ibadet,
Gönül sarayında bitmez aş imiş.
Sevgide ibadet, meşkte ibadet.

Seven sevdalanır, gönlü tok olur.
Sevgisiz bîçare var da yok olur.
Güzel seven iki cihan pak olur.
Seversen ayağı başta ibadet.

Her ne ararsan, sevgide ara.
Aşkın ateşiyle korkma yan nâre
Aslında dert değil dertlere çare
Hayalde ibadet, düşte ibadet.

Onsuz çiçeklerin kokusu olmaz.
Cennet sarayının tapusu olmaz.
Arının peteği, yapısı olmaz.
Arının sırında işte ibadet.

Ozan Dalkılıç'ım yorulmadın sen.
Çağladın bulandın, durulmadın sen.
Aşksız Allah olsa sarılmadın sen.
Gözlerde, kirpikte, kaşta ibadet.

9 Mart 1987

24

ATATÜRK (1)

Esareti cehaleti yıkansın.
Kurtuluşun meş'alesin yakansın.
Mazlum uluslara ışık tutansın.
Hainlere ne söyleyim Atatürk?

Hürriyetin temelinde kökensin.
Saltanatı temelinden sökensin.
İşgalciyi Akdeniz'e dökensin.
Hainlere ne söyleyim Atatürk?

Bölücülük zincirini kıransın.
Irkçılığı yobazlığı vuransın.
Ulusa laik düzen kuransın.
Hainlere ne söyleyim Atatürk?

Önder halkın sinesinden gelensin.
Ezilenin dertlerini bilensin.
Tahakkümcü düşünceyi silensin.
Hainlere ne söyleyim Atatürk?

Cumhuriyet'in yaşı ellibeş oldu.
Katilin ettiği haddini buldu.
Anaların gönlü feryatla doldu.
Hainlere ne söyleyim Atatürk?

Şah Müslüm der ateş ile oynayan,
Gözü dönmüş kulakları duymayan.

Vampir oldu kanımıza doymayan.
Hainlere ne söyleyim Atatürk?
04.11.1978

25

ATATÜRK (2)

Sinemizden doğdun güneş misali,
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.
Seninle açıldı gülü yurdumun.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

On yaşında kemaline erensin.
İlime, irfana gönül verensin.
Gerçekleri ta ezelde görensin.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Ne Samsun'da ilki ne de Sivas'tan.
Millet sendin sen ulustun esastan.
Beynindeki ışık parlak elmastan.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Düşman parsel parsel bölerken yurdu,
Kararmış bahtımız işimiz zordu.
Bağımsızlık için bir tek yol vardı,
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Halk bir vücut damarında kan sensin.
Mehmetçikle et kemikte ten sensin
Her kurtuluş günü hazır can sensin.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Conkbayır’da yollarını bağladın.
Sakarya’da kurtuluşu sağladın.
Aktın Akdeniz’e başka çağladın.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Ulusla yek vücut olansın serde.
Yok ettin düşmanı çıktığı yerde.
30 Ağustos’ta büyük zaferde.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Esaretin zincirini kıransın.
Irkçılığı yobazlığı vuransın.
Yurdunda cihanda barış kuransın.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Kurtuluşun meşa’lesin yakansın.
Mazlum uluslara ışık tutansın.
İşgalciyi Akdeniz’e dökensin.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Evrensel haklara değer verensin.
Ezilenin dertlerini bilensin.
Ulusuna lâik düzen kuransın.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Kıyafet devrimin açtı gül oldu.
Harf devrimin ilme giden yol oldu.
Arı dil devrimin ana dil oldu.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Şimşek şimşek çaktı mavi gözlerin.
“İstikbal Göklerde.” ölmez sözlerin.
Tüm varına vâris ettin bizlerin
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk

Edirne’den Ardahan’a anında,
Diyarbakır, Trabzon’da Van’ında,
Bu vatanın her yaşayan canında,
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Seni anlatmaya yetmez kalemim.
Eller değil, sensin benim âlemim.
Kalbim seni söyler, sensin kelâmım.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Güller açmış anıtının taşında.
Cumhuriyet elli sekiz yaşında.
Şanlı ordun emanetin başında
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk

Seni seven bu destanı dinlesin.
Yüzüncü yılında evren inlesin.
Hayalci yobazlar bilsin bilmesin.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

Dalkılıç’ın sinesinde nâr oldun.
Bütün insanlığa sadık yâr oldun.
Her kitapta yaprak yaprak var oldun.
İlkelerin tek kurtuluş Atatürk.

26

ATATÜRK (3)

Ulusların tarihinde az olur.
Her ülkede doğmaz ışık yıldızı.
Bin yılda bir deha doğarmış derler.
Atatürk nuruyla işitti bizi.

Geçti başımıza ışık saçarak.
İlmin bilmin kapıların açarak.
Şimşek gibi asırları geçerek,
Çağların önüne taşıttı bizi.

Ozan Dalkılıç'ım tezim Atatürk.
Her iki cihanda özüm Atatürk.
Liderler lideri pirim Atatürk.
Mazlum uluslara baş etti bizi.

27

ATATÜRK (4)

Dünya cehalete kucak açarken,
İlimin sırrını gördü Atatürk.
Dehalardan deha yüce kudret,
Nurun karanlığı yardı Atatürk.

Düşman parçalamış bölmüştü yurdu.
Tükenmez azimde hikmetler vardı.
Ulus savaşta iken düzeni kurdu.
Halkının yarasını sardı Atatürk.

Mazlum uluslara örnek olarak,
İmkansızı yaptı dağı delerek.
Erzurum’dan Amasya’dan gelerek,
Düşmanı özünden vurdu Atatürk.

Her şey Türkçe oldu sözümüz gibi.
Cumhuriyet kurdu özümüz gibi.
Gençliktir bekçisi sözümüz gibi.
Uygarlık mesajı verdi Atatürk.

Harf devrimi bağnazlığı çürüttü.
Arı dil devrimi dili arıttı.
Gericinin tezlerini çürüttü.
Her şeye bilimle girdi Atatürk.

Çok lider dünyadan silindi şimdi.
Çoğunun unvanı alındı şimdi.
Senin liderliğin bilindi şimdi.
Dalkılıç sırrına erdik Atatürk.

28

Atatürk’ü şahsınızda yaşadık.
Kükrüyordun yobazlığa bilimle.
Yine harem kurmak ister cehalet.
Yeri yoktur hukuktaki dilinde .

Okuyup da tutmaz ise zalimler.
Bağnaz düşüncede nice zulümler.
Sizin gibi halkı seven âlimler,
Güneş olur insanlığın gülünde.

Sen bir Atatürk'sün ozan özünde.
Çağdaş düşünenler senin izinde.
Çok yücesin Dalkılıç'ın gözünde.
Demokrat arısın kovan balında.

29

Aydosluyum deli deli eserim.
Yağmur benim, dolu benim, kar benim.
Ben insanım, ben Âdemim, beşerim.
Çiçek benim, bülbül benim, zâr benim.

Arı mıyım çiçek çiçek gezerim?
Kovan benim, petek benim, bal benim.
Doğayla toprakla var olan canım.
Ağaç benim, yaprak benim, dal benim.

Doksan biri acı tatlı bitirdim.
Yaşam yaşam her gününde ben varım.
Dalkılıç'ım altmış birİ bitirdim.
Aylar benim, yıllar benim, zor benim.

30

BABA

Bir babanın evlâdıdır her baba.
Büyüsün yavrular baba ol da gör.
Her hasatta harman olur boşuna.
Ömür savrulurken yaba ol da gör.

Dinlemezsin öz babanın sözünü,
Kor edersin ciğerini özünü.
Hep seni düşünür yummaz gözünü.
Oğlunla kızınla oba ol da gör.

Birgün olur bu manayı bilirsin.
Bilsen neye yarar çok geç kalırsın.
Mezar taşlarıma bakakalırsın.
Ozan Dalkılıç'ım heba ol da gör.

31

BAHAR (1)

Yaprak yeşillenir, güller açılır,
Nazlı nazlı gelişini sevdiğim.
Sümbüller açılır bülbül meşk eder,
Dertli dertli ötüşünü sevdiğim.

Kuşlar yuva yapar koyun kuzular.
Toprakların kokuşunu sevdiğim.
Yağmur yağar başka çağlar dereler,
Sellerinin akışını sevdiğim.

Hayat verir Şah Müslüm'e doğaya,
Burcu burcu kokuşunu sevdiğim.
Çöker bir güzellik dağa ovaya,
Sevenleri yakışını sevdiğim.

32

BAHAR (2)

Her mevsimin güzelliği özünde,
Nazlı bahar hiçbirine benzemez.
Kuşlar öter mor menekşe açılır.
Hızlı bahar hiçbirine benzemez.

Bu mevsimde âşık gönül sızlar.
Kuşlar eşlenirken, koyun kuzular.
Kekik peryavşan kokar yazılar.
Düzlü bahar hiçbirine benzemez.

Telli turna öter gider havadan.
İbibikler başka öter yuvadan.
Ağuzlar çevrilir kara tavadan.
Bazlı bahar hiçbirine benzemez.

Buğday yeşillenir, çayır biçilir.
Canlı sarhoş olur, serden geçilir.
Derelerden çağlar suyu içilir.
Buzlu bahar hiçbirine benzemez.

Toprak bin bir türlü kokmaya başlar.
Gelincik çekirge ötmeye başlar.
Yaprak çiçek, püren kokmaya başlar.
Yazlı bahar hiçbirine benzemez.

Ölü toprak hep dirilir bu mevsim.
Tüm doğaya kan verilir bu mevsim.

Ağaçlarda can görülür bu mevsim.
Kızlı bahar hiçbirine benzemez.

Yeşil ipek ovalarda serilir.
Ozan Dalkılıç'ım gülün derilir.
Arılar, böcekler meşke girilir.
Sazlı bahar hiçbirine benzemez.

33

Bahar gelip mor kırmızı açarken,
Başımda pervane arıdasın sen.
Kelaynaklar yuvasını yaparken,
Arpada, buğdayda, darıdasın sen.

Şu evrenin toprağından taşından,
Yediğim ekmekten sudan aşımdan,
Başımdaki kirpiğimden kaşımdan,
Siyah da beyaz da sarıdasın sen.

Ozan Dalkılıç'ım sen dedim durdum.
Sen bendesin seni sineme sardım.
Var olan insanda hep seni gördüm
Bazı erkek bazı karıdasın sen.

15.11.1989

34

Bahar olur mor çiçekler açılır.
Burcu burcu kokar topraklarımız.
Hasat gelir al başaklar saçılır.
Hazineye bedel topraklarımız.

Mor, yeşile bürünür yapraklarımız.
Bugün Koçaştayım hasat bayramı.
Can vermiş doğaya topraklarımız.
Sundular tas ile dostlar ayranı.
Şah Müslüm'ün aslı topraklarımız.

35

BAHRİYELİ FİKRET

Yetmiş üç yılında seni tanıdım.
İnsanlık da yerin ölmez Fikret Bey.
Kadıköylü, İstanbullu Efendi,
Ölümsüzler kolay solmaz Fikret Bey.

Otuz yıl mekânın olmuş Ankara.
Çok hizmet vermişsin dosta, ağyara.
Kaderin sinende açtığı yâre,
Zannetme bu çile dolmaz Fikret Bey.

Bahri ummanlarda gemi yüzdürdün.
Çok insana çok ülkeler gezdirdin.
Turizmle tarihe adın yazdırdın.
Dostun Dalkılıçsız olmaz Fikret Bey.

18.12.1985, saat: 13.30

36

BAKANIM ("Barışmadıkça" s.: 25)

Sizi ziyarete geldim bakanım.
Sıra kural diye bekledim durdum.

Saatler geçince müdürden sordum.
Duydum art kapıdan çıkmış bakanım.

Hangi çağda bitti bizim çilemiz.
Bir daha gelemem uzak sılamız.
Bir randevu daha ister köleniz.
Verirse müdür bey, bakan beyimiz.

Şah Müslüm ozanım acı yazarım.
Kibar kovulmayı hemen sezerim.
Sizin için köy mahalle gezerim.
Seçimde emriniz var mı bakanım?.

Not: Ozanlara randevu verip de arka kapıdan kaçan bir bakana yazılmıştır.

37

BARIŞMADIKÇA (“Barışmadıkça” s.: 11)

Ak koyun kuzuya karışmadıkça,
Köylü perişan olur ayran bulamaz.
Halkın liderleri barışmadıkça,
Ağlar analarım ağlar gülemez.

Halkın oylarını alıp gelenler,
Bu vatanı cephelere bölenler,
Haber niteliksiz bin bir yalanlar,
Bitmedikçe derde deva olamaz.

Hile düzen çıkmadıkça yurdumdan,
Analar babalar ölür kahrından.

Bizi uyutan var perde ardından.
Bu gidişle kahpe tuzak bozulmaz.

Senlikle benlikle menzil alınmaz.
Halkı ağlatarak bakan olunmaz.
Dünya baki değil kimseye kalmaz.
Mertler yaşar hilebazlar ölemez.

Şah Müslüm her şeyi sezer ozanlar.
Bilmeden kendine mezar kazan var.
Bu ülkede okuyan var, yazan var.
Bilmem neden kahpe oyun bozulmaz.

38

Başı pare pare dumanlı yayla,
Niye eksilmiyor dumanın senin?
Âşıklar misali öter kuşların.
Ahu ceylanlardan gümanın senin.

Hep yaralı gezdim koyaklarında.
Aradım Leylâ'yı oyaklarında.
Dostun kokusu var soyaklarında.
Başka kokar gülün çemenin senin.

Ozan Dalkılıç'ım yaylandan geldim.
İsli Ankara'da sarardım soldum.
Sayısız âlemde yaşadım öldüm.
Çamurum, toprağım, bedenim senin.

39

BAŞLIK PARASI

Gurbet ele çıktım yedi yıl oldu.
Sarardı gül benzim güllerim soldu.
Duydum nişanlımı ağalar aldı.
Yaktı ikimizi başlık parası.

İnsan satılıp da servet yapılmaz.
İnsan olan bu töreye katılmaz.
Neden insanlığa kıymet verilmez.
Yakar nicelerin başlık parası.

Davacıyım bu davayı güderim.
Allah'la devlete dava ederim.
İlkel törelere töre mi derim?
Kalkmalı dünyadan başlık parası.

Yedi yıl bekledim gurbet elleri.
Hasretle gözledi yârim yolları.
Aramıza girmiş ağa pulları.
Yaktı sinemizi başlık parası.

Bu kara haberi gurbette duydum.
Şaşırdım aklımı şeytana uydum.
Çekmeyenler bilmez ne acı duydum.
Attı mahpuslara başlık parası.

Şah Müslüm der bu töreyi yıkmalı.
Yasalar yapılıp, karşı çıkmalı.

Cehalet yurdumdan elin çekmeli.
Ocaklar söndürür başlık parası.

26.01.1973

40

BAYRAM

Mübarek bayramın bir güzelliği,
Kin kalkar yerine sevgi yarışır.
İnsan olan kin tutar mı efendi?
Bu bayramda kuca kuca sarışır.

Geçmiş kara günden ibret alalım.
İnsan sevgisiyle sermest olalım.
Barışta dünyaya önder olalım.
Hakk'ı seven bu bayramda barışır.

Şah Müslüm der insanlığa hayranım.
Ulus barışırsa benim bayramım.
İnsan sevgisine hazır kurbanım.
Kanlı kinli hatır gönül soruşur.

04.02.1978

41

BAYRAMLAR

Mübarek bayramın bir özelliği,
Kin çıkıp gönlüme sevgi karışır.
Kavum kardeş kuca kuca sarışır.
Öfkenin yerini sevgi alınca,

Öfke bir ateştir sütü taşırır.
Cehalet insanı dara düşürür.
Arifler cahilin çiğin pişirir.
Arada komşular kâmil olunca,

Bu evlilik ibret olmalı.
Küskünlerin arasını bulmalı.
Muhtar köylüsüne örnek olmalı.
Ziver Baba gibi insan olunca,

Şah Müslüm hep sevelim barışı.
Başta akıl mantık galip gelince,
Küskünlük yakışmaz Türk'ün şanına.
Dün arefe bugün bayram olunca,

14.12.1974

42

Beni assalar da yanıyor içim.
Ne senin günahın ne benim suçum.
Acemi nalbantın çaktığı için,
Kırat sakatlandı, nalı bulunmaz.

Kardeş kardeşine kurşun atar mı?
Şahin yuvasında baykuş öter mi?
Evlatsız devletsiz ocak tüter mi?
Sönüyor ocaklar duman bulunmaz.

Mürveti olmayan evlâdı bilmez.
Karıştı vatanım hiç yüzüm gülmez.
Sonra bu lekeyi tarihler silmez.
Müslüm ağlar derde deva bulunmaz.

43

BİL (“Barışmadıkça” s.: 37)

Ahu gözlerine kurban olduğum,
Sihirli gözlerle bakmasını bil.
Tanrısal sözlerin ölçülü olsun,
Yıkma gönülleri yapmasını bil.

Deli poyraz gibi esme sevdiğim.
Bir gurur uğruna küsme sevdiğim.
Tanrı selamını kesme sevdiğim.
Her derdin dermanı olmasını bil.

Çok densiz sallanma cahiller gibi.
Ehli kâmil ile gezmesini bil.
Zehretme ozana güzel dünyayı.
Şah Müslüm arıysa ballarını bil.

44

BİLEMEZ (1)

Can alıcı o gözlerin manasın,
Anlayamaz, tanıyamaz ,bilemez.
Geceleri gündüz eder bakışın.
Anlayamaz, tanıyamaz, bilemez.

Ben tanırım o gözlerin ceferin.
Yıllar yılı aradığın o benim.
Gönlümün tahtında kurulu yerin.
Anlayamaz, tanıyamaz, bilemez.

Gülün kadrini bülbülden öğren.
Tarla kuşu gül kadrini bilemez.
O gözlere yıllarını vermeyen,
Anlayamaz, tanıyamaz, bilemez.

Güllerini incitmeden dermeyen,
Gönül meydanında savaş vermeyen,
Aşk bağına o gözlerden girmeyen,
Anlayamaz, tanıyamaz, bilemez .

Koparmayın Dalkılıç'ın gülünü.
Bilemez cahiller kırar dalını.
Doğru çizsen hakikatin yolunu,
Anlayamaz, tanıyamaz, bilemez.

45

BİLEMEZ (2) ("Barışmadıkça" s.: 13)

Pıtıraklı tarlada ekin yolmayan,
Zaman zaman hülyalara dalmayan,
Yolsuz, işsiz köyde naçar kalmayan,
Beyler bizim kadrimizi bilemez.

Bir saatte bir ton kömür çekmeyen,
Alın teri sinesine akmayan,
Odun bulamayıp tezek yakmayan,
Beyler bizim kadrimizi bilemez.

Düven sürüp toz içinde kalmayan,
Ekmeği güneşte ayran bulmayan,

Çarık delik yalın ayak kalmayan,
Beyler bizim kadrimizi bilemez.

Başlık parasına gurbet gezmeyen,
Yanık özlem ile mektup yazmayan,
Yokluk acısıyla buruk gezmeyen,
Beyler bizim kadrimizi bilemez.

Bekçi beyin sigarasın yakmayan,
Kafasına gece kondu akmayan,
Karakolda falakaya yatmayan,
Beyler bizim kadrimizi bilemez.

Gerçek halkın çilesini görmeyen,
Onu ezenlerden hesap sormayan,
Ozanlara gerçek kıymet vermeyen,
Beyler bizim kadrimizi bilemez.

Ayağı değmeyen çamurlu yola,
Seçimde her şeyi getirir dile.
Şah Müslüm'e göre ayıp bu hile,
Beyler bizim kadrimizi bilemez.

46

BİLMEZSE CAHİL

Kâmilin kadrini bilmezse cahil,
Cahiller elinde hor olur gider.
Kamil insan bir cahili severse,
Sinesi beyhude nâr olur gider.

Gönül beni taştan taşa çalarsın.
Perişan halime bir de gülersin.
Elin kanlı pare pare bölersin.
Bülbül gibi işim zâr olur gider.

Kadir bilen dosttan uzak edersin.
Bitmez bir kinin var, kan mı güdersin?
Bir çift ahu göze türap edersin.
Dalkılıç'ım işim zor olur gider.

47

Bin dokuz yüz doksan başında,
Dostluk güllerimi dermeye geldim.
Nice evliyalar izi var burda.
Ağ üstünde ağı görmeye geldim.

Gel eylemiş dostlar gönülden bizi.
Birlik evinize girmeye geldim.
Sene bin dokuz yüz doksan başında.
Dostluk güllerini dermeye geldim.

Hakk'ı görür gerçeklerin gözleri
Kapanmaz gönülde kalır izleri.
Madem dostlar unutmamış bizleri,
Dost gönlüne güller sermeye geldim.

Ozan Dalkılıç'ım bir adım deli.
Kimi deli dedi kimi de veli.
Pirim Horasanlı, neslim Cibâli.
Hünkarı hünkarda görmeye geldim.
İnsanı insanda görmeye geldim.

48

BİR BAŞKA

Engininden yücesinden seyrettim,
Haşmeti bir başka hali bir başka.
Zengin, fakir nicesine meylettim.
Zehiri bir başka balı bir başka.

Uzaydan seyrettim Merih Dağı'nı,
Gülistanı başka gülü bir başka.
Mavi giymiş Merihlerin güzeli,
Beyazı bir başka alı bir başka.

On sekiz bin âlem bir nokta imiş,
Elifi bir başka, dalı bir başka.
Ozan Dalkılıç'ım Mecnun'a Leyla,
Sarp yamacı başka çölü bir başka.

49

Bir beden yarattın üfledin canı.
Direksiz, çatısız kurdun cihanı.
Öz canından verdin özüme canı.
Bir elifte sır eyledin noktayı.

Elif geldi mimler ile bilişti.
Veliler, nebiler burda buluştu.
Nice avam, nice arif çalıştı.
Bir çözülmez zor eyledin noktayı.

Aşkı mimde elif mızrap saz yeter
Bülbül dertli güle hasret naz yeter
Dalkılıç'ta nokta nokta aşk tüter
Her zerremde var eyledin noktayı
07.01.19987 Akşam saat: 18.10

50

Bir damla kan iken ana rahminde,
Zerreyken gıdaya başladın toprak.
Dürülü gül gibi açtım gözümü.
Beşşiğim bileğim bez kara toprak.

Yediğim mamada sütte sen vardın.
Anamın göğsünde sütte sen vardın.
Ocakda, odunda, odda sen vardın.
Yunup yıkandığım su kara toprak.

Söyle kara toprak söyle sen nesin?
Hem "a"sın hem "b"esin hem "z"esin
Cahiller okursa sapıtmış desin.
Müslüm'e sorarsan bedensin toprak.

51

BİR DERMAN EYLE

Seher vakti gül bağında ötüşen,
Darda kalan dar kullara yetişen,
Aşk nârıyla sinesinden tutuşan,
Şu gönül yâreme bir derman eyle.

Şu çark-ı âlemi var eden sensin.
Âlemde varlığın sır eden sensin.
Arılardan balı var eden sensin.
Çaresiz derdime bir derman eyle.

Şah Yusuf'u kuyulara attıran,
İhale ettirip pazarlarda sattıran,
Hazreti Yakup'un gözlerini açan,
Çaresiz derdime bir derman eyle.

Azgın yârelere teni deldirme.
Nolur yarap bu hasretle öldürme.
Tomurcukta goncalarım soldurma.
Azat et garibi bir derman eyle.

Müslüm'ü kullara kul eden sensin.
Gahu altun, gahu pul eden sensin.
Aşılmaz dağları yol eden sensin.
Garibin derdine bir derman eyle.

52

BİR GELİN MİSALİ

Bir gelin misali güzel Türkiye'm,
Tüm dünyada bir benzerin eşin yok.
Dört mevsimde türlü türlü hallerin,
Gül, kekik kokmayan bir tek taşın yok,

Zahmeride Ardahan'da kış olur.
Yağmur yağar Anadolu'm yaş olur.

Antalya’nın mor gülleri hoş olur.
Ötüşmeyen bülbülün yok, kuşun yok.

Her yöresi sanki cennet bucağı.
İnsanlığa açık Türk’ün kucağı.
Mavi denizleri bol sıcağı,
Dört mevsimde sıcağın kışın çok.

Nice uygarlıklar gelmiş yurduma.
Derman olmuş her dertlinin derdine.
Adana’dan Torosların ardına,
İnsanlığı düşünmeyen başın yok.

Misafire hürmet Türk’ün şanından.
Turist kaynaşıyor dört bucağından.
Her millete sevgim saygım canımdan.
Şah Müslüm dünyada başka düşüm yok.

53

Bir güzeli hayalimde ararım.
Al yanakta bitmiş ıtır gülleri.
Ala karda biten çiğdem misali.
Arı kovanında oğul balları.

Sarı saçlar ak gerdana dökülsün.
Kaşlar harelensin, kirpik bükülsün.
Benzeri olmasın kahrı çekilsin.
Sazıma bir düzen versin telleri.

İpek saçlarını hiç taramasın.
Bir çilek koklasın gül aramasın.

Gönlümden özümden hiç ıramasın.
Sinesinde bitsin aşkın gülleri.

Onca ipek teninden olsun.
İçtiğim badeler elinden olsun.
Ömrümce hayali yanımda olsun.
Ozan Dalkılıç'ın garip hâlleri.

54

BİR HABER VERİN

İnsan maskesine sık bürünenler,
Şanlı ulusuma dost görünenler,
Niçin bulunmuyor kanlı caniler?
Sabrımız taşmadan bir haber verin.

Birleşmiş Milletler ey dostlarımız!
Cihan bilir mertlik bizim şanımız.
Kunuri'de niçin aktı kanımız?
Sabrımız taşmadan bir haber verin.

Fransızlar bilir dostluk yolumuz. (Fransızlar bilir barış yolumuz.)
Çelik zincir bağlayamaz kolumuz.
Yoksa oğlunuz mu katil kulunuz?
Sabrımız taşmadan bir haber verin.

Şehit kardeşlerim Arı, Moralı.
Sözlerimde bin bir gerçek sıralı.
Böyle barbarlık yok dünya duralı.
Sabrımız taşmadan bir haber verin.

Bu kaçıncı şehit Türk'ün kanından?
Paris lekelendi Agopyan'ından.
Ozan Müslüm bin geçerim canımdan.
Sabrımız taşmadan bir haber verin.

55

Bir sırrım var, gizli kalsın diyemem.
Yarım sofi ile lokma yiyemem.
Soyunmadan bu kispeti giyemem.
İlm-i simyalardan sorarım sizi.

Kral olsan, giysen başına tacı.
Yaşam güzel amma bitişi acı.
Bilse de söylemez Gürrüfinaci.
Kırklar meclisinde aradım sizi.

Ozan Dalkılıç'a aşkı verenler,
Nice kırık nice çıkık saranlar,
İki oğul acısıyla yananlar,
Mezar taşlarından taradım sizi.

56

Bir tek sen fidansın gönlüm bağında.
Can alan gözlerin hareli güzel,
Seni seven âşık zor güler imiş.
Doğuştan bu bahtım kareli güzel.

Her âşık göremez sendeki nuru.
Sevgi mihrabımsın ey nazlı peri!

Benzeri olmayan huriden huri.
Zalimce kaderden yaralı güzel.

Sevgi bahçesine girdim seninle.
İrem güllerini derdim seninle.
Ne güzelmiş dünya gördüm seninle.
Ölümsüz aşkına ereli güzel.

Hep çileli olmuş güzelin başı.
Kötüler elinde zor olmuş işi.
Hatem yüzzüğünde al yakut taşı.
Kader çizgimizde sıralı güzel.

Çiçekler içinde goncadır gülüm.
Cihana bedeldir zülfün bir telin.
Ozan Dalkılıç'ım bağlandı elim.
Aşkın zincirine vuralı güzel.

57

Bir yarim var Tunceli'den Harput'tan.
Dolu içtik telefonun telinden.
Doyulmuyor sohbetine tadına.
Saramadım o incecik belinden.

Salına salına çıktı da geldi.
Âşıklar bendini yıktı da geldi.
Olmayan aklımı aldı da geldi.
Can telef oluyor tatlı dilinden.

Ozan Dalkılıç'ı kendi aradı.
Bilmem neydi gönüldeki muradı.

Mecnun imiş bir Leylâ'ya uğradı.
Bir mürşide talip belli halinden.

58

Bizi arzulayan gönül dostlarım,
Bu gönül kapımız açıldı size.
Yücedir dünya olmak dosda.
Sinemde bir kapı açıldı size.

Dostluk yüce duygu bilenler azdır.
Sizinle gönlümüz bahardır yazdır.
Âşıkların işi deyiştir sazdır.
Gönülde güferler saçıldı size

Ozan Dalkılıç'ım dostu ararım.
Bir dertli âşığım yoktur kararım.
Seher yellerinden sizi sorarım.
Aşkın şarabını sundular bize.

59

Bizler muhtaç iken kuru soğana,
Bir delik pabuca bir keten dona,
Yine bir mektup yazdır amcana,
Bir banka da yurt dışında versinler.
Sor seçmene sen dindarsın.
Sor seçmene ben kindarım.

Size ne söyleyim siz haklısınız.
E.A.Y. ile temizlendiniz hep aklısınız.

Ben seçmenim gönlümde siz saklısınız.
Kime sormuşlar size hesap sorsunlar.
Sor seçmene sen dindarsın.
Sor seçmene ben kindarım.

Nasıl olsa hukuk yolu kapalı.
Soyun bankaları götürün malı.
Buldunuz beni, koca aptalı.
Vurun kamburuma kambur görsünler.
Sor seçmene sen adilsin dindarsın.
Sor seçmene ben aptalım, kindarım.
Ozan Dalkılıç'ım delirme boşa.
O aptal başını vur taştan taşa.

60

BORÇLAR

Üşüştü borçlular başıma geldi.
Dostum düşman oldu sinemi deldi.
Adîler bu hâle şad olup güldü.
Gerçek dostlar melül melül ne deyim?

Bozma kader düzenimi sazım.
Kadir Mevlâ'm sana döndüm yüzümü.
İyi gün dostları eder sözümü.
İki yüzlü hain güler ne deyim?

Müslüm'ün adını koyarlar tefe.
Kimi doğru olur kimisi efe.
Hakkın kârıymış çektiğim cefa.
Derman Hakk'tan olsun kime ne deyim?

61

Bu bayramda kan ağlıyor ozanlar.
Jüri olmuş yapıları bozanlar.
Nolur cezalansın bizi üzenler.
Paşam bayramınız mübarek ola.

Boynu bükük biter gülümüz bizim.
Kimseler tutmadı elimiz bizim.
Kemalizm'e çıkar yolumuz bizim.
Paşam bayramınız mübarek ola.

Ozan Dalkılıç'ım dolup da taşam.
Manen yıkılmışım kalmadı neşem.
Zalimin zulmü var önleyin paşam.
Paşam bayramınız mübarek ola.

Not: Üzgün bir anımızda Fevzi Halıcı'yı Atatürk'e şikayet ediyoruz.

62

BU GELİN

Kırmızı, mor, eflatuna karışmış,
Dalmış hülyalara geldi bu gelin.
İster Fatma olsun ister Fadime,
Aklımı başımdan aldı bu gelin.

Al yanakta açmış bahar gülleri.
Şive-yi İstanbul tatlı dilleri.
Kırmızı dudakta oğul balları.
Beni hülyalara saldı bu gelin.

Aslı huri melek Türkmen soyları.
Aşkı hicranıma benzer huyları.
İncecik belli de fidan boyları.
Kalbin sarayına daldı bu gelin.

Bir benzeri yoktur sunadan suna.
El vursa ölüyü getirir cana.
İlik damar oldu karıştı kana.
Bedenimde parça oldu bu gelin.

Ozan Dalkılıç'ım ne desem azdır.
Dünya kara kışta, gönülde yazdır.
Sevgi denen varlık yüce bir hazdır.
Turna kanadında teldi bu gelin.

63

Bugün pazar anaların günüymüş.
Bizim güne hoş geldiniz analar.
Gençliği, ozanı senin eserin.
Âşıklara coş geldiniz analar.

Bu yıl gençlik yılıyımış yavruyun.
Allah yardımcısı olsun doğrunun.
Yanımızda yeri yoktur eğrinin.
Babamıza eş geldiniz analar.

Ozan Dalkılıç'ım ne yazsam azdır.
Âşıkın maşuku bir dertli sazdır.
Anayı taç edip başında gezdir.
Ekmeğime aş geldiniz analar.

64

BÜLBÜL

Her sabah her sabah gülün dalında,
Derdin nedir ötersin bülbül?
Sende esir misin gönül elinde?
Güllere derdini dökersin bülbül.

Küsmüşsün kadere dünyada gülmen.
Ağlayıp durursun yaşını silmen.
Sende bencileyin muradı bilmen.
Ağlayıp boynunu bükersin bülbül.

Ozan Dalkılıç'ım derdin bilinmez.
Ararsın derdine derman bulunmaz.
Gülü kopmuş boz dikene konulmaz.
Beyhude sineni yakarsın bülbül.

65

CAHİL OLMA

Cahil olur dost gönlünü bilmeyen.
Dost değildir dar gününe ermeyen.
Aşk nârı ile sinesinden yanmayan,
Ham kalır dalında olup eremez.

Sevda çekip muradın ermeyen,
Has bahçenin koncaların dermeyen,
Sevgiliyi kuca kuca sarmayan,
Toprak sıkar mezarında yatamaz.

Dertli Müslüm bu perdeyi yermeyen,
İnsan gönül dergâhına girmeyen,
Burda sevgiliyi sıkı sarmayan,
Ahirette huri gılman bulamaz.
1957

66

CAN İMİŞ

Devlet emir verip millet coşarsa,
Can ne imiş kardeş vatan sağ olsun.
Vatan evlâdıyım hizmet düşerse,
Can ne imiş kardeş vatan sağ olsun.

Şehit düşer albayımız erimiz.
Bin kefere değmez bir Mehmet'imiz.
Vatan için kurban cümle varımız.
Can ne imiş kardeş vatan sağ olsun.

Şah Müslüm der insanlığa sözümüz.
Fantomlara füze olur sazımız.
Savaş verir gelinimiz kızımız.
Can ne imiş kardeş vatan sağ olsun.
24.07.1974

67

Cehennem korkusu cennet umudu,
Düşünen beyine dur demesinler.

Allah birdir, dinler kaça bölünmüş?
Bunda da bir hikmet var demesinler.

Cahiller alime hoca olur mu?
Karanlıkta kör yolunu bulur mu?
İlimsiz kişide irfan olur mu?
Cahile yaramı sar demesinler.

Kim deşecek bu yaranın özünü?
Kim kesecek bu yobazın hızını?
Ozan Dalkılıç'ın dinlen sözünü.
İlime, irfana dur demesinler.

68

CEYLANPINAR'I ("Barışmadıkça" s.: 22)

Ozandan bin selam URFA iline.
Mertler meyleder mi dünya malına?
Ceylanpınar'ına, gonca gülüne,
Bizden selam olsun işçi dostlara.

Gaflete düşmeyin tuzaklar vardır.
Bilirim haliniz AH ile ZÂRdır.
Bin avuç buğdayda bin kısmet vardır.
Hakça kelam olsun işçi dostlara.

Çalışıyor devlet azimle, hızla.
Mutlu bayramlar var yakında bizde.
Devlet yanımızda gerçekçi gözle.
Bizden yalan olmaz işçi dostlara.

Kaldırın buğdayı ambar dolacak.
Davanız devletten deva bulacak.
Elbette çalışan hakkın alacak.
Sabır diliyorum işçi dostlara.

Fitneyi sokmayın dost aranıza.
Devlet merhem olur tüm yârenize,
Şah Müslüm kurbanım bin çarenize.
Barış diliyorum işçi dostlara.

69

CUMHURİYET

Vazgeçemem sevgisinden insanın.
İnsanda mevcuttur kanımız bizim.
Bin kez doğsam Cumhuriyet yazarım.
İnsana yakışır şanımız bizim.

İnsan onurunda vardır hürriyet.
Cümle insanlığa yardır hürriyet.
Cumhuriyet yoksa zordur hürriyet.
Ata'mızdan kalan anımız bizim.

Hürriyete gönül verdik meylettik.
Denizlerde muhriplere söylettik.
Hürriyet uğruna bunca cenk ettik.
Cihan bilir barış yanımız bizim.

Bütün cihan bilir gerçeklerimiz.
Sevgi sevgi kokar çiçeklerimiz.

Aşkla kadimdir ocaklarımız.
İnsanlığa açık hanımız bizim.

Ozan Dalkılıç'ım bilsin insanlık.
Arayıp kendini bulsun insanlık.
Hor görmez severiz bilsin insanlık.
Gerçek dosta kurban canımız bizim.

70

ÇAĞRIŞ

Seher vakti kuşlar ile çağrıştım.
Ömrümce başıma çileler açtın.
Anamdan doğalı senle uğraştım.
Ben sana bir düzen verememem gönül.

Hakk'ın mekânıdır gönül kırılmaz.
Kadir bilmeyene kıymet verilmez.
Bir derya misali gönül durulmaz.
Yoruldu arkanda gezenin gönül.

Tatlı bir belâsın bülbülde gülde.
Bazen mızrap olur sazende telde.
Arı gibi gezer gülde nergisde.
Hoyrat misalidir düzenin gönül.

Dünyada çileni çekmeyen azdır.
Gönülde muradın bahardır yazdır.
Bitmeyen çilene dayanan azdır.
Seni sevdim diye ez deli gönül.

Şah Müslüm gönüle boyun eğerse,
Hercaîsin gülden güle konarsın.
Her suna boyluya boyun eğersin.
Zehir ile balı süz deli gönül.

71

Çiçekler içinde bir çiçek açmış,
Kokuverir yaradanın aşkına.
Yedi renk içinde akgül açılmış,
Akıverir yaradanın aşkına.

Al yanakta ak gerdana dizilmiş.
Takıvermiş yaradanın aşkına,
Işığında dolanıyor âşıklar,
Bakıvermiş yaradanın aşkına.

Ozan Dalkılıç'ım solmadan çiçek.
Dünya var olalı sevgidir gerçek.
Aşkın ateşiyle yanmaksa gerçek,
Yakıvermiş yaradanın aşkına.

72

ÇİNGEN DERDİ

Çingen olsam çadır kursak düzlere.
Herkes hor görerek baktı bizlere.
Âşık olsan can alıcı gözlere.
Gönül Mecnun gibi kime ne deyim?

Seyyah gibi dolandığım vatanı.
Genç yaşta kaybettim güzel atamı.
Kırk yaşımda bilemezsem hatamı.
Gönül çılgın ise akla ne deyim?

Müslüm'ün adını koydular deli.
Eserken gönlümde eşitlik yeli.
Vakit dolmuş çaldı saatin zili.
Ecel cellât olmuş cana ne deyim?

73

Çok mu çektin bu kaderin elinden,
Kırılmış kanadın kolların kadın?
Güzellerin ağlamak mı töresi?
Yedi renkten açmış güllerin kadın.

Bir sefil âşıkım, gülme hâlime.
Bezenmiş dudaklar oğul balına.
Bağlayıp aklımı zülfün teline.
Sakın ıramasın yolların kadın.

Alo deyip dalgasını geçmeyen,
Sarhoş olmaz aşk şarabın içmeyen.
Şu cihanda gerçek dostu seçmeyen,
Ozan Dalkılıç'ım kulların kadın.

74

ÇÖLLER İÇİNDE

Dolaşma beyhude çöller içinde,
Var etmiş varlığın sırdır âdemde.
Hakk'ı arıyorsan özünde ara.
Bütün hikmetleri vardır âdemde.

Bin bir âlemle birdir cihanda.
Cümle yaratıkta tüm var olanda.
İnsan insan olup kendin bulanda.
Hakikat sevgisi yardır âdemde.

Şahide ne gerek bir bende bende.
Şah damar içinde tendedir tende.
Ozan Dalkılıç'ım Çin'de Yemen'de.
Allah'ın sevgisi birdir âdemde.

75

Değiştim dünyamı sana ereli.
Her gün her an hitabımda sen varsın.
Yok ettin maziyi hatıraları.
Yaprak yaprak kitabımda sen varsın.

Bir başka iklimsin mevsim değişti,
Dört mevsimde ilkbaharda sen varsın.
Unuttum lâleyi, gülü, nergisi,
Yaprak yaprak açan gülde sen varsın.

Bir başka seninle baharlar, yazlar.
Coş dolu muhabbet çalıyor sazlar.
Bir hizaya geldi tepeler, düzler.
Her dörtlükte hitabımda sen varsın.

Müslüm dört kitapta seni göreli,
Her ayette her şiirde sen varsın.
Dost elinden aşk şarabı içeli,
Ruhta, bedende, tende sen varsın.

76

DERBEDER

Derbeder siyaset sahnelerinde,
Bir saatte bin bir rol alanlar,
Kimi unvan kimi makam peşinde.
Mezar taşlarından imdat umanlar,

Şaştım bu adamlar almıyor ibret.
Uslanmaz köteğe doymaz nihayet.
Bana göz kırpıyor Bayar hidayet.
Boşa göz yaşları umman olanlar.

Kimi kır beygiri çekmiş doyura.
Kimi direk kazzık çakmış çayıra.
Apdestsiz namazı Mevlâ kayıra.
Banker kurup yeşil bağı yolanlar.

Kimine bu miras kalmış dededen.
Kiminin mirası yeni babadan.

Kırık yabayınan, yırtık abadan.
Vergi diye haracını alanlar.

Ozan Dalkılıç'ım kıssadan hisse,
Bir elek yapsak da bunları süzse.
Siyaset ağları boşuna hasta,
Devam eder ardı gelmez talanlar.

77

DERT BENDE BENDE

Kime ağlıyorsun dert bende bende.
Gam, hicran sıralandı sinemde.
Eyüp gibi kurtlar kaynıyor tende.
Sende benden beter olasın güzel.

O zalim gözlerinden kalbime aktın.
Bu sineme son kurşunu sen attın.
Şimdi çekilip de sipere yattın.
Sende benden beter olasın güzel.

Kör olaydım bakmayaydım gözüne.
Zalim avcı mıydın düştün izime?
Yüce bir ateşi saldın özüme.
Sende ateşlere yanasın güzel.

Yıllarca ağladım bir gün gülmedim.
Kerem gibi muradımı almadım.
Hicran oku yedim ama ölmedim.
Sende Han Aslı'ya dönesin güzel.

Dalkılıç'ım deryaları dolandım.
Yıllar yılı durulmadım bulandım.
Gülüşün zehirmiş ciğerden yandım.
Sende ciğerinden yanasın güzel.
09.08.1983

78

Dikenler içinde bir çiçek gördüm,
Yetmiş iki renk vardı özünde.
Rayihasından sarhoş olan ayılmaz.
Şehit düştüm ak göksünün düzünde.

Güneşten var olmuş, ay gölgelenmiş.
Nergis hicap duymuş gül duldalanmış.
Denizler çekilmiş nehir bulanmış.
Irmaklar çağlayıp düşmüş izine.

Ne Leylâ'ya benzer ne de Şirin'e.
Ateş düşer görenlerin serine.
Benzetemem var olanın birine.
Yakmış Dalkılıç'ı ateşine közüne.

79

Din işiyle devlet işin ayıran ,
İnsanlığı anlamıyla kayıran,
Türk varlığın bir cihana duyuran,
Arapça mı, Kürtçe miydi, Türkçe mi?

Sorumuz var ağalarda hocalarda.
Lâmbamız var o karanlık gecelerde.

Devrimlerde Atatürk’te hecelerde.
Arapça mı, Kürtçe miydi, Türkçe mi?

Bu vatanın kurtuluşu,
Devrimlerle oluşumu,
Akdeniz’e gelişimi,
Arapça mı, Kürtçe miydi, Türkçe mi?

Türk yurdunda Müslüm Türkçe
Ne Arapça olsun ne de Kürtçe.
Vekil beyler söylen mertçe,
Arapça mı, Kürtçe miydi, Türkçe miydi?

80

DİN VE İNSAN

Kendin dindar sanıp boşuna coşma efendi,
Cennetsiz Allah’ı sever miydin sen?
Rahmetim yok deseydi yaradan,
Bunca övgülerle över miydin sen?

Şimdi söyler misin sevdiğin kimmiş?
Varlığın egoist kan ile tenmiş.
Yaratığı sevmek en güzel dinmiş.
Cennet için kendin döver miydin sen?

Hak’tan halktan uzak bir sarp yerdesin.
İlmin güneşine kara perdesin.
Sen senden habersiz sarhoş nerdesin.
Bunca temaşaya değer miydin sen?

Senden başkasına hep kâfir dersin.
Mevlâna'yı sözde över seversin.
"Kim olursan gel gel." diyor ne dersin?
Hiçlik kispetini giyer miydin sen?

Ozan Dalkılıç'ım çırpınıp durma.
Taşlardan yolun sor cahile sorma.
Yıkıp viran etme gönüller kırma.
Virane evlere girer miydin sen?

81

Doğup yaz ayları bahar gelince,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim?
Kelaynaklar yuva yapıp uçunca,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim?

Sen olmazsan tohum olsam bitemem.
Sen gelmezsen bülbül olsam ötemem.
Sensiz yanan ateşlerde tütemem.
Bu ateşten kaçılır mı sevdiğim?

Mecnun gibi düşer miydim çöllere?
Arının sırrında saklı ballara.
Türlü türlü koncalarda güllerde,
Sen olmasan açar mıydım sevdiğim?

Ozan Dalkılıç'ım şarı dolandım.
Gahı zemzem oldum gahı bulandım.
Kerbela'mda al kanlara belendim.
Bu çileyi seçer miydim sevdiğim?

82

DOST BENİ

Ben neler beklerken nazlı canandan,
Bir hoyrat uğruna vurdu dost beni.
Yıktı viran etti güzel dünyamı.
Ömrümce bir ölü etti dost beni.

Terk eyledi o dost bizi zulüme.
Sam yeli misali değdi gülüme.
Tek çare var yakın olmak ölüme.
Dünyada bîçare etti dost beni.

Şah Müslüm dünyanın tadı kalmadı.
Dilde söylenecek adı kalmadı.
Azdı yârelerim merhem olmadı.
Çaresiz hicrana saldı dost beni.

83

DOSTU OLAN VARMOLA

Bir sorum var ölülere sağlara,
Şu dünyada dostu olan varmola?
Geçmiş zaman yaşadığım çağlara,
Arayıp dostunu bulan varmola?

Çok çalıştım muradıma ermedim.
Çok gül derdim goncasını dermedim.
Çok yârenler gördüm dostu görmedim.
Secdedip dostunu bulan varmola?

Dalkılıç’ım bir soralım canana.
Nuş ettim zehiri bal sana sana.
Şah Hüseyin niçin boyandı kana?
Zalimlerde ahd u ikrar varmola?

84

DUR DELİ ĞÖNLÜM

Bir garip kuşun var bir dertli sazın,
Yetin bunlar ile dur deli gönlüm.
Ayaklar altında pul ettin beni.
Bir de gerçekleri gör deli gönlüm.

Geçti geçen günler dönmez ki geri.
Gönül kafesinden uçtu o peri.
Kara topraklarda gönlüyün yâri.
Seher yellerine sor deli gönlüm..

Yine buldum sanma anlamaz seni.
Boş yere eritme güzel teni.
Beyaz gelinliği olmuş kefeni.
Kara topraklarda sır deli gönlüm.

O bir yıldız idi kaydı bilinmez.
Çaresiz derdine çare bulunmaz.
Hicran yâresinin izi silinmez.
Arifsen bu sırra er deli gönlüm.

Ozan Dalkılıç’ım sakla sırrını.
Mansur gibi yüzdürsen de derini,
Bulamazsın bu gönlüyün yârini.
Göz yaşın mızraba vur deli gönlüm.

23.6.1984

Not: Şiirde adı geçen Hicran, ozanın 1959 yılında aşık olduğu bir bayanın adıdır.

85

Dün gece seyrimde sana secde ettim.
Gördüm benliğimi yaradan sensin.
Hemi kıblem hemi kâbem sen idin.
Cümle var olanı sende seyrettim.

Gözüm gördü cümle varlık âdemde.
Her şey mevcut annem ile babamda.
Ali, Veli, Allah sırdır âdemde.
Sevgi ile cümle şeri hayrettim.

Uzaklarda hak arama Şah Müslüm.
İnsanı insana eyledik teslim.
Doğumdan ölüme insandır aslım.
Sevdikçe insanı bunu fark ettim.

86

DÜNYA (“Barışmadıkça” s.: 28)

Beni sen doğurdun anamda sensin.
Anamın babası dedemde sensin.
Ne çıkar cahiller hep yalan desin,
Daim bir ikrarda duransın dünya.

Aynı güneşinle doğup batansın.
Dört mevsimde ne cilveler yapansın.

Annen ile gelininle yatansın,
Her güzelin en son eşisin dünya.

Sen sinende ne varlıklar yarattın.
Kimine çöllerde Leylâ arattın.
Kumral saçlarımı bir bir ağarttın.
Şah Müslüm'e verip alansın dünya.

87

Dünya denen bu anadan doğanlar,
Gavur niye müslüm niye har niye?
Bir anadan doğmuş kardeşiz mutlak,
Senlik niye, benlik niye, çar niye?

Tüm insanlar biz kardeşiz billâhi.
Bizi parçalayan çıkar silahı.
Bir Allah var hepimizin Allah'ı.
Sevgi bahar, yazdır, buzlu kar niye?

Her kıtada her ülkede var insan.
Dili ayrı amma sana yar insan.
İnsanlığın yarasını sar insan.
Bunca kolay varken, bunca zor niye?

Nedir gavur müslüm bunca çok dinler?
Menfaat uğruna ekilen kinler.
İnsanlığı yönlendiren bilginler,
Bizi vuran silah yapan kar niye?

İnsan değil insanlığı yerenler.
Hep kendini yücelerde görenler,

Din ırk diye insanları vuranlar,
Vampirlerde edep niye, ar niye?

Uyansın insanlık baksın nerdeyiz.
Güzelliğe leke leke perdeyiz.
Kara kış etmişiz bizler dünyayı.
Yağmur niye, dolu niye, kar niye?

Ozan Dalkılıç'ım bir nokta insan.
Zalimde, mazlumda hem hakta insan.
Azlıkta çoklukta hem yokta insan.
Ateş niye, silah niye, nâr niye?

88

DÜNYA ile OZAN DALKILIÇ'IN ATIŞMASI

ALDI DÜNYA

Beni iyi tanı ey insanoğlu!
Toprağın temelin taşınım senin.
Aldığın hava su nimetlerimle,
Cümle varlığımla aşınım (aşığınım) senin.

ALDI OZAN DALKILIÇ

Ben insanım seni mamur eyledim.
Adın dünya dedim kadim eyledim.
Kocasız dul idin nikâh eyledim.
Nikâhı kıyılmış eşinim dünya.

ALDI DÜNYA

Seninle doğanın anasıyım ben.
Nice Süleymanlar künyesiyim ben.
Bunca var olanın dünyasıyım ben.
Gözlerin üstünde kaşınım senin.

ALDI OZAN DAKILIÇ

Buğday oldun ambarları doldurdun.
Bunca maden yüzümüzü güldürdün.
Silah oldun insanlığı öldürdün.
Füzeler atomlu tenimsin dünya.

ALDI DÜNYA

Bunca altın maden donattım seni.
Türlü hilelerle kuşattın beni.
Kötü nefse uyup kan ettin beni.
Kaymağın yoğurdun keşinim senin.

ALDI OZAN DALKILIÇ

Dünya sana yalan demem bakisin.
Etin, sütün bedenimde dokusun.
Sarhoşlara, ayıklara sakisin.
Tarımda, tarlada işimsin dünya.

ALDI DÜNYA

Beni anlıyorsun Ozan Dalkılıç.
Yine de içimde kanlı kinlisin.

Musa’ya asaydım Ali’ye kılıç.
Savaşta çizmende meşinim senin.

89

DÜNYA İNSAN

Yaratılan dünya, yaratan insan.
Ana oğul gibi koyun koyuna,
İlkelce yaşamda başlamış savaş.
Taştan bıçak yaptık oyun oyuna.

İnsan yeniliği aradı durdu.
Cahiller bilimi karadı durdu.
İnsan birliğinden ıradı durdu.
Bölündü birlikten toyu toyuna.

Ozan Dalkılıç’ım bir tek insanım.
Siyah da beyaz da eşittir canım.
Her insandan akan kan benim kanım.
Yetmiş iki millet soyu soyuna.

90

Elâ gözlerini sevdiğim Serap,
Gönlümün bağısın, gülüsün canım.
Öldürecek beni aşkın hasretin.
Acırım aşkıma elinsin canım.

Varsın yansın gönül dönsün hazana.
Nam olsun aşkımız kahpe cihana.

Mecnun gibi ettin beni divane.
Dakka, saniyesiz hayalim canım.

Ölsek de tükense bu acı hüsran.
Paylaşamam aşkını el seni saran.
Sararmış güllerin solmak üzere.
Rakkesde bir imdat suyumsun canım.

Aklımda hayalde o demler her an.
Müsebbibin talih sensin ayıran.
Âh ettikçe ömrüm oluyor viran.
Yıkılsa Müslüm'ün mimarı canım.

Sunam efkarından, sunam derdinden,
Kahpe dünya bana kara yurt oldu.
Sevdim alamıyom ellerde kaldı.
Ölmedimse bir çaresiz dert oldu.

Nerde o ahdımız, nerde mazimiz?
Hiç susmuyor yürekteki sızımız.
Bu kadar mı kara bizim yazımız?
Kahpe felek vurdu bizi avcı oldu.

Kerem Aslı için yandı kül oldu.
Mecnun beyler için çöllerde öldü.
Yavrum ile Serap'ım aklıma geldi.
Deli olmak benim için hiç oldu.

Müslüm korku fayda vermez ecele.
Al sazını yâr ismini hecele.
Yaralarım yine döndü mecale.
Hepsi bitti aşkın bana dert oldu.

91

Elâ gözlerini sevdiğim sunam,
Ben senin aşkından derbeder oldum.
Yakacak aşkı ateşin nârın.
Ben senin aşkından pervinar oldum.

Gökte yıldız mısın yoksa ay mısın?
Zulmünle sevginle perişan oldum.
Beyhude hüsranla incinme gönül.
Yasemin gül idim sarardım soldum.

Sormadan hastayım halimi niçin?
Bu gönlüm elinden perişan oldum.
Doktor neyler bu sinemi sen deldin.
Ak elini kanlı katil mi oldun?

Tatlı günlerinde yâr idin bana.
Nerde o ahdın hep heder oldu.
Gülistan bağında çalar akordum.
Şimdi o güllerin yad el mi oldu?

Dalkılıç'ım Türk gençliği eğilmez.
Güzel sevdim amma kalpsiz sevilmez.
Sağ olsun doktorlar aşıklar ölmez.
Kara günde sadık dostlar belli oldu.

92

Dostlarım her ozan gibi bende karımca kaderimce köy kasaba yurdumu dolaşmaya, halkımın dertlerini yakından izlemeye başladım. Birgün yolum Kayseri iline uğradı. Her nedense Kayseri ili ve oranın gurbetçilerinden

yağız dostum Kara Mehmet'in ozanlığa ve şahsıma verdiği değer beni cidden duygulandırdı. Ama başında bölük bölük dumanıyla Erciyes Dağı beni bir başka etkiledi. Erciyes Dağı Kayseri'nin hemen yanı başında başı bulutlara değmiş, dumanlara karışmış, etekleri lale, sümbül, çayır, çimen, karışmış, ozan olup da Erciyes Dağı'nı dile getirmemek elimde miydi. İşte Erciyes Dağı'na şu satırları yazdım.

ERCİYES

Kendimden geçerek seyrettim seni,
Başın pare pare duman Erciyes.
Tüm erenler mekân etmiş başını.
Evliyalar yatağısın Erciyes.

Eteğini çayır, çimen bürümüş.
Âşıkların mekânısın Erciyes.
Seni görmek ozanlığa kâr imiş.
Yine yandı sinem nâra Erciyes.

Sinan, Seyranîler nasibin almış,
Eserlerin kaynağısın Erciyes.
Soğuk suyun ab-ı hayat misali,
Âşıklara bade sunar Erciyes.

Eteğinde mor koyunlar yayılır.
Dünya tanır yüce dağdan sayılır.
Kışı bahar, yazı kıştan sayılır.
Akıl ermez hikmetine Erciyes.

Nice ozan destan yazmış adına.
Doyamadım sularıyın tadına.

Yağız çehreleri koç Mehmet’ime.
Ozanından selam olsun Erciyes.

Başka öter kekliği var, kuşu var.
Koç Mehmet’im yücesi var, başı var.
Şah Müslüm’ün yoldaşı var, eşi var.
Hatıran kalbimde yaşar Erciyes.

93

ERECEK MİYİM?

Anamdan dünyaya doğup geleli,
Böyle mi doğdum ki kara çileli?
Ak elleri elvan elvan kınalı.
Söyle yarim, söyle erecek miyim?

Dünyaya geleli gurbet gezerim.
Yâr yolunda tatlı candan bezerim.
Ölüm var dünyada mutlak güzelim.
Söyle yârim söyle erecek miyim?

Müslüm der dünyaya gelip gidenler.
Al yanak üstünde püskürme benler.
Yârin hayaliyle ölen garipler.
Söyle yarim söyle erecek miyim?

94

EREMEDİM Kİ

Olmuş ermiş demeyin bana,
Hiçlik noktasına varamadım ki.
İnsan aç yatarken durmadan yedim,
Açlığın sırrına eremedim ki.

Benim sandım talan ettim dünyayı.
Meğer bir tek yokmuş benden enayi.
Musa'yla dolaştım Tur – u Sina'yı,
Yaşamın sırrını soramadım ki?

Ozan Dalkılıç'ım ummana daldım.
Mısır'da Yusuf'la zindanda kaldım.
Yahuze'nin buğday ölceğin çaldım..
Açlık yâresini saramadım ki.
27.3.1995, SYDNEY

95

Gafil durma gözlerini sevdiğim,
Yücelerde başı turna da kalmaz.
Geçici şöhretin şanın varlığın,
Gerdanı beş benli yâre de kalmaz.

Böyledir takdiri konanlar göçer.
Ömrün eleğinden zerreler geçer.
Her yaşayan canlı bu yoldan geçer.
Ten içinde cana, sere de kalmaz.

Göklere sığmayan o dik başları,
Yetim hakkı ile pişen aşları,
Dikilir başına hece taşları,
Namuslu alnında tere de kalmaz.

Ozan Dalkılıç'ım kutlu başları.
Zehir olur ekmekleri, aşları.
Kardeşi terk eder öz kardeşleri.
Bunca evliyaya, pire de kalmaz.

96

GARİPLER

Alın yazısı der düzen taşına.
Yağ yerine sabır katar aşına.
Softa sopasını vurur başına.
Ayrı mezheptendir kâfir diyerek,

Ne zaman gülecek garibin yüzü?
Neşe bilmez, sızlar mızrabı sazı.
Parayla satarlar beş benli kızı.
Bir de yalan fetva yazı diyerek,

Başlık parasını fakir bulamaz.
Ölür gider sevdiğini saramaz.
Düzen bozuk hak yerini bulamaz.
Verirler kötüye mutlu diyerek.

Velhâsıl garipler çeker çileyi.
Yedi yılda bir görürler sılayı.

Beş vakit namazda anar Mevlâ'yı.
Nihayet cennete girsem diyerek,

Şah Müslüm halkından ayrı olamaz.
Bir göz ağlayıp biri gülemez.
Halkı soyan Hakk'ın kulu olamaz.
Kısmet böyle Allah yazdı diyerek,

97

GAYRI GÖZLERİM

Ben gülüp ağlarken dertli sazınan,
Yaktı beni can alıcı gözünen.
Tüm dünyamı yıktı bir çift sözünen.
Kaş kaldırıp bakma gayrı gözlerim.

Ozan oldum bir dünyayı dolaştım.
Nice arı nice bala bulaştım.
Sandım ki hicrana yine ulaştım.
Bir hayal gördüğün inan gözlerim.

Ozan Dalkılıç'ım halin bildirme.
İçten ağla göz yaşını sildirme.
İnsan öldür zalim gönül öldürme.
Neye baktın, neyi gördün gözlerin.
09.08.1983

98

Gelişin nereden ey ceylan gözlü?
Bellidir halinden yücelerdesin.

Ala gözlerine yaşlar doluşmuş.
Bir zalim mi sevdin hecelerdesin?

Bir güzel bendenin koyundan mısın?
Düğünsüz derneksiz toyundan mısın?
Huri meleklerin soyundan mısın?
Bir eşin bulunmaz nicelerdesin?

Dalkılıç'ım şu âlemi gezeli,
Bulamadım bir şirince güzeli.
Yüce aşkın iksirini sezeli,
Güneşi doğmayan gecelerdesin.

99

Gökyüzünden seyreyledim âlemi,
Enginini yücesini düşündüm.
Gördükçe tekniğin mucizelerin,
Papazını, hocasını düşündüm.

Uyutmuşlar insanları yobazlar.
Hep düzensiz çalmış uyumsuz sazlar.
Bitip tükenmeyen hüraffa sözler.
Papazını, hocasını düşündüm.

Demek ki dünyada teknik varimiş.
İlim, irfan insanlığa yarimiş.
Bilinçsiz softayla işler zorumuş.
Bir papazı, bir hocayı düşündüm.

Papazı hocası cehalet eri.
Bunlar insanlığı çok koymuş geri.

Var ise cehennem bunların yeri,
Bir papazı bir hocayı düşündüm.

Ozan Dalkılıç'ım bıktık minnetten.
Kara cehaletten gelen zilletten.
Çektiğim cehennem hayal cennetten.
Bir hocayı bir dedeyi düşündüm.

Not: Bu şiir Avustralya'ya giderken uçakta yazılmıştır.

100

GÖNÜL MEYDANI

Gönül meydanından geçerken yoldan,
Gafilken avladı bilmiyor hâldan.
Bin kez ayrı düşer bülbüller gülden.
Git güzelim açık olsun yolların.

Son sü'ratle girdin gönül dağıma,
Bir anda düşürdün aşkın ağına.
Sanki sam yeliydin estin bağıma.
Git güzelim açık olsun yolların.

Acemi bahçıvan bağı öldürür.
Gül açmadan koncasını soldurur.
Nalân ağlatırsa handan güldürür.
Git güzelim açık olsun yolların.

Gözlerinle umut verme aşığa.
Kelebek pervane döner ışığa.

Kısmet ise deme gelir kaşığa.
Git güzelim açık olsun yolların.

Özden dost sanmıştım oldum yabancı.
Ömür misafirdir bedenin hancı.
Madem ki insanlar hep kardeş bacı.
Git güzelim açık olsun yolların.

Susuz pınarlarda suya kandıran,
Ay güneşi yıldızları andıran,
Dalkılıç'ı ateşine yandıran,
Git güzelim açık olsun yolların.

101

GURBETTE BAYRAM

Yirmi kere hacca giden hacılar,
El yurdunda işçi bizim bacılar.
Ulusun bağrında bin bir acılar.
Anaları başka yaktı bu bayram.

Yurtta döviz sıkıntısı çeken var.
Ele geniş dünya bize niye dar?
Boyun bükük kasaplara bakan var.
Arafat'ta etler koktu bu bayram.

Kurt için koyunun okkası olmaz.
Dünyada yoksulun çilesi dolmaz.
Bu başka acıdır çekmeyen bilmez.
Sinemizde hançer çaktı bu bayram.

Binlik yırtıp bir sigarasını yakan var.
Gurbet elde esaretlik çeken var.
Yurtta özgürlüğe karşı çıkan var.
Şah Müslüm boynunu büktü bu bayram.

102

Gül sineni ateşlere salmışsın.
Kör cahil elinden yaralı güzel,
Vurup bırakmışlar hicran-ı dertle.
Benden beter bahtın karalı güzel.

Bir avcı elinden yaralı güzel.
Gerdanda benleri sıralı güzel.
Mecnun oldum seni göreli güzel.
Yandım ateşine hareli güzel.

Hayali derttesin, yanan nârdasın.
Değme cahillerden bir dost ararsın.
Siyah zülfün ak gerdana tararsın.
Gerdanda zülüfler turalı güzel.

Gerçek dostun aldırmazsın sözüne.
Kulak ver gel türküsüne, sazına.
Bir nazar eyledim göksün düzüne.
Aslı Türkmen soyu buralı güzel.

Ozan Dalkılıç'ım dinlemez seni.
Yaradan özenmiş nurdandır teni.
Onu hâr el vurmuş o vurdu seni.
Yaylanın ceylanı maralı güzel.

103

GÜLLER İÇİNDE

Seher vakti mahmur iken gözleri,
Salınarak gezdi güller içinde.
Menekşe boynunu büktü eğildi.
Yoktur bir benzerin güller içinde.

Kırmızı ağardı, akgül kızardı.
Mest oldu çiçekler hâller içinde.
Açma gül yüzünü eller görmesin.
Seni sır edelim ballar içinde.

Ozan Dalkılıç'ım nârın olaydım.
Ömrüm pazarınca karım olaydın.
Bitmeyen sevgide yârim olaydın.
Sazım, mızrabım teller içinde.

104

GÜZEL TÜRKİYEM

Kıtaları birbirine bağlayan,
Bütün uygarlığın yolu Türkiye'm.
Bir benzeri yoktur benim yurdumun,
Kovan dolu anzer balı Türkiye'm.

İstanbul'um yedi tepe üstünde.
Asya benim Avrupayım aslında.
Hayaliyim düşmanın da dostun da.
Dünya köprüsünün beli Türkiye'm.

Ben yeşil İzmirim lâle dalıyım.
Ege Denizi'nin turunç balıyım.
Efes, harabeler kültür doluyum.
Yetmiş iki türlü dili Türkiye'm.

Karadeniz'in kuzeyinden koyundan,
Türlü balığı var hamsi soyundan,
Kemençesi düğününden toyundan,
Bir duvak misali tülü Türkiye'm.

Samsun'da başlattık Kemalist izi.
Amasya Tamim'i ulusun özü.
Mazlum ulusların kurtuluş sözü.
Barışın kökeni dalı Türkiye'm.

Erzurum'da mor koyunun barın var.
Erzincan'da bağların var karın var.
Kars'ın kalası var çalar tarın var.
Mızrapta ozanın eli Türkiye'm.

Anadolu edebimiz, usumuz.
Hacı Bektaş Veli, Pir Yunus'umuz.
"Kim olursan gel gel" diyen dostumuz,
Mevlâna'sı halkı ulu Türkiye'm.

İnsanca turizme hizmettir işim.
Sebildir dünyada ekmeğim, aşım.
Nuh'un gemisiyim, Ağrı sırdaşım.
Nice kültürlerle dolu Türkiye'm.

Bende hacı olunur Hak izindeyim.
Meryem ana bende can gözündeyim.

Asıl cennet bende yeryüzündeyim.
Her iki cihanın kolu Türkiye'm.

Halı bende, kilim bende, şal bende,
İpek kumlu deniz, güneş bol bende,
Aşçı benim bol kepçeli el bende,
Akan ırmakların seli Türkiye'm.

Peri bacaları, Ürgüp yöresi,
Sevgi dolu Türklüğümün töresi.
Antalya'nın, Marmaris'in sırası,
Eser Akdeniz'in yeli Türkiye'm.

Ağustosta başı karlı dağın var.
Zemheride üzüm veren bağın var.
Dört mevsimi yaşatırsın çağın var.
Türlü çiçek açar gülü Türkiye'm.

Sivas, Kayseri'den Çukurova'ya,
Mersin, Adana'dan bak Binboğa'ya.
Diyarbakır karpuzu ibret doğaya.
Bir gelin misali teli Türkiye'm.

Hazret – i Ademim, Havva'ydı eşim.
İnsan var olurken barıştı düşüm.
Ölenle öldüren kimsin kardeşim?
Her kan benden akar alı Türkiye'm.

Yazmakla biter mi yurdumun özü?
Ayvası, turuncu, Anamur muzu,
Misket oynadığım Ankara kızı,
Ozan Dalkılıç'ın ili Türkiye'm.

105

HALK DESTANI (“Barışmadıkça” s.: 29)

Nice yıllar gördük aklı karalı.
Ulusça sinemiz hepten yaralı.
Tükenmez derdimiz bir bir sıralı,
Halk eliyle yârem sarılmadıkça.

Fakirin derdini vurguncu bilmez.
Kurt için koyunun okkası olmaz.
Apdestsiz namazla softalık olmaz,
Halkça halk düzeni kurulmadıkça.

İnsan öldürmekle fikir yıkılmaz.
Sahte temel ile bina yapılmaz.
Halkının seçtiği vekil satılmaz,
Şah Müslüm davaya sarılmadıkça.

1982

106

Hasta der doktorlarım bedene, cana.
Az mı sürer çok mu sürer bilinmez.
Her ömrün noktası mutlaktır ölüm.
Kardeş mi ağlar, yâr mı ağlar bilinmez.

Çok sürdüm sanırlar ömrün sefasın,
Nokta nokta acılarım bilinmez.
Düşmandan çok dostlarımdan çektiğim.
El mi ağlar, dost mu ağlar bilinmez.

Acı tatlı anılarım silinmez.
Dalkılıç gülse de özden gülünmez.
Vapur gelmiş dostlar durmak olunmaz.
Belki bir dost içten ağlar bilinmez.

107

HAYATIM (“Barışmadıkça” s.: 26)

Yaylada doğmuşum güle benzemem.
Türkçe konuşmayan dile benzememi.
Yedi yaşındayım kula benzemem.
Var ise nasibim ver yalan dünya.

Dokuzunda sana gönül bağladım.
On ikide saçımı beyaz eyledin.
Yeşil yapraklarım talan eyledin.
Koruk üzümüken yol güzel dünya.

On beşimde koyun kuzu güttürdün.
Şu sinemde aşk narını tüttürdün.
Otuzumda evim barkım yaktırdın.
Bana ettiğini bul güzel dünya.

Otuz beşte ak saçlarım tarattın.
Yarı menfi yarı müspet yarattın.
Oyunbaz düzenbaz dindar yarattın.
Gerçeklere yerin dar güzel dünya.

Hileli zarları hep kendin attın.
İndirdin (İndirip) yüceden çöle bıraktın.

Nihayet pençene beni de taktın.
Tüyüm bitek bitek yol güzel dünya.

Türlü hâle saldın odlara yaktın.
Yar elinden aldın ağyare attın.
Niye Şah Müslüm'ü yetim bıraktın?
Akar kan yaşlarım sel güzel dünya.

1971

108

Hayatım nuru aşkımsın Leylâ.
Bilmem ki bu yıllar biter mi böyle?
Ahu gözlü yârim merhamet eyle.
Çöllerde perişan Mecnun gibiyim.

Söylemem ağyara sinemde yâre.
Tabibim elinde her türlü çare.
Seni sevmek olmak imiş bîçare.
Ateşle, nârınla yanar gibiyim.

Kusura bakmayın âşık hâlimiz.
Candan kutlu olsun yeni yılınız.
Parmaklar Ferhanî çalar sazımız.
Müslüm sazım ile anar gibiyim.

109

HAYAL PEŞİNDE

Yıllarca dolandım hayal peşinde.
Sayısız belâlar çile başımda.

Çimenler yeşerdi gözüm yaşında.
Eriş bir menzile dur deli gönül.
Dosta ikrar verdim, gayrı dönemem, dünya ateş olsa yandım, yanamam,

Bir ömür çırpındı gönlümün kuşu.
Hasret hayaliyle kanlı gözyaşı.
Zehirdi dünyanın meyvesi, aşı.
Eriştin ballara dur deli gönül.
Dosta ikrar verdim, gayrı dönemem, dünya ateş olsa yandım, yanamam.

Yıllarca Müslüm'e neyi arattın?
Kumral saçlarımı erken ağarttın.
Güzel dosta yârelerim bağlattın.
Eriştin Lokman'a dur deli gönül
Dosta ikrar verdim, gayrı dönemem, dünya ateş olsa yandım, yanamam.

21.02.1975

110

HAZAN MEVSİMİ

Yaz bitip de güz ayları girerken,
Her canlı yuvaya dönmeye başlar.
Kışın habercisi gelir dağlardan.
Kuşlar enginlere inmeye başlar.

Nadas edip yazı yaban ekilir.
Dirgen, yaba pardılara sokulur.
Kara koça al kurdele takılır.
Mor koyun ovaya inmeye başlar.

Dökülmüş yapraklar ağaçlar üryan.
Çamlar sultan olur ardıçlar püryan.
Ozan Dalkılıç'ım secde de her an.
Erenler semahın dönmeye başlar.

111

HIRS ("Barışmadıkça" s.:18)

Kapılma sevdiğim dünya hırsına,
Tilki dursun, aslanlara kalmadı.
Kötülerin sonu hüsranla biter.
Ömür fâni hiç kimseye kalmadı.

Hırsına uyarsın halkı ezersin.
Türlü yalan, türlü plân düzersin.
Vatandaşın derisini yüzersin.
Zalimler dünyadan ibret almadı.

Halkı uyarandan telaşın niye?
Hep zehir yutturdun tatlı bal diye.
Ezdin Şah Müslüm'ü uyarma diye.
Saltanat devrinin hükmü kalmadı.

112

Horasan şehrinden kalkıp yürüyen,
İnsanda insanlık bir Hacı Bektaş.
İnsanlığı Hak nuruna bürüyen,
Gerçek âşıklarda sır Hacı Bektaş.

Yakıp kögseğisin Urum’a atan,
Hakikat yolunun ışığın yakan,
Aslan olup miraç yolunda yatan,
Evveli, ahiri var Hacı Bektaş.

Karahöyük’te kazanını kaynatan,
Dağı taşı pençesinde oynatan,
Dünya güzeline bergüzar atan,
Cümle güzellere yâr Hacı Bektaş,

Tepriz-i Şems edip saldı Konya’ya.
Mevlâna’ya aşk badesi sunmaya,
Semada Şems ile Hakk’a dönmeye,
Semazenler içre ser Hacı Bektaş.

Darıciç üstünde namaza duran,
Taptuk Emre pire anahtar veren,
Söğüt’te Osmanlı Devleti’ni kuran,
Yunus’un dedesi Pir Hacı Bektaş.

Yeşil eli muraz görenek için,
Dili Türkçe yolu sürenler için,
Dalkılıç bu sırra erenler için,
Kemalist noktada bir Hacı Bektaş.

113

HUKUK ÜSTÜN GELDİ BENİM ÜLKEMDE

Hukuk üstün gelir benim ülkemde,
Ata’mızın nokta nokta izi var.

Türban, çarşaf değil bizim ilkemiz.
Cumhuriyet için namus sözü var.

Aydınlara düşman olmak boşuna,
Yüreğinde çağdaşlığın özü var.
Dönmez halkım uygarlığın yolundan,
Bedenimde barış sevgi közü var.

İnsan sevgisiyle sel olup akan,
Hukuk tarafsızdır sayın başbakan.
Bir tek sen değilsin sınıfta çakan,
Yüksek mahkemede şimşek hızı var.

Bunca hakimleri boş mu sanırsın,
Yüce hükmün kararını kınarsın.
Neyi umdun neyi buldun yanarsın,
İçerinde bir incecik sızı var.

Ozan Dalkılıç'ım çağdaş meziyet,
Senden benden önce gelir hürriyet,
Laiklik temel öz cumhuriyet,
Bütün insanlığın bunda tezi var.

114

HÜZÜNLÜ YÜZ

Gül çehrende bin bir hüzün izi var.
Zannetme ki koca dünya böyle dar.
Yakındır güzelim üzülme bahar.
Gün doğmadan neler doğar sevdiğim.

Ahu gözler bin bir mana soruşur.
Elbet susuz güller buruşur.
Dertli bülbül gibi güle çağrışır.
Her akşamın sonu sabah sevdiğim.

Hikmeti âdemde sır eden vardır.
Zelha'yı Yusuf'a yâr eden vardır.
Dalkılıç güzeli sever aşikâr.
Bu aşkı sevdayı var eden vardır.

115

İNCİNİR

Böyle bir güzelin sevdalısıyım.
Gonca desem, sümbül desem incinir.
Mecnun görse Kerem görse Hak sanır.
Leylâ desem, Aslı desem incinir.

Sırma saçlar ince belde sürünür.
Kahve içse ak gerdandan görünür.
Bağladı canımı zülfün teline.
Damar desem, kanım desem incinir.

Salındıkça şavkı vurur cihana.
Aysın desem, günsün desem incinir.
Ferhat, Garip görse durur divane.
Senem desem, Şirin desem incinir.

Gök yüzünde turnası yok kuşu yok.
Hayal etmez rüyası yok, düşü yok.

Yaratıkta bir benzeri eşi yok.
Mevlâ desem, ruh desem incinir.

Tükenmez yazmakla vasf-ı kalemde.
Cefası bin sefa gönül dünyamda.
Şah Müslüm der bir noktasın sinemde.
Bensin desem, sensin desem incinir.

116

İNSAFSIZ YETER

Yeter çektirdiğin insafsız yeter.
Hayalin, hasretin gözümde tüter.
Sanki has bahçede çiçek mi biter?
Şu gönlümde tek çiçeksin sevdiğim.

Sen yoğuken ecel gelse ölemem.
Tanrı sorsa başka dilek dilemem.
Kılıçla kurşunla geri duramam.
Bir ahu gözlüye öldüm sevdiğim.

Bu gönül yarası tabip saramaz.
Sevgili dışında ilâç olamaz.
Şah Müslüm bu sırra cahil eremez.
Sırr-ı hikmetine erdim sevdiğim.

117

İnsan ayırt etmek sana mı kaldı?
Âlem-i insanın belâsı yezit.

Allah bir yaratmış tüm insanlar.
Uygar insanlığın belâsı Yezit.

İnsan olup karışmadın insana.
Kardeş deyip sarılmadın insana.
Çirkinin çirkini doymadın kana.
Salt hazaran lânet olası Yezit.

Hayal-i cennetten bıktık, usandık.
Ozan Dalkılıç'ım dost sanıp kandık.
Biz bu Kerbala'da kaç kerre yandık.
Salt hazaran lânet olası Yezit.

118

İNSAN VE AYRILIK

Bir gardaşız bir anadan doğmuşuz.
İnsanı ayıran kimse utansın.
İsterse dünyanın sahibi olsun.
Altınsa, gümüşse, simse utansın.

İnsan birdir demek ar olmaz bana.
Hup bir güzel olsa yâr olmaz bana.
Hazineler verse kâr olmaz bana.
Lâle, sümbül, çiçek, çimse utansın.

Ozan Dalkılıç'ım vay dertli başım.
İkilik cehalet benim göz yaşım.
Yetmiş iki millet özüm kardaşım.
Sefası bitmeyen demse utansın.

119

İNSAN VE MEVSİM

Mevsimlerle insan kaynar potada.
Bu sırr-ı hikmeti bilendir insan.
Yaratan hakkı için sev yaratığı.
Kin kibirden uzak olandır insan.

Böyle yazdık dört mevsimin özünü.
Cem eyledik gelinini, kızını.
Düğünde toyunda çaldık sazını.
Noktayı âdemde bulandır insan.

Yazdan kıştan nasibini alarak,
Dört mevsimi can özünde bularak,
Mevsim hazan olur ölür gülerek.
Dalkılıç'ım bir gün ölendir insan.

120

İNSANLAR

İnsanlar dünyaya ümitli gelmiş.
Kimi derde düşmüş, dermansız kalmış.
Yakup Yusuf için gözlerden olmuş.
Yusuf gibi aziz cana ne deyim?

Aslı için tacın tahtın terk eden,
Çöl gurbeti mekân eden, yurt eden,
Aşkının uğruna canını veren,
Kerem gibi bir ikrarlıya ne deyim?

Aç nikabın kaldır güzel peçeni.
Eleştirdim gelen ile geçeni.
Eba Müslüm şahı berdar edeni
Maymun gibi halifeye ne deyim?

121

İnsanlığı kemaliyle yaratan,
Kültürümüz, sporumuz, kanımız.
Miskinliği cehaleti arıtan,
Kültürümüz, sporumuz, kanımız.

Ulusları bir araya getiren,
Savaştan barışa çiçek götüren,
Gönüllerde tahtın kurup oturan,
Kültürümüz, sporumuz, kanımız.

Ozan Dalkılıç'ım toprak mekânım.
Severiz insanı insandır canı.
Ay yıldız bayraklı aşkım vatanım.
Kültürümüz, sporumuz, kanımız.

122

İnsanlık kendini kırıp duracak.
Beş yıllık savaşlar sürüp duracak.
Ölüm tacirleri milyar vuracak.
Onlar müşteriyi buldukça güzel.

Akıl fikir edip durmaz mı dünya?
Bir gün zalimlere sormaz mı dünya?

Bu mutlu günleri görmez mi dünya?
Gönlüm bu hayale daldıkça güzel.

Sözde uygar dünya bahtiyar olsun.
Komşu bataklıklar leşinen dolsun.
On yaşında sübyan hem şehit olsun.
Humeyni cennete saldıkça güzel.

Ozan Dalkılıç'ım gülemiyorum.
Yirminci asırmış bilemiyorum.
Bir tek sazdan başka çalamıyorum.
Hırsız bile kibar çaldıkça güzel.

123

İstanbul şehrinde gülleler tutan,
Sultan Cibâli de dur seher yeli.
Surların içinde Haliç'te yatan.
Üstü açık türbesini gör seher yeli.

Kırşehir'de uğra Yeşil Hünkar'a.
Keskin'de niyaz et Koca Haydar'a.
Hüseyin Gazi'den gir Ankara'ya.
Hacı Bayramı Veli'de dur seher yeli.

Hüseyin Gazi'den döndür yolunu.
Çubuktan seyret Aydos Beli'ni.
Sarıcalarda kokla pirler gülünü.
Garip Musaları sor seher yeli.

Karkın'ı geçerken çalınır erkan.
Murat Dede, Üçbaş, kırklara mekân.

Bu köyde yatıyor Seyyit Süleyman.
Kırkların cemine gir seher yeli.

Seyyit Süleyman'ın torunu ozan,
Ceddim Cibâli'nin methini yazan,
Bunca evliyalar gönlünde gezen,
Ozan Dalkılıç'a yâr seher yeli.

124

İSTİSMAR ("Barışmadıkça" s.:14)

Orman yakıp fidanları kıranlar,
Kendin dindar beni kâfir görenler,
Alçakça arkadan insan vuranlar,
Fitneler ibadet etse ne olur?

Çıkarları için cephelere bölenler,
Halktan değil beni Arap sananlar,
Köylüyü gördükçe apdest alanlar,
Cahil Hak yolunda olsa ne olur?

Şah Müslüm ozanın mekânı dağlar.
Hak için ağlayan halk için söyler.
Ozanın bayramı olur mu beyler?
Işıksız evlerde karnı aç olur.

125

KADER

Gerçek bu âlemde var mısın kader?
Sana inananlar oldular heder.
Uyku âleminde bir tesellisin.
Bir sürü vurguncu yarattın kader.

Zalimin, mazlumun dilinde adın.
Panzehir görünen zehirdir tadın.
Hayali adını Tanrı'dan koydun.
Bozuk düzenciye silahsın kader.

Sen bir hiçsin ama kime bildirsem.
Cehaletle seni birlik öldürsem.
Hiçliğini bir halkıma bildirsem.
Ölmez Müslüm adı ölürdü kader.

17.08.1971

126

KADER MELEĞİ

Kader meleğine arzuhâl yazdım.
Nerdedir kalemi, hakimi hani?
Çaldı yârenlerim attı gurbete.
Kardeşim, cananım Hasan'ım hani?

Anamdan doğalı böyle peşimde.
Korku dolu hayalimde düşümde.

Zalim avcı gibi her an peşimde.
Bizi bizden içe, bilenler hani?

Müslüm'e sorarsan bir masal kader.
İstemem cenneti cehennem yeter.
Yeter bu cehalet ölümden beter.
İnsanı sevecek insanlar hani?

127

KÂMİL

Çubuk'un Yukarı Emirler köyünde yaşayan teyzem oğlu, 19 yaşındaki Kamil Akdoğan'ın babası ve halkın gözleri önünde intiharı beni çok etkiledi. Bu acıyla ozanlığımın ilk şiirini Kamil'e ithafen yazdım. (05.07.1946)

Çanlı erkeçlerim sürün Çamkoru'nun bayıra.
Kadife urbamı verin hayıra.
Al kanlarım döküldü Ayvacık'ın çayıra.
Uyan teyzem oğlu uyan, uyanamadım.
Yağlı kurşunlara dayanamadım.

Kamil'in bindiği bakladan kırat.
Almadı Kâmil'im dünyada murat. (Al kana boyanmış o güzel surat.)
Uyan teyzem oğlu uyan, uyanamadım.
Yağlı kurşunlara dayanamadım.

Örüme kalktım da saat beşimiş.
Rüyada gördüğüm kara düşümüş.
Kurşun ekmek oldu kanım aşımış,
Uyan teyzem oğlu uyan, uyanamadım.
Yağlı kurşunlara dayanamadım.

Ufak ufak Ayvacık'ın taşları,
Hilâl gibi Kamil'imin kaşları.
Teneşire döküldü siyah saçları.
Uyan teyzem oğlu uyan, uyanamadım.
Yağlı kurşunlara dayanamadım.

Köpeklerin gece gündüz uluşur.
Kardeşlerin ak sürünü bölüşür.
Düşmanların için için gülüşür.
Uyan teyzem oğlu uyan, uyanamadım.
Yağlı kurşunlara dayanamadım.

Yağlı kurşun ak göğsünü delerek,
Düğüne gidiyor sanki gülerek.
Şah Müslüm'ü ateşlere salarak,
Uyan Kamil uyan, uyanamadım.
Yağlı kurşunlara dayanamadım.

128

KAN AĞLAR MAKAM

Ozanın Polatlı'daki bir tarlasının ortasından yol geçirilmiş, mahkemeden yolun iptal kararını alan ozan Polatlı Kaymakamı İsmail Erzurumluoğlu'na başvurarak mahkeme kararının uygulanıp, mağduriyetinin giderilmesini istemiştir. Sonrasında kaymakam ozana hakaretvari söz söyleyip, şiddete kalkışınca, bu aşağıdaki destanı kaymakamın haksızlığına karşı bir ibret vesikası olarak söylemiştir.

Varımız yoğumuzla bir tarla aldık.
Keşke almasaydık, dertlerle dolduk.
Kanunu, adaleti geçerli sandık.

Polatlı’da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam.

Mağdur olduk, hâlimizi gör dedik,
Hukukî hakkımız bize ver dedik.
Kesinleşmiş kararımız var dedik.
Polatlı’da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam.

Masadan küllüğü kaptı coşuna.
Dar edermiş bu dünyayı başıma.
Hukuk dedim pek gitmedi hoşuna,
Polatlı’da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam.

Kepçe, kamyon geldik mülkün başına.
Makam jandarmayı dikti karşıma.
Karar, icra Polatlı’da boşuna.
Polatlı’da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam.

Laf ile hukuku savunmak kolay.
Kendi kendimize avunmak kolay.
Allah’a ant olsun DOĞRU bu olay.
Polatlı’da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam.

Kaymakam bey demesin bize guguk.
Var ise yurdumda adalet hukuk.
Adalet temelse kim kimden kopuk
Polatlı’da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam.

Hak deyince duygularım coşarak,
Yunus gibi engelleri aşarak,
Vilâyete gidiyorum koşarak.
Polatlı'da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam.

Yüceler yücesini eyledim vekil,
Hasmın Allah olsun velimen vekil.
Hakk'ın hukuku bir, istemez şekil.
Polatlı'da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam.

Ozan Dalkılıç'ım deviniyorum,
Vali Bedük size güveniyorum,
Hukuk üstün gelir inanıyorum.
Polatlı'da geçmez diyor kaymakam.
Adalet olmazsa kan ağlar makam.

129

Kar yağmış başıma, ömrümde hazan.
Bu ahu gözlüye niye meftunum?
Âşıklar delidir, ferman dinlemez.
Seni Leylâ sandım, ben de Mecnunum.

Seni sevmek ar deseler inanmam.
Bir benzerin var deseler inanmam.
Bu tatlı ateştir, gayrisin yanmam.
Pervaneler döndüğüme memnunum.

İster ilkbahar ol, ister sonbahar.
Âşıklar sırrını etmez aşikâr.

İster öldür, ister yaşat bahtiyar.
Ozan Dalkılıç'ım aşka meftunum.

130

KARA GÜNLERİM

Bir bitmedi gitti kara günlerim.
Deli gönül her gün, her an zordasın.
Mansur gibi çekilmişsin girdaba.
Bir bitmeyen çiledesin,dardasın.

Yazın gelmez zemheride kardasın.
Feryada düşmüşsün nice zardasın.
Denizde deryada bilmem nerdesin.
Bilinmeyen zarardasın, kârdasın.

Şah Müslüm der mekânını bulasın.
Yüce dağ başında çoban olasın.
Koyun seni sen koyunu bilesin.
Bahçelerde gül çiçekli daldasın.

131

KAYAKÇI

Eğilmeyen dağlar eğilir sana.
Karlardandır senin kanın kayakçı.
Yüce dağlar ak karının yârisin.
Apak karlar yücesine yatınca,
Karlardandır senin canın kayakçı.

Yaylaların ceylanının, kurdunun,
Yüce dağları var güzel yurdumun.
Havalıdır yiğidimin merdimin.
Dağcılıktır senin anın kayakçı.

Ozan Dalkılıç'ım gönlüm dağlarda.
Dolaşırım bahçelerde, bağlarda.
Kayakçı dostuyum beyaz ağlarda.
Seninle karıştım kara kayakçı.

132

KAYBETTİĞİM HİCRANI

Yıllar yılı kaybettiğim Hicran'ı,
Diriltip karşıma saldın ya felek.
Neden o gözleri aynı yarattın?
Yaşarken dünyada öldüm ya felek.

Âlem güler, ben gülemem dünyada.
Sana ne ettim de buldum ki felek?
El vurup yâremi sarmıyor tabip.
Yine bir ummana saldın ya felek.

Yok mu şu derdimin dermanı sende?
Yıllar yılı çektirdiğin nedendir?
Öyleyse derdin ne, neyin var bende?
Beni benliğimden aldın ya felek.

Şikâyetim yok, dost cefasından,
Beni taştan taşa çalsan da felek.

İyidir hoyratın bin sefasından,
Beni benden her an alsan da felek.

Dalkılıç'ım gülmedim ki gülemem.
Sarhoş muyum ayık mıyım bilemem.
Aşkla yoğrulmuşum, aşksız olamam.
Ateşler içine saldın ya felek.

09.08.1983

133

KIBRIS

Kara, hava, deniz ferman dinlemez.
Koç şehidim meçhul asker inlemez.
Cihan cehenneme dönse billâhi,
Bu ulusu hiçbir kuvvet silemez.

Yine bir Atatürk var aramızda.
Namık Magosa'da, Oruç denizde.
Fatih misafirdi aynı gün bizde.
Savaşta halkımı fitne bölemez.

Müslüm, halkı ile verdi el ele.
Jetler gökyüzüne saldı zelzele.
Bin yazar toplansa gelmiyor dile.
Böyle ordu yeryüzünde bulunma.

23.07.1974

134

KIBRIS ÖZGÜRLÜĞÜ (“Barışmadıkça” s.: 42)

Yazsın cihan gazetesi, dergisi,
Uygarlık uğruna verdik savaşı.
Sürgünden getirdik Karamanlis’i.
Dostu değil düşmanı da kurtardık.

Azaldı Kıbrıs’ta çakalın sesi.
Hayale gönderdik bay enosisi.
Erkekçe gürledi Mehmet’in sesi.
Evrensel hakları böyle kurtardık.

Kalleşlere mertçe olur sözümüz.
Hakça bir barışa doğru yönümüz.
Zafer çalar mızrabımız, sazımız.
Şah Müslüm kuzuyu kurttan kurtardık.

135

KIŞ

Yüce dağa kurar apak tahtını.
Cihanda bir başka özlemi vardır.
Toprağın zehrine karı panzehir.
Bunca âlimlerin izlemi vardır.

Keş torbasın kapı ardına taktırır.
Mart ayı var kapılardan baktırır.
Köylülere sabanını yaktırır.
Karı, buzu ile özlemi vardır.

Dalkılıç’a yüz elliyi saydırır.
Nice yaratığın kanın buydurur.
Koca karı dokuz masal uydurur.
Onun da bir sonu cızlamı vardır.

136

KIZIM

Tüm insanlar bir gerçeği görmemiş.
Ölüm var dünyada unutma kızım.
Var mıdır dünyada doğup ölmemiş?
Ölüm var dünyada unutma kızım.

Bu sırra erenler olur arif.
Gerçek âşıklardır istemez tarif.
İster başkan olsun, isterse şerif.
Ölüm var dünyada unutma kızım.

Ferhat kayaları boşuna delmiş.
Hani Zehra hani Yusuf ne olmuş?
Leylâ serap olmuş, Mecnun çöl olmuş.
Ölüm var dünyada unutma kızım.

Bir gün telaş başlar tatlı canında.
Yaptığın iyilikler hazır yanında.
Mecal kalmaz bedeninde teninde.
Ölüm var dünyada unutma kızım.

Belki bu sözlerim gitmez hoşuna.
Katkılı ol fukaranın aşına.

Güzel ahlâklı ol hepsi boşuna.
Ölüm var dünyada unutma kızım.

Erişilmez faziletin katına.
Yanaşma güzelim nefsin atına.
İmrenme hırsızın saltanatına.
Ölüm var dünyada unutma kızım.

Ozan Dalkılıç'ım çıkma çizmeden.
Usandım dünyayı boşa gezmeden.
Ölebilsem insanlığı üzmeden.
Ölüm var dünyada unutma kızım.

1986

137

KİMİ

Kimi nâr elinden kavruldu durdu.
Kimi küller oldu savruldu durdu.
Kimi bir ikrara çevrildi durdu.
Bir kendini bulamadı insanlar.

Kimi sultan geldi, kimi kul geldi.
Kimi gelin oldu, kimi dul kaldı.
Kimi sevgiliden muradını aldı.
Bir kendini bulamadı insanlar.

Kimi servetiyle durmaz övünür.
Kimi yokluk çeker hemen dövünür.

Kimi maksadına erer sevinir.
Bir kendini bulamadı insanlar.

Kimi kardeşine bühtanlar eder.
Kimi mezhep mezhep insanı böler.
Akl-ı selim olan cahile güler.
Bir kendini bulamadı insanlar.

Müslüm der insanlar akla dayansa.
Yeter gaflet uykusundan uyansa.
İlimden irfandan nasibin alsa.
Bir kendini bulamadı insanlar.

138

Kimi hoca ,papaz kimi pir olmuş.
Kiminin kasası çok çabuk dolmuş.
Nice gül cemaller sararıp solmuş.
Gerçek günahları açlarda gördüm.

Yönüm cehennemdi, iz ona doğru.
Tüm kötülük bende, söz ona doğru.
Küfürden küfüre bunca söz bende.
Cehenneme giden yolda iz bende.

Ozan Dalkılıç'ı bir sorguladım.
Ben bir günahkârım düşlerde gördüm
Nice yalancılar hakla hak olmuş.
Gerçek kan ağlıyor yaşlarda gördüm.

139

Kokuşmuş burjuva kan deryasında.
Acımasız dünya vuran vurana.
Bir kene misali yapışıp tene,
Doymuyor vampirler soran sorana.

Dünya han misali görmek var iken,
Gönül Beytullah'tır girmek var iken,
Sevgi güllerini dermek var iken,
Taze fidanları seren serene.

Şah Müslüm bu sırra erebilirsen,
Yücedir insanlık görebilirsen.
Allah gönül sırdır girebilirsen.
Gönülü bilmeyip kıran kırana.

140

KOYUNLARIN ARZUHÂLİ

Yünüm halı, sütüm besin sizlere.
Mor koyunum arzuhâlım devlete.
Kuzu iken kestirmeyin bizleri,
Birgün olur et bulamaz bu millet.

Anayasa kurdu kuşu korurken,
Körpe kuzuları korumak yok mu?
Varlığımız açık açık erirken,
Ete, süte hasret kalır bu millet.

Kuzu avcıları geri durmalı.
Bankalar kuzuya önem vermeli.
Kuzular büyüyüp koyun olmalı.
Yoksa birgün geç kalacak bu millet.

Plân yok, poram yok kuzu kesilir.
Elbet birgün gerçek yanlış sezilir.
Milyonlarca milli servet eksilir.
Öz malına sahip çıksın bu millet.

Dertli Müslüm can boğaza dayandı.
Koyunlar uyanmış arzuhâl yazdı.
Et, süt bulunmuyor yâreler azdı.
Her yolda mı geç kalacak bu millet.

20.03.1975

141

KÖYÜM

Doğup büyüdüğüm o mamur köyüm,
Baykuşlar mekânı viran olmuşsun.
Hani nerde üçler, kırklar, yediler?
Sam mı değdi, mor bağ iken solmuşsun?

Gölyeri yurtlara konan erenler,
Her gün helâlleşip lokma derenler,
Üçbaş Dağı pire gönül verenler,
Niçin böyle bir bîçare kalmışsın?

Bunca cilvelerle kınalım köyüm.
Atalar töresi düğünüm, toyum.

Aslı Musa'yı Kazım Cibâli soyum,
Sultan Fatihlerden ferman almışsın.

Ozan Dalkılıç'ım sinende doğdum.
Senden ayrı elli yılı doldurdum.
Nihayet verdiğin alıp, soldurdun.
Ömür biter diye selâm salmışsın.

142

LEYLÂ

Yine aynı Leylâ mısın sen?
Hakk'ı unutmayan Mevlâ mısın sen?
Her zaman yaralı böyle misin sen?
Bitmiyor gönlüyün kara çilesi.

İnsanlar dünyada çilesiz olmaz.
Hele ahu gözlü belâsız olmaz.
Kurusa çiçekler renksiz olmaz
Tükenmez dünyanın kahrı, çilesi

Kimi derde düşer gönül elinden.
Mecnun Leylâ'sının gider yolundan.
Dertli bilir dertlilerin hâlinden.
Tükenmez Müslüm'ün kahrı, çilesi

143

Mah yüzünde kainatı gördüğüm,
Elifte, ebcette izin kalmamış.

Kalp evime çiçeklerle ördüğüm,
Ateşin tükenmiş, külün soğumuş.

Vefasız bakışa gözden kandığım,
Boşayımış ateşine yandığım.
Pervane olup ışığına döndüğüm,
Güzeller içinde galleş çoğumuş

Ozan Dalkılıç'ım delisin deli.
Deryalara sığmaz gönlümün seli.
Uslanmaz, yaşlanmaz, olmazsın veli.
Bağ sandığın bozkırlarda dağımış

144

MARHABA

Ali, ehli beyti candan sevenler.
Süleyman dostları, canlar marhaba.
Bu gün şad ettiniz Pir Süleyman'ı
Bu aşk ile dolu dostlar marhaba.

Sizin özünüzde vardır Süleyman.
Sizin özünüzde bütündür iman.
Yardımcınız olsun on iki imam.
On iki imam dostu dostlar marhaba.

Ozan Dalkılıç'ım dostları gördüm.
Ayaklar altına yüzlerim serdim.
Sizden uzak olmak gönülde derdim.
Derdimin dermanı dostlar marhaba.

145

MEVT

Uyan insanoğlu gaflet yolundan.
Güzel konuş tatlı söyle dilinden.
Gerçek daha güzel dünya malından.
Mal da kurtaramaz mevtin elinden.

Cihan senin olsa boştur nafile.
Bir sefa sürdün mü nazlı yâr ile,
Gidilmez cennete para pul ile,
Pul da kurtaramaz mevtin elinden.

Vekil olsan, paşa olsan ne çıkar?
Bu ömür deryası çağlayıp akar.
Zamanı gelince bendini yıkar.
Sel de kurtaramaz mevtin elinden.

İnsan ol ki adın kalsın dünyada.
Bu güzellik baki değil simada.
Kimler geldi, kimler gitti dünyada.
Dilde kurtaramaz mevtin elinden.

Toprak ol ki yüceliğe eresin.
Kendi istediğin halka veresin.
Bir günde Şah Müslüm öldü duyarsın.
Telde kurtaramaz telin elinden.

146

MENEKŞE (“Barışmadıkça” s.: 36)

Goncada, çiçekte, menekşe başka.
Vurmuştur simgesin dünyada aşka.
Yâre boyun eğmiş kokusu başka.
Güldür amma gülden başka menekşem.

Sarp kayalar mekânıdır, yurdudur.
Sevmiş, ayrı düşmüş, hasret derdidir.
İkrar güder, çiçeklerin merdidir.
Çürür sevgiliyi sorar menekşem.

Şah Müslüm sazıyla methini etmiş.
Nice âşık menekşeden söz etmiş.
Gördüm ki menekşe kalbimde bitmiş.
Gönül derdim ile birlik menekşem.

147

MEVCUT İNSANDA

Allah insan için kurdu evreni,
İnsan sevgisi ile doldukça güzel.
Aradığın her şey mevcut insanda.
Gönül kâbesinde, demde, devranda.
Aradığın her şey mevcut insanda.

İşte bu âlemde biz de var olduk.
İnsanı sevdikçe Hakk’a yâr olduk.

On altı kez bayrak açtık er olduk.
Aradığın her şey mevcut insanda.

On Dokuz Mayıs'ta güneşle doğduk.
Milletçe bir olduk düşmanı kovduk.
Mazlum ulusların önderi olduk.
Kurtuluşu için öldükçe güzel.

Cumhuriyet kurduk onurum gibi.
Bağımsızlık benim hamurum gibi.
Hür bir milletiz gururum gibi.
Egemenlik böyle oldukça güzel.

Namerdi var, merdi de var insanın.
Çilesi var, derdi de var insanın.
Vatanı var, yurdu da insanın.
Hürce vatanında kaldıkça güzel.

İlimi, bilimi yaradan insan.
Denizde, havada, karada insan.
Meleklerden bir ön sırada insan.
Allah'ı kendinde buldukça insan.

Kısa kes Dalkılıç insan olmalı.
İnsan olan insan hakkın bilmeli.
Bilmem bu insanı nasıl bulmalı?
İnsan bilim saygı doldukça güzel.

148

MEVKİ

Bakanlıktan, valilikten alsınlar.
Akıllan diye şarka salsınlar.
Cümle sevdiklerin düşman olsunlar.
İnsansın insana yâr olman gerek.

Değer ver insana Allah insanda.
Her ne arıyorsan sende insanda.
Bunca güzellikler dilde lisanda.
Sende bu yarışta var olman gerek.

İnsana evrene bir nazar eyle.
Dilin dönüyorsa gerçeği söyle.
Gelmiş geçmiş için dur ibret eyle.
Çalış bu pazarda kâr olman gerek.

Ozan Dalkılıç'ım çaban boş değil.
Yeme kul hakkını güzel hoş değil.
Sen insansın dostum kara taş değil.
Çalış ki alında ter olman gerek.

149

MUHABBET

Yaz baharda mor kırmızı açarken,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim.
Seni seven tüm varından geçerken,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim?

İlkbaharda açan güller aşkına,
Sana aşık olan kullar aşkına,
Hacı Bektaş, Taptuk, Yunus aşkına,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim?

Kuşlar yuva yapıp, kuzu melerken,
Arı çiçeklere özün belerken,
Kara toprak nimetlerle dolarken,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim?

Buğday başaklanıp, kılçık saçarken,
Kelaynaklar yavrulayıp uçarken,
Nergis sarp kayada çiçek açarken,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim?

Sonbaharda bağlar gazel dökmeden,
Aydos Dağı ak yorganı çekmeden,
Kara toprak üstümüze çökmeden,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim?

Cem eyleyip; müşküllere bakmadan,
Kırklar kandilini mürşit yakmadan,
Damarım kuruyup, canım çıkmadan,
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim?

Ozan Dalkılıç'ım aşkı yazarım.
Aşkta kâbem, aşkta kıblem nazarım.
Aşkın aptalıyım sarhoş gezerim.
Muhabbetten kaçılır mı sevdiğim?

150

Sevgili yeğenlerim Arda, Sabri, Serkan'a ve sayın ailei alisine içten saygı ve sevgilerimle.

Muhammet'le sünnet cennette başlar.
Mümine sünneti nişane aşlar.
Secdeye dökülür semada kuşlar.
Sünnetiniz kutlu olsun yavrular.

Arda, Serkan ile bay Sabri Sayın.
Sünnet nişanınız ikrar-ı kadim.
Bu güzel isminiz olmalı daim.
Hep ağzınız tatlı olsun yavrular.

Ankara kalasından İzmir'e gelen,
Gönül kasesinde mest ü mey olan,
Arıda, çiçekte niyazın bulan,
Sizi seven mutlu olsun yavrular.

Şah Müslüm ozanlar yazar deminden.
Ayrılmaz dergâhtan gönül ceminden,
Şu bizim madamın yeşil camından,
Ozanınız mutlu olsun yavrular.

20.06.1980, saat: 14.20

151

MUHTACIM

Hoyratlar arada var biliyorum,
Dostluğun başımda tacımdır tacım.

Yıkma kaşlarını yıkılır dünyam,
Gönlümde tükenmez acımsın acım.

Her şey yıkılsa da sona erse de,
Ömrümde en büyük bac'ımsın bac'ım.
Tüm cihanın hükümdarı ben olsam,
Yine senin selâmına muhtacım.

Ozan Dalkılıç'ım dostluklar güzel.
Zaman acımasız gül olur gazel.
Bu güzel aşka da erdi mi hazan?
Mekke'm, Medine'msin hacımsın hacım.

1975

152

Musa'yısan Firavun'un olacak.
Yeşil yaprak isen birgün solacak.
Ala gözlerime toprak dolacak.
Bedenden ayrılan can belâsıdır.

Beni sarhoş görüp güldü dostlarım.
Beni mekri sarhoş bildi dostlarım.
Alaylı bakışla güldü dostlarım.
Sakinin verdiğin bildi dostlarım.
Âşık bade içer dem belâsıdır.

Dalkılıç bu sırrı ne bilsin avam.
İnsan hakkı sevgi din ile davam.
Düşünmesi yasak köktenci cüdam.
İnsan olamayan kul belâsıdır..

153

MÜMKÜN MÜ UNUTMAK?

Damarımda damla damla kanımsın,
Mümkün mü unutmak seni sevdiğim?
Bedenimde zerre zerre canımsın,
Mümkün mü unutmak seni sevdiğim?

İlkbaharda açan güllerim sensin,
Sevdalı geçtiğim yollarım sensin,
Özlemle açtığım kollarım sensin,
Mümkün mü unutmak seni sevdiğim?

Mavi denizlerde, gökte sen varsın,
Yokluk âleminde çokta sen varsın,
Çekemem bu yayı okta sen varsın,
Mümkün mü unutmak seni sevdiğim?

İstemem baharı kışta sen varsın,
Dökülsün saçlarım başta sen varsın,
Görmesin gözlerim kaşta sen varsın,
Mümkün mü unutmak seni sevdiğim?

Ozan Dalkılıç'ım boşumuş dünya.
Seninle her anı hoşumuş dünya,
Yokluğunla donmuş kışımış dünya,
Mümkün mü unutmak seni sevdiğim?

154

Müslüm sırrın hemen açmaz.
Gören âşık senden geçmez.
Turna bile yalnız uçmaz.
Bende size eşim kızlar.

Kızlar gülmüşler ve köyümüzün küçük aşığı birimize abayı yakmış olacak. Dert veren Allah dermanını da verir inşallah diye dağılıp gitmişlerdi. O günden sonra günden güne coşan âşık bir gün şöyle diyordu:

Dünya ne güzelmiş konup göçmeye.
Sefa sürüp soğuk suyun içmeye,
Benli güzel niçin geldin çeşmeye?
Döndürdü Mecnun'a gözlerin beni.

Mevlâ'm kısmet etse gelsem yanına.
Güzel sevgin ceza verir canıma.
Benden selâm söylen küçük hanıma.
Nâr-ı pünhan etti sözlerin beni.

Küçük yaşta ateş saldı özüme.
Koca dünya çok küçüldü gözüme.
Küçük kumru konmuş gönül düzüme.
Dili bülbül etti sazlarım beni.

Yine coştu gönlüm baharı, yazı.
Bir olmuş Müslüm'ün deresi, düzü.
Öyle bir zalim ki çekilmez nazı.
Zincirsiz, yularsız kul etti beni.

155

NASIRLI EL

Biz ozanlar her türkümüzü bir olayı bir gerçeği dile getirmek için yazarız ve bu gerçekleri halka götürmek, halk kitlelerine yansıtmak için çaba sarf ederiz. Ne yazık ki çağımızda dahi bunların halk üzerinde büyük etkinliği olmasına rağmen bizlere devlet eli uzanmıyor. Gerçekleri halkımıza anında yansıtamıyoruz. Tek güvencimiz siz okurlarımızsınız. Gücümüzü sizlerden alıyoruz.

Nasırlı eline kurban olduğum,
Dala dala sür tarlanı kardeşim.
İnanma kimsenin palavrasına,
Köyünün kadrini sen bil kardeşim.

Gönül verip heveslenme şehire,
O soğuk suları aran kardeşim.
Dayanmaz yavruların ise zehire,
O güzel sıhhatin bozma kardeşim.

Biz şehire geldik sanki ne oldu?
Kula kulluk etmek paşalık oldu.
Gül yüzlü yavrular sarardı soldu.
Sende bu hâllere düşme kardeşim.

Şah Müslüm yaylalar bir hayal oldu.
Gül kokan ciğerim islerle doldu.
Ata yurdu köyüm virane oldu.
Bu acı hâllere düşme kardeşim.

26.12.1975, saat: 24.00

156

NAZLI

Nazlı nazlı gelişini sevdiğim,
Sen gelince başka olur halimiz.
Gönül dağım mor güllere bürünür.
Bülbüller ismini okur meşk eder.

Salındıkça bahar açar, yaz olur.
Ak ceylanda eda olur, naz olur.
Nazar değer, ak gerdana göz olur.
Her an gönül cananını arz eder.

Müslüm der ki bana zulüm eyleme,
Zülfünün teline bağlı kalbimiz.
Sakla aşkımızı aşikâr etme,
Aşk bilmeyen hoyrat eller söz eder.

07.04.1975

157

Nazlı canan bu ellerden gidersen,
Sakın bu diyara bakma bir daha.
Bu dert ile yakıp kül ettin beni,
Dermansız derdimi sorma bir daha.

Şu deli gönlümü hazan eyledin.
Ne sordumsa aksi cevap eyledin.
Yıkıp arzularım viran eyledin.
Gönülde meskenin kurma bir daha.

Beni melül koyup giden sen oldun.
Derdinle ağlayıp kalan ben oldum.
Em bulmaz dert ile yanan ten oldum.
Tabibim yaramı sarma bir daha.

Ozan Dalkılıç'ım aramam seni.
İrem bağlarından soramam seni.
Şu iki cihanda arama beni.
Kapanan yaramı açma bir daha.

158

Ne bir canan buldum, ne canı buldum.
Bir ölü yaşadım boşu boşuna.
Hep mutlu sandılar beni dostlarım.
Bir dost bulamadım başım başına.

Ne bahara erdim, ne yaza erdim.
Ne bahçıvan oldum, ne güller derdim.
Şu sefil gönlüme bin kerre sordum.
Niye tat bulunmaz aşı aşına?

Çekersin bu derdi ağlayıp durma.
Bu yol çıkmaz sokak kimseye sorma.
Gadir bilmezlere sen kıymet verme.
Vurdun mu başını mehenk taşına?

Ozan Dalkılıç yaralı mısın?
Aklanmayan bahtı karalı mısın?
Sinesi dertlerle sıralı mısın?
Aşk yazılmış kirpiğine, kaşına.

159

NE ÇIKAR (“Barışmadıkça” s.:30)

Sana derim sana olmayan kader,
Beni zindanlara atsan ne çıkar?
Kader zincir dedin vurdun koluma,
Bir de cehennemde yansam ne çıkar?

Kimine gülersin sultan edersin.
Kiminin gerçeğin yalan edersin.
Halkı soydurursun talan edersin.
Sinemi oklarla delsen ne çıkar?

Şah Müslüm’ü kötü göster kullara.
Mecnun gibi attı çölden çöllere.
Bir de rüsva eyle cümle dillerle.
Kavrulup çöllerde yansam ne çıkar?

160

Ne elâ gözlerim, kaşlarım benim,
Önce kendi özüm bir sorgulasam.
Saat olup gülmeye utanıyorum.
Kan ağlar gözleri yaşlarda gördüm.

Cümle bühtanları sözümde gördüm.
Kemlik aradıysam izimde gördüm.
İyiyi, kötüyü özümde gördüm.
Anca güzelliği kaşlarda gördüm.

Kime ne söyleyim, en etna benim.
Eyüp gibi kurtlar kaynasa tenim,
Gönlümde gizlidir gönül sultanım.
Ozan Dalkılıç'ım düşlerde gördüm.

161

Ne güzel geliş sevgili bahar,
Yaprak yeşillenir güller açılır.
Bülbül öter mor sümbüller açılır.
Ötüşür sinende kumrular bahar.

Kuşlar yuva yapar, koyun kuzular.
Toprak buram buram yağmur arzular.
Yaylaya göç eder gelinler, kızlar.
Âşıklar gönlünde ilhamsın bahar.

Bahar gelir, âşık gönüller coşar.
Yıldız başka doğar, gün başka aşar.
Müslüm çiçekleri görünce şaşar.
Çiçekler sinende bezenir bahar.

162

NE HÂLDESİN

Yine ne haldesin nazlı cananım?
Sordum seher yeli söylemedi ki.
Boynun eğik yaprakların dökülmüş.
Sordum sümbüllere söylemedi ki.

Derdinle bu sinem döndü hicrane,
El vurup yâremi bağlamadı ki.
Derdimin dermanı sende var idi,
Canan bu derdime ağlamadı ki.

Geldi geçti muhabbetin zamanı,
Meyledip bir lütuf eylemedi ki.
Arı çiçek gibi bende sırların,
Şah Müslüm yadlara söylemedi ki.
15.03.1955

163

Nedir bu telâşın, nedir bu hırsın?
Perperişan olanları görsene.
Öldür şu nefsini, aç gözlerini.
Rüşveti talanları görsene.

Dünya bir çatıdır direği insan.
Dünya bir bedense yüreği insan.
Var olan cihanın gereği insan.
Milyarları alanları görsene.

Ne kimse ağaçtır ne de direğin.
Sanıyorsun senaryona gereğim.
Bir can kaldı, al onu da vereyim.
Vatandaşım, bir hâlimi sorsana.

Oy zamanı Müslüm koydun adımı.
Arı bala benzetirsin tadımı.
Ben istemem villâları, yatını.
İnsanlara hakça değer versene.

164

NELER ÇEKİYORUM (1)

Neler çekiyorum gönül elinden,
Yerden yere vuruyorsun şu beni.
Yıkılmaz kalaydım viran eyledin,
Ayaklara seriyorsun şu beni.

Bitmiyor bu kinin kan mı güdersin?
Her şeyinle bana nispet edersin.
Yıktın viran ettin güzel dünyamı.
Zulme hedef ediyorsun şu beni.

Çilenin adına kader diyerek,
İnsanca haklarım her gün yiyerek,
Şah Müslüm'e, insanlığa kıyarak,
Yetmiş pare bölüyorsun şu beni.

165

NELER ÇEKİYORUM (2)

Neler çekiyorum dostun elinden,
Yerden yere vuruyorsun vay beni.
Yıktın saraylarım viran eyledin.
Bir virane sayıyorsun say beni.

Tükenmedi kinin kan mı güdersin?
Koymadın benliğim zelil edersin.
Bitmeyen suçum var, delil edersin.
Ömrün zindanına koydun, koy beni.

Çaresiz bıraktın bir can eyledin.
Gizli sırrım yad ellere söyledin.
Soydun beni benden üryan eyledin.
Kefenin üstlüğüm al da soy beni.

Ne kadar zormuş dostun belâsı.
Bitmezmiş sevenin derdi çilesi.
Ne vatanım kaldı ne de sılası.
Ayılmaz sarhoşum, al da ay beni.

Dalkılıç'ım âşık Türkmen kızına.
Bin can kurban cilvesine, nazına.
Özüm şehit düştü göksün düzüne.
Al hançeri, cerrah ellim oy beni.

166

Nice çağlar açtık bu yeryüzünde,
Bütün uygarlığın yolu bizdedir.
Sevginin barışın anasıyız biz,
Hazreti Âdem'in dili bizdedir.

Nice uygarlığın beşşiği biziz.
Dünya köprüsünün eşşiği biziz.
Sevgi çorbasının kaşşığı biziz.
Hakça eşitliğin eli bizdedir.

Dünya halklarına saygımız vardır.
Kanlı düşünenden kaygımız vardır.
İçte dışta barış duygumuz vardır.
Özgürlüğün kökü dalı bizdedir.

Mertlik simgesidir özdür sözümüz.
Elin toprağında olmaz gözümüz.
Cumhuriyet, hürriyettir özümüz.
Eşitliğin yolu dili bizdedir.

Ozan Dalkılıç'ım yurt benim yurdum.
İnsanın çilesi dert benim derdim.
İnsanlık uğruna çok savaş verdim.
Barış ağacının dalı bizdedir.

167

OĞULARIMA NASİHAT

Boşunaymış diyar diyar gezdiğim,
Kısmeti bir kudret tutuyor oğul.
Tükenmez sanmıştım tükendi ömrüm,
Gör kimler mezarda yatıyor oğul.

Düşündün mü senden evvel geleni?
Ferhat olup yüce dağı deleni.
Şu halkın dilinde destan olanı.
Doğan güneş olsa batıyor oğul.

Beni seviyorsan sev insanları.
İnsandır dünyada insanın yâri.
Bir gün bitirirsin yokluğu varı.
Kader kaşlarını çatıyor oğul.

Doktora, tabibe kalmıyor ömür.
Ten düşer toprağa bir avuç çamur.

Ne taş dayanıyor ne çelik demir,
Zaman çürütmeğe yetiyor oğul.

Hizmet için varsın Hakk'ın yurdunda,
Çalış ki bir izin kalsın ardında.
Çare sen ol insanlığın derdinde,
İnsan bunca acı çekiyor oğul.

Nefsine özünü hırsına katma.
Komşun aç yatarsa sakın tok yatma.
Baba nasihati yabana atma.
Kalbin her an Allah atıyor oğul.

İnsanı ezersen oğlum değilsin.
İnsan ol ki faziletin duyulsun.
Madem insan yüce niye soyulsun?
Nicelere haram yutuyor oğul.

İnsanlıktır senin yüzünde akın.
Allah âdemdedir hor görme sakın.
Teni topraklarda çürümez pakın.
Herkes çilesini çekiyor oğul.

Ozan Dalkılıç'ım azda ,çoktasın.
Hak âdemde hem vardasın, yoktasın.
Şu koca dünyada bir tek noktasın.
Nokta da bir bendir bitiyor oğul.

168

Orman yakıp fidanları kıranlar,
Kendini dindar beni kâfir görenler,

Alçakça arkadan insan vuranlar,
Fitneler ibadet etse ne olur?

Çıkarları için cephe alanlar,
Benden değil beni Arap sananlar,
Köylüyü gördükçe apdest alanlar,
Sahte sofi namaz kılsa ne olur?

Şah Müslüm ozanın mekânı dağlar.
Halk için ağlayan halk için söyler.
Ozanın bayramı olur mu beyler?
Işıksız evlerde karnı aç olur.

169

Oy nasıl delisin hiç uslanmayan,
Yoksa hak katında veli misin sen?
Bu nasıl bir maden hiç paslanmayan?
Aşkar sazının teli misin sen?

Nasıl ana idi üstünü örten?
O nasıl aşk idi içini dürten?
Toprakları yaran dağları yırtan,
Bir deli sevdanın seli misin sen?

Ne yoruldun ne uslandın ey deli!
Azalmadı azdı bu gönül yeli.
Hep sev dedi durdu sazıyın teli,
Sevgi tohumunun gülü müsün sen?

Aşk yok olsa kitabını yazarsın.
Aşka türap olur, aşka mezarsın.

Bir tek dolu içtin sarhoş gezersin.
Gönül şarabının seli misin sen?

O nasıl badeymiş içen ayılmaz.
Bu nasıl yolumuş giden yorulmaz.
Bin yesen lezzetine doyulmaz.
Bin bir çiçeklerin balı mısın sen?

Bu delinin söylemedin adını.
Sevda bir denizdir al muradım.
Ozan Dalkılıç'ın sakla adını.
Al yeşil badenin gülü müsün sen?

170

OZAN GÖZÜYLE İNÖNÜ

İnönü severdi vatanı yurdu.
İleri hedefi ulustu derdi.
Asya Avrupa'nın siyaset kurdu,
Ecelin ağına düşmüş ne denir?

Bir yanda cihanın başı bin dertte.
Ecel savaşı var ölümsüz kurtta.
İkinci adam veda ediyor yurda.
Takdir-i ilahîdir kime ne denir?

Boğazları sormuş ölüm anında.
Ölümle cenkteyken hak meydanında,
Tarih küçük kalır paşam yanında.
Vatan diyen ölümsüze ne denir?

Yurdu için yetmiş sene dövüşen,
Ömür boyu cehaletle savaşan,
Ecel savaşında vatanı soran,
Eşsiz bir kahraman uçtu ne denir?

Yetmiş üç senesi kareler dolu.
Milletin sinesi yâreler dolu.
Süngüsü, kalemi zaferle dolu.
Bir tarih yastadır kime ne denir?

Son kararın almış anayasadan
Hep millete selam olsun paşadan
Müslüm der ki son durakta köşeden
Beyaz melek aldı gitti ne denir.

26.12.1973, saat: 24.00

171

OZAN MÜSLÜM DALKILIÇ İLE AŞIK HÜSEYİN ÇIRAKMAN ARASINDA ATIŞMA (“Barışmadıkça s.: 46 – 47)

Soru: Dünya ve İnsanlık

Aldı Çırakman:

Sene yetmiş iki yirminci asır,
İnsanlık çok hasta ilâcı nedir?
Eleştir, araştır kimdedir kusur.
İnsanlık çok hasta ilâcı nedir?

Aldı Şah Müslüm:

İnsanlık kendine sahip çıkmalı.
Harbi bırakmalı, sulha bakmalı.
Bir de mezhep kavgaları bitmeli.
Gerçek budur hastalığın ilâcı.

Aldı Çırakman:

Cehaletle girmiş nükleer harbe.
Menfaatle çıkar vurmuştu darbe.
Ölüm ile tehdit edince zorba,
İnsanlık çok hasta ilâcı nedir?

Aldı Şah Müslüm:

İnsanlık zulme karşı çıkmalı.
Talanın, vurgunun ardı bitmeli.
Cehaleti temelinden yıkmalı.
Gerçek budur insanlığın ilâcı.

Aldı Çırakman:

Ömür boyu doğru yoldan şaşmamış.
İnsan hakkı boğazından aşmamış.
Sevenler de imdadına koşmamış.
İnsanlık çok hasta ilâcı nedir?

Aldı Şah Müslüm:

Ömür boyu saf olmakla iş bitmez.
Çıkarcı mazlumdan elini çekmez.

İnsan vurguncunun davasın gütmez.
Gerçek odur hastalığın ilâcı.

Aldı Çırakman:

Çırakman'ım şad olup da gülmemiş.
Zaman zaman hasta olmuş ölmemiş.
Haksızlığa tahammülü kalmamış.
İnsanlık çok hasta ilâcı nedir?

Aldı Şah Müslüm:

Önce akıl mantık başta gelmeli.
Zenci, beyaz siyah eşit olmalı.
Şah Müslüm insanlık hakkın almalı.
Gerçekleşir hastalığın ilâcı…

172

OZAN MÜSLÜM DALKILIÇ İLE OZAN DÜNDAR'DAN ATIŞMA (1)

DALIKILIÇ:

İnsan olan toz kondurmaz teline.
Paslı tele düzen verdin dediler.
Bizler hasret iken bir gram yağa,
Stoklayıp milyon vurdun dediler.

DÜNDAR:

Suçlamak kolaydır temiz insanı.
İftiracı olup durdun dediler.

Perde gerisinde plânlar kurup,
Körpe fidanları kırdın dediler.

DALKILIÇ:

Bülbüller ötmüyor virane bağda.
Kardeşin kardeşi vurduğu çağda,
Silah tüccarısın sol ile sağda,
Türlü dubaraya girdin dediler.

DÜNDAR:

Silâhım sevgidir bunu bilesin.
Kin nefreti şu kafandan silesin.
Dışarıdaki kara kışın çilesin,
Getirip başımı sardın dediler.

DALKILIÇ:

İnsan olan sarar insan yâresin.
Sevgin gerçek midir bana veresin?
İnsanlığın çizgisinde durasın,
Gönül noktasına erdin dediler.

DÜNDAR:

İnsanlık çağırır kemiğim etim.
Körpe yavrularım kalmasın yetim.
Halkın mutluluğu asıl niyetim.
Hakkımızı yada verdin dediler.

DALKILIÇ:

Şah Müslüm ozanım halk benim canım.
Her insandan akan kan benim kanım.
Seviş, barış benim şöhretim şanım.
Gerçek mutluluğu gördün dediler.

DÜNDAR:

Dündar garibanlar asıl kederin.
Bir yara açılmış derin mi derin.
Merhem olur isen bin kez aferin.
Doğru mu barışı ördün dediler.

173

OZAN MÜSLÜM DALKILIÇ İLE OZAN DÜNDAR'DAN ATIŞMA (2)

OZAN DÜNDAR:

Ben ozanım deyip çalıp söylersin,
Gerçekleri gören gözün var mıdır?
Ben kimseyi sömürmedim demeye,
Topluluk önünde yüzün var mıdır?

OZAN MÜSLÜM:

Hakça gerçeklerden yanıt veririm.
Gerçeğe kapalı göz bizde değil.
Sömürücü olan vurdum duymazdır.
Halktan utanacak yüz bizde değil.

OZAN DÜNDAR:

Rakip olan rakip ile dolaşır.
Usta olan ancak bana ulaşır.
Sazın yalpa vurur, dilin dolaşır.
Karşımda çalmaya sazın var mıdır?

OZAN MÜSLÜM:

Boyun uzun bilmem aklın öyle mi?
Baş bilmeyenlere vururlar gemi.
Bana dolaşıp da bozma şu cemi.
Düzeni bozulmuş saz bizde değil.

OZAN DÜNDAR:

Gel o zaman şu dertlere bakalım.
Coşup, taşıp seller gibi akalım.
Karanlığa ışıkları yakalım.
Çıramı yakacak gazın var mıdır?

OZAN MÜSLÜM:

Bin bir derdin hangisine bakalım?
Su yok ki muslukta nasıl akalım?
Benzinsiz ışığı nice yakalım?
Kuyruklar upuzun gaz bizde değil.

OZAN DÜNDAR:

Onun bunun kazancından doydun mu?
Sağır duydu acep sende duydun mu?

Acımadan şirin cana kıydın mı?
Bilmem bu tarakta bezin var mıdır?

OZAN MÜSLÜM:

Cana kıyıp şirin canlar yakmadım.
Barış çağrısından bir kez bıkmadım.
Halk içine fitne fesat sokmadım.
Kara tezgahlarda bez bizde değil

OZAN DÜNDAR:

Rehber deyip seni seçtim başıma.
Neme lazım deme akan yaşıma.
Göz dikme ne olur yağsız aşıma.
Tuzsuz hayatıma tuzun var mıdır?

OZAN MÜSLÜM:

Yüce ulusuma bir mesajım var.
Sömürme halkımı ciğerim yanar.
Şah Müslüm barışı candan arzular.
Sahte barış lafı söz bizde değil.

OZAN DÜNDAR:

Var ol behey üstat hoş ettin beni!
Emekçi dostusun anladım seni.
Dündar böyle ister hemen her canı.
Barışı iknaya sözün var mıdır?

174

OZAN MÜSLÜM DALKILIÇ İLE SULTAN GENÇ ARASINDA ATIŞMA

Büyüklenme kibirlenme güzel kız,
Usul nedir, erkan nedir sor da gel.
Ozan mısın sazında var anam kız?
Aşk belâsı ne belâdır sor da gel.

Aldı Kız:

Büyüklük kibirlik bizde bulunmaz.
Âşık isen şu ruhuma gir de gel.
Hem ozanım sazımda var elimde.
Dalı incitmeden teli ger de gel.

Aldı Şah Müslüm:

Süzme bal akıyor dilinden,
Arı nedir. petek nedir, sor da gel.
Aşk nârına yanmak ise muradın,
Git Şirin'den, git Leylâ'dan sor da gel.

Aldı Kız:

Tatlı dile güler yüze doyulmaz.
Arı isen gül bağına gir de gel.
Eğer korkuyorsan aşk belâsından.
Ferhat gibi yüce dağı yar da gel.

Aldı Şah Müslüm:

Ana, kızın sinesinde nârı var.
Kendi gibi taze fidan yâri var.
Şah Müslüm'ün bahçesi var, barı var.
Kendi bilir git özünden sor da gel.

Aldı Kız:

İnsan isem bu sineme nâr gerek.
Yaşadıkça insanlara yâr gerek.
Yârin varsa Sultan Genç'e ne gerek?
Yârin ile bir ikrara gir de gel.

175

Ömrümce arayıp bulduğum gerçek,
Malda, mülkte, saltanatlar boşumuş.
Halk yanında Hak yanında ölmeyen,
Sevgi, saygı, gönül yapmak hoşumuş.

Varlık maymun, her kapıda oynayan.
Hırsın ateşinde yanıp kaynayan,
İnsan hakkın Tanrı hakkı saymayan,
Dışı insan kalbi kara taşımış.

İnsanlığın ilkesinden ayrılan,
Saltanatın yatlarına kurulan,
Gösterişin şaşasında savrulan,
Gelin görün halka önder, başımış.

Bırak Müslüm hep şeytana tapsınlar.
Başa gelip trilyonlar kapsınlar.
Birkaç saray villâ daha yapsınlar.
Hırsız için haram lokma hoşumuş.

176

ÖN SEÇİM (“Barışmadıkça” s.: 24)

Halkım dertlerine ararken vekil,
Seçtirmez vekili çirkin ön seçim.
Naylon delegeyle önlere geçin.
Mert güreş diyemem beyim darılma.

Özgür fikir ile düşelim yola.
Gel halka dönelim olmasın hile.
Halk bütün olsun seçilen ile,
Seçsin vekilini darılma beyim.

Naylon delegeyi sokma araya,
Halkı sevenlerde girsin sıraya.
Merhem olacaksan azgın yaraya,
Üç beş çıkarcıya sarılma beyim.

Ozanlar her çağda gerçeği yazar.
Halkım sarmadıkça yâreler azar.
Bu çirkin hileyi halk birgün sezer.
Gerçek sözlerime darılma beyim.

Şah Müslüm ozanım, gerçek yazarım.
Sahte tebessümü görür sezerim.

Birgün bu oyunu elbet bozarım.
Halkça sözlerime alınma beyim.

177

Öyle bir güzelin meftunuyum ki,
Al yanakta açmış zambak gülleri.
Dökülmüş gerdana zülfün telleri.
Çiçeğinden arı almış ballar.

Bir güzeli tanımaya çalıştım.
Gerdana dökülmüş zülfün telleri.
Ömrümce görmedim böyle güzeli.
Kiraz dudakları oğul balları.

Kaşlar harelenmiş. gözleri başka.
Ölüye can verir, gel eder aşka.
O sarı saçları ipekten başka,
Sarılır, kıvrılır ince bellere.
Âşıklara ilham ince belleri.

Görünce sandım ki çileler dolmuş.
Mevsim hazan dostum çiçekler solmuş.
Belki de cennetten bir huri gelmiş.
Ozan Dalkılıç'ım perişan hâlleri.

178

ÖZÜNDEN

Yine bir güzeli sevdim özümden,
Gözleri bir âlem, kendi bir âlem.

Cümle var olanı değer gözleri,
Kirpikler ok gibi kaşlar bir âlem

Ürkek ceylan gibi bir içten bakış,
Ak göğsün üstünde benleri nakış,
Okyanus misali bu nasıl akış?
Ağzı şeker şerbet, dil başka kelâm.

Nice nimetlerden almış tadını.
Cümle âşıkların tüm muradını,
Dalkılıç'ım soramadım adını.
Güllerden bülbüle neşesi âlem.

22.03.1986, 12.30

179

PARAYA ÂŞIK

Koca dünya seni bunca dolaştım,
Mana, madde diyen paraya âşık,
Ekvator'dan okyanusa ulaştım,
Havası, güneşi karaya âşık.

Dolaştım Asya'yı hem Avrupa'yı.
Yerinden fırlamış insanlık yayı.
Kim sevmiyorum derse yalan parayı.
Bizim ev sahibi kiraya âşık.

Bin bir türlü çiçek arıyı arar.
Yetmişlik zampara karıyı arar.
Esmer güzelleri sarıyı arar.
Doktor çok hastaya, yaraya âşık.

Her gün zam geliyor kefin, kaputa.
Hoca kurudun der, teper tabuta.
Düğmesi ilikli beyler kapuda,
Uygun bir yer için sıraya âşık.

Dalkılıç'ım derdin nedir paradan?
Çok sevdiğin insan onu yaradan.
Kaptan gemisini sürer karadan.
Özünden yananlar çıraya âşık.

180

PERİŞANSIN

Hangi zalim vurdu perişan olmuşsun?
Ellerin koynunda garip kalmışsın.
Bir Leylâ mı aran, Mecnun olmuşsun?
Aç gözünü dikkatli süz cihanı.

İnsanlar dünyada dengin bulamaz.
Gül kadrini hoyrat eller bilemez.
Gönül yâresine derman olamaz,
Can gözünle süzmedikçe cihanı.

Gönüller dermanı ehilde olur.
Cahilden insana hayır mı gelir?
Kırma şu gönlümü üzme ne olur.
Arifçe incele Müslüm cihanı.

30.10.1971 Cumartesi saat: 17.30

181

SAHTE MİLLİYETÇİ

İzmir’de Ata’ya kurşun atanlar,
Milli petrole karşı çıkanlar,
Mihrapsız camide nutuk atanlar,
Vatan millet deyip soyunmuş üztaz.

Başka partilere gözün dikerek,
Fazilet uğruna nutuk atarak,
Halk oyunu milyonlara satarak,
Mebus pazarında soyunmuş üstaz.

Millet inancına vekil seçiyor.
Açık arttıranlar alıp kaçıyor.
Sanki millet bu dolmayı yutuyor.
Vekilse vekâleti bıraksa üstaz.

Bizim parti diye tutup oy verdik.
Vekil ettik meclise koyverdik.
Vazifeyi maaşını tam verdik.
Duyduk yüz binlere satılmış üstaz.

Şah Müslüm der bu davaya bakılmaz.
Bence vekil milyonlara satılmaz.
Halk inancı böyle kötü yıkılmaz.
Bilmem ne bahane bulacak üstaz?

182

Salınarak geldi kavil yerine,
Ayağın bastığın yoluna kurban.
İpek saçlar ak gerdana dökmüş,
Zülfünün içinde teline kurban.

Bir yayla misali göklerde başı.
Salındıkça benli eritir taşı.
Güzel sevildikçe genç kalır yaşı.
Dudakları zemzem diline kurban.

Ozan Dalkılıç'ım övülür güzel.
Çiçeğe yiğide eğilir güzel.
Dünya var oldukça sevilir güzel.
Gül dudağın oğul balına kurban.

183

SARI ÇİĞDEM

Sarı çiğdem yer altında yatarsın.
Ala karda elvan elvan bitersin.
Ak göğsün üstüne mekân tutarsın.
Çiğdem ile güzel birdir ayrılmaz.

Her yıl ilkbaharda konar, göçersin.
Mecnun gibi çöle kucak açarsın.
Güzel kokar mis kokular saçarsın.
Lâle, sümbül, çiğdem birdir ayrılmaz.

Şah Müslüm yaylalı çiğdem yerinden.
Sarı nergis ehl-i beyit terinden.
Dost aşkına erken geçer serinden.
Aşk güzelden, çiğdem gülden ayrılmaz..

184

SAVRULDUM

Dört kitap da yaprak yaprak yazıldı,
Aşkın kadehinde dolu muyum ben?
Mecnun Allah dedi saçı Leylâ'ya.
Ömrünce yaşayan ölü müyüm ben?

Deli poyraz gibi aşkla savruldum.
Candan önce cananımdan ayrıldım.
Halil İbrahim miyim nârda kavruldum?
Eriyen karların seli miyim ben?

Ozan Dalkılıç'ım gözüm yollarda.
Sır oldum arıda petek ballarda.
Nakış oldum kilimlerde şallarda.
Acep dost zülfünün teli miyim ben?

185

SAZ DİYE

Saz diye elimde davul çalamam.
Caninin, zalimin dostu olamam.
Komşu aya göçtü tembel duramam.
Sonra kula kul olmak var efendi.

İlimli, bilimli birlik çalışsak,
Her hileyi bulup; yıksak, alışsak,
Müspet bilim ile birlik çalışsak,
Engelleri aşacağız efendi.

Şah Müslüm fitneci çıksın aradan.
Özgürce yaratmış bizi yaradan.
Hicran edip yâremizi kanatan,
Cehaleti bir yıkalım kardeşim.

186

SEHER VAKTİ

Seher vakti gülistanı seyrettim,
Ötmüyor bülbüller güller perişan.
Şeydâları koncaları terk etmiş.
Gülü solmuş bağubanlar perişan.

Bülbül kahreylemiş gülşen bağına.
Sarmaşıklar sarmış gönül dağına.
Hoyrat el uzatmış gül otağına.
Menekşe boynunu bükmüş perişan.

Şah Müslüm derdini tabip bilemez.
Aşk nârına yanan âşık gülemez.
Goncasız bağlarda bülbül olamaz.
Olsa bile dertli bülbül çileli.

187

Seher vakti seyreyledim cemalin,
Elâ gözlerinin nurunda kaldım.
Yazmakla biter mi güzelin vasfı?
Bağladı zülfüne torunda kaldım.

Çok dolaştım yücesini, engini.
Kırmızı güllerden almış rengini.
Güzellerde güzelliğin zengini.
Şeydâ bülbül gibi zarında kaldım.

Ozan Dalkılıç'ım sevmeli yâri.
Gerçek güzel ise övmeli yâri.
Cihanı değmeli yiğidin yâri.
Muhabbet pirinin darında kaldım.

188

SEN YAZDIN KALEM

Ne idi garezin, ne idi kastın?
Bu kara yazıyı sen yazdın kalem.
Gülsem ne olurdu yalan dünyada?
Bu kara yazıyı sen yazdın kalem.

Ferman yazdın koç yiğitler astırdın.
Kara yazı dostu dosta küstürdün.
Plân olup orduları bastırdın.
Neler yapmadın ki sen kara kalem.

Alın yazım diye neler çekmişim.
Yeşil bağım bahçelerim sökmüşüm.
Gönül saraylarım viran etmişim.
Bu kara yazıyı sen yazdın kalem.

Nice koç yiğidin büktün belini.
Sen mi yazdın perişanların hâlini?
Ayırıp bülbülden gonca gülünü.
Bu kara yazıyı sen yazdın kalem.

Şah Müslüm'üm kara kalem bahane.
Sömürü silâhın çekmiş cihane.
Zalim baltasını vurmuş fidane.
Doktor reçetesi yazanda kalem.

189

SENDEN AYRILMAK

Bu da mı varımış senden ayrılmak?
Et kemikten kemik tenden sıyrılmak,
Usanmadı gönül bilmez yorulmak.
Sonsuzluğa bir uzunca yoldayım.

Yine sinyal verir kemiğim, tenim.
Bedenim çilede gönül dardadır.
Her şeyiyle damarımda kanımda.
Çekilmez bu çile gayet zordayım.

Şah Müslüm'üm bilmiyorum nerdeyim.
Mansur gibi bir bitmeyen dardayım.

Garip bülbül gibi gülden ayrıldım.
Gece gündüz figandayım zardayım.

190

SENİ SEVDİĞİM

Keşke görmeseydim seni sevdiğim,
Çektiğim acıyı duyman korkarım?
Beni Mecnunlardan beter eyledin.
Kapına kul diye koyman korkarım.

Ne gündüzüm belli ne gecem belli.
Aklımı başımdan alalı benli,
Ölürsem kanlımsın elleri kanlı.
El vurup yâremi oyman korkarım.

Ozan Dalkılıç'ım yıllarca çektim.
Nice gül bağına çiçekler ektim.
Nihayet sen beni temelden yıktın.
Yıktığını gönül sayman korkarım.

09.08.1983

191

SENSİZ

Sensiz güneş doğmaz bizim ellere.
Sudan ayrı balık yaşar mı güzel?
Çiğ düşer mi çiçeklere güllere?
Rahmetsiz doğa coşar mı güzel?

Bir kâmil mürşidi kılavuz alan,
Düz olur yolları şaşar mı güzel?
Deli derler ateşime yanana.
Leylâsız aşıklar pişer mi güzel?

Sensiz cennetlerin sefası olmaz.
Seninle cehennemin cefası olmaz.
Ozan Dalkılıç'ın devası olmaz.
Kaynamayan kazan taşar mı güzel?

192

SEVDA ÇİLESİ

Gece gündüz hayaliyle döndüğüm,
Basar geçer türap olan yüzüme.
Leylâ, Şirin han Aslı'yı sandığım,
Türlü zehir döker gider özüme.

Gitmiyor başımdan sevda çilesi.
Kara duman çöker gider düzüme.
Gelir diye yollarına baktığım,
Bir soysuzun düşer gider izine.

Beni hayal görür elleri gerçek.
Güldükçe sinesi açar bin çiçek.
Kaşlar ay misali bakışı gerçek.
Şimşekleri çakar gider gözüne.

Dalkılıç'a kaşlarını yıkışı,
Irmak olmuş denizlere akışı.

Ölüye can verir candan bakışı.
Yıktığını yapar gider tezine.

193

SEVDİK İNSANI

Dünyaya gelirken sevdik insanı.
Sevgisiz bölücü el oldu gitti.
Toprak, doğa, akarsular kanımdır.
Sevgi, saygı tatlı dil oldu gitti.

Türk birliği bu noktada kuruldu.
Her millet dünyaya başka sarıldı.
Adalet sancağı bize verildi.
Cahiller dünyada lal oldu gitti.

Adaletten Fatihleri görürüz.
Karadan denize gemi vururuz.
Denizlerde Oruç, Hızır oluruz.
Akdenizler bize göl oldu gitti.

Güzel İstanbul'a ilk ayak basan,
Surlara dikilen o Ulu Hasan.
Gülerek can verdi ölümsüz insan.
Halkının gönlünde kal oldu gitti.

Dört mevsim yaşanır benim yurdumda.
Nuh'un gemisiyim Ağrı Dağı'nda
Yeşil Bursa, İzmir irem bağında.
Kekikli yaylalar gül oldu gitti.

Bizi hasta sanan gafiller oldu.
Yurduma göz diken hainler oldu.
Çanakkale Türk'ün anıtı oldu.
Mağrur düşman burda pul oldu gitti.

Bir daha kem gözler bakmasın bize.
Bir koca dünyayı getirdik dize.
Bir bir döktük işgalciyi denize.
Gemileri tabut sal oldu gitti.

Bir Cumhuriyet kurduk can ve özümüz.
Ata'ya, vatana namus sözümüz.
Mazlum uluslara geçit köprümüz,
Yeni çağlar açtık yol oldu gitti.

Hainlerin işi bizi bölmektir.
Bize düşen bu hileyi bilmektir.
Bir tek çaremiz var birlik olmaktır.
Dalkılıç yurduna kul oldu gitti.

194

SEVENLERDENİZ

İlk peygamber oldu dünyada Âdem.
Her şeyi Âdem'de görenlerdeniz.
Güneş, doğa, toprak Havva'dan doğduk.
Bunca nimetleri derenlerdeniz.

Yer, gök bütün insanlığın emrinde.
Aşk, sevda vardır insan serinde.

Yücedir insanlık kökü derinde.
Bu noktayı sırra erenlerdeniz.

On yedi kez bayrak açtık durmadık.
Din, ırk diye insanlığı yermedik.
Gülerek can verdik, taviz vermedik.
Conkbayır'da dimdik duranlardanız.

Çanakkale'de sancağı alınca Ata'm,
Tarihe sığmayan o genç komutan,
Her karış toprakta bin şehit yatan,
İlk kez bu anıtı kuranlardanız.

Bulutları yardık doğduk Samsun'dan.
Bir arslan kükredik o Amasya'dan.
Akın akın Erzurum'dan, Sivas'dan,
Kurtuluş ağını örenlerdeniz.

Kesin kararlıydı genç Kemal Paşa,
Sürecekti haini bu yurttan dışa.
İşgalci devletler düştü telâşa.
Denize, karaya serenlerdeniz.

İnsan onuruna temel hürriyet.
Ata'mızdan kalan miras meziyet.
Canımız, kanımız öz Cumhuriyet,
Onu can özüne saranlardanız.

Kıyafet devrimin açtı gülleri.
Öz Türkçe'ye döndü türlü dilleri.
Harf devrimi oldu ilmin yolları.
Kalemle savaşa girenlerdeniz.

Uygar bağımsızlık özden esastan.
Çocukken tanışır dost kalır insan.
Egemenlik bayramı Yirmi Üç Nisan.
Gençlik onurunu verenlerdeniz.

Ozan Dalkılıç'ım yurt benim yurdum.
Yurduma cihanda barışı kurdum.
İnsanlık yarasın özümde gördüm.
Her ölen insanla ölenlerdeniz.

195

SIR

İçindeyim dünya hayal gibiyim,
Çözemedim dünya senin sırrını.
Sanki bir kumarsın kılap misali,
Çözemedim dünya senin sırrını

Zehir oldu ekmeğinde, aşında.
Her nereye gitsem çile başımda.
Sana âşık idim yedi yaşında.
Çözemedim dünya senin sırrını.

Yaşıyor insanlar nettin özünü?
Yalancı kahpesin tutman sözünü.
Çeke çeke bıktım senin nazını.
Çözemedim dünya senin sırrını.

Tek bir tek insanım bin ettin adım.
Böldün, parçaladın, koymadın tadım.

Hani bizi mutlu etmekti muradın?
Çözemedim dünya senin sırrını.

Üç beş dinin varmış, binlerce mezhep.
Akıl sır ermiyor bu nasıl hesap?
Her şeyin çok amma adalet kesat.
Çözemedim dünya senin sırrını.

Sanki çıkarcıya ortak olmuşsun.
Sağım solum deyip deyip bölmüşsün.
Ne kolayda bahaneler bulmuşsun.
Çözemedim dünya senin sırrını.

Ana böyle haşist olmaz yavruya.
Şaşı mısın düz bakmışsın eğriye?
Cehennemsin namusluya, doğruya.
Çözemedim dünya senin sırrını.

İsa'sı Musa'sı Yusuf'u Kenan,
Tek bir sırrını çözen yok inan.
Çokça lutfetmişsin din, mesep, iman.
Çözemedim dünya senin sırrını.

Dünya seni baştan başa dolaştım.
Gök yüzünden Ekvator'a ulaştım.
Okyanusta dostlarımla ağlaştım.
Çözemedim dünya senin sırrını.

Her yerde her şeyin aynı renkte.
Asya Avrupalı Çaynis Frenk'te,
Varlıkları aynı yaşam gerekçe.
Çözemedim dünya senin sırrını.

Ne söylesem vazgeçilmez güzelsin.
Tarihlere sığmaz evvel ezelsin.
Belki bu esrarı kendin çözensin.
Çözemedim dünya senin sırrını.

Yaratmış yaradan gitmeli hoşa.
Yaşamın sonunda ölüm var paşa.
Ozan Dalkılıç'ım yoruldum boşa.
Çözemedim dünya senin sırrını.

196

SİHİRLİ GÖZLER

Sihirli gözlerin kötü kullanma,
Atom gibi insanlığı yok eder.
Tanrısal sözlerin ölçülü söyle,
Yazık olur şu gönlümü şok eder.

Pek salınma eda ile naz ile,
Seni gören bülbül gibi zar eder.
Açma ak gerdanı ellere karşı,
Güzel olan gösterişten ar eder.

Gahi deryalardan akar gidersin.
Âlemi nârına yakar gidersin
Sineme kirpiğin çakar gidersin.
Derdinle inleyen ah u zar eder.

Seher vakti çıkar seyran edersin.
İstersen dünyayı viran edersin.

Gözlerimin yaşın giryân edersin.
Âşık olan zarar eder, kâr eder.

Bindirdin gönlümü sevda atına.
Erişilmez mekânına, katına.
Tüm güzeller gıpta eder adına.
Şah Müslüm'ü derdin bin heder eder.

197

SON FIRSAT

Size yemin olsun Erdal, Ecevit,
Solun son fırsatı ellerinizde.
Bu bayramı çok görmeyin bizlere,
Yoksa kelâm çoktur dillerinizde.

İster "Akkuş" deyin ister "Altı ok".
Bizi bölmek için bahaneniz çok..
Birlikten gayrıya tok karnımız tok.
Gerçek istiyoruz hallerinizde.

Yarın "Üsküdar'ı geçenler" gelir.
Yine halkın kanını içenler gelir.
Çuvalı delmeğe sıçanlar gelir.
Ayıp büyük olur tellerinizde.

Barış, birlik anıtımız siz olun.
Sol yanıyor, bu ateşte köz olun.
Bir saniye durman beyler tez olun.
Kırk yıl sürüklendik sellerinizde.

Ozan Dalkılıç'ım bir türap candır.
Saman ateşiyle yanmıyor tandır.
Sayın liderlerim, bir büyük andır.
Zafer marşı, kırık tellerinizde.
01.09.1991

198

SON ÜMİT

Gönül saraylarım viran olmuşken,
Hayallerim kara yere yatmışken,
Feleğin çilesin yıllar çekmişken,
Can doğdu cananım çıktı karşıma.

Yine gördüm, akıl gitti başımdan.
Ben değilim deyip, kaçtı karşımdan.
İlâç sensin dedim gönül yarama.
Dedi Lokman olmam dertli başına.

Dedim kaybetmişim gönül yârim yok.
Dedi Nil'de boğulursun ferim yok.
Dedim son duraksın başka yolum yok.
Dedi sabır bahar yazdır dağlar başına.

Hayli yıldır her şeyimden ıradım.
Dedi bilmiyorum kimi aradın.
Dedim sana kul olmaktır muradım.
Dedi düş karışık ama hayır başına.

Dedim Müslüm koncalardan dileğim.
Dedi gülistanda gülün olayım.

Dedim mor güllerin sine açmazsa.
Dedi bundan beterini versin başıma.

199

SORU

Şöyle bir sorum var ölüde, sağda,
Bir cevap varmola sol ile sağda?
İhtiyar, genç her yaş her çağda,
Şu dünyada dostu olan varmola?

Çok çalıştım bir gerçeğe ermedim.
Çok yârenler gördüm, dostu görmedim.
Çok gül derdim goncasını dermedim.
Gerçek gonca gülü deren varmola?

Sordum Şah Müslüm'e küsmüş cihana.
Çok içmiş zehiri bal sana sana.
Şah Hüseyin niçin boyandı kana?
İnsanlarda ahd u ikrar varmola?

200

SORULMAZ

Gün doğmadan neler doğar bilinmez.
Sevda şehidine hesap sorulmaz.
Gönül yarasıdır kolay sarılmaz.
Yoktan bu cihanı var eden vardır.

Karardı mı dünyan kara sevdadan?
Mecnun gibi ayrı düştüm Leylâ'dan.
Ümit kesilir mi yüce Mevlâ'dan?
Zelha'yı Yusuf'a yâr eden vardır.

Yakup gibi göz pınarın kurusa,
Hep güllerim gazel gibi çürüse,
Şah Müslüm damarım, kanım kurusa,
Yine yâr edende ümidim vardır.

201

SÖYLE

Şu karşıki dağlar karlı dağ ise,
Mor menekşe koyağında çok ise,
Eğer güzel bende meylin yok ise,
Durma söyle doğacağın başı için.

Her koyağın yüceleri kar değil.
Bendeki hicran ah u zar değil.
Sevgiliyi üzüp durmak kâr değil.
Vurma söyle pir ocağın başı için.

Ozan Dalkılıç'ım yârin yâr ise,
Sinendeki ateş ise nâr ise,
Eğer güzel bende meylin var ise,
Kırma güzel saracağın başı için.

9 Mart 1987

202

Söylen yâre mezarıma gelmesin,
Toprak isyan eder kabrim yıkılır.
Zaten viran etti yıktı dünyamı,
Bir ahretim kaldı o da yıkılır.

Benden selâm edin zülfü siyaha,
Çektiğim çileye pişman değilim.
Azgın yaralara merhem istemem.
Bu derdin tadına doyabilmem ki.

Ateş atıp kainatı yaksalar,
Aşk nârına yanan âşık yanmaz ki .
Zalim fermanıyla beni assalar,
Kalıp ölür Dertli Müslüm ölmez ki.

203

Sual edip yargıladım ben beni,
Suçlu benim, suçsuz benim hâkim bey.
Kaftan etsen giyen olmaz suçunu,
Güçlü benim güçsüz benim hâkim bey.

Seyredip cihanı gezende benim.
Çok adil yazılar yazanda benim.
Fakir fukarayı ezen de benim.
Taçlı benim, taçsız benim hâkim bey.

Ozan Dalkılıç’ım anlayın beni.
Başka adalete salmayın beni.

Garibim, hep suçlu bulmayın beni.
Çaldım acım, öldüm acım, hâkim bey.

204

SÜNNET

Müminde ilk nişan sünnetle başlar.
Melekler şad olup semahan inler.
Secdeye dökülür semadan kuşlar.
Muhammet'e indi sünnet düğünü.

Habibe cennette kuruldu düğün.
Cihan nurla doldu, şad oldu mümin.
Anne, babalara şerefli bir gün,
Kudretten indi sünnet düğünü.

Ozan Dalkılıç'tan yadigâr olsun.
Hak aşkına yanan Leylâ'sın bulsun.
Küçük yavrulara çok geçmiş olsun.
Hak suyundan yundu sünnet düğünü.

Not: Hâkim Mehmet Kayalar'ın çocuklarına 1962 yılında yazılmıştır.

205

ŞANLI GÜLHANE

Selam olsun Gülhane'yi kurana.
Doksan sekizlerde hayat verene.
Şükran borcum hekimine hocana.
İlk doğan güneşsin yurda Gülhane.

Almanlar nihayet dönüp, savuştu.
Hocaların inançlıydı çalıştı.
Ordu, ulus Türk tıbbına kavuştu.
Ulusun bağrından doğdun Gülhane.

Düşman işgal etti, imanla durdun.
Gahı gümüşsuyu gahı ilk yurdun.
Orduyla el ele savaşa girdin.
Kendi yaran kendin sardın Gülhane.

Yirmi üçte Ata'yı yanında buldun.
İlimce dünyada yarışa girdin.
En büyük sınavı Kıbrıs'ta verdin.
Mehmetçiğin canı, kanı Gülhane.

Kırk birlerde Ankara'ya taşındın.
Kırk beşlerde fakülteyi düşündün.
Mevki'ye sinende ayrı yer verdin.
Tıp ilmine ışık oldun Gülhane.

Ulusumun ümidisin yarına.
Çocuk servisinden büyüklerine,
Selâm olsun paşasından erine.
Ordumuzun ümidisin Gülhane.

Şah Müslüm kalbime tahtını kurdun.
Seninle bütündür kahraman ordum.
Şeref madalyası oldun bu yurdun.
Ozanlar methini eder Gülhane.

206

ŞEHR-İ MAMURA

Kapanmış libaslar içine ey melek sima!
Zalimler bakmasın o nazik tene.
Tanrı nurlar katsın canandan cana.
Ahu gözlüm bir ikrarda durasın.

Kalmadı dünyada sen gibi melek.
Ne büyük varlıktır lütfuna ermek.
Lütfuna erip de gülünü dermek,
Ahu gözlüm sen yaramı sarasın.

Müslüm'ün gözünde cennet kuşusun.
Kadın değil meleklerin başısın.
Yaralı gönlümün can güneşisin.
Ahu gözlüm gönül yaram sarasın.

207

Tabip oldun cana derman eriştin.
Mebus oldun hizmetlerde yarıştın.
Halk içine indin halka karıştın.
Hazreti Lokman'a yakınsın dostum.

Çaresiz hastanın can güneşisin.
Ozan Dalkılıç'ın öz kardeşisin.
Hazreti Lokman'ın hem kardeşisin.
Hastaya can gibi yakınsın dostum.

05.05.1984 Sn. Dr. Hocam Dursun Akçaoğlu'ma engin saygılarımla…

208

TAKİYEYİ SEZERİZ

Boş sanmasın bu meydanı gafiller,
Uygarlığa yekta yollarımız var.
Hanedanlar. Vahdetîler düşünsün,
Çelik zapt eylemez kollarımız var.

Özden olur, doruk olur birimiz.
En hakiki mürşit ilim, pirimiz.
Lâik Cumhuriyet kan ve terimiz.
Hürriyet kokulu güllerimiz var.

Gaflete düşse de bazılarımız,
Yol vermez yobaza sezilerimiz.
Nöbette Mehmetçik kuzularımız.
İncinmeye gelmez tellerimiz var.

Özgürlük kuşumuz ötmedi gitti.
Uygarlık bunlara yetmedi gitti.
Bu geri düşünce bitmedi gitti.
Dünyaya ayıplı kellerimiz var.

Ne umarlar Vahdetî'den, Nursî'den?
Üç oy için mesaj verir kürsüden.
Dalkılıç'ım cehaleti mars eden,
Elmastan, yakuttan pullarımız var.

209

TANRI ve AŞK

Herkes seni söyler, senden yakınır,
Âleme bu zulmü eden sen misin?
Neler çekti mecnun senin elinden.
Çöllerin serabı Leylâ sen misin?

Dünyayı, kulları sen mi yarattın?
Mecnun kimdi, Leylâ kimdi arattın.
Has bahçe içinde gülü yarattın.
Dertli bülbül olup coşan sen misin?

Müslüm'e bu aşkı veren sen misin?
Erenler cemine giren sen misin?
Vücutta damarda o nazik tende,
Can olup kalbimde atan sen misin?

210

TANRILARI

Cahillerin tanrıları çok olur.
O Tanrıdır yaradanım, sevdiğim.
Senin ateşine yanan pak olur.
Şu iki cihanda birdir sevdiğim.

Mansur gibi başım kalsa da darda,
Nerde ikrarında duranlar nerde?
Aşkı meşk eylesek seninle Tur'da.
Okur dört kitabı yazar sevdiğim.

Bazı mah yüzüne nikabın çeker.
Gahu şevki âlem cihanı yakar.
Gönül ırmaklarım çağlayıp akar.
Yıkadı gönlümü, yudu sevdiğim.

Aldı beni sinesine yâr etti.
Bin bir daldan aldı, aşı gül etti.
Bir kovan arıydım, balda sır etti.
Beni bir noktada kodu sevdiğim.

Ne mezhep aradım, ne yol aradım.
Amentübillâhi sendin muradım.
Eriştim o yâre, yandı çırağım.
Şah Müslüm ikrara dedi sevdiğim.

211

Telefonun tellerinde buluştuk.
Hayran oldum sohbetinden, dilinden.
Tunceli'nin yaylasında tanıştık.
Bağladı gönlümü zülfün telinden.

Çıkamadım Harput yolu yokuşlu.
Ahu ceylan gözlü, ürkek bakışlı.
Beyazlar giyinmiş, göksü nakışlı.
Sarhoş oldum deste deste gülünden.

Aşkın deryasında muzaffer olan,
Ozan Dalkılıç'ı sevdaya salan,
Gerçek âşıklara kadeh mey olan,
Arısından, peteğinden, balından.

212

Terazi’den, Ülkerlerden yücesin,
Bence senden doğmuş Çoban Yıldızı.
Bülbüller ötmeden, şafak sökmeden,
Önce sen doğmuşsun Çoban Yıldızı.

Leylâ’yı, Mecnun’u çöllerde bulup,
Nice âşıklarda sırda okunup,
Işıklı göksüne güller sokunup,
Takarsın göklerde Çoban Yıldızı,

Aydınlık gökyüzü ışık taşısın.
Sayısız yıldızın bir tek başısın.
En sonunda Dalkılıç’ın eşisin.
Bence sen doğmuşsun Çoban Yıldızı.

213

TOPRAK

Kara toprak çözen var mı sırrını?
Çatım sensin, beden sensin can toprak.
Tüm yaratık senin ile mevcuttur.
Et, kemiğim damarımda kan toprak.

Beşiğimde parça parça dal sensin.
Arı kovanında sırlı bal sensin.
Cümle yaratığın yaratığa bunca hâl sensin.
Erişilmez şeref, şöhret, şan toprak.

Benden önce benden sonra yazsınlar.
Her gün üstünde gezip tozsunlar.
Senin aletinle seni kazsınlar.
Atomda, demirde, bende sen toprak.

Sırrın açık amma söyleyemem ki.
Söylesem de ispat eyleyemem ki.
Sürü çoğunlukta hayliyamam ki.
Kısaya,uzuna, en de sen toprak.

Topraktadır Dalkılıç'ın gerçeği.
Bunca lâle, sümbül, gülü, çiçeği.
Sadetli, sadetsiz tüten ocağı.
Saraylı şatolar mağara in toprak.

214

TOPRAK OLUP GİTTİLER ("Barışmadıkça" s.: 38 – 39)

Nice filozoflar nice alimler,
Nice arif canlar nice kâmiller,
İnsanlığa kan kusturan zalimler,
En sonunda toprak olup gittiler.

Nice evliyalar, nice veliler,
Nice kurnaz tilki, nice deliler,
Evrensel hakların piri Aliler,
En sonunda toprak olup gittiler.

İnsanda sır oldu Hazreti Süphan.
Bin yıl mülke sultan olan Süleyman,

Her derde çareyi bulan o Lokman,
En sonunda toprak olup gittiler.

İnsan hakkın göremeyen cahiller,
Fikir için cana kıyan sefiller,
İki cihan lânetlenmiş katiller,
En sonunda toprak olup gittiler.

Dört kitabı insanlıkta bulanlar,
İlim deryasında kaptan olanlar,
Nice hükümdarlar, nice sultanlar,
En sonunda toprak olup gittiler.

Şah Müslüm'den önce gelen ozanlar,
Uygarlığı yıllar önce sezenler,
Namusluyu, namussuzu yazanlar,
En sonunda toprak olup gittiler.

215

TÜRKİYE'M ("Barışmadıkça" s.: 40 – 41)

Bütün ulusların hayalindesin,
Dünyadaki yerin başka Türkiye'm.
Yüce dağların var göklerde başı,
Tabiatta bir başkasın Türkiye'm.

Meryem Ana, Harabeler sendedir.
Bergama, Efes, Selçuk sendedir.
Pamukkale, Kuşadası sendedir.
Kuşlar bile sana uçar Türkiye'm.

Ankara kalesinden Alacahöyük,
Yeşil ormanın var hep ceylan, geyik.
Peribacalar'ın var oyuk oyuk.
Asar-ı antika taşın Türkiye'm.

Mavi denizlerin başkadır başka.
İzmir, Antalya'da Kaş'tadır Kaş'ta.
İpek kumlarıyın güneşi başka.
İnsanlığa hizmet işin Türkiye'm.

Akdeniz'de portakalın, narın var.
Kayseri'de pastırman var, karın var.
Karadeniz'de fındığın var, horon var.
Güzel rüyalardır düşün Türkiye'm.

Eşsiz kebapların, baklavan baldır.
Üzümün, şarabın, şeftalin boldur.
Turiste uzanan şefkatli eldir.
İnsanlığa kucak açar Türkiye'm.

Anlatmaklar bitmez yurdumun sözü.
Amasya elması, Anamur muzu,
Her çağda salınır beş benli kızı.
Gül bağına benzer döşün Türkiye'm.

Şah Müslüm'ün kalbindedir haritan.
Barışla sınırın çizdirdi Ata'm.
Tanrı vergisidir bu cennet vatan.
Hem yazarsın, hem ozansın Türkiye'm.

216

UĞRAŞ

Seher vakti kuşlar ile çağrıştım.
Ömrümce başıma çileler açtın,
Anamdan doğalı senlen uğraştım,
Ben senin düzenin verememgönül.

Hakk'ın sarayıdır gönül kırılmaz.
Kadir bilmeyene kıymet verilmez.
Ah neyleyim deli gönül durulmaz.
Cehalete minnet edememgönül.

Gönül bir belâ ki bülbülde, gülde,
Bazen mızrap üzre sazende telde,
Arı misalidir gülde, nergisde.
Hoyratın gülünü derememgönül.

Korkar Müslüm dost gönlüne değersin.
Aşk yolunda daldan dala konarsın.
Her suna boyluya gönül eğersin.
Hercaî sırrına eremem gönül.

217

UTANIRIM

Utanırım bültenleri dinlerken,
Bol keseden atar atar giderler.
Bazıları gerdan kırar alaylı,
Halk perişan yoksulluktan inlerken.

Ekran ayna oldu bazılarına.
Köylü yem bulamaz kuzularına.
Pirzola yedirir tazılarına.
Fatma mutfağında soğan dilerken,

Niye türban taktırmasın başına?
Sen çağdaş olursan gelmez işine.
Alet olma bacım boşu boşuna.
İyi düşün haklarından olurken.

Uygar Türk anası aldanma sakın.
Bin yılda kazandın özgürlük hakkın.
Bilim ışığıyla göklere çıkın.
İnsanoğlu uzayları bölerken,

Öncü olma bağnazların yoluna.
Zümrütler yakışır senin koluna.
Cihan kurban olsun zülfün teline.
Dalkılıç'ım ağlar zulüm zalim gülerken.

218

UYGARCA YARIŞ ("Barışmadıkça" s.: 23)

İnsan olan tam uygarca yarışır.
Kardeşi, kardeş vurmaz efendi!
Kimin çıkarına yurdum karışır?
Bu kahpe tuzaktır uyan efendi!

Kara günde benim halkım barışır.
Ecdadım şanıdır barış efendi!

Zor ile güzellik var mı dünyada?
Gönül sevgisiyle yarış efendi!

Şah Müslüm tellerim barış çağrışır.
Annelerin yüzü gülsün efendi!
Nice düşman en sonunda barışır.
Yol yakınken barışalım efendi!

219

ÜMİT FİDANI

Ümit fidanımsın gönlüm bağında.
Can alır gözlerin hareli güzel.
Seni seven âşık ağlarken güler.
Doğuştan bu bahtım kareli güzel.

Çileli doğarmış güzelin başı.
Kötüler elinde zehrolur aşı.
Taktığım yüzükte al yakut taşı,
Kader yazımızda sıralı güzel.

Her âşık göremez sendeki nuru.
Sevgide mihrabım ey nazlı peri!
Özünden sevdiğim huriden huri.
O zalim kaderden yaralı güzel.

Sevgi ummanına girdim seninle,
Cennetin güllerin derdim seninle,
Yaşamın sırrına erdim seninle,
Bu aşkın badesin vereli güzel.

Çiçekler içinde koncadır gülüm.
Cihana bedeldir zülfün bir telin.
Ozan Dalkılıç'ım hep senin kulun,
Aşkın zincirine vuralı güzel.

220

ÜMİTLER

Yüce ümitlerle sevdiğim güzel,
El yanında beni taşlar gidersin.
Ne zaman suç oldu sevmek güzeli?
Ellere sır açıp başlar gidersin.

Bu sevdayı iki canlık sanmıştım,
Hoyrat kişilere işler gidersin.
Gönül sultanını bulmak zor imiş.
Em değil yâremi şişler gidersin

Ağyar karışırsa gönül işine,
Gül bağına diken aşlar gidersin.
Karışır sevenler Mecnun göçüne.
Gerçek hayal olur düşler gidersin.

İnkârım yok, seni sevdim gönülden.
Bülbüller misali dertliyim gülden,
Sen de anlamazsan bu ince telden,
Kan ağlar gözlerim yaşlar gidersin.

Dalkılıç'ım ümitlerim kırılmaz.
Gerçek dost gözünde hayal görülmez.

Sevda şehidine hesap sorulmaz.
Sinemi otlara haşlar gidersin.

221

VURDU DAĞLARA

Bir güzeli can özümden seveli,
Ararım kokusun güller içinde.
Yavru ceylan gibi vurdu dağlara,
Ararım izini yollar içinde.

Hep onu ararım gözler içinde,
Çok metini duydum sözler içinde,
Gezdim Avrupa'yı Çin'de, Maçin'de.
Bir benzeri yok ki kullar içinde.

Hasretin acısın yellere vermiş.
Bu seven gönlümü sellere vermiş.
Arıda sırrını ballara vermiş.
Nakış nakış gördüm şallar içinde.

Meyve olmuş mor dallara dizilmiş.
Aşk meyinden kadehlere süzülmüş.
Ozanlar dilinden şiir yazılmış.
Böyle bir dil yok ki diller içinde.

Ozan Dalkılıç'ın atıver gitsin.
Mecnunlar içine katıver gitsin.
Götür kölem diye satıver gitsin,
Altın, gümüş değil pullar içinde.

222

VAROLUŞ

Baba haktır bir anadan doğarak.
Doğarken doğaya boyun eğerek,
Ağlayarak, süt emerek, doyarak,
Gahı dünya gahı Tur'da yaşadık,

İkiz doğduk Havva denen anadan.
Evlenirken hile yaptık sonradan.
Savaş açtık denizlerden karadan.
Bazen buzda bazen karda yaşadık.

Nice dinler nice mezhep yarattık.
Ayrı düşünenin kökün kuruttuk.
İnsan ölür, fikir yaşar unuttuk.
Gahı hayâda gahı arda yaşadık.

Bir hak bilemedik hakkı normali.
Âlime, bilime hep dedik deli.
Yüz yirmi dört bin peygamberden evveli,
Bazen burda bazen orda yaşadık.

Ayetle, hadisle söylenen sözdük.
Üryan etti mülcem çöllerde gezdik.
Eynel hak diyenin derisin yüzdük.
Gahı sırda gahı serde yaşadık.

Milyarlarca adet kitap yazdırdık.
Arife aşikâr ettik sezdirdik.

Her zayıfı bir şişmana ezdirdik.
Gahı mûrda gahı nurda yaşadık.

Ozan Dalkılıç'ım sarışsın insan.
Ayıp cehalet barışsın insan.
Cümle mutluluğa erişsin insan.
Dur diyen çıkmadı vur da yaşadık.

223

YAZ

Bahar bitip yaz ürünü çıkınca,
Bu mevsimde çok çalışır canlılar.
Kırmızı başaklar boyun bükünce,
Bu mevsimde çok çalışır canlılar.

İnsanoğlu ambarını doldursun.
Bire elli alsın, yüzün güldürsün.
Dolusuz, afetsiz hasat kaldırsın.
Bu mevsimde çok çalışsın canlılar.

Börtü böcek yiyeceğin saklasın.
Topal fare ambarları yoklasın.
Karıncalar ak emeğin aklasın.
Bu mevsimde çok çalışsın canlılar.

Övünen her canın edasıdır yaz.
Dört mevsim içinde gedasıdır yaz.
Bütün bir senenin gıdasıdır yaz.
Bu mevsimde çok çalışsın canlılar.

Ozan Dalkılıç’ım yeni çağlarda,
Kimi denizlerde kimi dağlarda,
Türkmen kızı ak sıvalı evlerde,
Bu mevsimde çok çalışsın canlılar.

224

YAZDIĞIN NİZAMSA

Nizamsa yazdığın kurban olduğum,
Mazlumu zalime kul etme yarap.
Cehalet halkımın belâsı oldu.
Bizi cehalete yar etme yarap.

Cehaletin hayrın, şerrin istemem.
Ehil dosta kurban can eyle yarap.
Bilinçsiz softadan uzak eyle de,
Cehenneme giden yol eyle yarap.

Şah Müslüm’üm halk yolundan dönemem.
Dünya deniz olsa yandım, sönemem.
Düne bağlı zavallıyı kınamam.
İlimli bilimli kul eyle yarap.

225

YAZIK

Yüce dağ başında koncalar konca.
Dünyaya geleli yanarım anca.
Yok mudur bir yaşam, yok mu insanca?
Denizlerde heylân toprağa yazık

Kim çözecek insanlığın sırrını?
Bu gün ne ki düşünelim yarını?
Yüce dağın boranını, karını,
Hazan mevsiminde yaprağa yazık.

Bırakın insanlık bir hür yaşasın.
Ozan Dalkılıç'ım yoksul paşasın.
Kurallar elinde kara maşasın.
Vefasız gözlerde kirpiğe yazık.

226

Yer yok iken, gök yok iken var idim.
Su iken balçığa karışan benim.
Bin bir âlem ile kaynadım, piştim.
Güneşle yıldızla sarışan benim.

Nice elekten geçtim, kaç kez elendim.
Âdem ile bir beşşiğe belendim.
Her devirde geldim sevgi dilendim.
Bütün var olanla barışan benim.

Havva oldum çocuk düştü eğnime.
Meryem oldum Allah girdi koynuma.
İsa diye haç taktılar boynuma.
Allah'ın kelâmın konuşanım ben .

Musa oldum Hak katına eriştim.
Ol Turu Sina'da neler danıştım?
Perde-yi amâda Hakk'a karıştım.
Asayla keramet danışanım ben.

Yunus oldum, deryalara yatarak.
Mekân ettim, balık beni yutarak.
Kendim buldum, yeryüzüne çıkarak.
Deryada balığa bir nişanım ben.

Müslüm oldum ayaklara turabım.
Kimi beyaz dedi kimi Arab'ım
Hak özümde, görmeyene serabım.
Sevgi deryasında nebîşanım ben.

227

YILLARA

Gömmüştüm her şeyi uzun yıllara.
Uğrattı yolumu bu gülizara.
Çok gönül gezdirdim yârene, yâre
Bu Gülizar o güllere benzemez

Görmedim cihanda o ahu gözü.
Bakışı getirir baharı, yazı.
Neyleyim lâleyi, gülü, nergisi.
Bu Gülizar hiçbir güle benzemez.

Aradım cihanı hem Avrupa'yı.
Bilmeyen zanneder sürdüm sefayı.
Sildi hayalimden her hatırayı.
Bu Gülizar başka güle benzemez.

Gülüsdanda gördüm gülü, nergisi.
Kimi yedi benli, sürmeli gözlü.

Güzel çoktur ama gelinli, kızlı,
Hiçbiri gülizara benzemez.

Bir çift mühür gözü bedel cihana.
Bir gülüşü güller açar verane.
Ne Aslı'ya ne Şirin'e Senem'e,
Bu Gülizar hiçbir güle benzemez

Kırk yıllık ömrümde nelerin gördüm.
Nice bağdan nice goncalar derdim.
Gönül saraylarım gülzâra verdim.
Bu gönülde başka gülzâr gezemez.

O ahu gözleri cana can katar.
Bakışı sinemde volkanlar yakar.
Gül sine üstünde bir çift gül takar.
Hiçbir çiçek Gülizara benzemez.

Dertli Müslüm doğar, ölür, gerçektir.
Her güzel dünyada ayrı çiçektir.
Gönül kovanımda baldır, petektir.
Bu Gülizar başka bala benzemez

22.04.1975 saat: 00.3.00

228

Yine bir güzeli sevdim özümden,
Bedeni bir âlem başı bir âlem.
Cümle var olanı değer gözleri,
Kirpiği bir âlem kaşı bir âlem.

Ahu ceylan gibi bir içten bakış,
Ak göğsün üstünde ben nakış nakış.
Okyanus misali bir derin akış,
Toprağı bir âlem taşı bir âlem.

Ozan Dalkılıç'ım sırma saçları,
Mah cemali güneş, hilâl kaşları.
Ağzı oğul balı, sedef dişleri,
Dudağı bir âlem dişi bir âlem.

229

Yine gönül bilmiyorum nerdesin?
Bülbül gibi figandasın bu gece.
Dostun makamında, cennet bağında,
Mis kokular saçıyorsun bu gece.

Bir kattasın üstü bulunmaz.
Coştu gönül haddini bilmez.
Ağlasan canan göz yaşın silmez.
Yine seller akıyorsun bu gece.

Müslüm ol ki kişi haddin bilesin.
Enginlerde otur kâmil olasın
Hak'tan dile kurtuluşu bulasın.
Zaman bile donup kaldı bu gece.

Not: Yukarıdaki şiir rahmetli olmuş bir paşa eşiyle sabaha kadar süren sohbetten sonra söylenmiştir.

230

Yirmi defa hacca giden hacılar,
El yurdunda köle bizim bacılar.
Ulusun bağrında bin biracılar.
Sinemizi başka yaktı bu bayram.

Binlik yırtıp bir sigara yakan var.
Ele geniş dünya bize niye dar?
Boynu bükük kasaplara bakan var.
Arafat'ta etler koktu bu bayram.

Dünyada fakirin çilesi dolmaz.
Kurt için kuzunun okkası olmaz.
Bu başka acıdır çekmeyen bilmez.
Boynumuzu başka büktü bu bayram.

Şah Müslüm kurbanım gerçek olana.
Mezar olmaz gurbet elde ölene.
Son verelim savurgancı talana.
Gözlerimden kan yaş aktı bu bayram.

231

YOK İMİŞ

Dünya denen şu evrenin içinde,
Leylâ hayal imiş, Mecnun çok imiş.
Bu hasatta harman ettim ömrümü,
Meğer benim ekinlerim göğ imiş.

Gül çiçekli irem bağı sandığım,
Çalı çırpı bir dikenli dağımış.
Dünya dolu hazineler bildiğim,
Meğer senin meteliğin yok imiş.

Ozan Dalkılıç'ım sefil yazarım.
Deryanın içinde damla süzerim.
İki yüzlü hain dosttan bîzarım,
Meğer dar günümde dostum yok imiş.

232

Yokluklar içinde âlem perişan,
Sofrası meydanda er olman gerek.
Doğru çalış yaradanı seversen,
Yorguna, fersize fer olman gerek

Seversen Mevlâ'yı yorma insanı.
Yapılmaz binası kırma insanı.
Sakın vampir olup sorma insanı.
İnsansan insana yâr olman gerek.

Ozan Dalkılıç'ım çabam boş değil.
Her can insan dostum kara taş değil.
Yeme insan hakkın inan hoş değil.
Çalışıp nimete ter olman gerek.

233

YORULUR

Bahar seli misin akıp bulanan?
Mecnun musun çölden çölü dolanan?

Aşk keşiğin gönüllerde dilenen,
Sen de mi yoruldun bîçare gönül?

Aşkın ateşiyle nâr olsan bile,
Bazı âşıklar bazı sır olsan bile,
Değil mi âşıksın kırmızı güle?
Elbet yoruldun mu divane gönül?

Şahı yormuş sultanlara kalmamış.
Ferhat, dağı delmiş murat almamış
Müslüm bu dünyada neler olmamış.
Sen de mi yoruldun divane gönül ?

234

YÜCE KUVVET

Görünmeyen yüce kuvvet aşkına,
Yerde insan gökte melek aşkına,
Evliyalar piri şahın aşkına,
Çekil duman çekil gönül dağımdan.

On iki imamların aziz başı için,
Hazreti Yakup'un gözü yaşı için,
Yusuf u Kenan'ın dertli başı için,
Çekil duman çekil gönül dağımdan.

Horasan'dan kalkan pirler aşkına,
Şehitler, gaziler, erler aşkına,
Mecnun'la Leylâ'nın büyük aşkına,
Çekil duman çekil gönül dağımdan.

Kimse yardım etmez imiş düşküne.
Hacı Bayram Veli dostun aşkına,
Hacı Bektaş Hünkar Pir'in aşkına,
Çekil duman çekil gönül dağımdan.

Üçler, beşler, kırklar aşkına,
Eğnel Hak diyen dost Mansur aşkına,
Şah Müslüm'i teberdârın aşkına,
Çekil duman çekil gönül dağımdan.

235

Yücelerden doğan güneş misali,
Salınıp gidiyor nazlı Perihan.
Mâh yüzünde tel tel olmuş saçları,
Bölünüp gidiyor nazlı Perihan.

Hilâl kaş altından melül bakarsın.
Âşıkları aşk nârına yakarsın.
Bülbül müsün güle beste yaparsın?
Bal akar dillerin sazla Perihan.

Ozan Müslüm uyanamam bu düşten.
Dişler sedef, ak gerdanın gümüşten.
Tadın başka meyvelerden, yemişten.
Düşürdün toruna bazla Perihan.

236

Ziyaret geldim Taner Kışlalı.
Ozanla bütündür kültürün yolu.

Yeter mezarıma bir kara çalı,
Ozanım kabirde çelenk istemem.

Sağ iken yerimiz bildirin bize.
Terörle, baskıyla gelmedim dize.
Halkın dertlerine ağlayan göze,
Ölünce silecek melek istemem.

Şah Müslüm'e evet ola sözünüz.
Ölümsüzdür şehidimiz, gazimiz.
Devrimlerin önündedir izimiz.
Birey çıkarına dilek istemem.

Not: Taner Kışlalı kültür bakanı iken yazılmıştır.

3.1.4.On Üç Heceliler

1

SANA

Sana bir şiir ki tıpkı bakışlarına,
Sana bir şiir ki tıpkı susuşlarına,
Sana bir şiir ki tıpkı kokuşlarına,
Lâle, sümbül, ıtır misali ey tatlı deli!

Sana bir şiir var tıpkı saf oluşuna,
Sana bir şiir var tıpkı mahvoluşuna,
Sana bir şiir var tıpkı aşk oluşuna,
Mecnun, Ferhat, Leylâ misali ey tatlı deli!

Sana bir Müslüm var tıpkı yâr oluşuna,
Sana bir ateş var tıpkı nâr oluşuna,
Sana bin kabulüm var tıpkı bir gelişine,
Rüzgar, seller, yollar misali ey tatlı deli! 18.12.1971

3.2.MAHLAS KULLANILMAYAN ŞİİRLER

3.2.1.Yedi Heceliler

1

Gurbetten gelen yârim,
Bağrımı delen yârim,
Çalış çalış boşuna.
Kuruşsuz olan yârim,
Kes bir soğan yiyelim.

Kes bir soğan yiyelim.
Tanrı'ya şükür diyelim.
Urbaların kirlenmiş,
Gel dölekte yuyalım.
Kes bir soğan yiyelim.

Yedi yıl boşa gezdin.
Hasretle beni üzdün.
Sen de canından bezdin.
Kefensiz ölen yârim.
Kes bir soğan yiyelim.

Orta direk, baş direk,
Buna dayanmaz yürek.
Yârin öldü dediler,
Zaten ölmesi gerek.
Kes bir soğan yiyelim.

3.2.2.Sekiz Heceliler

1

Altın olsam paslanmasam.
Hep genç olsam yaşlanmasam.
Vefasıza yaslanmasam.
Bir ikrarlı yârim olsa.

Harun kadar malım olsun.
Kabangaçlar dalım olsun.
Bin bir çiçek gülüm olsun.
Güzellikler kârım olsa.

Değme deli uslanmazmış.
Altın, yakut paslanmazmış.
Demir suda ıslanmazmış.
Akıl mantık kârım olsa.

2

Anasın babasın.
Sıla denen en abasından,
Bitmez gurur egosundan,
Gör düşünce gör insanı.

Sanki başı göğe değmiş.
Mutluyuken gör insanı.
Geçince ömür çağları,
Utluyiken sor insanı.

3

Biz âdemiz, mertlik bizim.
Birlik bizim, Türklük bizim.
Dört kitapta dörtlük bizim.
Bizde nokta bir insanlık.
Sizde hakta bu insanlık.

Veli birdir, deli birdir.
Saçlı birdir, keli birdir.
Doğruluğun yolu birdir.
Bizde nokta bir insanlık.
Hak âdemde bir insanlık.

Hoca, dede, papaz aynı.
Aydın aynı, yobaz aynı.
Kurnaz aynı honaz aynı.
Bizce nokta bir insanlık.
Varda yokta bir insanlık.

4

Doğduğun günden böylesin,
Uslanmadın deli gönlüm.
Bir ömrüme sor söylesin.
Uslanmadın deli gönlüm.

Dünyaya beraber geldik.
Benle doğdun deli gönlüm.
Kanım sensin, canım sensin.
Zorda kaldın deli gönlüm.

5

Durup dinlenmedin dostum.
Ben doğduğum günden beri,
Canıma can katansın sen.
Kurulan bedenden beri.

Bir gün sende yorulursun.
Yıkanırsın, durulursun.
Hoyratlara kırılırsın.
Duyduğun anlardan beri,

Aşkı tattın acı, tatlı.
Köşklerin var yedi katlı.
Bazen yayan bazen atlı.
Olduğun günlerden beri,

6

Dünyayla var olmuş insan.
İnsanla başlamış lisan.
İnni cinni kime sorsan,
Yücelerden yüce insan.

Böyle kurulmuş bu düzen.
Çuvalmış okuyan, yazan.
Her sırrı noktayı çözen,
İlimle hecedir insan.
Yüceden yücedir insan.

7

Güzel vatan, güzel yurtta,
Niçin halkın başı dertte?
Efendiler, beyler mertçe,
Türk diliyle kanun yok mu?

Kuşkuluyuz evimizde .
Huzur yoktur köyümüzde.
Türkçe asil soyumuzda,
Kurtarıcı lider yok mu?

Âşık sazıyla, sözüyle,
Bu milletin can gözüyle,
Atatürk'ün ak iziyle,
Niye bir gerçek düzen yok mu?

8

İnsanlık ise muradın,
Engin ol dostum engin ol.
Enginlik ar değil sana.
Engin ol dostum engin ol.

Sevgiyle var insana.
Bir tek sevgi yâr insana.
Kötülük etseler sana,
Engin ol dostum engin ol.

Enginlik yakışır sana.
Kuzgun isen dolaş kana.

Nefsin için kıyma cana.
Engin ol dostum engin ol.

Et, kemiğin bir fâni ten.
Kaşlı, gözlü bir de beden,
Sen hiç düşündün mü sen?
Engin ol dostum engin ol.

9

Kanlı hoca, kinli hoca,
Sus gayri çenen çekile.
Hayali cennet belâsı,
Sakalın göğe dikile.

İnsanlar yürürken aya,
Hayallerle kaldık yaya.
Taşın kulağı yok duya,
Sus gayri çenen çekile.

10

Sen evisin her doğanın.
Bir zırhısın var olanın.
Senin ilmini alanın,
Kapısında kul olaydım?

Seni bilen ana bilir.
Ana bilen suna bilir.
Gülün kadrini bilir.
Dosta giden yol olaydım.

11

Softa hoca, cahil dede,
Papazına dünden geda.
Çok üstün bunlardan bade.
İçip içip mest olmalı.
Tüm insanlık dost olmalı.

Cana kıyan cani olur.
Herkes ettiğin bulur.
Güçlü, zayıf bir olur.
İçip mest olalım.
İnsan isek dost olalım.

Baharın kuşu uçunca,
Maral dağlara kaçınca,
Canan kolların açınca,
Ona kıymet biçemem ki.
Mest oldum yeşil badeden,
Başka meyden içemem ki.

12

YAVRUM

Ben anayım, özüm sevgi.
Canımdan parçasın yavrum.
Seni bana Allah verdi.
Canımdan parçasın yavrum.

Sevgi ile okşadığım,
Esen yelden sakladığım,

Gülüm diye kokladığım,
Canımdan parçasın yavrum.

Her gece uyku böldüğüm,
Yuvamda huzur bildiğim,
Affedip suçun sildiğim,
Canımdan parçasın yavrum.

Dün gibi daha kundağın,
Ne tez gelmiş okul çağın,
Varlığınla sen ocağım,
Canımdan parçasın yavrum,

Her ananın arzusu bu.
Yavru ile kuzusu bu.
Zeynep ana kızısı bu.
Canımdan parçasın yavrum.

3.2.3.On Bir Heceliler

1

Âdem dünya bir noktada var oldu.
Yaşadık dünyada hava oldukça.
İlk peygamber oldu atamız Âdem
İnsan ölümsüzdür sormalı insan.

Önce bu noktayı bilmeli insan.
İnsanlık güldükçe, gülmeli insan.
İnsan sevgisiyle dolmalı insan,
Gönül pazarında oldukça insan.

Savaşçı milletiz, sevmem savaşı.
Boşuna öldürür kardeş kardeşi.
Çıkarcı fitnenin bitmeli işi.
İnsanlık yerini aldıkça güzel.

2

Âdem dünya bu noktada var oldu.
Âdem'in Havva'sı oldukça güzel.
İlk peygamber oldu Âdem dünyada,
İnsan bu noktayı bildikçe güzel.

Aslına lâyık olmalı insan.
Sevgi, saygı dolmalı insan.
Bir yüce varlıktır bilmeli insan.
Kinden uzak engin oldukça güzel.

Dövüşte, kavgada uygarlık yoktur.
Bunca insan ölür, faydası yoktur.
Tarihlerde bunca ibreti çoktur.
Cehalet perdesin deldikçe güzel.

Ne olur yaşasa gençler ölmese.
Doymaz mı çıkarcı savaş olmasa?
Milyarları verip atom almasa.
Onun için bizler öldükçe güzel.

3

Âdem, Havva dünya nokta var olduk.
Meyvemiz dallarda oldukça güzel.

Âdem ilk peygamber oldu dünyaya,
İnsan bu noktayı bildikçe güzel

Aslı Nebî olan, gülmeli insan.
Barış, sevg,i saygı dolmalı insan.
İnsanın kadrini bilmeli insan.
İnsan kinden uzak oldukça güzel.

Dövüşte, kavgada uygarlık yoktur.
Bunca insan ölür faydası yoktur.
Tarihte bunların ibreti çoktur.
İnsanlık nasibin aldıkça güzel.

İlmi ters yüz edip silâh yapanlar,
Milyarları vurup atom satanlar,
İnsanlığı ateşlere atanlar,
Bizler sizin için öldükçe güzel!

Gençlerden bir mesaj erken ölmesek.
İnsanlık aç iken atom almasak.
Bir göz ağlar iken, bir göz gülmesek.
İnsan karanlığı deldikçe güzel.

Böyle sarılır mı dünya yarası?
Savaş, kavga yüzler karası.
Barış, sevgi bunun çaresi.
Savaş bitip insan güldükçe güzel.

4

ADIM CUMHURİYET

Yaşamın gayesi benimle başlar.
Adım Cumhuriyet, icratım hürdür.
Benimle yapılır onurlu işler.
Beni tanımayan gafiller vardır.

İnsanlığın onuruna yakışan,
Birlik bahçesinde gülü kokuşan,
Türlü güzellikte sarıp sarışan,
Seni namus bilen ehiller vardır,

Türk'ün ufkundaki nurlu güneşsin,
Bayrağım, sancağım özümde sensin,
Barış, sevgi, saygı gözümde sensin,
Bütün bu varlığım seninle vardır.

5

Ak koyunu çöl ovaya salarsak,
Sürüden bölünen kuzu perişan.
İkiliğin çıkmazına dalarsak,
Ozanın mızrabı teli perişan.

Birlik ile çalışırsa işçimiz,
Alnında tomurcuk terleri güzel.
Manalı bakışı gözleri güzel.

6

Akıl verdim, iz’an verdim demişsin,
Eleştiri var mı ey büyük Allah?
Ruhumdan ruh verdim demişsin,
Bölüştüren var mı ey güzel Allah?

Ol deyince, yaratmışsın cihanı.
Direksiz, temelsiz bu büyük hanı.
Kendi ruhundan vermişsin canı.
Yine alacakmışsın ey büyük Allah?

7

Ala gözlerine kurban olduğum,
Azıcık aklım aldın zay ettin.
Güzel sevmek âşıklığın şanından.
Seni bol kepçeden vermiş yüce payeden.

İncecik belleri fidan boyları,
Benziyorsun yaradanın soyuna.
Gözlerinden okyanuslar görünür.
Kurban olam kaşlarının yayına.

Nadide bulunmaz sen bir çiçeksin.
Elde görünmeyen bende gerçeksin.
Düğünde, dernekte zilli köçeksin.
Doyamadım aşk meyine, oyuna.

8

Aynı toprak aynı nebat bitiyor.
Koyağında türlü kuşlar ötüyor.
Kamberay'da, Çanakkale yatıyor.
Sanki Conkbayır'ı buraya âşık.

Arılara baktım, ballara düştüm.
Bülbüllere baktım, güllere düştüm.
Gönül seyyahları yollara düştüm.
Mor, yeşil, kırmızı, allara âşık.

9

Beni boşa vurma sefil kardeşim,
Zaman tamam ise öleceğim ben.
Katil damgasını yeme boşuna,
Zaten nasıl olsa öleceğim ben.

Beni öldürmekle iş bitmez gülüm.
Vicdanın zindandır, çekersin zulüm.
Aynı bu semtten geçecek yolum,
Bakıp o çilene güleceğim ben.

Ben Hakk'ın eviyim görebilirsen.
Kalbim sana açık girebilirsen.
İkimiz bir gülüz derebilirsen.
Sevdalı bir dostun olacağım ben.

10

Birlik noktasının sultanı olan,
Adın Hacı Bektaş, kendin velisin.
Her yüce varlığı insanda bulan,
Gerçek âşıklara mihraç yolusun.

Horasan'dan kögseğin atarak,
Gelip karanlığa ışık tutarak,
Cehaleti ikiliği yıkarak,
Hünkar pirim ululardan ulusun.

11

CAHİL MİYDİM?

Pek mi cahil idin kusur işledin?
Tuttu beni dertten derde soktu aşk beni.
Pek toy idin aldın benim aklımı.
Gör ne hâle soktu hasretin beni.

Kopardın ciğerim elimden aldın.
Beni aşk yolunda garip mi buldun?
Bir deste gül çaldın ellere verdin.
Gördükçe öldürür firkati beni.

Bana mektup yazmış ölmesin diye.
Duyup da düşmanlar gülmesin diye.
Yad el sırrımızı bilmesin diye.
Derdinden ölsem de faş etmem seni.

12

Deli gönül havalanma in gayri.
Var diyorlar amma dost bulamazsın.
Düşmansa muradın kardeşin yeter.
Kâr diyorlar amma dost bulamazsın.

İyi günde elbet çoktur dostların.
Kara günde yakın olur hasların.
Çiğnenir toz olur kürkün, postların.
Zor diyorlar amma dost bulamazsın.

13

Dini, mezhebini sormadan önce,
Karnı aç mı tok mu bir sor insana.
Sağa,sola yönün nedir demeden,
Karnı aç mı tok mu bir sor insana.

Cömertçe sevgini versen insana.
Bırak şu din, mezhep geriden gelsin.
İnsanlık insanda Allah'ı bulsun.
Uğruna can ver, şan ver insana.

Her din saygılıdır sayabilirsen.
Mürşidin ilimdir uyabilirsen.
Her canda bir parçan sayabilirsen,
Derdi var mı, yok mu bir sor insana.

14

Durup seyreyledim bizim elleri,
Üstünüze Üçler Dağı kurulmuş.
Nice evliyanın izi var burda.
Yol ehli olanlar pire sarılmış.

Atadan, ecdattan birlik görülmüş.
Eleste bezminde ikrar verilmiş.
Besmi elesteden birdir başımız.
Kırklar kazanında kaynar aşımız.

15

Dünya denen şu evrenin içinde,
Nice dinler nice mezhep yarattık.
En doğruyu tek biz bilirik sandık,
Ayrı düşüncenin kökün kuruttuk.

Bir hak bilemedik hakkı normali.
Bir hakkın gerçeğe hep dedik deli.
124. bin peygamberden evveli,
Âdem'i nebî peygamber yarattık.

16

Dünya kurulup da insan doğunca,
Âdem'e ilk secde eden biz idik.
Âdem'i Havva'da gördük tanıdık.
Cümle ruhlara beden biz idik.

Böyle var olunca nebîdir insan.
Varlığı dünyaya bir büyük ihsan.
İnsanı sevdikçe yücelir insan.
Sevgi, barış, mertlik eden biz idik.

Temelde anamız bizim hürriyet.
Bin ibadet olur bir iyi niyet.
Adım, andım kanım o Cumhuriyet.
Bayrak sancak, saten biz idik.

Buluttan bir güneş doğdu Samsun'a.
Amasya Tamim'i mesaj cihana.
Meydan okuyarak yedi düvele,
Kara bulutları yaran biz idik.

Samsun Amasya'dan haykıran o ses,
Türk'ü hasta sanan şaşırdı herkes.
İngiliz Fransız kalmıştı şaşa.
Engel tanımıyor genç Kemal Paşa.
İşgalciyi taşa vuran biz idik.

17

Gelip gelip geçişini sevdiğim,
Bitmez mi bu çile söyle sevdiğim.
Sabır taşı değil ben de insanım.
Et, kemiktir erir insan sevdiğim.

Toprak deyip geçme, yol kendiyindir.
Zulmünle eriyen kul kendiyindir.
Aşkına, zulmüne kurban olduğum,
Neden bu yâremi sarmaz sevdiğim.

18

Gözlerini açmış ama dünyaya,
Dünyanın tadını bulmamış Hacer.
Dost zannetmiş hayal meyal şeyleri.
Gerçeğin hakkını vermemiş Hacer.

Çok hasretlik çekmiş eşten, çocuktan.
Kimseden bir hayır görmemiş Hacer.
Hep hasret kalmış aşka, saadete.
Dünyada murada ermemiş Hacer.

Not: “Hacer” , ozanın Avustralya’da tanıştığın bir bayan.

19

Güzel yurdun Anadolu olunca,
Coşan âşıkların sözleri güzel.

Arı birlik ile yapar balını.
Sır içinde sırdır sırları güzel.

Gönül sevdalansa saçı leylâya,
Sinesinde yanan nârı güzel.

Ağ yel esip ala karlar erirse,
Baharın gelişi gülleri güzel.

Yüce dağlar duman olsa kar olsa,
Sıcak yuvamız evimiz güzel.

İnsan hayalinde sevgi yaşarsa,
Günü güzel doğar akşamı güzel.

20

Hele bakın güzel yurdun hâline,
Kardeş kardeşi vurur acımaz.
Nedir bu felâket yurdun başında?
Yara derinleşti saran bulunmaz.

Yok mu sahibimiz, başımız boş mu?
Analar, babalar bağrınız taş mı?
Yıkılıyor millet temelden, içten,
Bir yapıcı mimar yok mu bulunmaz?

Bakın şu tarihin ters dönüşüne,
Şu dünyada önder millet biz idik.
Yolsuzlara pusula idik, hız idik.
Nasıl şaşır mışız bilen bulunmaz.

21

Hiçbir çağda eğilmeyen milletim.
Ağrı Dağı benim göklerde başım.
Bütün insanlığa açık kucağım.
Sebildir nimetim, ekmeğim, aşım

Hazreti Âdem'den varım bu yana.
Barış, sevgi fidanıyım cihana.
Cumhuriyet benim kalbim gibidir.
Topraklara girse bedenim, naşım,

Şehit olmak şerefimdir, şanımdır.
Ay yıldızlı bayrak aynı kanımdır.
Bir karış toprağım aynı kanımdır.
Uğrunda can verir yıkılmaz kaşım.
Özgür doğdum, ölümüm de ölümsüz.
Dünya var oldukça var olanım ben.

Adı Cumhuriyet, andı hürriyet.
Yüce bir ulusuz Ata'dan kalan bizi bilirsek.
Bizi tanır bütün dünya halkları.
Barışa, sevgiye sevdalı kalan,

Uygarlığın temelinde kökeniz.
Bağımsızlık tohumunu ekeniz.
Mazlum milletlere ışık tutanız.
Atamız dünyaya tek önder olan.

Cömerttir ulusum gözümüz toktur.
Yurdum bir cennettir benzeri yoktur.
Bağımsızlık bize haktan da haktır

22

İnsanın anası, babası insan.
İnsanın Mecnun'u, Leylâ'sı insan.
İnsanın kıblesi, secdesi insan.
İnsanlar insanı sevdikçe insan.

Hakikat kültürü, insan bilimi,
İlmini kendine var etsin insan.
Cehalet kültürü, insan ölümü,

Hizmetin insana var etsin insan.
Sevmeyi kalbine ver etsin insan.

Hakikat gün gibi varlık insanda.
Keramet ilimde, irfan insanda.
Dünyayı fetheden kültür insanda.
Silip ikiliği bir etsin insan.

Cehennemi cennet etmeli insan.
İnsandan insana olmalı ihsan.
Allah'ı insanda bilmeli insan.
Cihanda bir büyük kâr etsin insan.

23

Kader listesine yazarsan adım,
Dertlilerden dertli yazıver gitsin.
Ah çekip, arkamdan ağlama gülüm.
Mezarı derince kazıver gitsin.
Ezeli sırdaşım sazı ver gitsin.

24

KÖYÜM

Göveren, kuruyan gönül yaprağı,
Kokuyor burnuma vatan toprağı.
Babamın, dedemin sıla ocağı,
Akpınar, Söbüçmen, Üçbaş Dağı marhaba!

Büyükkale sende kırklar otağı.
Başkente bakıyor Ayvacık Dağı.

Murat Dede erenlerin gül bağı.
Eşikli, Söylemez Beli marhaba!

Menekşeli Dağı güllerin deste.
Mullali, Akyar'da pederim hasta.
Kemter Pınarı'nda kırk arşın üste.
Garipler diyarı köyüm marhaba!

25

Medeniyet güneşi başımın tacı .
Cumhuriyet kokar gülü yurdumun.
Gizli açık insanlığın hayali.
Barış, sevgi kokar gülü yurdumun.

Cumhuriyet benim kökenim olmuş.
Atam'dan mukaddes emanet bana.
Sana göz dikenler dikenim olmuş.
Engelleri yıkar seli yurdumun.

26

Nice yıllar gelir, gider, savaşır.
Çok hasret çok sevgili görüşür.
Sevdiğini kara yere verenler,
Ya rüyada ya da düşte görüşür.

Aylar geçse yıllar geçse dünyada,
İnsan oğlu bir hayaldir perdede.

Nice yaşlı nice gençler ağlaşır.
Niceleri cana candan çağrışır.

Sevdikleri bu dünyadan göçenler,
Ne orada ne burada kavuşur.

27

Ömür boyu boynu bükük gezenler,
Doğarken mi dertli doğar garipler?
İnsan mıdır insanlığı bozanlar?
Her devirde boyun eğer garipler.

Garibin ardında dayısı olmaz.
Yıkıktır kaşları hiç yüzü gülmez.
Söylemez derdini kimse de bilmez.
Derdini garibe döker garipler.

28

Öyle giriftarım ki sıktı tenimi.
Gülerek bedenden aldı canımı.
Kurudu damarlarım, emdi kanımı.
O dost kadirimi bilmedi niye?

Sıyrıldı etlerim, döktü bedenden.
Her gün benliğimi alarak benden,
Sabır taşı çatladı, bıktım bu candan.
O dost kadrimi bilmedi niye?

İnsanlar dünyada dostu bulmuyor.
Gerçek dostu bulan kadrin bilmiyor.
Batıla kul olmuş Hakk'ı görmüyor.
Dost garip gönlümü görmedi niye?

29

Sabah olur, cümle canlı uyanır.
Lâle, sümbül bin bir renk boyanır.
Bir benzeri yok ki güller içinde.
Göz görür de buna can mı dayanır?

Kırmızı, mor, beyazlara bürünmüş.
Bazı gülde bazı nur da görünmüş.
Gül tenine misk-i amber sürünmüş.
Ak elleri kızıl kana boyanır.

30

Salını salını çıktı yürüdü.
Usul boylarına kurban olduğum,
Nur-u şavkı tüm cihanı bürüdü.
İpek saçlarına kurban olduğum.

Dökülmüş yüzüne zülfün telleri.
Kemik yok kıvrılmış ince belleri.
Nazlı nazlı yürüdüğü yolları,
Geçtiği yollara kurban olduğum.

31

Sensiz evren güneş görmez çöl olur.
Sudan ayrı balık yaşar mı güzel?
Varlıklar tükenir, altın pul olur.
Bedensiz ilik yaşar mı güzel?

Bir kâmil mürşidi kılavuz alan,
Düzlenir yolları şaşar mı güzel?
Sen ki bu ateşi saldın özüme,
Leylâsız âşıklar coşar mı güzel

Seninle cehennemin cefası olmaz.
Sensiz cennetin sefası olmaz.
Sensiz dertlerin devası olmaz.
Yanıp kaynamayan taşar mı gönül?

32

Sizi özlüyorum güzel yavrular.
Şu feleğin çilesi var, nazı var.
Bunca hasirete can mı dayanır?
Ömür gitti, çoğu değil, azı var.

Yurda değil, bin cihana dağıttım.
Serap nerde, Zeynep nerde?
İyisi kötüsü benim bir parçam.
Kara kışı, baharı var, yazı var.

33

Yüce dağ başında yeni mi bittin?
Al yanağın mor güllere bezenmiş.
Ak gerdanın ak karların beyazı,
Kadir Mevlâ'm sana başka özenmiş

Seher vakti yaylada mı açıldın?
Ak göğsünde açmış kır çiçekleri.
Al yanağın mor kırmızı karışmış.
Zülüflere taç olmuş kır çiçekleri.

3.3.TEK DÖRTLÜK VE TEK BEYİTTEN OLUŞAN ŞİİRLER

3.3.1.Sekiz Heceliler

1

Akıl başa geç geliyo.
Hak istemek suç oluyo.
İnsan olmak güç oluyo.
Turab ol gönül turab ol.

2

Bir derdim var, benim bir tek.
Uzun kısa olsun etek.
Arıdaki sırlı petek,
Bütün diller Türkçe olsun.

3

Sevgi denen yüce kuvvet,
Ne yaş bilir ne baş bilir.
Sevilmezse ilâh olsa,
Ne göz bilir ne kaş bilir.

3.3.2.On Bir Heceliler

1

Ağa, paşa, sultanlara kalmamış.
Mecnun, Leylâ muradını almamış.
Mor menekşe mevsiminde solmamış.
Bana mı kalacak bu ipsiz dünya?

2

Akıl denen yüce kuvvet,
Bu başımda bu beynimde var mısın?
Bîçareler bir mucize ararlar,
Bu gerçeği bir ortaya kor musun?

3

AKMALI GÖNÜL

Yücelere yağan ak kar misali,
Eriyip engine akmalı gönül.
Cahiller makamı baki sanırlar.
Mussolin, Hitlere bakmalı gönül.

4

ATATÜRK'E ŞİKAYET

Yirminci asrı bitirdik ama Ata'm,
Yine dünya cehaletin yolunda.
Bilimle gerçeği getirdik Ata'm,
Yine dünya cehaletin peşinde.

5

Bakın âşıkların garip hâline,
Ferhat, Şirin için kayalar deldi.
Mecnun, Leylâ için Hakk'ını buldu
Hep sevenler böyle çileli oldu.
06.02.1968, Salı

6

Bizim yurtlar Deliktaş'a bağlıdır.
Söylemem Susuz'u sinem dağlıdır.
Pamucak Dağı'nda gönlüm bağlıdır.
Haritanız Müslüm dağlar merhaba!

Not: Bu dörtlük otuz yıl sonra köyüne dönerken söylenmiştir.

7

Bunca gönüllerde bir tane güzel,
Hep seni ararım öz benliğimde.
Bunca âşıklara yâr olan güzel,
Gel beni de yâr eyle güzel.

8

Can gözümle bir güzeli seyrettim,
Ak gerdanı boğum boğum bal olmuş.
Hayal ettim ak göksünün düzünü.
Lâle, sümbül, mor menekşe, gül olmuş.

9

Destur versen kanlı kinli barışsa,
Hasretlik bitse canlar görüşse,
Mecnun olan Leylâ'sıyla sarışsa,
Sevgin mi tükenir ver gadir Allah?

10

Dostun her edası cefa sayılmaz.
Her mihr-i muhabbet sefa sayılmaz.
Her demde âşıkın sesi duyulmaz.
Bülbül seher vakti çoş olmayınca,

11

Dünya kurulalı, insan doğalı,
Âdem'de Havva'yı görenlerdeniz.
Eynel Hak diyerek sevdik Âdem'i,
Doğuşta bu sırra erenlerdeniz.

12

Ege'nin incisi güzel Foça'yı,
Destan destan dökeyidim kaleme.
Fok balık misali nazlı duruşun.
Güzelliğin anlataydım âleme.

13

Eyyam bahar yaz güneşi doğunca,
Top top biter mor kekiği köyümün.

14

HALKIMA

Şah Müslüm der barış birlik sözümüz.
Bağımsızdır mızrabımız, sazımız.
Merihlerde artık bizim gözümüz.
Çağın önündedir ozanın senin.

15

Nasıl dönüyor ey çarh-ı devran?
Erişen yok suratına hızına.
Var mı senden ayrılmayan bir tane?
Güven boşa muradıma sözüme.

16

Nazlı güzel bana meylin az ise,
Yorma güzel nolur boşu boşuna.
Dertlerim sıralı çekemiyorum.
Ballar arar iken zehir aşıma,

17

ÖĞÜT

Öğüt kâr etmiyor âşık özüme.
Düştü gönül bu ceylanın izine.
Geceleri uyku girmez gözüme.
Vurdu, pareledi el gibi beni.

3.4.ÖLÇÜSÜZ ŞİİRLER

1

ANJELİK

Göklerde melek misin vay Anjelik, Anjelik?
Kalplerde dilek misin vay Anjelik, Anjelik?
Ciğerim delik delik kınalı keklik.
Deryada kayık mısın, sarhoş mu, ayık mısın, nur Anjelik, Anjelik?

Sevda deryası mısın?
Aşkın rüyası mısın?
Çıkılmıyor içinden.
Sevda villâsı mısın?

2

Aşktan başka Allah görmedim.
Aşksız yaşamlarda huzur görmedim.
Aşksız güle bile yüzüm sürmedim.
Aşk ile insanı sevenler gelsin.

Aşkı aradım, aşkı sordum.
Aşksız yaşarken durdum.
Aşk bilmeyen aşı arar.
Aşksız yaşarsam deliyim.

3

Beni affet demiyorum.
Her yıkıma sebep benim.

Deymez artık benim için.
Benden kalan çirkinliği senden kalan güzelliği,
Sil güzelim iz kalmasın daha derin dalmasın.

4

Bir noktadan var olmuşken insanlık,
Nokta koyup tüm dinlerin başına,
İnsanlığı seviyorum Allah'ım.
İnsanı insana sevdir Allah'ım.
İnsanları seviyorum Allah'ım

Şimdi size bir sorum var.
Dede, hoca, bay peder,
Söyleyin ayrılık nerde? (tabi ki çıkarınızda)

Tanrı kurmuş, binası bir.
Hepsinin anası bir.
Hepsi sever, sunası bir.
İnsanı insana sevdir Allah'ım.
İnsanlığı seviyorum Allah'ım.

Ali, Davut, İsa'sıyla,
Muhammet'i, Musa'sıyla,
İnsanlığın yasasıyla,
İnsanları seviyorum Allah'ım.
İnsanı insana sevdir Allah'ım.

Aşkından uzak duramam.
Yaratmışsın ayıramam.
Sevgi cennet duyuramam.

İnsanları seviyorum Allah'ım
İnsanın insana sevdir Allah'ım.

Ozan Dalkılıç'ım sevgi başına,
Gerçek birdir, hayalcilik boşuna.
Nokta koyup hoş görünün düşüne.
İnsanları seviyorum Allah'ım.
İnsanı insana sevdir Allah'ım.

5

İTİRAF

Seni, beni çiçek çiçek toplayan,
Babamı unuttun gönül.
İliğinden kan veren, canımdan can veren,
Annemi unuttun, gönül niçin niçin söyle?
Allah aşkına bir tek onu unutmadın.
Hep ömrünce cefa olan,
Aşkta lütfü sefa olan,.
Bir tek onu unutmadın.
Doğru söyleyeyim mi gönül bende?
Sen değil, kan değil, can değil,
Ben de onu unutmadım, unutamadım.

6

KİM DİYOR

Kim diyor doğanlar ölmez?
Bu sırrı cahiller bilmez.

Namertler kanlı yaşın silmez.
Elâ gözler yaşlı sunam.

Gör ne hâller olur insan.
Olur adı birgün yeksan.
Aklını bir yâre taksan,
Dolar gözler yaşla sunam.

Müslüm der dünyada değişmez kader.
Kader böyle üzülme peder.
Her zaman zalimler mazlumu yutar.
Dolar elâ gözler yaş ile sunam.

7

Köyümde olmak istiyorum.
Kırlarda çiçekleri toplayıp, yolmak istiyorum.
Göklere sığmayan kutlu başıma,
Vurulup düştüğüm hilâl kaşıma,

8

Özal'ın özden ise,
Her işin özden olur.
Öz değil yüzden ise,
Her işin sözden olur.

Temennimiz özden olmanızdır.
Umudumuz da odur, tarihtir.
Şahidimiz de zamandır.

9

SORU- CEVAP OZAN DALKILIÇ
GÜL SORDU OZAN CEVAPLADI

S. İnsan kimdir?
C.Hayvandan arî olan.
S. İnsanı tarif eder misin?
C.Kendi arzularını senin içinde isteyen.
S. İnsan olmak kolay mı?
C.Nefsinin esiri olanlar için hayır.
S. Niçin insanlar hep iyi olmazlar?
C.Menfaatleri için.

10

Yaşarken ölenler,
Ve yaşıyorum sanan ölüler,
Sağ gezer ölüler,
Ölmeyen ölüler,
İsimsiz veliler,
Gül açan dikenler, çalılar…

SONUÇ

Türklerin bilinen tarihlerinden beri varolan “gelenek”, türlü safhalardan geçerek günümüze kadar ulaşmıştır. Bu, literatürde kendine 16. yy. ve sonraları için “âşıklık geleneği” adıyla yer bulmuştur. 17, 18 ve 19. asırlarda da aynı adla varlığını devam ettirmiştir. Günümüzde de bu adla işlevini sürdürmektedir. Her yüzyıla özgü olarak muhtevasının farklılıklar göstermesi, onu canlı bir organizma hüviyetine büründürmüştür. Gelenekteki tekâmül, tarih boyunca Türklerin yaşadıkları kültürel değişikliklerle birebir ilintilidir. Bir zamanlar halkı eğlendiren, teskin eden, tedavi eden, kötülüklerden koruyan… temsilcinin rolü zaman içinde ilk şeklindeki içeriğinden büyük oranda uzaklaşmıştır. Bu uzaklaşma temsilcinin rolünün daralması şeklinde kendini göstermiştir. Bunu da kültürün müspet manada değişmesiyle açıklayabiliriz. Örneğin tıp alanındaki buluşlar hastalıkların tedavisini kolaylaştırmıştır. Dolayısıyla bu gelişmeler olurken halkın kendisini büyü yaptırarak tedavi ettirmesi beklenemezdi. Üstelik Türk milletinin kabul ettiği İslam dini de sihri yasaklamıştır. 20. yy’da bunların rolü önceki asırlara nispetle daha da sınırlanmıştır. Zira her alanda büyük gelişmeler olmuş, buna parelel olarak da değişmeler vuku bulmuştur. Özellikle 20. yy’ın son 10 yılında bilim ve teknolojideki inkişaf aklın sınırlarını zorlamıştır. Bu hâlen devam etmektedir. İnsanoğlu kendini, çevresini ve doğayı artık daha iyi tanımaktadır. Meydana gelen olayların sebepleri daha kolay anlaşılabilmekte ve kişioğulları ona göre çözümler üretmektedir.

Günümüzde âşıklar, teknolojinin imkânlarından faydalanmaktadırlar. Şiirlerini kitaplaştıranlara ve kaset çıkaranlara sıklıkla rastlanabilmektedir. Yine üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı ile Halk Bilimi bölümlerinde akademisyenler ve öğrenciler âşıklarla ilgili biyografi çalışmaları yapmaktadırlar. Öğretim üyelerinin çalışmaları ve onların yol göstericiliğinde yapılan çalışmalar temsilcilerin eserlerinin sonraki asırlara kalmalarına yardımcı olacaktır. Basım faaliyetlerinin yoğun olduğu günümüzde sözlü kültür ürünü olan saz şiiri kendini muhafaza etmek için büyük bir fırsat yakalamıştır. Bunlarla birlikte şiirlerini CD’lere kaydederek, dinleyiciye

ulaştıranlar da vardır. Şiirlerin CD'lere kaydedilerek bilgisayar ortamına aktarılması muhafazayı daha da pratikleştirerek, kolaylaştırmıştır. Ulusal televizyon ve radyo kanallarının yayınlarının uydu yoluyla dünyanın dört bir tarafına ulaşması hitap edilen kitlenin sayısını arttırmıştır. Ayrıca bu yayınlar internet yoluyla da takip edilebilmektedir. Kültür ve teknolojinin değişmesi dinleyici ve izleyicilerin zevklerinin değişmesi anlamına gelir. Artık karşımızda kitle iletişim araçlarından faydalanan, bunlar vasıtasıyla yaşamın her alanından haber alabilen insanlar vardır. Popüler kültür her yaştan nüfus üzerinde özellikle de genç nüfus üzerinde hegemonya kurmuştur. Ortaya konan ürünlerin bu popüler kültür içinde yer bulup, etki alanını genişletebilmesi için icranın değişmesi gerekmektedir. Buradan hareketle, bu kültür ögesini devam ettirmenin yolunun yaşanılan zamanların değerleriyle bir senteze ulaşmaktan geçtiği aşikardır. Çünkü topluma arz ediş metodu pek çok alanda olduğu üzere bir şeyin varlığının devam etmesi bağlamında oldukça önemlidir. Saz şiirinin sunumunda eserin kalitesi kadar âşığın kılık-kıyafeti, üslubu da önem kazanmıştır. Önceden saz eşliğinde icra edilen âşıkların güzellemeleri, taşlamaları, koçaklamaları, ağıtları… şimdilerde gitar, bateri gibi batı medeniyeti orijinli çalgılarla, bu gelenekle alâkası olmayan ses sanatçıları tarafından tamamen türkü dışındaki formlarda milyonlara ulaştırılmaktadır. Bu müzisyenler kendilerinin "Anadolu Rock" müziği yaptıklarını ifade etmektedirler. Türk sanat müziği formunda söylenilen âşık şiirlerine de rastlanmaktadır. İcracıların hayat görüşleri ve giyim kuşamları katiyen gelenek temsilcileriyle aynı değildir. Durumun böyle olması dinleyici kitlesi olarak, gençler tarafından daha çok rağbet görmekte, dolayısıyla da âşık ürünlerinin yaygınlığı artmaktadır. Âşık icracılar toplumun çoğunluğuna hitap edememektedir. Bunların dinleyicilerinin büyük çoğunluğunu kırsal kesimde yaşayanlar oluşturmaktadır. Kentlerde yaşayan izleyici ve dinleyiciler de zihniyet bakımından diğer dinleyicilerden farklı değildir. Şehirde yaşayan âşıklar genellikle kahvehanelerde değil de özel radyo ve televizyonlarda program yapmaktadırlar. Görüldüğü üzere âşıkların icra yerleri tamamen olmasa bile büyük ölçüde başkalaşmıştır. Fakat bunların takipçisi olan insanlar çoğunluğu oluşturamamaktadır. Şiir kalitesi

bakımından üst düzeyde olan pek çok ürünün söyleyicileri, toplumun ekseriyetine ulaşamadığı için bunlar unutulup gitmektedir. Oysa tanınmış bir halk, sanat veya pop müziği sanatçısının söylemesiyle o ürün geniş kitlelere ulaşarak, bilinir hâle gelebilmektedir. Bunun pek çok örneğini kitle iletişim araçlarının yaygınlaştığı 1990'lı yıllardan sonra görmekteyiz. Türküleri, bilinen formlarında söyleyenler, eğer önceden tanınmışlarsa o türküleri popüler hâle getirebilmektedir. Aksi durumda yine geniş dinleyici kitlesine hitap edebilmek kabil değildir. Temsilcinin ürününü geniş kitlelere ulaştırabilmesi için kendini yenilemesi, çağın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi gerekmektedir. Bu anlamda Barış Manço başarılı bir icracı sayılmıştır. Bahsedilen fenomenlerin âşıklık geleneğinin lehine mi yoksa aleyhine mi olduğu ise tartışma konusudur. Araştırmacılar arasında bir mutabakat söz konusu değildir.

Gelenek, süreç içerisinde pek çok temsilci yetiştirmiştir. Temsilcilerin bir kısmı şiirlerini herhangi bir yöntemle kayda geç(e)mediği için tarihin tozlu raflarında unutulup giderken, bir kısmı da değişik nedenlerden ve en çok da sanatlarının gücü vesilesiyle yüzyıllar boyu unutulmamışlardır.(Geda Muslu, Çırpanlı, Karacaoğlan, Gevheri, Âşık Ömer, Ercişli Emrah, Kâtibî, Âşık Dertli, Talibî, Âşık Ravzî, Erzurumlu Emrah, Seyranî, Dadaloğlu, Bayburtlu Zihnî, Çıldırlı Âşık Şenlik, Ruhsatî, Dertli, Deli Boran, Sümmanî, Âşık Veysel, Âşık Mahzunî Şerif, Murat Çobanoğlu, Neşet Ertaş, Kul Nuri, Şeref Taşlıova, Hüseyin Çırakman, Gül Ahmet …)

Geleneğin temsilcilerinin yapıtlarında, tarih, sosyoloji, antropoloji, dilbilimi vb. gibi bilim dallarının çalışmalarına yardımcı olabilecek birçok malzeme vardır. Örneğin tarihsel süreç içinde meydana gelen ve toplumları ve/veya milletleri derinden etkileyen savaş, salgın hastalık, deprem vb. pek çok olay âşık şiirlerine konu olabilmektedir. Milletin kültür hayatının seyri şiirlerden yola çıkılarak saptanabilmektedir. Devletin her alandaki uygulamalarının halk üzerindeki etkisi âşıkların gözlemleri neticesinde gün yüzüne çıkmaktadır. Ayrıca devlet, âşıkları iletişim aracı olarak da kullanabilmektedir. Nitekim basım ve yayım faaliyetlerinin şimdikinden çok geride olduğu Cumhuriyet'in ilk yıllarında, yapılan inkılaplar temsilciler tarafından halka tanıtılmıştır. Kendilerini halkın temsilcisi olarak gören âşıklar,

günlük hayatın devam edişindeki ayrıntıları bile şiirlerinde işlemişlerdir/işlemektedirler. İşte bu ve sair nedenlerden dolayı geleneğin devamı önemli olup, araştırmaların titizlikle yürütülmesi gerekmektedir.

Hayatını, sanatını ve eserlerini incelemeye çalıştığımız Âşık Müslüm Dalkılıç, Ankara'nın Çubuk ilçesine bağlı Susuz köyündendir ve günümüz âşıklık geleneğinin temsilcilerindendir. O, zengin ve geleneğin temsilcisi olan bir aileye mensuptur. Fakat Âşık Müslüm Dalkılıç ailesinin zenginliğine sırt çevirmiştir. Buna karşın âşığın şiir söylemesinde ve saz çalmasında böyle bir aileden yetişmiş olmasının önemi yadsınamaz. 15 ve 16 yaşlarında köyünden kaçarak Ankara'ya gelen âşık, ailesinden gerekli müsamahayı göremeyerek, her defasında köyüne tekrar götürülmüştür. Askerlik sonrası -1955 yılında- Ankara'ya yeniden gelen ve bir daha da köyüne dönmeyen Âşık Müslüm Dalkılıç, bunu köyünün kendisini sınırlandırmasına ve orasının hayatı tanımada kendisine gerekli açılımı sağlayamayacağı düşüncesine bağlamıştır. Bu görüşüyle onun ileriyi gören birisi olduğunu söyleyebiliriz. Filhakika şehir ve köy kültürü birbirinden çok farklıdır. Her bağlamda şehrin olanakları daha fazladır. Eğer o, köyünde kalmış olsaydı biz bu çalışmayı yapamayabilirdik. Kendisi Halk Ozanları Kültür Derneğini kuramazdı. Derneği belki başka birisi kurardı ama Âşık Müslüm Dalkılıç sanatını geliştiremez, diğer âşıklarla tanışamaz, sanatını icra edecek toplantılara katılamazdı. Şiir söylemede bu tür mahfillerin önemi büyüktür. Hülasa sathi bir bakış açısıyla bile irdelendiğinde Ankara'ya yerleşmiş olmasının kendisi ve sanatı üzerinde birçok olumlu etkisini görebiliriz.

Şiir söyleyen birine, âşık denebilmesinin ilk ve en mühim şartlarından birisi o bireyin irticalen şiir söyleyip söyleyememesidir. Bu cihetten bakıldığında onun bu şekilde şiir söylediğini görüyoruz. Âşık Müslüm Dalkılıç, badeli âşık değildir. Böyle bir şeye de inanmamaktadır. Âşıklığın yaradılıştan geldiğine inanır. Ona göre gerçek âşık, halkın dertlerini ve acılarını yüreğinde hisseden kişidir. O, doğaçlama şiir söyleyip, saz çalabildiği gibi şiirlerini türkü formunda saz eşliğinde söyleyebilmektedir. Fakat bu icralarını bir kasete ya da CD'ye kaydetmemiştir. Kaset ya da CD'ye kayıt yapmamış olmasında hayatında yaşadığı düş kırıklıklarının etkisi olduğu sezilmektedir. İnsanların

çektikleri acılar âşığı daim derinden etkilemiştir. Bu duyarlık ona yaratılıştan gelmektedir. Nitekim ilk şiirini de on beş yaşındayken, 19 yaşındaki teyzesi oğlu Kâmil'in ailevî nedenlerden dolayı intiharı üzerine ağıt türünde söyleyen âşık, daha ilk şiirinde ferde verdiği önemi ispatlarcasına davranmıştır. Sonraki söyleyişlerinde de bu hassaslık daha da tekâmül ederek varlığını devam ettirmiştir. O, bu konudaki söylemlerini hiçbir engelden sakınmayarak açık yüreklilikle dile getirmiş, böyle olmasından dolayı başına gelen badirelere aldırış etmemiştir. Âşık, doğruları vuzuhla ortaya koymayanların, halkın dertlerine duyarsız kalanların bu yola girmemeleri gerektiğini sarahatle vurgulaşmıştır.

Yaptığımız araştırmalar neticesinde âşığın toplam 355 şiirini tespit ettik. Bunların tasnifini ise şu şekilde yaptık: 1 tane yedi heceli, 42 tane 8 heceli, 236 tane 11 heceli, 1 tane 13 heceli; 12 tane mahlası olmayan 8 heceli, 33 tane mahlası olmayan 11 heceli; 3 tane tek dörtlükten oluşan 8 heceli, 17 tane tek dörtlükten oluşan 11 heceli; 10 tane de ölçüsüz şiir. Görüldüğü üzere hecenin 11'lisi şiirlerinde en çok kullandığı vezindir. İkinci olarak ise 8'li hece ölçüsü gelmektedir. 7 ve 13 heceli birkaç şiiri bulunmaktadır. Âşık Müslüm Dalkılıç mahlassız ve tek dörtlükten oluşan şiirlerini "ham şiir" olarak nitelendirmiştir. O, şiirlerinde tek mahlas da karar kılmayıp, değişik mahlaslar kullanmıştır(Şah Müslüm, Ozan Dalkılıç, Dertli Müslüm, Müslüm…). Âşığın ölçüsüz ve mahlassız şiirlerini "ham şiir" olarak tavsif etmesi ve tek mahlasta karar kılmaması, onun arayış içerisinde olduğunu göstermektedir. Kendisine Karacaoğlan, Pir Sultan Abdal ve dedesi Seyyit Süleyman'ı örnek aldığını vurgulamıştır. Adalet kavramı ve beşeri aşk, tabiatın güzellikleri şiirlerinin çoğunluğunun konusunu oluşturmuştur. En ufak bir haksızlık bile onun vicdanını sızlatmış ve onu duygulandırmıştır. Haksızlıkların âşığın duygu ve düşüncelerini harekete geçirmesi için illaki kendisine yapılması gerekmemiştir. Hiç tanımadığı insan veya insanlar kötülüğe maruz kalsalar bile o, bu edilen zulümden dolayı üzülmüştür. Mevsimlerin özellikleri ve bunların kendisinde oluşturduğu ruh hali şiirlerine konu olmuştur. İlkbaharda türlü çiçeklerin açarak, bunların doğaya kattığı renk cümbüşü onu etkilemiştir. Bu tür güzelliklere olan hayranlığını şiirlerinde

sade bir üslupla ifade etmekten çekinmemiştir. O, doğanın güzelliklerine hayrandır. Bu hayranlık gerçeklerden yüz çevirme şeklinde değildir. Zira kış mevsiminin fakirler ve köylüler üzerindeki olumsuzluklarını hiç değiştirmeden âşık duyarlığı içinde anlatmıştır. Yine edebiyatımızın köşe taşı konularından olan beşeri aşk, gül-bülbül, Leyla-Mecnun, Kerem-Aslı gibi benzetme ve telmihlerle şiirlerine konu olmuştur. Bunların yanında Allah, peygamber kıssaları, Hz Ali, Hasan, Hüseyin, on iki imam vb. de şiirlerinde işlediği konulardandır. Fakat Alevi bir âşık olmasına rağmen on iki imamdan yüzeysel olarak bahsetmiş, bunların derinlerine nüfuz etmemiştir/edememiştir. Şiirlerinde zaman zaman ilahî aşkın sembolleriyle tasavvufî söyleyişler varsa da bu da sathi mahiyettedir. Bunu da tasavvuf konusundaki bilgisinin yetersizliğine bağlayabiliriz. Güzellemeleri ve taşlamalarında oldukça başarılı olan âşık, bu başarıyı yaradılışına ve gözlem gücüne borçludur. O, ilkokul mezunudur. Ailesinin ilgisizliği sebebiyle öğrenimini devam ettirememiştir. Ancak eğitim ve öğretimin elzem oluşuna gönülden inanmıştır. İnanmakla kalmamış, çocukları ve torunlarının kültürlü birer vatandaş olmaları için elinden gelen gayreti göstermiştir.

Ankara'ya ilk geldiği yıllarda hamallık yapan âşığımız, seyyar satıcılıkla başladığı ticaret hayatında kendi işyerini açacak kadar ilerlemiştir. Zira o, çalışmayı ve başarmayı sevmektedir. Ticaretten kendine ve çocuklarına yetecek kadar para ve mal da kazanmıştır. Maddi sorunları kalmayınca saz ve söz ortamlarına katılıp sanatını icra etmeye başlayan âşık, girişimciliği ve sanatının gücü sayesinde kısa sürede kendine, âşıklar arasında yer bulmuştur. Kendisi âşıkların örgütlenmesi gerektiğini çünkü tek başlarına seslerini duyuramayacaklarına inandığından bir süre sonra dernek kurma faaliyetlerine başlar. Bu gelişmelerin neticesinde, Ankara'da 1974 yılında Halk Ozanları Kültür Derneğini bir grup arkadaşıyla kurmuş, 1980 yılına kadar da buranın başkanlığını yürütmüştür. Bu dönemde siyasetle uğraşmışsa da bunun kendisine uymadığını zira siyasette pek çok hilenin varolduğunu gördüğünden siyasetten vazgeçmiştir. Siyasetteki en büyük ayak oyunlarını ise 1977 yılındaki seçimlerde CHP'den milletvekili aday adayı olduğu dönemde görmüştür. Fakat âşıklığının en verimli yıllarını dernek

başkanlığı döneminde yaşamıştır. Başkanlık süresince yoğun olarak, âşıkların devlet ve toplum nazarında hak ettikleri yeri almaları için çaba sarf etmiş, sözün sazla kaynaştığı birçok program düzenlemiş, bizatihi bu toplantılarda saz eşliğinde şiirlerini dillendirmiştir. Bu dönemde bir de "Barışmadıkça" adlı şiir kitabı yayımlamıştır. Dernekle olan bağını kopardıktan sonra daha az şiir söyler olmuştur. Bunu biraz da faal olduğu yıllarda karşılaştığı zorluklara bağlayabiliriz. Yaşadığı olumsuzluklar, onda bıkkınlık oluşturmuş, onun faaliyetlerini yavaşlatmış ve bir nevi âşığın içine kapanarak, pasivize olmasına yol açmıştır.

Onun kültürel muhtevası yaşadığı çevreden edindikleri ve yaşam deneyimlerinden ibarettir. İyi bir müşahittir. Hem yaşadıklarından hem de gözlemlediklerinden yola çıkarak başarılı şiirler söylemiştir. Fakat kendisini bu anlamda geliştirecek diğer faaliyetlerde bulunmamıştır. Şiirin düşünülerek, belli bir birikimden sonra yazılmasına inanmasına rağmen kendisini geliştir(e)memiş olması bir çelişkidir. Âşık Müslüm Dalkılıç, yaradılıştan gelen yeteneğini ilimle yoğurabilseydi daha başarılı şiirler söyleyebilirdi. Kelime hazinesi de yaşadıkları ve gözlemlerinden edindikleriyle sınırlı olan Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirlerinin dili yalındır. Kullandığı kelimeler yaşamını devam ettirdiği ortamlarda kullanılan kelimelerdir. Çocukluğu köyde rençperlik ve hayvancılık yapan ailesinin yanında geçtiği için şiirlerinde yöresel söyleyişli kelimeler ile bu yaşantıya ait kelimelere rastlamak mümkündür. Onun şiirleri kolayca anlaşılabilir. Şiirlerde ikinci, üçüncü anlam aramaya gerek yoktur. Zaten o, âşıkların görevinin cahil halkın dertlerini dillendirmek olduğunu belirtir. Bu sebeple de söylenilenleri halk, kolayca anlamalıdır.

Âşık Müslüm Dalkılıç, günümüz âşıklık geleneğinin vasat kertede bir temsilcisidir. Şiirlerinde geleneğin özellikleri mevcuttur. Teknolojinin verdiği imkanları sanatı için kullanmamıştır. Yüzyıl değerlendirmeleri yapılırken onun şiirlerine başvurulacaktır.

KAYNAKÇA

AKSAN, Doğan
1999 **Tükçenin Gücü**. Bilgi Yayınevi. Ankara.

AKSOY, Ömer Asım
1988 **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1-2**. İnkılâp Kitabevi. İstanbul.

ALPTEKİN, Ali Berat
2003 **Gönül Kervanı-Âşık Kul Nuri**. Lazer Ofset. Ankara.

ARTUN, Erman
2001 **Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı**. Akçağ Yayınevi. Ankara.

AYTAÇ, Pakize
2002 "Âşık Veysel'in Şiirlerinde Mistik Unsurlar", Hacı Bektaş Veli Dergisi, Yaz. Sayı: 26, s. 253-271. Ankara.

BAŞGÖZ, İlhan
1979 **Âşık Ali İzzet Özkan.** Ankara.
1986 **Folklor Yazıları**. Adam Yayıncılık. İstanbul.

BAYRI, M. Halit
1957 **Halk Şiiri**. Varlık Yayınevi. İstanbul.

BENDER, Cemşid
1994 **12 İmam ve Alevilik**. Berfin Yayınları. İstanbul.

BEZİRCİ, Asım
1993 **Türk Halk Şiiri**. Cilt 1. Say Yayıncılık. İstanbul.

BİRSEL, Salâh
2002 **Kahveler Kitabı**. Sel Yayıncılık. İstanbul.

BORATAV, Pertev Naili
2000a **Halk Edebiyatı Dersleri** (Yayına Hazırlayan: M. Sabri Koz). Türkiye Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yay. İstanbul.
2000b **Yüz Soruda Türk Halk Edebiyatı**. K Kitaplığı. İstanbul.
2002 **Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği** (Yayına Hazırlayan: M. Sabri Koz). Türkiye Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yay. İstanbul.
2003 **Yüz Soruda Türk Folkloru**. K Kitaplığı. İstanbul.

BÖLÜKBAŞI, Rıza Tevfik
1982 **Rıza Tevfik'in Tekke ve Halk Edebiyatı İle İlgili Makaleleri** Yayına Hazırlayan: Abdullah Uçman). Kültür Bakanlığı Yay. Ankara.

CUMBUR, Müjgân
2001 **Karacaoğlan**. MEB Yay. Ankara.

ÇETİN YÜCEL, Ayşe
2003 "Ahmed Yesevî, Yunus Emre ve Hacı Bektaş Veli'de İnsan Anlayışı".G.Ü. Çorum İlahiyat Fakültesi, Türk Kültüründe Alevilik-Bektaşilik Sempozyumu(Bildiri).

ÇOBANOĞLU, Özkul
1999 **Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş**. Akçağ Yay. Ankara.

2000 **Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü**. Akçağ Yay. Ankara.

DERLEME SÖZLÜĞÜ

1977 **Derleme Sözlüğü**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. Cilt:9, s. 3433.

DEVELLİOĞLU, Ferit

1997 **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**. Aydın Kitabevi. Ankara.

DİLÇİN, Cem

1997 **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**. Türk Dil Kurumu Yay. Ankara.

DİZDAROĞLU, Hikmet

1969 **Halk Şiirinde Türler**. Ankara.

DORSON, Richart M.

1984 **Günümüz Folklor Kuramları.** Çev. Nermin Ulutaş, İzmir.

DUNDES, Alan

1998 "Doku, Metin ve Kontes", Çev. Metin Ekici, Millî Folklor 38: 106-119.

EKİCİ, Metin

1998 "Halk Bilimi Çalışmalarında Metin(Text), Doku(Texture), Sosyal Çevre ve Şartlar(Kontekst) İlişkisinin Önemi", Millî Folklor 39: 35-34.

ELÇİN, Şükrü

1996 **Halk Edebiyatına Giriş**. Akçağ Yay. Ankara.

1987 **Âşık Ömer**. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara.

1988 **Halk Şiiri Antolojisi**. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara.

ERGİN, Muharrem

1997 **Türk Dil Bilgisi**. Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım. Ankara.

GÖRKEM, İsmail

1998 "Türk Halk Hikâyelerinin Canlı Gösterim (=Performance Oriented) Olarak İncelenmesi", Millî Folklor 37: 107-113.

2000 **Halk Hikâyeleri Araştırmaları Çukurovalı Âşık Mustafa Köse ve Hikâye Repertuarı**. Akçağ Yay. Ankara.

GÜNAY, Umay

1993 **Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**. Akçağ Yay. Ankara

GÜZEL, Abdurrahman

2004 **Kaygusuz Abdal**. Akçağ Yay. Ankara.

İGNACZ, Kunos

1999 **Türk Halk Türküleri** (Yayına Hazırlayan: A.Osman Öztürk). Türkiye İş Bankası Yay. Ankara.

İLAYDIN, Hikmet

1997 **Türk Edebiyatında Nazım**. Akçağ Yay. Ankara.

İMLÂ KILAVUZU

2000 **İmlâ Kılavuzu**. Türk Dil Kurumu Yay. Ankara.

KAYA, Doğan

1994 **Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatî**. Dilek Matbaası. Sivas.

KÖPRÜLÜ, M.Fuad
1976 **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**. Diyanet İşleri Başkanlığı Yay. Ankara.
1999 **Edebiyat Araştırmaları**. Türk Tarih Kurumu Yay. Ankara.
2004 **Saz Şairleri**. Akçağ Yay. Ankara.
KROHN, Julius, K. KROHN
1996 **Halk Bilimi Yöntemi**. Çev. Günsel İçöz. (Yayına Hazırlayan: Fikret Türkmen). Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara.
KUTLU, Şemseddin
1988 **Dertli**. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Ankara.
NASRATTINOĞLU, İrfan Ünver(Der.)
1992 **Doğumunun 110.Yıldönümü Dolayısıyle Âşıklardan Yüce Atatürk'e Deyişler-Güldeste-** Atatürk Kültür Merkezi Yayını. Ankara
OĞUZ, M. Öcal
1988 **Yozgatlı Hüznî**. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Ankara.
2000 **Türk Dünyası Halk Biliminde Yöntem Sorunları**. Akçağ Yayınları. Ankara.
2001 **Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam**. Akçağ Yayınları. Ankara.
2003 **Ferdî Sözlü Edebiyat(Âşık Edebiyatı)**, M.Ö. Oğuz ve başk., *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları. Cilt: 3, s.507-619.
ONG Walter J.
2003 **Sözlü ve Yazılı Kültür-Sözün Teknolojileşmesi**. Çev. Sema (1982) Postacıoğlu Banon. Metis Yayınları. İstanbul.
ONAY, Ahmet Talât
1995 **Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i**.(Hazırlayan: Cemal Kurnaz). Akçağ Yayınları. Ankara.
ÖZARSLAN, Metin
2001 **Erzurum Âşıklık Geleneği**. Akçağ Yayınları. Ankara.
ÖZKAN İsa
1989 **Yusuf Bey-Ahmet Bey(Bozoğlan) Destânı**. Kültür Bakanlığı Yay. Ankara.
ÖZTELLİ, Cahit
1997 **Bektaşî-Alevi Şiirleri Antolojisi – Bektaşî Gülleri**. Özgür Yayınları. İstanbul.
RAYMAN, Hayrettin
1998 **Ardanuçlu Âşık Efkârî**. Atatürk Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yay. Erzincan.
SAKAOĞLU, Saim
1986 **Dadaloğlu**. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Ankara.
1998 **Türk Saz Şiiri**, S. Sakaoğlu ve başk., *Türk Dünyası El Kitabı*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları. Cilt: 3, s.369-401.
TATCI, Mustafa
2005 **Yûnus Emre Külliyatı I, Yûnus Emre Divânı(Tahlil)**. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. İstanbul.

TURAN, Fatma Ahsen
1999 “Zeynel Baba’nın Şiir Dünyası”, Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Güz. Sayı: 7, s. 78-84. Ankara.
1999a “Yaşayan Âşık İsmail Elibol”, Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Bahar. Yıl: 6, Sayı: 9, s.37-40. Ankara.
1999b “Cingeyli Âşık Bektaş Gazeloğlu”, Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Yaz. Yıl: 6, Sayı: 10, s.197-198. Ankara.
1999c “Çubuklu Ali Koç”, Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Bahar. Yıl: 6, Sayı: 13, s. 185-192. Ankara.
TÜRK DİLİ
1990 **Türk Şiiri Özel Sayısı III(Halk Şiiri)**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. Sayı:445-450/Ocak-Haziran.
TÜRKÇE SÖZLÜK
1998 **Türkçe Sözlük 1(A-J)-2(K-Z)**. Türk Dil Kurumu Yay. Ankara.
ÜLKEN, Hilmi Ziya
2003 **Anadolu’nun Dinî Sosyal Tarihi**. Çev. ve Yayına Hazırlayan: Ahmet Taşğın. Kalan Yayınları. Ankara.
YAKICI, Ali
1992 **Konyalı Âşık Mehmet(Hayatı-Sanatı-Şiirleri)**. Ankara. (Gazi Üniv. Sos. Bil. Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi).
2005a **Üniversiteler İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri**. A. Yakıcı ve başkaları. Bilge Yayınları. Ankara.
2005b **Üniversiteler İçin Türkçe-1 Yazılı Anlatım**. A. Yakıcı ve başk. Bilge Yayınları. Ankara.
2005c **Üniversiteler İçin Türkçe-2 Sözlü Anlatım**. A. Yakıcı ve başk. Bilge Yayınları. Ankara.
YENİ TARAMA SÖZLÜĞÜ
1983 **Yeni Tarama Sözlüğü**. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara.
YILDIRIM, Dursun
1998 **Türk Bitiği**. Akçağ Yayınları. Ankara.
1999 **Türk Edebiyatında Bektaşî Fıkraları**. Akçağ Yayınları. Ankara.
http://asikveysel.as.funpic.de/Ozanlarimiz/kul%20nesimi.htm.
http://www.biriz.biz/merak/mrk44.htm
http://hubyar.org/abdergah.htm.
http://huseyin.dk/giris.htm.
http://www.maxtr.com/icerik/bitki/z.html.
http://tr.wikipedia.org/wiki/Ehli_Beyt.
http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/gorkem.pdf.
http://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBIYATI/26.php.
www.alevibektasi.org.
www.alevisesi.com.
www.alewiten.com/toplukirim.htm.
www.aleviyol.com/dergahkusatmaaltinda.htm.
www.bitkisel-tedavi.com/aynisafa.htm.
www.cs.rpi.edu/~sibel/poetry/poems/kul_nesimi/_About/about1.
www.cs.rpi.edu/~sibel/poetry/poems/pir_sultan_abdal/_About/about1.html.
www.dusunencocuk.org/index.php/article/articleview/143/1/16/.

www.gencalevilerharekati.de/Inanc/4_kapi_40_makam.htm.
www.geocities.com/ehlibeyt2002.
www.geocities.com/koc_bulent/yunushayat.html.
www.hbektas.gazi.edu.tr.
www.ilkadimdergisi.com/index169.htm.
www.isik.ch/alevi/Oniki.html.
www.kulturturizm.gov.tr/portal/arkeoloji_tr.asp?belgeno=2532.
www.semazen.net/sp.php?id=21&page_id=1&menu_id=id3.
www.sevde.de/islam_Ans/H/H2/hud_suresi.htm.
www.tahtacilar.com.
www.tpb.org.tr/tuzukturkce.html.
www.uni-duisburg.de/JUSO/EMRE/alevilik/alevilik/onikiima.htm.
www.yesevi.org/tdbm/bibliyografya/ahmetyesevi.htm.
www.yesevi.edu.tr/bilig/biligTur/Bilig12/ozet12.4.htm.

IV.BÖLÜM

EKLER

Ek 1: ÂŞIK MÜSLÜM DALKILIÇ'LA İLGİLİ FOTOĞRAFLAR

Resim 1: Resim 1: Âşık Müslüm Dalkılıç'ın annesinin babası Seyyit Süleyman'nın Susuz köyündeki mezarı. Burası 1993 yılında türbe haline getirilmiştir.

Resim 2: Âşığın askerden izinli gelmesi vesilesiyle annesiyle çektirdiği bir resim.

Resim 3: Âşığın babası Mustafa Seyyit Dalkılıç

Resim 4: Âşık ve onun kız kardeşleri

Resim 5: (1943) soldan sağa, Âşık Müslüm Dalkılıç, âşığın annesi Zeynep Dalkılıç, âşığın büyük ağabeyinin eşi Döne Dalkılıç, âşığın büyük ağabeyi öğretmen Ali Rıza Dalkılıç; öndeki: âşığın en küçük kardeşi Arif Hikmet Dalkılıç; saklanan kız âşığın küçüğü olan Güllü Dalkılıç (Akdoğan)

Resim 6: Âşık, askerliğini muhabere olarak yapmıştır. (1952-1954)

Resim 7: Âşık Müslüm Dalkılıç ve arkadaşlarının 1973 yılında Kıbrıs'ı ziyaretleri sırasında çekilmiş bir resim.

Resim 8: 1974 senesinde âşık, Bolu Yeniçağ'da Âşık Dertli'yi konu alan bir film çekmiştir. Soldan sağa: Kameraman Mehmet Bey, Küçük Nesimi ve kendisi.

Resim 9: Âşık Dertli'nin filmini çekerken verilmiş bir poz.

Resim 10: Âşıkların geleneksel şiir gecelerinde Sıhhıye Zabıta Lokalinde o dönem Ozanlar Derneğinin başkanı olan âşığın konuşması(1976).

Resim 11: Bağ-Kur'da Âşıklar adına yapılan bir toplantı(1975).

Resim 12: Tandoğan Meydanında Bülent Ecevit'in bir mitingine gelen âşıklar(1976).

Resim 13: Mut(Mersin) Belediyesinin Ankara'da tertip ettiği Karacaoğlan'ı anma törenine Halk Ozanları Kültür Derneğini çağırmamaları üzerine Başkan Âşık Müslüm Dalkılıç ve arkadaşlarının toplantı salonuna girerek onları protesto etmeleri anısına…

Resim 14: Çocuk Esirgeme Kurumu toplantı salonunda âşığın derneğin kurultay açılışını yapması(1977).

Resim 15: Kültür Bakanlığında bir toplantıda(1978).

Resim 16

Resim 17: Derneğin bir gecesinde. Arka plândaki hanım Şahsenem Bingöl(Yavuz Bingöl'ün annesi), sağdaki Ozan Sultan Genç.

Resim 18

Resim 19: Âşığın Ulus'taki(Ankara) işyerinde çekilmiş bir resmi.

Resim 20

Resim 21: Âşığın iş yerinde çekilmiş bir resmi(2004, Temmuz)

Resim 22:Âşığın iş yeri(2004,Temmuz)

Resim 23: Tüfek, Âşığın babası Seyyit Mustafa Dalkılıç'a ait. 122 yıllık, İngiliz yapımı.
Küçük Saz(Cura): Âşığın babasının babası Seyyit İbrahim Dalkılıç'a ait. 150 yıllık.
Büyük Saz: Ankara'nın saz yapımı ustalarından Hüseyin Tavşancı'nın 1973 yılında Neşet Ertaş'a yaptığı saz. Bu, sedef işlemelidir.

Resim 24: Âşık, dedesi Seyyit Süleyman'ın 1993 yılında türbe yapılan mezarında görülüyor.

ÖZET

1931 yılında Çubuk(Ankara)un Susuz köyünde doğan Âşık Müslüm Dalkılıç'ın ailesi yörenin zenginlerindendir. Geçimlerini çiftçilik ve hayvancılıkla temin ederler. Onun annesinin babası Seyyit Süleyman Dalkılıç, saz şiiri söyler, fakat saz çalmaz. Seyyit Süleyman'nın söylediği şiirlerin konuları Allah, peygamber kıssaları, Hz. Ali, Hasan, Hüseyin, on iki imam, ehl-i beyt ve tasavvuf mahreçlidir. Âşığın babasının babası Seyyit İbrahim Dalkılıç ile amcası Battal Dalkılıç saz çalıp, anonim türküleri söylerler. O, babasının babası ve amcasında gördüğü saza ilgi duyar ve 7 yaşında sazı eline alır. Onlardan özel olarak ders almasa da görerek saz çalmasını öğrenir. İlk şiirini 15 yaşındayken, küçükbaş hayvan çobanlığı yapan teyzesi oğlu Kâmil'in intiharı üzerine söyler. Köyde istediği ortamı bulamayan âşık, her bakımdan daha rahat edeceğini düşündüğü Ankara'ya 1946 ve 1947 yıllarında birer kez kaçar fakat ailesi onun Ankara'da kalmasına izin vermez ve onu 1946 yılında Hasanoğlan Öğretmen Okulunu bitirerek eğitmen olan ağabeyi Ali Rıza Dalkılıç zorla da olsa köyüne tekrar götürür. O yıllarda Ankara'da Hıdırlığın Tepe adı verilen yerde geceliği 10 kuruşa bir oda kiralar, orada yatar, gündüzleri de hamallık ve/veya seyyar satıcılık yapar. 1952-1954 yılları arasında Diyarbakır ve Kars'ta muhabere çavuşu olarak vatanî görevini tamamlar.

Askerlikten sonra yani 1955 yılında Ankara'ya gelir ve bir daha köyüne dönmez. Ankara'da hamallık, seyyar satıcılık, bakkallık ve tuhafiyecilik yapar. En son mefruşatçılıkta karar kılar ve uzun yıllar bu işi yapar. Bu arada Ankara'ya geldikten sonra âşıkların toplantı yerlerini de öğrenir ve oralara uğramaya başlar. Bu müdavimliği neticesinde tanıştığı âşıklarla birlikte 1974 yılında Halk Ozanları Kültür Derneğini kurar. Buranın başkanı kendisidir. Çeşitli programlara katılıp sanatını icra etmeye başlar. Türlü etkinlikler tertip edip, basın ve yayın yoluyla dernek çalışmalarını sürdürür. Onun bu dönemdeki en önemli amacı bireylerin ve toplumun dertlerini ifade etmek., aynı zamanda da âşıkların dertlerini çözmektir. Birçok tartışmaya katılır.

Kendisini ayrılıkçı olarak suçlayanlar bile çıkar. Âşık, doğruları söylediği ve söyleyeceklerini de hiç sakınmadan ortaya koyduğu için bazı çevrelerin hedefi haline geldiğini üzülerek belirtir. 1977 senesinde CHP'den milletvekilliği için aday adayı olur ama aday olmak için gerekli delege desteğini sağlayamaz. Bu olay onun mücadeleci ruhunu yaralar. 1980 ihtilâlinden sonra dernek başkanlığından ayrılır. Böylece bu faaliyetine bir daha başlamamak üzere son verir. Onun şiir söyleme ile adalet ve aşk duyarlığı devam eder. Fakat bu tarihten sonra şiir söylemesinde hissedilir derecede bir azalma vardır. Hayatı ise işyeri ve evi arasında geçer. Sağlık problemleri baş gösterince şiir söylemeyi iyice bırakır. Halen yaşamakta olan Âşık Müslüm Dalkılıç, neredeyse hiç şiir söylememektedir. Mefruşatçılık işine devam eder ama orda bir başkan sıfatıyla bulunur, yürütme işlerini oğulları sürdürmektedir. Kendisi iki kez evlenmiştir. İlk evliliğini 1948 yılında ailesinin zorlaması sonucu Mercan Hanımla yapar, kendisinin istemediği bu evlilik dört çocuğu olmasına rağmen yürümez ve 1962 yılında karşılıklı anlaşmayla son bulur. İkinci evliliğini 1964 yılında Fatma Hanımla gerçekleştirir. Bu, aşk evliliğidir. Fatma Hanımdan da üç çocuğu dünyaya gelir.

Âşık Müslüm Dalkılıç'ın şiirleri âşık şiirinin özelliklerini gösterir. Hecenin 7'lisi, 8'lisi,11'lisi ve 13'lüsü kullandığı vezinlerdendir. En çok da 11'li hece ölçüsünü kullanır. 8'li hece ölçüsüyle yazdığı şiirler çokluk bakımından ikinci sıradadır. 7 ve 13 heceli şiirleri oldukça azdır. Şiirlerinde vezin hataları başarısızlık olarak addedilebilecek seviyede değildir. Saz çalabilen âşık, bazı şiirlerini türkü şeklinde söyler. O, âşık şiiri şekil ve türleri ile halk hikayesi bilmez. Şiirlerindeki tek şekil "koşma"dır. Tür olarak ise güzelleme, taşlama ve destan söyler. Zaten onun bunları öğrenmek gibi bir kaygısı yoktur. O, şekil ve tür bağlamında incelemeleri araştırmacıların yapması gerektiğini düşünür. Şiirin belli bir birikim ve çalışma sonucu ortaya konması taraftarıdır. Diğer türlü söylenen şiirleri "ham, pişmemiş" olarak tavsif eder. Fakat kendisinin tahsili ilkokulla sınırlıdır. Sonrasında da kendini geliştirecek çabayı göstermez. Yaşam deneyimleri, gözlemleri ve Allah vergisi yeteneği üzerine bina eder şiirlerini. Şiirlerinde enfüsî konularla beraber toplumsal konuları işler. Kişiye özgü aşk ve adalet hemen hemen tüm boyutlarıyla onun

şiirlerinde yer bulur. Gelir dağılımındaki dengesizlikler onu üzer. Fakirlere acıyan Âşık Müslüm Dalkılıç, daha çocukluk yıllarında ailesinin kilerinden çaldığı yiyecekleri yoksullara dağıtarak bu konudaki duyarlığını ortaya koyar. Tabiatın güzellikleri onun duygu ve düşüncelerine ilham kaynağı olur. Bunlardan yola çıkarak kendi his ve fikirlerini açığa vurur. Vatan sevgisi de üst seviyededir. Ülkemizin dört bir yanının özelliklerinden ve güzelliklerinden şiirlerinde övgüyle söz eder. Fatih Sultan Mehmet, Oruç ve Hızır Reis şiirlerine konu olur. Âşık da yoğun şekilde Atatürk ve Cumhuriyet sevgisi vardır. Atatürk'ü ve Cumhuriyeti tüm özellikleriyle sahiplenir. Atatürk'ün çağdaşlaşma yolunda yaptığı inkılaplara bağlı olmanın ve onların gereklerini yerine getirmenin milletinin kurtuluşu olacağını savunur. Atatürk'ün ilke ve devrimlerine karşı olanlar âşığın sert eleştirilerine uğrarlar. Çağdaş uygarlık seviyesine ulaşamamış olmamızın nedenini Atatürk'ün çizdiği yoldan ilerlememiş olduğumuzla açıklar.

Şiirlerinde kullandığı kelime çeşitliliği kültürüyle paralellik gösterir. Köy çocuğu olması dolayısıyla hayvancılık ve çiftçilikle ilgili kelimeleri kullanır. Bunları sözlükte olduğu şekilleriyle değil de kendi yöresindeki söylenişiyle kullandığı görülür. Kullandığı bazı kelimelerin anlamı lügatteki anlamlarından farklıdır. Hatta şiirlerinde yer alan bir takım sözcükler kamusta yoktur. Kimi kelimelerin vezne uyması için ses bakımından değiştiğine ve bu sözcüklerde bazı seslerin düştüğüne tanık oluruz. Lakin o, bunları bilinçli olarak yapmaz. Günümüz Türkçe'sinde kullanılmayan Arapça ve Farsça kökenli sözcüklere de şiirlerinde tesadüf edilir. Hülasa dili sadedir. Şiirleri kolayca anlaşılabilir niteliktedir.

Âşık Müslüm Dalkılıç, yaşamaktadır. Şiir söylemeyi bırakmıştır. İşyerine gidip gelmekte, orada "gölge başkanlık" diyebileceğimiz bir konumda hayatını devam ettirmektedir.

ABSTRACT

The family of the Bard Müslüm Dalkılıç who was born in Susuz, the village of Çubuk(Ankara), in 1931 is one of the richest family area around. They get their lives from farming and stock raising. His mother's father Seyyit Süleyman Dalkılıç tells the poem of the stringed instrument, but not play. The subjects of the poems which he tells focuses on God, anechdotes of the prophet, the Prophet Ali, Hasan, Hüseyin, twelwe-imams, the family of the Prophet Muhammad and sufism. The bard's grandfather Seyyit İbrahim Dalkılıç and his uncle Battal Dalkılıç play the stringed instrument and sing anonymous folk songs. He is interested in the stringed instrument which his grandfather and uncle have and he plays it at seven years old for the first time. He learns playing by looking at them, not having any special lesson. He tells his first poem at the age of 15, when the son of his aunt Kamil who is a shepherd commits a suicide. The bard who can't find the suitable environment that he wants in the village runs away Ankara where he thinks he will be untroubled with every aspects, once in 1946 and once in 1947, but his family doesn't give permission to him to live in Ankara and his brother who becomes a village teacher by graduating from Hasanoğlan Teachers' Training School takes him back to his village even if the bard doesn't want. In those years he rents a room for 10 Kurus a night in a place called Hıdırlık's Hill in Ankara. He stays there and works as a porter or peddler. Between 1952 and 1954 he completes his military service as a sergeant in the signal corps.

After military service, it means in 1955, he comes to Ankara and he doesn't go back to his village. He works as a porter, peddler, grocer, seller of sundries in Ankara. At last he decides to sell fabrics and does this work for years, meanwhile, after coming to Ankara he learns the meeting places of the bards and tries to drop in there. As a result of this habit, in 1974 he sets up the Folk Bards Culture Association with the bards whom he gets acquainted with. He becomes the chairman of this place. He starts to carry out his art by

joining at different programs. He organizes different activities and continues his association studies by the way of the press and publication.

His most important aim at this term is to state the troubles of individuals and society, at the same time to solve the problems of the bards. He participates in many discussions, although some people accuse him as a separatist. The bard clafiries with sorrow that he has become the target of some people since he tells the truths and brings up his tellings with out avoiding. In 1977 he becomes a candidate of the member of Grand National Assembly for People's Rebuplican Party but he can't provide the support of delegates which is needed. This event hurts his fighter spirit. He leaves the presidency of the association. In this way he puts an end to this activity, not return back again. His telling poem and sensitivity of love and justine continues. But after this date his telling poem decreases markedly. He life goes on between home and work. When his health problems appear, he completely stops telling poem. The Bard Müslüm Dalkılıç who still lives almost never tells poems. He continues to sell fabrics but he is the chairman there, his sons carry on selling. He gets married two times. He makes his first marriage with Mrs Mercan in 1948 because of the pressure of this family, this marriage that the bard doesn't want himself doesn't continue although he has four kids and it ends by deciding together in 1962. He makes second marriage with Mrs Fatma in 1964. This is a love marriage. They have three children.

The poems of the Bard Müslüm Dalkılıç have the same characteristics of the bard poems. He uses different kinds of syllabic meter(7, 8, 11 and 13), espacially 11 syllabic meter. The second meter he uses most is 8 syllabic meter. The poems he writes in 7 and 13 syllabic meter are rather less. The errors of meter in his poems aren't important level. The bard who plays the stringed instrument tells some poems as folk songs. He doesn't know the forms and types of bard's poems and folk tales. The unique form of his poems is the free-form folk poem. He tells lyric, satirizing and epic types. Anyway he doesn't have any anxiety to learn them. He thinks that the researchers should examine form and type. He is the supporter of that a

poem should be produced as a result of a certain accumulation and study. Otherwise he describes the poem as “unripe, uncooked”. But his education is restricted with primary school. After that he doesn’t struggle to improve himself. He builds up his poems on his life experiences, observations and skills that are thanks to God. He focuses on both subjective and social topics. Love and justice special to person with allmost all dimensions take place in all his poems. The imbalance of income distribution worries him. The Bard Müslüm Dalkılıç who feels compassion for poors shows his sensitivity by distributing the foods that he steals from his family’s larder in his childhoold to the poors. The beauties of nature inspire to his senses and thoughts. He reveals his own feelings and ideas as a result of this situation. The affection of motherland is great. He mentions proudly about the beauties and features on all sides of our country in his poems. The bard has a great affection of Atatürk and Rebuplic. He owns Atatürk and Republic with all the features. He defends that depending on the revolutions which Atatürk makes to become contemporary and carrying out their necessities will be liberation of the nation. The people who are against to Atatürk’s principals and revolutions are criticized mercilessly by the bard. He explains the reasons of not being able to reach the contemporary civilization level with the fact that we don’t follow the way of Atatürk.

The variety of words that he uses in his poems shows parallelism with his culture. Because of living in a village in his childhood he uses words about stockraising and farming. It is seen that he uses them with the usage of his region not a dictionary form. The meanings of some words that he uses in his poems are different from dictionary meaning. Moreover some words in his poems don’t take place in the dictionary. We see that some of the words change from the point of view of voice in order to fit meter and some of the voices in these words disappear. Yet he doesn’t do them consciously. The words which aren’t used today’s language and come from the Arabic and Persian language are come across. Briefly its language is plain. His poems can be understood easily.

The Bard Müslüm Dalkılıç is still alive. Anymore he doesn’t tell poems. He goes to his fabric store, he isn’t at an active position there but only controls the job and goes on his life like that.